

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת נשא ♦ תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אזמרה לשמך

פאר מקדושים

באר הפרשה

וכל מאמינים

אז נדברו

היכל החתם סופר

Dirshu

דרשן ד' ועזון

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבירת מלכתא

פנינים לפרשת נשא פ"ה | גליון מס' 484 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

ולמרות שמצד הזיקנה דרך העולם שברבות השנים יותר קר לאדם, ורגליו הקפואות היו אמורות יותר לסבול מהקור, אולם רבינו החליט להישען רק על בורא עולם ולא אבה עוד להשתמש בחימום

הגאון רבי משה סחייק שליט"א עם לקט עובדות מופלאות על גודל שגב קדושתו ופרישותו המופלאה מרן ראש הישיבה רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל

חצר ביתו של רבינו היתה גבוהה מרחוב חזו"א בגובה של קומה או קומה וחצי. באמצע החצר יש גרם המדרגות צר לרדת אל הרחוב. בין החצר הן מימין לגרם המדרגות והן משמאלו יש הגבהה מבטון בגובה ארבעים סנטימטר לערך, כך שבחורף בזמנים שירד הרבה גשם. במקום השקוע שבחצרות מתחיל להצטבר מים כבריכה, ובשלב מסוים המים בבריכות עולים על גדותיהם, ונוצרים מפלים ממש שיורדים אל גרם המדרגות הצר. וכאמור היות והחצר גבוהה נמצא שמי שבתוך גרם המדרגות מסתכן לא רק בהרטבות רגליו, אלא של כל גופו, שהרי הנמצא בקצה התחתון של הגרם החצרות המלאות מים הם בגובה שלש מטר מעליו.

והרי מדובר בחורף, המים קרים מאוד, אם ח"ו ירטב האדם וק"ו בגדיו, הרי זו עלול להגיע לדלקת ריאות, ובפרט שכאשר יורד גשם כזה הוא מלווה בד"כ ברוחות עזות המגבירות פי כמה את משמעות הקור.

היורדים בתוך גרם המדרגות - דאג לרבינו, ועשה "מסירות נפש" נכנס בתוך המים שבחצרות עם בגדיו ונעליו ומגב בידו, וגרף כמויות של מים מהבריכות שבחצר לשביל שבאמצע, ובכך להקטין את מפלס המים בחצרות, כדי שברגע שיעבור רבינו ירדו פחות מים לשביל שבאמצע.

רבינו כלל לא ידע ממעשה של הרב אי"ש שליט"א ושכמות המים בשביל הופחתה, יצא בזמן שהיה צריך לצאת והלך לשיעור.

כיצד אירע השבר

למרן ראש הישיבה היה שיעור לקראת עלות השחר לפני תפילת

עשרות שנים מידי יום רביעי היה שיעור משניות בכולל פוניבז', השיעור התייסד לע"נ מרן הרב מפוניבז' לאחר פטירתו באלול בתשכ"ט, והיה קיים בקביעות מידי שבוע, והמשיך עד השנים האחרונות ממש. כמדומה אפי' בשנת תשע"ב, כלומר יותר מארבעים שנה.

השיעור התחיל בשעה תשע ושלושים בבוקר. פעם ירד גשם עז, מפלים מים ירדו על גרם המדרגות בזמן שהיה צריך רבינו לצאת לשיעור. הרה"ג אי"ש לוינשטיין שליט"א ראש רשת כוללים "שיח יצחק" שבהיותו אברך היה מתלמידי רבינו, ראה את מפלי המים

הנץ החמה. מי היה ה"יהושע" בשיעור זה, מי זה שהשכים לפני השיעור והיה השמש שסידר הכסאות? שהרי על יהושע אמרו חז"ל [במדבר רבה כ"א, י"ד] "יהושע הוא היה משכים ומעריב וכו', הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות וכו'".

היה זה ראש הישיבה בכבודו ובעצמו!!

ונפרט קמעא, לראש הישיבה היה שיעור בגמרא מסכת זבחים לפנות בוקר בשעה ארבע, ואח"כ עבר לארבע ורבע הן בקיץ והן בחורף, בשנים הראשונות השיעור היה נערך בחדר בו נערכו התפילות וקבלת הקהל. בלילה האופן בו נערכה קבלת קהל היה בצורה שלא התאפשר שאחרונים שהלכו יסדרוהו לקראת השיעור בבוקר.

לפיכך ראש הישיבה היה משכים, ובעצמו היה מסדר ומכין את השלחן והכסאות לשיעור, וכך מידי יום.

ידוע שרבינו נפל ושבר את האגן [בשנת תשס"ב], ואז אושפז בבית חולים 'תל השומר' ועשו לו ניתוח [אגב באותו זמן שהה בביה"ח גם מרן הרב שך צוק"ל שהתאשפז שם, וכבה המאור הגדול ונלקח מרן הרב שך וזלה"ה לשיבה של מעלה].

אבל מה שלא ידוע היה איך שבר את האגן...

היה זה אז באותו זמן של האשמורת שסידר הכסאות, אחד הכסאות היה כסא עץ כבד, כשמרן הרים אותו, הוא נפל ושבר את האגן.

המד-חום של רבינו

מי שהיה מביט בחדרו של רבינו, היה רואה חדר פשוט המכיל ספרים רבים, שולחן, כסאות בלי משענת, ומיטה - חדר פשוט ביותר, אולם המעיין היה רואה שעל הקיר מצד שמאל - תלוי "מד-חום", ומה שלא מבחינים בו כי הוא מוסתר אחרי הדלת של החדר.

מה עושה "מד-חום" שם, לאיזה תכלית נועד??

אף אחד לא ידע, חוץ ממי שנמצא במחיצתו מקרוב. המדחום נועד לעיתות החורף, שכאשר היה קר והיה ללא סוודר, נוהג שבעולם כשמרגישים קור לובשים סוודר כדי שלא יהיה קר.

אלא שכאשר היה קר לרבינו הוא לא היה מתעטף בבגדים מיד, לא לובש סוודר וכד' כמו אדם רגיל, הוא לא היה התייחס להרגשות הגוף, לא התייחס להרגשה הרגילה של חום וקור כשאר האנשים, אלא היה הולך לבדוק מה הטמפרטורה במדחום, ורק אם אכן היה ה"מד-חום" מראה שאכן קר לפי חשבוננו של רבינו רק אז היה לובש את הסוודר, ואם לא ממשך ללמוד כקודם בלי ללבוש סוודר או שאר דברים ולא נכנע להרגשת הגוף.

מבהיל הרעיון אין מושג "קר ליי", אין ללבוש סוודר בלי לאמת את הרגשת הקור ע"י דבר שלא נגוע - דהיינו מדחום, ואחרת הרגשת הקור היא פינוק ואין סוודר. ולא זכינו בתור תלמידים להשכיל ולראות בכמה מעלות נחשב היה לו קר.

אפילו שהיה מאוד קר לא הסכים שיערבו מים חמים בנטלה, ואפילו שהגיע לגיל מופלג ואפילו שלא הרגיש טוב, תמיד נטל במים קרים, ואפילו שהחורף היה בתקופו והיו מאוד קרים. ולמי שהיה תמה

על כך הביא רש"י בחולין [דף קה ב] וז"ל: סולדת. נכוית אם היד סולדת בהן בטלו ונשתנו מתורת מים. ולמרות שלהלכה לא נפסק כך, וכן כמעט כל הראשונים והאחרונים לא הביאוהו כמבואר שם במ"ב [שו"ע ק"ס ס"ו]. מ"מ נקט כהנהגת הפרושים המובאת בספר מסילת ישרים [ריש פרק י"ד].

פינוק מיותר...

לרבינו היה קר ברגליו, רגליו היו "קפואות" ולא הצליח לישון מפאת הקור. אולי נבע הדבר היות ובגופו הצנום היתה זרימה חלשה של דם לרגליים. ואחר זמן בו לא הצליח לישון, מצאו שזו הבעיה והחלו לשים לו בקבוק מים חמים כדי שיתחממו קמעא רגליו ויוכל לישון.

כך הדבר נמשך שנים עד שפעם אחת אחרי שהלכו כולם, זמן קצר אחרי שרבינו הלך לישון, התפוצץ הבקבוק, ובנס לא נכוה רבינו, סיפר אותו אחד שזכה להכין את המים באותו לילה שהתפוצץ הבקבוק נקף אותו ליבו שאולי בגללו נגרם הדבר, וחשש שאולי מילא את הבקבוק יותר מהרגיל, אבל אח"כ תפס עצמו שלא חרג מהרגלו בכל יום, ומה שנבקע הנווד היה מדין "מתה מחמת מלאכה". מכל מקום, וכשהגיע בבוקר לשיעור שלפני הנץ ראה את רבינו יושב ולומד וכל החדר מלא שמיות וסדינים רטובים תלויים על הסטנדרים, כי אחרי שהתפוצץ הבקבוק תלה הכל לייבוש, ולא ישן רבינו אח"כ כל הלילה.

גם נכדו הרה"ג גדליהו הוניסברג שליט"א כתב בספרו [צדיק כתמר יפרח] על דבר זה וז"ל:

בוקר אחד כשנכנסתי לבית רבינו כל המצעות היו פרוסות על כסאות, ורבינו הסביר לי שבתחילת הלילה אירעה תקלה ונשפכו מים חמים על מיטתו, רבינו פרס כל המצעות על כסאות לייבוש, ומאז עשה ליל שימורים, ולמד בבא קמא, וכתב חידושים על דף ג'. אמרתי לרבינו איזה נס שלא נכווה מהמים החמים. אמר רבינו הנס שזה לא היה שבת, שאז אי אפשר לעשות שום דבר, [כוונתו לפרוס, לייבוש וכדו'].

לאחר מכן זכה לתלמידו החשוב הרה"ג יעקב לנדמן שליט"א למצוא ולהביא כריות חימום מיוחדות העשויות מגרעיני פשתן שמחממים אותם ב"מיקרו-גל" כך שאין בהם הסכנה שיש בדוד המים [ובענין גרעיני הפשתן שבתוך הכרית, רבינו לא היה חושש לחששות רחוקים על חשש חמץ ולמרות שיש כריות כאלו הממולאות בחיטה ויש כאלו הממולאות פשתן, לא חש שיש בהם חיטה, ובפסח לא ציזה להפטר מהכרית אלא שם את זה בחלק החמץ], והודה לו רבינו וברכו בחום רב פעמים רבות.

אולם יש לציין שכל פעם הדגיש בצער כמה הוא נהנה מהעוה"ז בדבר זה, כמה דבר זה הוא פינוק - ואנו מהצד עמדנו משתוממים שהרי בלי הכרית כלל לא יכול היה לישון, ופעמים רבות ששמתי [הכותב] הכרית תחת רגליו נגעתי תוך כדי ההתעסקות בכרית ברגליו הטהורות והיו קפואות כקרח - ואיך אומר שזה פינוק!?

ומהמעשה הבא התבררו יותר דבריו.

כך הדבר נמשך מספר שנים [כשבע שנים]. עד ארבע שנים לפני

פרס כל המצעות על כסאות לייבשם, ומאז עשה ליל שימורים, ולמד בבא קמא, וכתב חידושים על דף ג'. אמרתי לרבינו איזה נס שלא נכוזה מהמים החמים. אמר רבינו הנס שזה לא היה שבת, שאז אי אפשר לעשות שום דבר

מכל מקום, אלו מבני הבית שהיתה להם גישה לסל הכביסה, היו מידי שבוע מוציאים את החולצה מסל הכביסה והיו רואים שחולצתו שנשארה נקיה, ואפילו בצווארון ששם בדרך כלל מצטבר יותר לכלוך, אצל רבינו נשאר הצווארון נקי, וזה בין בחורף ובין בקיץ. ועשו כך מידי שבוע על מנת לעורר עצמם לאיזה דרגה של קדושה ניתן להגיע כאן בעולם הזה, וליד איזה אדם קדוש הם נמצאים. ופעמים רבות היה מספר את המעשה על השכנה של משפחת הגר"א שאמרה לאשת הגר"א מה את עושה עם אדם כזה שלא דואג לך וממשיך ללמוד וללמוד, ובבית אין אוכל... הוציאה לה אשת הגר"א את החולצה שלו, ואמרה לשכנה: תבדילי בין החולצה שלבש כל השבוע לבין חולצה מהארון, ולא הצליחה להבדיל. אמרה לה אשת הגר"א: וכי על בעל קדוש כזה ניתן לוותר? וכעין זה ראו מידי שבוע בחולצת רבינו.

(להתעלות' מסדרת ספרי 'מוקנים אתבונן')

עלייתו ליישיבה של מעלה [תשע"ד] אמר רבינו שאינו חפץ בכרית, ולמרות שמצד הזיקנה דרך העולם שברבות השנים יותר קר לאדם, ז"א רגליו שהיו קפואות כאמור, אמורות יותר לסבול מהקור, אולם רבינו כאילו קורץ מחומר אחר, ובשנת תשע"ד החליט שאפילו שרגליו קרות, להישען רק על בורא עולם ולא אבה עוד להשתמש בכרית חימום. והשי"ת בבחינת ה' צילך על יד ימינך הראה לרבינו ששם בו את מבטחו ניסים ונפלאות, ורבינו כאילו נהפך לצעיר ונפתרה הבעיה עם הקור [ובמציאות בדרכי העולם אין ידוע איך נפתרה] והצליח לישון היטב גם בלי כרית החימום. ובכך גם התברר איך היתה לו הווא אמינא שזה פינוק. אמנם אח"כ משנת תשע"ו עד פטירתו כבר הדליקו בחורף חימום חזק בחדר, וגם מצד המציאות כבר לא היה נצרכת כרית החימום.

פיג'מה משום שלום בית

רבינו כל הזמן היה במצב "היכון" ללמוד וכלשון המסילת ישרים [פרק ט'] יוצאי הצבא במערכותיהם, ולמרות שהיה אצלו המושג שהוא הולך לישון, דהיינו למרות שהיה לומד עד כלות כוחותיו, היה דואג לשמור כח כדי להוריד הכסא הכבד שהיה נשען עליו וכן לעשות פשפש המעשים [מובא בהמשך] ואז להכנס למיטה לישון, מכל מקום ישן בבגדיו ולא היה אצלו מושג של לבישת פיג'מה, וכלשון נכדי רבינו אפילו בארון אין פיג'מה. אמרו בני רבינו הגר"מ והגר"ש שטינמן שליט"א כשהרבנית היתה בחיים, היות וידע שזה חשוב לאישה היה לובש מידי פעם חולצת פיג'מה, לא תמיד אלא כשהיה נזכר, ולגבי מכנסי פיג'מה שהחלפתם לוקחת יותר זמן [תחת השמיכה וכדומה] והיה חס על זמנו היה מחליף לעיתים יותר רחוקות [או נדירות]. ועוד דבר מענין כשהיה ישן הכיפה לא היתה נופלת לו מהראש. אלו דברים פשוטים אבל צריכים לדעת לשים לב לדברים האלה. בגדים אלו נשארו כל השבוע, ולא החליף אותם כולל חולצתו הלבנה שנשארה עליו, בסוף השבוע כשהיה מתכוונן לשבת אחרי שהתרחץ, היה מחליפם, הבגדים היו נשארים בסל כביסה עד יום ראשון לפחות, ובמהלך השבוע היו מכבסים אותם.

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

הזדמנתי פעם לבניין הבורסה בתל-אביב. אמר לי מישהו שביקשתי לפגוש: "אין לי זמן לדבר איתך", כך חד וחלק. התפלאתי על הנוסח הבוטה, והוא הסביר לי בכנות: "את ארוחת הבוקר אני אוכל במשך שמונה דקות. אין כאן זמן לפגישות ועניינים. כל רגע פה שווה זהב!"

הגה"צ רבי יצחק קולדצקי שליט"א,

על רגש הבושה שיחוש האדם בבואו לתת דין וחשבון על מעשיו

"והתוודו את חטאתם אשר עשו" (במדבר ה', ז')

הגמרא בחגיגה (ד:) מספרת על התנא הקדוש רבי אליעזר שכשהיה קורא את הפסוק "ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו", היה בוכה. הוא למד מוסר-השכל מהפסוק הזה בדרך של קל-וחומר: "ומה תוכחה של בשר ודם כך - תוכחה של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה!"

כך תנא קדוש קורא פרשה בתורה. אין זה סיפור מרגש על אחים שנפגשים לאחר עשרות שנות נתק - אלא יש בה לקחים נוקבים עבור כל אחד ואחד מאיתנו.

המשגיח של ישיבת חברון, רבי יהודה ליב חסמן זצ"ל, בעל ה'אור יהל', היה אדם גדול שבענקים. שמעתי שרבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל כשדיבר פעם בשבחו של ה'סבא מקלם' רבי שמחה זיסל ז"ל זצ"ל, אמר שרק אדם גדול כמו ה'סבא' יכול היה להעמיד תלמיד גדול וחשוב כזה כמו רבי לייב חסמן. ללמדך, עד כמה גדול היה רבי לייב בעיני ה'חפץ חיים'.

אותו רבי לייב שאל: רבי אליעזר, בהגיעו לפסוק זה, בכה. ומדוע אנו לא בוכים?

אלא, אמר רבי לייב, הגמרא אומרת "רבי אלעזר כד הווי מטי להאי קרא - בכי". כלומר, כאשר הגיע ללמוד את הפסוק הזה. משתמע מתוך כך, שאנו, למרבה הצער, לא מגיעים ללמוד את פסוקי התורה. איננו ניגשים לפסוקי התורה באופן שבו הוא ניגש. חסרה לנו בהתבוננות, בשייכות. לכן הוא בא לידי בכי, ואנחנו לא באים לידי בכי.

ידוע הפתגם בעולם שסנדלר הולך ברחוב ורואה רק זוגות נעליים; חייט רואה רק חליפות; כל אחד עיניו קולטות ותופסות את מה שנוגע לו. את מה שמדבר אליו.

אדם פותח עיתון בבוקר ומכל מאות הכותרות וחלקיקי המידע הוא נתפס לערכו הנוכחי של הדולר. מדוע? מפני שביום זה בחודש הוא משלם שכר דירה. ואם כעת מצוי הוא בעניין רפואי, הנושא הזה יבלוט לו מעל כל שאר הנושאים שבעיתון.

התנאים הקדושים שכל ימיהם התייראו מהיום שבו יצטרכו לתת דין וחשבון מדוקדק ומפורט לפני מלך מלכי המלכים, זה מה שבלט

להם למול העיניים כשקראו פסוק בתורה. רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל סיפר על תלמיד ביישיבת 'עץ חיים' שיום אחד נראה היה מודאג, נפלו פניו. הוא נשאל על כך והתחמק מלהשיב. משהפצירו בו הרבה, סיפר שהלך באותו בוקר למקווה והמים שם היו חמים מאד. הדבר גרם לו להיזכר בעונשי הגהינום ונפל עליו פחד גדול... רבי שלמה זלמן הביא זאת כדוגמא להשגה של יהודי ירא-שמים של פעם.

מסופר על אחד מגדולי החסידות שחזר לביתו לאחר תקופה של היעדרות ובדרכו עבר גם דרך ה'יריד' בלייפציג. כשהגיע הביתה סובבהו ילדיו ושאלוהו: "אבא! מה הבאת לנו מהיריד?", לשמע השאלה, האב התעלף בו-במקום. ולאחר מכן הסביר: "כאשר הילדים הקיפו אותי והתעניינו מה הבאתי מהיריד, נזכרתי שבבוא זמני אֶשְׁאַל מה הבאתי אתי מכל המסע הזה שעשיתי..."

כך אצל חז"ל הקדושים שרק רוחניות דיברה אליהם. כל עלה נידף של תזכורת לרוחניות, ועל אחת כמה וכמה דברי התורה והנביאים, עוררו אותם מיד ללמוד את מוסר ההשכל הנכון והמתאים עבורם. רבי אליעזר שחי כל ימיו עם הידיעה וההכרה העמוקה והחושית שהחיים כאן הינם רק בבחינת פרזודור לפני הטרקלין, ובסופו של דבר "על הכל יביאך אלוקים למשפט", כשקרא את הפרשה והגיע לפסוק - זה דיבר אליו, והתרגש עד כדי בכי. למד מוסר השכל לעצמו: "אם תוכחתו של אדם כך, תוכחתו של הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה".

**רבי נח והחברותא שלו סברו
שלשאלה שלו אין אפילו
התחלה... לא חסר היה לאברך
בהבנה או בהעמקה, אלא נראה
שכלל לא הבין את הסוגיא.
אולם אחר-כך התברר לא פחות
ולא יותר שגאון הדורות רבי
עקיבא איגר זצ"ל שואל את
אותה הקושיא שהקשה האברך**

שנשמעתם של השבטים פרחו ועשה הקדוש ברוך הוא נס והחזירה להם (תנחומא ויגש פרק ה).

גם הקדוש ברוך הוא לא 'יוכיח' את האדם בבוא זמנו במילים ובגערות. לא יסבירו לו שהוא לא היה בסדר... הנשמה תעמוד מול האמת - ויותר מכך לא צריך. כל התירוצים וכל ההדחקות בטלים לפתע מאליהם. רואים שהקדוש ברוך הוא אמת, ותורתו אמת, וכל דברי הנביאים אמת, ויש שכר, ויש עונש, ושום דבר זולת מעשים טובים איננו נחשב ולא יציל את האדם ביום פקודה, וכל מה שלא נעשה בעולם הזה כעת הוא בבחינת "חסרון לא יוכל להימנות". והתוכחה אינה שווה לכולם, כדברי המדרש: "לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא". כל אחד יראה את המציאות המושלמת שהיתה צריכה להיות לפי כוחותיו ויכולותיו וכישרונותיו, שהרי לא מכל בני-האדם מצופה אותו הדבר. לזה היה תפקיד להתעסק בחסד, לזה לתקן את מידותיו, לזה להרביץ תורה. כל אחד לפי מה שהוא.

וכמו כאבם של השבטים, גם כאן הכאב יהיה רוחני. הכאב יהיה על ההחמצה; האדם יצטער ויתבייש בכך שלא השכיל לעשות את מה שנדרש ממנו, שלא היה כלי לעבודת השם, שהיה סכל וטיפש לאבד את כל הדברים הטובים והנפלאים שהקדוש ברוך הוא זימן לו, והיה בידו לזכות בהם. אותו בכי של הרשעים לעתיד לבוא על שלא יכלו לכבוש חוט השערה שכזה...

באו בהתלהבות וברחו בביזיון

דוגמא קטנה למציאות שבה אדם עומד בפני אמת. רבי נח פלאי שליט"א, משגיח דישיבת 'תורה בתפארתה', סיפר לי שאברך צעיר בכולל בו הוא עצמו היה ותיק, שאל קושיא. רבי נח והחברותא שלו סברו שלשאלה שלו אין אפילו התחלה... לא חסר היה לאברך בהבנה או בהעמקה, אלא נראה שכלל לא הבין את הסוגיא. אולם

אומרים חז"ל במדרש בבראשית-רבה (צג, י) על הבושה של אחי יוסף שנבלהו מפניו: "ולא יכלו אחיו לענות אותו. אבא כהן ברדלא אמר, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה... יוסף קטנן של שבטים היה ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו... דכתיב 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו'. לכשיבא הקדוש ברוך הוא ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא, שנאמר (תהלים נ) 'אוכיחך ואערכה לעיניך' - על אחת כמה וכמה".

ויש להבין, הרי בפסוק זה 'ולא יכלו אחיו לענות אותו' כתובה עובדה שיוסף הוכיח את אחיו על מכירתו ועל התנהגותם כלפיו? אדרבה, הם היו אמורים להתעורר לבכי ולהתרגש כשיקראו את הפסוק בתהלים "אוכיחך ואערכה לעיניך" שם דיבר הפסוק מפורשות על התוכחה של האדם לעתיד-לבוא. ומשם-מה לא נאמר שפסוק זה לא הביאם לידי הרהורים עמוקים או לבכי. או יותר נכון, מה יש ב'תוכחה' של יוסף לאחיו שגרם להם להקיש לתוכחה של הקדוש ברוך הוא ביום הדין - ולהזדעזע?

התשובה היא, שבאחי יוסף התחדש רגש הבושה המתלווה לתוכחה. נכון, ידענו מכבר שלעתיד לבוא הקדוש ברוך הוא יוכיח כל אחד ואחד, אך אנו מבטלים את זה... בסדר, יהיה קצת לא נעים - ויעבור. אך כשקוראים בפסוקים איזו בושה היתה לאחים בפני בשר-ודם כשהוכיחם - מבינים אנו כעת את ה"אוי לנו מיום התוכחה" שלעתיד לבוא.

נכדו של גדול הדור רבי אהרן קוטלר זצ"ל סיפר לי שהמילים האחרונות שדיבר סבו בחייו היו שני המשפטים הבאים: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו" ו"אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה". מי שדואג מיום הדין - משתדל לבוא לשם ותלמודו בידו.

עמדו חכמי המוסר על מאמר זה בגמרא בחגיגה ובמדרש, שלכאורה אין כאן דברי 'תוכחה' מפי יוסף. הוא רק גילה להם עובדה פשוטה: "אני יוסף". ואז המשיך והתעניין "העוד אָבִי חַי". ברור שהיו המומים וברור שלא היה בפייהם מענה והצדקה, אך מדוע חז"ל אומרים שהיתה זו 'תוכחה'?

אך התשובה היא ש'תוכחה' היא העמדת האדם בפני האמת. בפני אותה אמת שהיה לו נוח להתעלם ממנה או להדחיק את התוצאות שלה. תוכחה איננה לצעוק על מאן-דהו 'אתה לא בסדר'. לפעמים ידיעת עובדה פשוטה זועקת מאליה יותר מכל צעקה אנושית של מוכיח. יוסף אומר לאחים "אני יוסף" - ובתוך שניה הופך עליהם את עולמם. הם נאלצים לעמוד לפני האמת שלוקחת אותם עשרים ושתים שנים לאחור. כל מה שחשבו עליו, ועל חלומותיו - מתברר כשגוי. התוכנית של טבילת הכתונת בדם והסיפור שסיפרו לאביהם, קורסים כעת. האמת מזדקרת במלוא שלימותה ובהירותה.

וכל אלו כאין-וכאפס ליד הסיבה האמיתית שנפל עליהם פחד מהחטא. השבטים היו בדרגה רוחנית גבוהה מאד, הם ידעו כמה חמור לחטוא; לחטוא כלפי המקום ולחטוא כלפי אחיהם. כעת הם מגלים שהם חוטאים רחמנא-ליצלן. עבור בני יעקב, השבטים הקדושים, אין תוכחה קשה מזו! כעת נבין מדוע אומרים חז"ל

אחר-כך התברר לא פחות ולא יותר שגאון הדורות רבי עקיבא איגר זצ"ל שואל את אותה הקושיא שהקשה האברך. אמר לי רבי נח שזו דוגמא לסטירה בפנים. "כל מה שאחזתי מעצמי ומהבנתי בלימוד, התערער. למדתי להקשיב לשני ולא לשפוט את דבריו בחמש שניות. למדתי שלאברך צעיר ממני יש יכולות שאינן נופלות משלי. זה היה בשבילי מוסר-השכל גדול..."

ראש הישיבה רבי אליעזר מנחם שך זצ"ל סיפר הרבה שכשהיה בולנא בצעירותו ראה במו עיניו שמולכים בחור שנכנס בו דיבוק אל רבינו ה'חפץ חיים' זצ"ל, כדי שירפא אותו בקדושתו ותורתו. הסיפור הזה עם הדיבוק היה לשיחת היום ברחבי העיר, וכולם נהרו לשם כדי לראות אמונה בחוש, וגם הרב שך הלך. הוא תיאר שראה בחור צעיר מתגלגל על הארץ ומדבר כל העת ללא הפסקה, בצורה מאד משונה ופלאית. פיו היה סגור, וקולו נשמע מבעד לשפתיו הקפוצות. למרות שהבחור היה זר במקום הוא קרא לכל אחד בשמו, וגילה ברבים את כל הדברים שאלו עשו במסתרים. "זה היה נורא!", תיאר הרב שך, "אנשים ברחו מרוב בושה, אין לתאר במילים מה שהתחולל שם! הם באו בהתלהבות כדי לחזות בפלא, וברחו חפויי-ראש כאשר הדיבוק פרט את עוונותיהם".

הרב שך העיד שהוא נזכר אז בדברי חז"ל הללו. ואמר לעצמו, שאם בפני פטפטי בחור חולה לא יכלו האנשים לעמוד, איך יעמדו בפני הקדוש ברוך הוא לעתיד לבוא.

עם הרגשות כאלה, הסיפור הבא איננו פלא:

מגיד המישרים רבי שלום שבדרון זצ"ל בהספדו על רבי אליהו לופיאן זצ"ל סיפר שבסוף ימיו התחיל לקום מאד מוקדם. רבי שלום שהיה קרוב אליו מאד, שאלו בהזדמנות על כך - מדוע שינה מהרגלו כל השנים? והוא השיב: "הנה כבר זקנתי ועוד מעט אצטרך לתת דין וחשבון על כל הנעשה, ויפתחו שולחן-ערוך ויתחילו לשאול לפי הסדר על כל סעיף וסעיף אם קיימתי את הכתוב בו. הסעיף הראשון בשולחן-ערוך הוא שיהא מעורר השחר. איני רוצה לקבל סטירה כבר בסעיף הראשון..." לכן קיבל על עצמו שיהא הוא מעורר השחר.

"יוכיחו לאדם לפי מה שהוא"

ידועים דברי ה'בית הלוי' שהתוכחה של יוסף התכוונה לסתירות מינייה-וביה שהיה במעשיהם של האחים. יהודה עומד וטוען: "כי איך אעלה אל אבי והנער איננו אתי". הוא מפרט ומתאר כמה צער יהיה לאבא ואיזו אחריות מוטלת עליו על בנימין. ויוסף משיב לו "אני יוסף העוד אבי חי". איך יכולת לעלות אל אבינו כשהנער יוסף איננו איתך?! גם ביום הדין וביום התוכחה יראו לכל איך סתר את עצמו. לזה התכוון המדרש שהקדוש ברוך הוא יוכיח כל אחד "לפי מה שהוא"; בהתאם לסתירות שבמעשיו שלו. רצוי לעיין באריכות דבריו בתוך הספר. דברים מחזקים ונוקבים מאד.

והדוגמאות שבפי בעלי המוסר ידועות, איך לעתיד לבוא יוכיח הקדוש ברוך הוא כל אחד ואחד לפי מה שהוא, איך סתר את עצמו על כל צעד ושעל. זה יהיה נורא. ישאלו את האדם: "מדוע לא למדת?" תהיה לו מיד תשובה ערוכה בפיו; לא היה לי כח, היו

לי טרדות, קשיי בריאות פרנסה. בודקים ורואים כי אכן הוא צודק, הוא התמודד הרבה. אבל הבעיה היא שבדברים אחרים פתאום הקשיים וההתמודדויות נעלמו. להנאות העולם הזה הם לא הפריעו. בנתינת צדקה, ישאלו - "מדוע קמצת את ידך?", התשובה שבפיו תהיה: "הרגשתי דחוק בכסף". בודקים ורואים כי אכן הצדק איתו, מעולם הוא לא היה מהמשופעים בממוון, תמיד חי בדחוק ובצמצום. אך פתאום רואים שעבור בזבזים אחרים, פינוקים וטיוילים הוא לא קמץ בכספו, בהם הוא ראה הכרח, ואילו במצות צדקה לא.

העובדה שהדברים ידועים ונדושים איננה אומרת שהם פחות נכונים. צריך לפשפש תמיד בתוכנו האם מה שאנו מתרצים לעצמנו או לאחרים עומד על משהו.

אני אישית מתבונן הרבה איך העלאה בסכום המלגה בכלל יכולה לדרבן אברכים להפיק מעצמם הרבה יותר. פתאום הם מסוגלים ללמוד יותר שעות, ובתענית דיבור, ולומר 'חבורה' מוצלחת. כל זה מלמד כמה אנחנו באמת יכולים אנחנו כשאננו מתעצלים.

הזדמנתי פעם לבניין הבורסה בתל-אביב. אמר לי מישהו שביקשתי לפגוש: "אין לי זמן לדבר איתך", כך חד וחלק. התפלאתי על הנוסח הבוטה, והוא הסביר לי בכנות: "את ארוחת הבוקר אני אוכל במשך שמונה דקות. אין כאן זמן לפגישות ועניינים. כל רגע פה שווה זהב!". חשבתי לעצמי, להבדיל אלפי הבדלות, כשאדם יושב ולומד, בישיבה, בכלל, הזמן שלו יקר לא-פחות. אין טלפון ואין לפטפט עם אנשים - עכשיו לומדים!

גם צריך ללמוד מהאנשים העסוקים האלו למעט ללכת לשמחות. הזמן שלהם יקר והם נמנעים גם מאירועים חברתיים. אמר לי פעם סוחר גדול באמריקה: "אני עובד שתיים עשרה שעות ביום, ובערבי חגים אני עובד ארבע עשרה שעות ביום. לכן אני אומר ללומדי תורה אם אתה לא לומד פחות משתיים עשרה שעות ביממה - זו בושה וחרפה..." לא אהבתי את הנוסח והסגנון המתנשא, וגם בתוכן הדברים הוא אינו צודק. עם כל הכבוד לו יש משרתים ועושי דברו - אין לו כל עבודה בבית. טלפון אחד והכל מסודר. ואמנם לי יש תירוץ שאינני עשיר כמוהו, אין לי משרתים שיעשו את העבודה במקומי... אבל השאלה היא אחרת: כשישנם אירועים ושמחות, האם הם גם הולכים בקלות לכל חתונה? ודאי שלא! הרי אין להם זמן. הם עובדים כל רגע. הם אינם עוזבים את העבודה בשביל כל דבר מזדמן.

ולא רק מבעלי עסקים וסוחרים מפולפלים אפשר ללמוד, הלימוד הוא גם מבעל עסק פשוט. אני רוצה לשאול בכנות: האם מישהו ראה בעל מכולת שהולך לשמחות בבוקר? אף אחד לא מצפה ממנו לעשות זאת, כולם יודעים שהוא עסוק בעבודה, אז מה אם אני אברך כולל?... זהו שאומר שלמה המלך בספר משלי (ב, ד): "אם תִּבְקֶשׁ שָׁנָה כִּפְסָף וְכִפְסָמוֹנִים תִּחְפֶּשֶׁנָּה". אדם צריך להתייחס לשעות הלימוד והתפילה שלו, כעסק לכל דבר. לחוש את הערך של שעות הלימוד, לפחות כמו שעותיו של איש עסקים מכובד. אחרת תהיה עליו טענה לעתיד לבוא: למה לא יקרת את הלימוד לפחות כמו בעל עסק שמייקר את זמני העבודה שלו בעסק.

(לעשות רצונך - ויגש, הרב בנימין גינזבורג)

הוא עדיין זוכר את ההשתוממות של העוברים ושבים לצד הרכבת כאשר הגיעה אל יעדה. הם הביטו בסקרנות לעבר הרכבת לראות מיהו השר או האיש הנכבד שהגיע. אך כאשר נפתחה הדלת לרווחה, נדהמו הם לראות שיורד ממנה יהודי פשוט יחד עם שני ילדיו הקטנים...

קווים לדמותו של חינוך יהודי טהור, במשנתו של המחנך הנודע הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל

"אשר יקריבו לכהן לא יהיה" (במדבר ה, ט')

כדי שיחדל מהעוול שעושה כלפי. אבל לך אין רשות להתערב בזה! אל לו לאדם להתעבר על ריב לא לו!... ולא הסכים להמשיך בדרכו עד שהבן יחזור לאחוריו ויאחל לו 'גוט שבת', וכך אכן עשה.

בצילם של גדולים וצדיקים

במיוחד דאג רבי דוב לנטוע בלב בניו את יקוד הלהט של 'אמונת חכמים' שבערה בפרשבורג, וחינכם להעריץ ולהוקיר גדולי תורה וצדיקים, ולנהוג כלפיהם בכבוד רב. חינוך שנתן ברבי משה את אותותיו, ובלט בין שלל הנהגותיו הנעלות ומידותיו הטובות כל ימיו, עד זקנה ושיבה.

בהיותו רך בשנים, כבן חמש או שש בלבד, יום אחד יצאו יחד בני המשפחה לכמה ימי הבראה באחת הערים הסמוכות לפרשבורג. הם באו לבית הנתיבות והמתינו לבואה של הרכבת שתוביל אותם אל היעד. בעודם ממתנים חש רבי דוב בתכונה מסוימת באויר. חסידים ואנשי מעשה מכל קצוות העיר החלו להתאסף בחבורות סמוך לתחנת הרכבת, וצורת פניהם ועמידתם הנרגשת ענתה בהם כי הם ממתנים לבואה של אישיות חשובה כלשהי.

לאחר בירור קצר נודע לו כי בדקות הקרובות מתעתד לבוא לעיר אחד מצדיקי הדור הנודעים, הגאון הקדוש רבי יצחק ישעיה הלברשטאם מטשחויב זצ"ל, בן זקונו של מופת הדור והדרו, הגאון הקדוש בעל ה'דברי חיים' מצאנז זצ"ל.

איש גדול ורם-המעלה היה הרבי מטשחויב. בשל סגולותיו ומעלותיו

המחנך הנודע הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל סיפר על החינוך לדרך-ארץ ומידות טובות וישרות שהשריש בו אביו רבי דוב, בשנות בחרותו, בעקבות מעשה שהיה:

רבי דוב שימש לפרנסתו כסוכן ויבואן בדים, ובהסכמים שהיו בינו לבין שאר הסוכנים והיבואנים במדינה - היתה לו זכות שיווק בלעדית למספר חנויות. יום אחד בלכתו ברחוב הוא פגש מכר ותיק, והלה שפך את לבו בפניו - כי לאחרונה איבד את מקור פרנסתו, ומצבו הכלכלי דחוק ביותר, וכעת הגיע לכדי פת לחם ממש. נכמרו רחמיו של רבי דוב עליו, והציע לו כי עד שיזמנו לו משמים פרנסה אחרת הוא יעניק לו חלק מעסקו. רבי דוב סיכם איתו כי מעתה הוא זה שישפק את הסחורה לחמש חנויות מתוך החנויות הנמצאות בזכות השיווק שלו, כך יוכל להרויח מעט כסף ולהשתקם כלכלית. אך התנה איתו מראש שלא ירד לפרנסתו, וישפק את הסחורה רק לאותן חנויות שסוכמו ביניהם ולא לשאר החנויות, והלה כמובן סבר וקיבל בשמחה ובהודאה מרובה.

אולם כעבור זמן, כאשר אותו יהודי טעם וראה כי טוב, ונוכח כי העסק משגשג ומצליח, אט אט שכח ממטיבו, והחל לרדת לפרנסתו. הוא היה מקדים לבוא גם לחנויות האחרות - שלא סוכם עליהן לפני שרבי דוב הגיע, הביא להן סחורה במחיר מוזל יותר, וכך נישל אותו מפרנסתו לגמרי. אך בטוב ליבו וצדקותו רבי דוב לא סיפר זאת לאיש, ונשא את סבלו בדומיה.

והנה בליל שבת אחת, שב רבי משה מהשיבה הביתה לאחר שבועות ארוכים, ובדרכו עם אביו לבית הכנסת, פגשו את האיש ההוא. הלה חיך חיוך מעושה ואיחל להם 'גוט שבת'. אך רבי דוב, ובעקבותיו גם הבן, השתמטו מלהשיבו. האב ששם לב כי בנו השתמט מלהשיב לאותו יהודי שאלו בפליאה: "מויש'לה! יהודי אומר לך 'גוט שבת' מדוע אתה לא משיב לו?..." והבן השיב כמתפלא: "אבא! וכי אתה סבור שאינני יודע את כל הסיפור שאירע לך איתו, הרי השמועה הגיעה אלי עד לשיבה שהוא גזל ממך את פרנסתך!?"

רבי דוב נזף בו חמורות והוכיחו על פניו: "איך כל זה קשור אליך? מילא אני באופן אישי יש לי איתו דין ודברים, ומאחר ואיני רוצה להיות אחד בפה ואחד בלב אינני מסוגל לעת עתה לענות לו 'גוט שבת', ואדרבה, אני סבור כי עליו לדעת שיש לי טרונה עליו בליבי

הם אמרו לרבים בחרדה שה'מוסר' נמצא מאחוריהם והוא מאיים באגרופו ומתחיל להתקרב במהירות. הרב עמד מלכת והתעמק במחשבות עמוקות למשך דקות ארוכות. המוסר התקרב יותר ויותר על סוסו, עד שהגיע אליהם. ואז קרה זה פלא גדול...

המעשה הנורא שסיפר רב של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א
מה שזכה הגאון רבי נחום משאדיק זצ"ל, לראות בעיניו

הרב מאיר בנימיני

"וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב" (במדבר ה, ב')

הגמרא מספרת במסכת ברכות (דף י.) שרבי מאיר היה מתפלל על שכניו הרשעים שימותו, כי היו מתנכלים וזו מצערים אותו מאוד. ראתה זאת אשתו ברוריה, ואמרה לו, האם אתה עושה זאת משום שכתוב "יתמו חטאים מן הארץ"? אדרבה, עלינו לדקדק בכתוב, צריכים אנו להתפלל שיתמו החטאים ולא החוטאים עצמם, ולכן מוטב שתתפלל עליהם שישובו בתשובה. ואכן, התפלל עליהם רבי מאיר, והם עשו תשובה.

לכאורה צריכים אנו לשאול, וכי רבי מאיר לא ידע שכתוב בפסוק 'חטאים' ולא 'חוטאים', בוודאי שידע. אלא מה? הרי כבר למדנו מהכתוב במעשה קרח, "את מחתות החטאים האלה בנפשותם", ושם בוודאי שהכוונה היא לחוטאים, אף שקרא להם הכתוב 'חטאים'.

באה ברוריה ואמרה לרבי מאיר, צודקים דבריך, אכן, 'חטאים' זה ביטוי לאנשים שחוטאים, אבל למה הוציא הכתוב את האזכור שלהם בלשון 'חטאים' ולא 'חוטאים' כפשוטו? ללמדנו שהבעיה היא לא באדם עצמו, אלא בהתנהגות שלו, ואף שאכן מגיע לו להיענש על מעשיו, יש עוד דרך, לנקות אותו מחטאיו וממילא לא יהיה צורך להענישו.

בפרשתנו רואים אנו שיש מצווה לשלוח מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש, ואולי אפשר לומר שלצד הפשט הברור שצריכים לשלח מן המחנה את הטמאים, ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, יש כאן גם דרך תיקון לאדם לעצמו, כאשר האדם רואה שעומדים לפניו או יושבים לצדו אנשים שאין מעשיהם נכונים וראויים, כאותם בריונים שהיו בשיבבותו של רבי מאיר, ישלח מן המחנה, מתוך המחשבות שלו את הטומאות שלהם, את הצרעת שלהם, וישתדל לראותם כאילו היו נקיים מכל חטא ועוון, ועל ידי כך יוכל להתפלל עליהם מעמקי לבבו, וישובו ורפא להם.

המעשה הנפלא שהיה עם הגאון רבי נחום משאדיק זצ"ל:
לפני שעלה לארץ הקודש, למד תורה אצל רב גדול מפורסם בחוץ לארץ. בעירו של הרב היה 'מוסר' ידוע לשמצה, שנתן חיתתו על כל אנשי העיר ועשה להם צרות גדולות על ידי מלשינות ואלומות. יום אחד נכנס לרב יהודי אחד כשפניו ובגדיו רטובים מביצים שבורות, ובקול בכי מר סיפר: "באתי מהכפר הסמוך עם סל מלא ביצים טריות, כדי למכרם בעיר לפרנסת ביתי העניים. לפני כניסתי לעיר פגש בי ה'מוסר' הרשע הזה והניח ידו הכבדה על סל הביצים. כשהכיר בי שלא רציתי להבין את הרמז הברור שאביא את כל הביצים לביתו בחינם, פקד עלי בתוקף ובאיומים לשאת אותם לביתו מיד.

כשביקשתי בכבוד שישלם לי בעד הביצים את מחירן ההוגן, הכעיס עליו הדבר מאוד. הכה במקלו הגס על הסל, וכל הביצים נשברו ונשפכו על פני ועל בגדי. כל הפרנסה אבדה! באתי אל כבוד הרב להזמין את ה'מוסר' לדין תורה ולדרוש ממנו פיצוי הוגן."

הרב ציווה על המשמש שילך מיד למוסר להזמין לדין תורה. המשמש, בהכירו היטב את המוסר האלים וביודעו את הסכנה הצפויה אם ירגיזו אותו, רצה להשתמט מהמשימה. אבל הרב הורה לו בתקיפות שילך תיכף ומיד. המשמש הלך בחרדה אל בית המסור ואמר לו בעדינות שהרב מבקש שיבוא אליו להשיב על תביעת ממון

וכך סיפר מרא דארעא ישראל רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל את

רבי נחום לא יכול היה להכיל את המתרחש. שאל את רבו בתמיהה רבה: "רבי, מה קרה כאן? בשעה שעמדת שקוע במחשבות, מה חשבת? ואיך קרה הנס הזה שהמסור פייס אותך במקום שבא להורגך?"

כן לב האדם לאדם'. התחלתי לחשוב: אם הוא שונא אותי, הרי זה מפני שאני שונא אותו. ולמה אני שונא אותו? מפני שהוא עבריין ולא ציית לדין. אז אמרתי בלבי: אולי אפשר למצוא עליו זכויות, כדי שאסיר השנאה מלבי ואולי עוד אעורר אצלי אהבה אליו. אז בלי ספק שיעזור השם יתברך שיהפוך לבבו אלי ויחדל לשנוא אותי, וכיון שלא ישנאני לא תהיה לו עוד שום סיבה לעשות לי רע.

"והתחלתי לחשוב: בוודאי היהודי הזה נתחנך בלי ספק בסביבה רעה ולא נפגש מנעוריו עם אנשים טובים, והוא כתינוק שנשבה ויש רחמנות גדולה מאוד עליו. וחשבתי עליו כמה מיני זכות על המלשינות שלו. ובנוגע למעשה של הביצים, אולי כן היה בדעתו לשלם, רק שכאשר האיש הכפרי ביקש מיד שישלם לו התכעס, ובשעת כעסו עשה מה שעשה. וכשהזמנתי אותו לדין חשב שזה לא נכון מהרב שמזמין אותו בבקר בפקודה חריפה, ואולי אם הייתי קובע לו זמן לא היה מתרגז, ובוודאי יש בו ניצוץ קדוש מאד והראיה שבשעה שביישתי אותו ברבים כשעלה לבימה היה יכול להכני נפש והוא לא רק שלא הכני כי אם ירד מעל הבימה בבזיון, ונמצא שיש בו מידת דרך ארץ וכבוד התורה ואולי באמת לא צדקתי שביישתי אותו ברבים בבית הכנסת, והוא היה מן הנעלבים ואינם עולבים, שומעים חרפתם ואין משיבים כזאת וכזאת חשבתי עליו כמה זכויות."

"ובודאי באותה שעה נתעוררו אצלו מחשבות של ריצוי אלו, ויש לשער שהתחיל לחשוב מה לי לכעוס על הרב, הלא בתור רב היתה זו חובתו להזמין אותי לדין תורה ומה שהעליב אותי בבית הכנסת בוודאי צדק הרב בזה כי בוודאי הייתי צריך לבוא לדין תורה ומה שהעליב אותי בבית הכנסת בוודאי צדק הרב בזה כי הייתי צריך לבוא לדין תיכף כשהרב מזמין, ומה זה היה לי שארסק את סלו של היהודי עם הביצים, ואם כן היה לו לרב להקפיד על זה מאוד ומרגע לרגע נתקרבו הלבבות, עד שכאשר עמד על ידי היו הלבבות מלא אהבה במקום שנאה ובמקום קטטה ומריבה. מיד פייס אותי ומחלתי לו."

של מישהו עליו. גער הרשע בשמש בקולי קולות והוציאו מביתו תוך שהוא מכה אותו נמרצות. הרב שלח את השמש פעם נוספת ואמר לו להזהיר את המסור שהרב ינדה אותו אם לא יבוא. השמש הלך שנית, העביר את האזהרה, והמסור כעס עד מאוד - היכה את השמש פעם נוספת והוציאו בבזיון.

בשבת, כשהרב והמסור היו שניהם בבית הכנסת במקומותיהם הקבועים, קראו למסור לעלות לתורה כמנהגו. קודם שהמסור התחיל לברך, עלה הרב על הבימה והכריז בקול רם שכל הקהל שמע: "רשע גמור! אתה מסרב לדין תורה כאילו אינך יהודי, ועוד יש לך חוצפה לעלות לתורה הקדושה!?" פני המסור חוורו מבושה נוראה. הוא ירד מהבימה בלי ברכה, בעיני כל הקהל הבוהה. המסור איים שבקרוב ינקום את נקמתו מהרב באופן חמור.

כמה ימים אחר כך הגיע יהודי מכפר רחוק ממושב הרב, וכיבד את הרב בסנדקאות - להיות הסנדק בברית המילה של בנו למחרת. הרב קיבל את הכבוד ולקח עמו שניים מתלמידיו הנאמנים, ביניהם המספר - רבי נחום הצעיר.

יצאו לדרך לכיוון הכפר הרחוק. כשהרחיקו מהעיר, הרגישו התלמידים שהמסור רוכב על סוסו ואורב להם מרחוק, עוקב אחריהם בדרך החשוכה. הם אמרו לרבם בחרדה שהמסור נמצא מאחוריהם והוא מאיים באגרופו ומתחיל להתקרב במהירות.

הרב עמד מלכת והתעמק במחשבות עמוקות למשך דקות ארוכות. המסור התקרב יותר ויותר על סוסו, עד שהגיע אליהם. ואז קרה זה פלא גדול: המסור ירד מעל סוסו, ובקול דממה דקה ובהכנעה מוחלטת אמר לרב: "רבי הנכבד, התרשני בבקשה לתת מכות קשות לתלמידיך הללו?" הרב השיב בתקיפות: "חלילה לך! לא תיגע בהם אצבע אחת!" המסור המשיך לבקש עד שבסוף ביקש: "רבי, בבקשה מחול לי מכל הלב על כל מה שגרמתי לך צער ועגמת נפש. אני מתחרט על כל מעשיו!" השיב הרב: "תפצה את היהודי שפגעת בו, תשלם בעד כל הביצים ותפייס אותו כראוי, ואחר כך אמחול לך בשמחה.

"המסור הוציא מכיסו עשרה רובל כסף - סכום גדול - ואמר: "רבי, הנה עשרה רובל מלאים. בבקשה, תן אותם ליהודי בעל הביצים. זה יכסה את הפסדו הכפול, והשאר יהיה לו לפיוס ולכאב הנפש שגרמתי לו."

הרב קיבל את הכסף למסור אותו לבעל הביצים ומחל לו. הוא הלך לדרכו והרב ותלמידיו המשיכו את דרכם לברית המילה.

רבי נחום לא יכול היה להכיל את המתרחש. שאל את רבו בתמיהה רבה: "רבי, מה קרה כאן? בשעה שעמדת שקוע במחשבות, מה חשבת? ואיך קרה הנס הזה שהמסור פייס אותך במקום שבא להורגך?"

השיב הרב: "כשאמרתם לי שאנו נמצאים בסכנת נפשות, התפללתי אל השם יתברך שיעזרו ויצילונו. כלל גדול יש לי מרבותי - שאין לך דבר בעולם שלא נמצא בתורה, ובכל מבוכה יש למצוא את העצה בתורה הקדושה."

"הנה עזרני השם יתברך שעלה ברעיוני הפסוק 'כמים הפנים לפנים'

"בישיבה אף קבעתי סדרי-לימוד מיוחדים עם תלמידים ללמוד 'חושן משפט' עם ש"ך, וכך נקשרתי והתחברתי עמוקות לתורתו. זו הסיבה שהרגשתי משיכה כה גדולה לפקוד את קברו, והתרגשתי כשעמדתי בתוך ארבע אמות של קברו"...

שקיעות בתורה בכל מצב ובכל זמן, במשנת חייו של הגאון הגדול רבי יהודה אריה טרגר זצ"ל, חתנו של מרן הגרש"ז אויערבך וראש הישיבה דאנטווערפן

התורה גם כאשר קשה היה עליו הריכוז ועלולה היתה דעתו להיות מוסחת מהסובבב".

"החברים שלי הם אביי ורבא"

לעת זקנותו של רבינו, כאשר נולדה לו נכדה - בת לבנו רבי יצחק שליט"א - בירושלים, רעייתו הרבנית ע"ה הגיעה לבדה מבלגיה לארץ-ישראל כדי להשתתף בשמחת ה'קידושא רבא' שנערכה בשבת קודש, ורבינו שמשועבד היה לאמירת השיעורים שהה באותם ימים בביתו שבבלגיה לבדו.

הנכד רבי ישראל וירז'בינסקי שליט"א התקשר אליו באותו ערב שבת לאחל לו 'א גוטען שבת' ו'מזל טוב' על הולדת הנכדה, התעניין בשלומו והתעניין איך הוא מסתדר בבית בימי היעדרותה של הרבנית? והאם לא מפריע לו להישאר בבית לבדו?

כמענה לשאלתו פתח רבינו וסיפר: "בחודש ניסן תשי"א עלה מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל מלונדון על-מנת להשתקע בארץ-ישראל, ורכש מאבי ז"ל [רבי אברהם טרגר] דירת מגורים צנועה בשיכון פאג"י בשכונת 'בית וגן' בפאתי-ירושלים. לאחר תקופה כשהגיע אבא לביקור בביתו, הוא התעניין אצלו - איך הוא מתאקלם בשכונה החדשה? והאם לא מפריעה לו העובדה שהוא גר במקום שאין בו חברים ומכרים בני-גילו? נענה רבי יחזקאל ואמר:

גם בנסיעות ובדרכים ובעת שעסק בעניינים שונים, מחשבותיו רבינו הגאון הגדול רבי יהודה אריה טרגר זצ"ל, תפוסות וטרודות היו בדברי תורה. אחת מבעיותיו של רבינו סיפרה, כי בנערותה נסעה פעם עם אביה במונית מהעיר אנטווערפן לביתם ב'וילרייק', והנהג - שהיה גוי מקומי - פתח את מקלט-הרדיו. היא היססה בינה לבין עצמה אם ראוי יהיה מצידה לבקש ממנו להנמיך מעט את הווליום, כי לבטח הדבר מפריע לאביה, ושאלה אותו אם להעיר לנהג או לא. אך משפנתה אליו הוא כלל לא הבין מה היא רוצה ממנו. היא הסבירה לו שוב כי ה'רדיו' פתוח בקול ולבטח זה מפריע לו, ולכן שואלת - אם לבקש מהנהג להנמיך מעט. או-אז התנער לרגע, כאילו התעורר ממחשבה מעמיקה שהעסיקה אותו, והתנצל: "הא, כלל לא שמתי לב"..." ופנה בעצמו לנהג וביקש בעדינות לסגור את ה'רדיו' או להנמיך את הקול. אז נוכחה הבת כי גם כאשר נראה היה לה כי אביה שוהה יחד איתה באותו מרחב, מוחו וחושיו נטועים במחוזות אחרים.

חתנו רבי יצחק רייז שליט"א סיפר שימים אחדים לאחר שזכו הוא ורעייתו לחבוק את בתם הבכורה, הודיעו להם רבינו והרבנית חגיגית כי כמתנה לכבוד הלידה הם רוצים לשלם את דמי עלות העגלה החדשה עבור התינוקת. רבינו אף הפתיע אותם ואמר כי יצטרף יחד עם הרבנית והאם הצעירה לטקס בחירת ורכישת העגלה בחנות. החתן, שידע עד כמה זמנו של רבינו יקר ומנוצל, הבין כי הוא עושה זאת רק בשביל ההרגשה הטובה והבעת השתתפותו האישית בשמחה, והודה לו באופן מיוחד על כך שהקדיש מזמנו לבוא לחנות ולהשתתף ברכישת העגלה. רבינו נענה לו בלחישת: "אני אמנם פה, אבל הראש שלי במקום אחר"...

"זו רק דוגמא אחת מיני רבות", מסיים החתן את סיפורו, "איך קשור היה מורי-חמי לתורה בכל ימותיו, ואיך מחשבותיו המשיכו לסעור בנתיבי-הסוגיות גם כשלא היה רכון על גבי ספר. ראשו היה 'מונח' תמיד בלימוד, במין טבעיות ופשטות כזאת. והיופי אצלו היה שהדבר לא סתר לאנושיותו. הוא היה 'מענטש' במלוא מובן המילה. נוכח תמיד בכל מקום שחשב לנכון שיהיה נוכח. מעורה בכל דבר, מביע התעניינות, שופע חמימות משפחתית, שם לב לכל פרט - ויחד עם זאת הראש נשאר בבית-המדרש. הוא לא הרפה מעסק

"לא מפריע לי דבר. החברים שלי הם אביי ורבא, והם הרי נמצאים בכל מקום!"...

"אף אני", המשיך רבינו ואמר לנכדו, "אשיב לך כתשובתו של רבי יחזקאל. החברים שלי הם אביי ורבא. הם אף פעם לא משאירים אותי לבד... ברוך-השם יש לי את סדרי הלימוד הקבועים שלי, השיעורים, הספרים. הם אלו שמעסיקים אותי כל הזמן ומפיגים את בדידותי"...

קנה את תורתו בעמל

ומתוך שהקדיש רבינו את כל ישותו ושיעבד את כל זמנו כדי לרכוש קנייני תורה, זכה משמים ששערים רבים נפתחו בפניו. הוא הגיע לממד-גדלות והיקף רחב בכל מרחבי התורה, לענפיה ותחומיה השונים, אשר רק יחיד-סגולה בודדים זוכים להם. מה שלמד חקוק היה על לוח ליבו, מאופסן בזיכרונו ומסודר במוחו, כבור סיד שאינו מאבד טיפה. ניתן היה להיווכח בכך בשיעוריו, שיחותיו ודרשותיו, ובעצם בכל שיג-ושיח עימו.

אך לפני שנמשיך ונתאר את קנייניו המיוחדים בתורה על ידי עיון ושקיעות מלאים, סקרנות בלתי-מצויה וחיבור פנימי לדברי תורה - מן הראוי להדגיש, כי אמנם ודאי שלהישגים מופלאים הללו גרמו כמובן גם המתנות הגדולות בהן חונן מן השמים, כישורים כבירים ולא מצויים בעליל שהיו מוטבעים כטבע אצלו; מהירות-תפיסה, כח זכרון, כח ריכוז ממושך, מוח-תוסס, חריפות וחדות השכל ועוד ועוד. אולם לצד זאת אין ספק שחלק מסוד גדולתו היא העובדה שהמשיך להתייגע ולעמול בתורה ולדבוק בה כל ימיו, למרות ועל אף הכישורים שזכה להם. הוא היה איש של עמל ויגיעה, ורק כך הצליח לשמר את מה שלמד והשיג. לולא זאת לבטח היה מפסיד הכל, כמאמר חז"ל: "נח לאבדה ככלי זכוכית" (חגיגה טו.). ואכן, גאונים ועילויים רבים היו במשך הדורות שמתוך כך שהפסיקו מיגיעתם לא נשתמרה התורה בקרבם.

רבינו עצמו היה רגיל לומר בעניין זה אמירה נאה, המבוססת על אמרתו המפורסמת של האדמו"ר הרה"ק רבי שמחה בונים מפרשיסחא זצ"ל (ראה 'קול שמחה' ליקוטים עמוד קיג):

הרבי רבי בונים אמר כי אב המעוניין לבחון ולבדוק את בתו הקטנה אם ניתן לסמוך עליה בלב רגוע ושקט, ולהפקיד בידה אבנים טובות ומרגליות, תחילה מפקיד בידיה אבנים ומרגליות מדומים, ואם מוכיחה שיכולה היא לשומרן כראוי הוא מרשה לעצמו להפקיד בידה אבנים-טובות ומרגליות אמיתיים.

כן הדבר גם אצל האדם בנוגע לעבודת השם, אמר הרבי רבי בונים. כל החכמה ושאר המעלות הניתנות לאדם בטבעו אינן ניתנות לו במתנה, אלא רק בהשאלה, לנסותו האם יכול לשמור על המעלות הללו לשם מה שניתנו לו; אם הוא משכיל להשתמש בהן כראוי הן תלכנה ותתעצמנה עוד ועוד ותתרבינה מעלותיו. אך אם לא ישכיל להשקיע את כוחו ומרצו, ולא ידע לשמר נכונה את מה שקיבל, אזי כשם שניתנו לו מעלות אלו כך ילקחו ממנו ויישאר בעירום וחוסר-כל.

והסביר את דברי שלמה המלך (קהלת ז, י) שאמר "אל תאמר מה היה שהימים הראשונים היו טובים מאלה, כי לא מחכמה שאלת על זה". אל תתפלא ותתמה היכן הם אותם הימים הראשונים שהיו טובים מאלה האחרונים, שהיו לי בהם את מעלת החכמה ואינה מצויה אצלי היום. "כי לא מחכמה שאלת על זה". 'שאלת' מלשון 'שאלה'. כלומר, הרי החכמה הזאת לא היתה שלך מלכתחילה, אלא רק שאולה אצלך. לפיכך היא נלקחה ממך בעקבות כך שלא השתמשת בה למטרות הנכונות.

על זו הדרך הוסיף רבינו ואמר: חז"ל שואלים (במדרש זוטא - קהלת א, ז) על הנאמר בפסוק "יהיב חכמתא לחכימין" (דניאל ב, כא) - מדוע ניתנה החכמה לחכמים ולא לטיפשים? והרי לאלו כבר יש חכמה? ומשלו שם במדרש משל למה הדבר דומה? למי שבאו לפניו שני אנשים האחד עני והאחד עשיר, ושניהם רוצים ללוות ממנו. למי מהם ילווה? לעני או לעשיר? לעשיר. מדוע? לפי שאם העשיר יאבד את כסף ההלוואה שניתן לו, יוכל לפרוע ממקום אחר, אבל אם העני יאבד את כסף ההלוואה מנין יפרע את חובו?! כך גם בחכמה, החונן לאדם דעת נותן את החכמה לחכמים שיִדעו לנצלה.

שאל רבינו שלכאורה אין המשל דומה לנמשל, שהרי החכמה משמים היא מתנה ולא הלוואה, ומתנה נותן אדם לעני ולא לעשיר? אלא בהכרח, הסיק רבינו כהסברו של הרבי מפרשיסחא, נתינת החכמה הינה רק בגדר השאלה ולא נתינה. החונן לאדם דעת מעניק לאדם את כישורי החכמה אך ורק כהשאלה על מנת שיוכל להשתמש בהם לעבודתו יתברך. אבל אם הוא לא משתמש בהם למטרה שלשמה ניתנו לו - עלולים הם להילקח ממנו. ולזה רמז התנא במשנה כשאמר: "והחוננוני מקיף" (אבות ג, טז).

ונאים הדברים למי שאמרם. רבינו עצמו שימש דוגמה טובה לכך. הוא אכן זכה למתת-אלוקים במידה גדושה, כישרונות כבירים, עילויים ממש, אלא שבחכמתו לא שקט על שמריו. אלא השכיל לרתום את כל כוחותיו בשלימות בשביל המטרות הנכונות; עמל התורה, קנין הדעת, הטבה עם הבריות. כך זכה להוסיף עוד ועוד נדבכים באישיותו, וקומתו התורנית ואישיותו הרוחנית לא חדלה מלהיתמר לגבהים עד ליומו האחרון.

בעמלה ויגיעתה של תורה

דרגות עמל התורה ויגיעתה אצל תלמידי-חכמים, העוצמה וההיקף שלהן, נותרים בדרך-כלל חתומים מעיני הבריות, ושמורים המה בין הת"ח לבין קונו. רק החוקר כליות ולב יודע איזו מלחמה ניהל הלומד בשביל לכבוש את העצלות, לאיזו לעקשנות-ברזל שנצרך לה בשביל לשבור את מחסומי יצרו ואיזו עוצמה של השתוקקות לעליה וצמיחה בקעה מעמקי-נפשו כדי להגשים את שאיפותיו - עד שזכה לכל הישגיו הכבירים בתורה. ובפרט אצל רבינו, שהכל התנהל אצלו במעטה הסתרה של טבעיות ופשטות, מבלי לעשות 'עסק' ולקשור כתרי הלל ושבח לעצמו ומבלי לשתף אף את הקרובים אליו במה שעובר עליו ומתחולל בתוכו.

עם זאת, כמה ביטויים חשובים נשמעו מפיו בנסיבות שונות במהלך

השנים, זעיר פה וזעיר שם, המלמדים גם על החלק הזה; כמה דם הקיז וכמה יזע סחט עד שזכה למה שזכה.

שח תלמידו רבי אליהו אפטרגוט שליט"א, כיום ר"מ בישיבת 'עץ חיים' בוילרייק: "בליל שבת קודש האחרון שראש הישיבה שָׁבַת באנטווערפן בטרם נסיעתו לארצות-הברית לצורך טיפולים רפואיים, נסיעה אשר ממנה לא שב לדאבון-לב, זכיתי להתפלל במנין המצומצם שנערך בביתו. לאחר התפילה ניגשתי אליו יחד עם תלמיד נוסף, ואמרתיו לו כי לאחרונה חזרתי בשיעור שלי לתלמידים על חידוש מתורתו בעניני ברכות, אותו קראתי בתוך ירחון תורני ישן שהודפס והופץ עשרות שנים קודם לכן - כשהיה עדיין אברך צעיר בירושלים. בשומעו זאת הוא הביע קורת-רוח, וממש ניעור לחיים, והגיב במשפט שלא היינו רגילים לשמוע ממנו בימים כתיקונם: 'מ'האט שווער געארבעט אויף דעם דעמאלס'. [עבדנו על זה קשה מאד בשעתו].

"כך גם בהמשך כשדיברתי איתו על נושא מסויים מתוך שיעור שאמר בישיבה, נענה ואמר: 'נעכט בין איך אויפגעווען אויף דעם'. [לילות הייתי ער בשביל זה!]. והוסיף ואמר: "ההכנה לקראת כל שיעור ושיעור עלתה לי בעמלות גדולה וביגיעה רצופה של שעות על גבי שעות"... כעבור כמה חודשים, התברר בדיעבד כי אלו היו המשפטים האחרונים ששמעתי ממנו, ורואה אני בדבריו אלו צוואה רוחנית עבורי. הוא ראה לנכון להדגיש באוזני שאדע כי למרות מוחו העילוי וכישרונותיו המזהירים הרי שכל ההישגים שהשיג הגיעו לו בדי עמל ויגיעה. דבר לא בא לו בקלות".

תלמיד אחר, רבי משה סובל שליט"א, סיפר כי כאשר שוחח פעם עם רבינו על האתגרים שעמד בפניהם בראשות הישיבה, התבטא זה על עצמו בתוך הדברים כך: "וכי אתה חושב שהיה לי קל תמיד?! הנה היה לי חורף אחד שבו היו לי הרבה קשיים והפרעות מצד הבית. הילדים היו מצוננים וחולים, ועוד קשיים אחרים, ונאלצתי להתאמץ הרבה יותר מבזמני-שגרה רגילים בשביל ללמוד, בשביל לומר שיעורים בלי להחסיר, בשביל להתמסר לתלמידים. אך יכול אני לומר לך ברורות, כי כעבור תקופה, כשהתבוננתי לאחור במעבר הזמן, נוכחתי לראות כי זה לעומת זה עשה אלוקים. בזמנים הללו שחוויתי קושי מיוחד, גם היתה לי סייעתא-דשמיא מיוחדת. החידושים שהתחדשו לי באותה תקופה היו חידושים נפלאים וטובים, בבחינת 'תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי'..."

בנו בכורו של רבינו, רבי שמעון שלום שליט"א, סיפר שכאשר נסע פעם יחד עם רבינו בימי בין הזמנים לפראג, ניגש אליו במקום אחד ממכיריו, מרביץ תורה חשוב, שביקר אף הוא במקום. הלה בירר אם ידוע לו היכן מקום מנוחתו של רבינו הש"ך זצ"ל. רבינו לא ידע היכן הוא קבור, וכך לא היה בפיו מענה עבדו, אולם השאלה הזאת הצייתה אף בליבו חשק עז לנסוע להשתטח על קברו. היה זה כרוך במאמץ לא קטן, מאחר והוא טמון בעיירת הולשוב במחוז זלין שבצ'כיה, רחוק מאזור הנסיעה, אך רבינו פָּמָה לכך מאד והחליטו לנסוע. בעומדו על הקבר הציפה אותו התרגשות מיוחדת ובלתי-מצויה אצלו - לפליאת הבן. הוא נשא תפילה חרישית במשך זמן

ממושך מתוך השתפכות-הנפש.

מאוחר יותר, ברגע נדיר של גילוי לב, אמר רבינו לבנו משפט שהיה בו כדי לפתוח אשנב לגודל יגיעו ועמלו בתורה: "כל ימי זוכה אני להתייגע על דברי הש"ך. בזמנו בישיבה אף קבעתי סדר-לימוד מיוחדים עם תלמידים ללמוד 'חושן משפט' עם ש"ך, וכך נקשרתי והתחברתי עמוקות לתורתו. זו הסיבה שהרגשתי משיכה כה גדולה לפקוד את קברו, והתרגשתי כשעמדתי בתוך ארבע אמות של קברו..."

הערכה לכל דבר תורה

בנוסף לעמל וליגיעה האין-סופיים יש לציין מעלה נוספת, והיא, ההערכה וההוקרה שפיעמו בלבו כלפי דברי תורה. הוא יָקָר באמת ובתמים כל דבר תורה, הוא העריך כל ידיעה נוספת, ומתוך אלו גברה השתוקקותו והתרבה צימאנונו להתעשר בדעת ובחכמה עוד ועוד, כל ימיו.

רגיל היה לומר את דברי חז"ל (אבות ו, ג): "הלומד מחברו פרק אחד או הלכה אחת או פסוק אחד או דיבור אחד ואפילו אות אחת, צריך לנהוג בו כבוד". והסביר הדברים כפי דרכו: בפשטות נראה כי הלומד צריך לנהוג כבוד במלמדו מצד הענין של 'בין אדם לחברו', אולם האמת היא שהוא מצד הוקרה וערך לתורה. חז"ל מלמדים אותנו כאן, עד כמה צריך הלומד להעריך ולייקר כל פרט ופרט של תורה. אפילו אם חברו לימדו רק הלכה אחת, רק פרק אחד, או אפילו רק דיבור אחד או אות אחת, כבר חייב לנהוג בו כבוד. מדוע? כי אין ערך למעלה העצומה של הפרט הזה שלימדו.

"כשנה לפני פטירתו של ראש הישיבה", סיפר תלמידו רבי נפתלי גראס שליט"א, ר"מ בישיבת 'ישועות משה' וז'ניץ במודיעין-עילית, "נכנסתי לביקור בביתו. הוא פתח אתי בשיחה בנושא של לימוד התורה בזמנינו בעולם הישיבות, ודיבר בכאב על ירידת הדורות. שכיום לא מחשיבים כראוי כל דבר קטן בתורה. הוא ציטט את דברי רבי יוסי שאמר (בבא מציעא לג.) כי אדם שהאיר את עיני חברו אפילו במשנה אחת הרי הוא רבו. ומספרת הגמרא שם על שמואל, שכאשר הלך לעולמו אחד החכמים שביאר לו דבר משנה במסכת תמיד, הוא קרע בבגדיו קריעה שאינו מתאחה כדין קריעה של תלמיד על רבו. הפשט בזה, אמר ראש הישיבה, ששמואל החשיב כל-כך משנה אחת עד שהרגיש חובה בנפשו לקרוע קריעה במוותו של מי שלימדו משנה זו. והמשיך ואמר בכאב: אילו הלומדים בזמנינו היו מחשיבים ומייקרים כל דבר קטן בתורה, ולא רק מסכתא שלימה, הייתה מתרבת התורה בעולם. כי על ידי שמייקרים כל דיבור ודיבור מהתורה, מתרבים הלומדים, וגם הלומדים עצמם באים לידי שלימותם עוד ועוד. אז כמה כואב שלא יודעים להעריך ולייקר..."

ונאים הדברים למי שאמרם. רבינו מתוך אהבתו העזה לתורה, ידע לייקר ולהעריך אותה, ושש ושמח על כל פרט ופרט. כל חידוש, כל הבנה, כל סברא, כל מציאה, גרמו לו לשמחה של ממש, כמוצא שלל רב".

(גיבור כאר"י - הרב בנימין גינזבורג)

יריד קבלת התורה

תורמים לארגון 'אחינו' וזוכים ללא הגרלה

ספרי 'דרשו' שכבשו את העולם היהודי

מחיר
מיוחד

תרום 40 נ"ל להודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 480 ₪

וקבל במתנה

'משנה ברורה' 6 כרכים כריכה קשה
'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'
'כרך שלהן' ערוך דרשו חלק ט'
'כרך שלהן' ערוך דרשו חלק י'
חומש 'דרשו' עם רמב"ן

שווי המתנות 857 ₪

תרום 18 נ"ל להודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 216 ₪

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'*
* 36 כרכים כריכה רכה מהדורת כוס
ספר המפתח על המשנ"ב
'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'

שווי המתנות 280 ₪

תרום 23 נ"ל להודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 276 ₪

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'*
* 19 כרכים כריכה רכה
ספר המפתח על המשנ"ב
'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'

שווי המתנות 407 ₪

תרום 27 נ"ל להודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 324 ₪

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'*
* 6 כרכים כריכה קשה
ספר המפתח על המשנ"ב
'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'

שווי המתנה 530 ₪

תרום 24 נ"ל להודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 288 ₪

וקבל במתנה

'משנה ברורה'*
* 6 כרכים כריכה קשה
'מסכת אבות'
עם 'דרש דוד'

שווי המתנה 465 ₪

ר' נח הגביה את כיפתו הגדולה ושאל את הנוכחים 'מישהו מכם משער כמה שוקלת כיפה זו?' והקהל ענה 'גרמים בודדים'. דעו לכם, שבשבילי היא שקלה עשרים טונות!

הגאון רבי יחיאל צוקר, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' ומחבר ספרי 'להאיר',
למה יזיר האדם את עצמו מן היין בראותו קלקולם של אחרים

"לְנֶדֶר נֶדֶר נֶזִיר לְהִזִּיר לָהּ" (במדבר ו, ב')

אמרו חז"ל (סוטה ב ע"א) "למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". ועוד אמרו (שבת יג ע"א): "לך לך אמרינן נזירא סחור סחור, לכרמא לא תקרב" לכאורה מדובר בהוראה תמוהה. אם אנחנו רואים מישהו שמקלקל את מעשיו, עלינו לזרוק אותו מהיער, למה שניזיר את עצמו מן היין בגלל שהוא מתנהג שלא כשורה???

אמר על כך מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הובאו דבריו בספר "דברי אגדה"): "את החושך לא מגרשים עם מקלות - מדליקים נר והוא מגורש מאליו!"

כשיש חושך של עוונות צריך להאיר את העולם. רק כשהעולם יתמלא באור התורה - החושך החיצוני יחדל מלהשפיע עלינו! בזמנינו, כשאנו נמצאים בגלות הדעת ושומרי הגחלת הם מיעוט לעומת הרוב שמעשיו מקולקלים, החובה המוטלת עלינו להאיר את עולמנו באורה של תורה היא כפולה ומכופלת, גם כדי להשפיע עליהם, וגם כדי שאני לא נידבק בקלקלתם ח"ו.

מוסיף מרן הגרי"ש: חז"ל (יומא סט ע"ב) מתארים לנו את עבודתם של אנשי כנסת הגדולה לבטל את יצר עבודה זרה, ומספרים שכשאנשי כנסת הגדולה רואים את החורבן הגדול שהשאייר אחריו אותו יצר נורא של עבודה זרה, הם זועקים לקב"ה "לא מדובשו ולא מעוקצו", אנחנו לא רוצים את הניסיונות הללו ולא את השכר שנקבל אם נצליח לעמוד בהם.

נפל פתק משמים והיה כתוב בו: "אמת!"

אומר מרן הגרי"ש, משמעות הפתק היא - תעסוק באמת! אל תגרש את היצר במקלות, יש לך תורת אמת תתחזק באמת של התורה וממילא תבטל מעליך את יצר העבודה זרה.

תזיר "עצמך" מן היין!

אחר דברי אמת אלו מקבלים אנו ממדים אחרים לגדרים הנדרשים מאתנו.

נחזור לדברי חז"ל "הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". והשאלה זועקת: יותר מתאים היה שיקבל על עצמו ללכת ברחוב בעיניים עצומות! מה פתאום להזיר עצמו מן היין, מה לזה וליין?

אמנם, יש הרואה את החוטאים בקלקולם, ומבין היטב שאין

מגרשים חושך במקלות, אבל הוא נוטל על עצמו את מלאכת קירוב החוטאים כדי להשיבם בתשובה. ברור שזו חלק מהערבות ההדדית שלנו כיהודים, קירוב רחוקים הוא אחד הדברים שמגלים ביותר את רגישותנו לגלות השכינה, ובדור כה חלש בודאי שהוא חלק מחובתנו היהודית.

אמנם גם על זה נאמר לנו: "יזיר עצמו מן היין". יין הוא דבר נפלא - "ויין ישמח לבב אנוש", קודש הילולים, אין אומרים שירה אלא על היין, אבל היין גם מהווה סמל לבריחה מהמציאות. השתיין מוצא את פורקנו בטיפה המרה כדי להשכיח ממנו את המציאות בה הוא חי.

אומרת לנו התורה הקדושה: הדבר הראשון שעליך לעשות כשהנך מזהה קלקול שבא להשפיע ולבלוע אותך חי הוא: 'תזיר עצמך מן היין' - אל תברח מהמציאות, תתמודד עמה!

אם הדבר היחיד שמעניין אותך כששמעת על הקלקולים הללו, הוא לסגור את הגמרא ולצאת לתקן את העולם, הרי ברכת מחובתך ומעצמך. ההתמקדות שלך בזולת מגלה כי אתה לא בפרשה, אליך הדבר אינו שייך, כל דאגתך היא לרוחניות של הזולת!... וזה הגרוע ביותר.

סיפר רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל: פעם בשבתו לאחר השיעור בבית הכנסת "ירחי כלה" נכנס רבי שלמה נח קרול זצ"ל וסיפר לו שכשהגיעו לארץ העולים מארצות המזרח, ילדי העולים העסיקו את ראשם של בני התורה. הוצאתם לשמך היתה נוראה, והכל דאגו לשלומם.

נכנסנו לרבי חיים שמואלביץ זצ"ל, והוא כהרגלו ישב שקוע בעומקה

של סוגיה. התחלנו לספר לו על התלאות שעוברים העולים, ועל הנסיונות הנוראים שמעמידים אותם, ועיני הגר"ח החלו זולגות דמעות. ככל שהוספנו לספר החלו לזרום נחלים של דמעות... רבי חיים יושב, שותק ובוכה... ואנו שאלנו: "ראש הישיבה, מה יהיה?"

ומרן הגר"ח ממושיך בבכיו ואומר: "הצלחתם להוציא ממני נהרות של דמעות... ואני עוד אמושיך לבכות, אבל מהגמרא אני נפרד! אני נשאר ללמוד!"

רבי חיים שמע על ה'סוטה בקלקולה', והעביר את המסר הברור: 'אני מהגמרא לא זו'. האור הזה - הוא שיכריע את החושך בעולם.

אינני בורח מחובתי. זו החובה שלי, וממנה ייושע העולם! יזיר עצמו מן היין... לא לברוח, כי הבריחה - היא היא ה"נפק כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים..." את זה בדיוק מבקש היצר: תדאג לכל העולם, העיקר אל תטפל בעצמך!

עליך להזיר עצמך מן היין, לדאוג שאתה תגדל ותתעלה, וממילא יתוקן העולם כולו.

מי הם שגרמו את תופעת התשובה בקיבוץ השמאל

בתקופת קום המדינה, קיבוץ השמאל היו הסמל לניתוק המוחלט מכל מה שריח יהדות עולה ממנו. באותם ימים אפלים בהם היה נראה שלהחדיר אידשקייט בארץ בכלל, הוא דבר קשה מנשוא, שומרי הדת היו מתי מעט, שבקיבוצים יהיה מישהו שיעז להניח מזוזה על פתח ביתו לא היה סיכוי, ואז הכריז הרב מפוניבו' "בקיבוץ עין שמר עוד יקום בית כנסת" אותו קיבוץ היה ידוע לשמצה, כאחד הקיבוצים הכי אנטי דתיים, כיום יש שם גם בית כנסת וגם כולל ערב שבו מגיעים ללמוד מטעם ארגון 'אילת השחר'.

איפה היתה התפנית?

קודם מכת בכורות עם ישראל מצווה לשחוט קרבן פסח, ובין הפסוקים נאמר (שמות יב): "וְהָיָה כִּי תֵבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֶּן ה' לְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר וְשִׁמְרֶתֶם אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת: וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מַה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם: וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הִצִּיל וַיִּקַּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:"

"ויקד העם. על בשורת הגאולה, וביאת הארץ, ובשורת הבנים שיהיו להם" (רש"י)

כל הרואה דברי רש"י עומד בתמיהה גדולה, הלא פסוק זה של "והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם" זה הרי שאלת הבן הרשע, על בנים אלו העם קד והשתחוהו, ועוד קידה והשתחויה השוות ערך לבשורת הגאולה משעבוד מצרים ועל בשורת קבלת ארץ זבת חלב ודבש?

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מביא מחותנו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ששאלה זו "מה העבודה הזאת לכם" ישאל הבן הרשע אתכם, אבל אל דאגה, בנו של הבן הרשע ישאל את אביו שפרק עולו והתריס כלפי הדת, והוא ישאל אותו "מה העבודה הזאת לכם?" באיזה עבודה החלפת את העבודה האלוהית הנפלאה

שניתנה לנו בהר סיני.

בכל יהודי זרוע בפנים מה שחרשו זרעו אבותינו אבות העולם במסירות נפשם למען שמו יתברך, ואף יהודי אינו מתחמק מאותו חריש עמוק, יעבור דור ואולי ארבע דורות, אבל די ליהודי להיפגש גם אחרי דורות של ניתוק עם האמת האלוהית והוא יפרוק את כל מצה שעבדו עליו בעיניים וירוך ישר אל ידיו של הקב"ה.

ידידי הרב דוד ברוורמן שליט"א בספרו "היא שחתי" (בשלה, לקפוץ למים) מספר על מפגש בוגרי סמינר ערכים בו סיפר הרב נח הרץ את סיפורו האישי על השבי בכלא הסורי הנורא, ועל דרכו לעולם התשובה, אחד המשתתפים ביקש שישתף את הקהל בקשייו בתהליך השיבה אל המקורות, ר' נח הגביה את כיפתו הגדולה ושאל את הנוכחים 'מישהו מכם משער כמה שוקלת כיפה זו? והקהל ענה 'גרמים בודדים' דעו לכם, שבשבילי היא שקלה עשרים טונות!

כאשר גיליתי את האמת האחת והיחידה, התייסרתי ביסורי נפש, כיצד עושים את השינוי הגדול הזה בחיים? איך יגיבו אשתי והילדים? כיצד תגיב המשפחה מסביב, ועל הכל אני הלא שייך לקבוצת האליטות, הטייסים המובחרים שבטייסי חיל האוויר, כיצד הם יגיבו לי, אבל החלטתי שקופצים למים העמוקים, הופעתי מיד עם כיפה גדולה על ראשי והצהרתי 'אני חוזר בתשובה' הכיפה הזאת מול כל הסובב שקלה עשרות טונות.

ע. תושבת קיבוץ שמאלני בצפון, האזינה סיפורו של הרב הרץ והפנימה, היא התקשרה לרב ברוורמן וספרה שבאותם רגעים החליטה שהיא גם הולכת לעשות את הצעד הזה, למחרת היא נסעה לשוב רכסים רכשה שם ביגוד יהודי הולם, ועם הביגוד זה נכנסה לחדר האוכל בקיבוץ לשבת בפינתה ולאכול את האוכל שהביאה עמה.

שעת ארוחת צהרים חדר האוכל הקיבוץ מלא במאות אנשים, וכל מאות העיניים הופנו אליה, הצלחות עמדו מלאות בחוסר התעניינות, השתרר שקט מוחלט בחדר האוכל וכל העיניים נישאו אל המוזרה הזאת...

הפסיכולוגית של הקיבוץ ניגשה אליה ושאלה, קרה משהו? הכל בסדר? אני יכולה לעזור לך במצוקה שלך? והיא הבהירה שהכל יותר מבסדר היא בריאה בגופה ובנפשה, יותר בריאה מאי פעם ולכן החליטה לחזור בתשובה!

בתקופה הראשונה כולם עוד התעניינו ועקבו אחריה בעיניהם, חלקם ברחמנות וחלקם בזעם, אבל מהר מאוד החלו להתקיים חוגי בית ליהדות בביתה לבקשת זוגות נוספים בקיבוץ שבקשו ללמוד בקרוב על היהדות, קבוצת משפחות עזבו לאחר כמה שנים את הקיבוץ ועברו לשוב שומר תורה ומצוות.

אנחנו שואלים איך מגרשים חושך, לא במקלות, גם לא בלסגור את הגמרא וללכת להתווכח עם פורקי העול, לשבת וללמוד, ללכת בצניעות, להראות דוגמה לחיי תורה, הנפש היהודית האומללה השבויה בתוך עולם של בלוף תימשך אל האור הרבה יותר מהפרפרים הנמשכים אל האור.

לע"נ ר' נתן ב"ר יחיאל מאיר, ורביקה ב"ר יהודה

"החלפתי לך את הצינור של הדלק", טען המוסכניק, והנהג החשדן דרש לראות את הצינור החדש. המוסכניק רתח מזעם אבל הנהג הצעיר עמד על שלו..."

מה הקשר בין מכונאות רכב והוצאות החתונה של הילדים שלנו, ואיזה מוסר השכל אנחנו צריכים ללמוד מזה לעבודת ה'?

הרב עמרם בינעט

"נִשְׂא אֶת רֵאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם" (במדבר ד', כ"ב)

בפרשתנו מצווה הקב"ה את משה רבינו לספור את בני גרשון, ורש"י הקדוש מסביר שהוא נצטווה לבדוק כמה מהם הגיעו לכלל עבודה. על פניו מדובר במשימה די תמוהה. מילא בספירתם של בני ישראל אמר לנו רש"י בתחילת פרשת דברים, שמתוך חיבתם הורה הקב"ה למנות אותם שוב ושוב, אבל כאן מדובר על ספירה לצורך ידיעה כמה מהם באו לכלל עבודה.

למאי נפקא מינא???

הרי משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות כהונה, כך אומרים חז"ל, ונראה שכנגדם היו גם משמרות לווייה, כל מי שהיה באותה המשמרת היה צריך לעבוד באותו השבוע, אם היו יותר לוויים הם התחלקו בעבודה לחלקים קטנים יותר, ואם היו פחות לוויים כל אחד קיבל יותר משימות. למה חשוב לספור ולדעת כמה מבני גרשון באו לכלל עבודה?

חשבתי לומר 'על דרך העבודה', שיש כאן יסוד גדול לעבודת ה', אבל לפני שניכנס לזה, אני רוצה לספר לכם מעשה שהיה.

ב"ה זכיתי באחרונה לארס את הבת שלי עם חתן תלמיד חכם טוב לשמים ונוח לבריות. התמזל מזלי, בסייעתא דשמיא, ובדיוק זמן קצר קודם לכן תיקנו אצלנו בקהילת ויזשניץ בית שמש, תקנון מיוחד לעריכת שמחות, כדי למנוע תופעות של בזבז מיותר, ולהשתדל לאפשר להורים לחתן את ילדיהם בלי לפשוט את הרגל. המחותן גם הוא משתייך לקהילה, וכך הסכמנו שנינו שהחתונה וכל הסובב אותה יהיו על פי התקנון. זכיתי לעידוד נלהב של האדמו"ר שליט"א, שאף שבר את מסורת אבותיו והגיע לשמחת התנאים, כדי להפגין את ההערכה שלו לכך שאנחנו שברנו את המוסכמות המקובלות וערכנו אותה בצניעות ובלי בזבזים מיותרים, כדי שהשאר יראו וכן יעשו גם הם בתת ה' שמחה באהליהם.

יום אחרי האירוסין ישבתי עם האחראי הממונה על הנושא בקהילה, וקיבלתי הסבר מפורט מה המשמעות של התוכנית המכונה 'צוזאמען' (ביחד), ומה הרעיון העומד מאחורי התקנות השונות הכלולות בה.

בתוך הדברים הסביר לי הממונה, שיש בתחום הזה של הוצאות הנישואין, כמה וכמה סעיפים נכבדים השייכים למחלקה של 'שווקים לא מוכרים'.

מה זאת אומרת שווקים לא מוכרים? שאלתי, וקיבלתי הסבר מפורט...

התחום שעונה אולי יותר מכל לשוק 'הבלתי מוכר', הוא תחום מכונאות הרכב.

אתה נכנס למוסך, משאיר את האוטו, ואין לך שמץ של מושג מה המוסכניק עושה. לא זו בלבד, גם אם הוא יסביר לך, ברוב המקרים לא תבין מה המשמעות. הוא החליף קרבוטור, ניקה את המסתם של הקטליזטור, ביצע החלפת שמנים, ושם פקק חדש לרדיאטור. מה זה אומר? לא יודע. כמה עולה כזה מסתם? לא יודע. מה מחירו של פקק? לא יודע. האם באמת היה צורך להחליף? לא יודע! אולי הוא בכלל לא החליף? גם את זה אתה לא יודע!

ואז מגיע השלב שבו אתה עוצר נשימה. כמה יבקש המוסכניק הפעם? זה יכול להיות 250 שקלים, ובאותה מידה זה יכול להסתכם ב-3,500 שקלים. אין לך שום דרך לדעת מה הוא יגיד, וכאשר ישית עליו בעל המוסך ונתן בפלילים, אין אפשרות לחמוק מהתשלום הזה.

שמעתי מחבר שפעם הוא היה במוסך, כשנהג צעיר ונמרץ הגיע להוציא את המוכנית שהשאיר לתיקון. "החלפתי לך את הצינור של הדלק", טען המוסכניק, והנהג החשדן דרש ממנו להעלות את הרכב על ה'ליפט', כדי לראות את הצינור החדש. המוסכניק נעלב

השכר על המצוות, ולהבדיל העונש על העבירות, הוא "שוק לא מוכר". אנחנו לא מבינים בזה!!! אין לנו מושג כמה שווה ברכת המזון שנאמרת במתינות, ואין לנו שמץ של מושג מה ערכה של עניית 'אמן'.

כמה שווה קריאת שמע הנאמרת בזמנה??? אני לא יודע. ומה ערכה של דקה של לימוד תורה? אני לא יודע. מה גודל הנזק שגורם דיבור שאינו אמת? אני לא יודע! רשימת ה'אני לא יודע' בשכרן של מצוות והפסדן של עבירות, ארוכה הרבה יותר מרשימת ה'אני לא יודע' בחתונות של הילדים שלנו.

וכשאנחנו לא יודעים, אנחנו נמצאים בתחום הסכנה. האדם באופן טבעי רוצה להרוויח ובורח מהפסדים, אבל כשהוא לא מרגיש שהוא מרוויח ושהוא לא מרגיש שהוא מפסיד, הוא לא יודע להיכן עליו לנטות, וכמה כדאי לו להתאמץ כדי ללכת בדרך פלונית...

על זה אומרת לנו התורה הקדושה, בואו נספור את בני גרשון, נראה כמה מהם הגיעו לכלל עבודה. בואו נעשה בדיקה כללית, איפה אנחנו נמצאים, מה המצב. יש לנו הרבה מאוד תחומים בחיי היום יום, שעדיין לא הגיעו לכלל עבודה, עוד לא השתמשנו בהם כדי לייצר מהם 'עבודת ה'. הם מגורשים מהעולם הרוחני שלנו, בני גרשון.

הרה"ק רבי דוד'ל מלעלוב זיע"א היה מדקדק במאמר חז"ל "כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא", מדוע לא נאמר 'כל השונה הלכות כל יום', מה זה ה'בכל יום'. האות ב' מיותרת פה לכאורה...

אלא, הוא היה מתרץ את תמיהתו, שהפשט הוא שיהודי צריך להיות שונה הלכות 'בכל יום', כלומר עם כל היום. כמו שנשאל במה מסתפרים? במספריים. במה אוכלים? בכף. במה נוסעים? במכונית. במה שונים הלכות, בכל יום, עם כל היום. היום כולו הוא חטיבה אחת של עבודת ה' וקיום ההלכות. יהודי קם בבוקר נוטל ידיים ומתלבש, אם הוא מתלבש כי כולם מתלבשים, הוא לא קיים שום מצווה, אם הוא מתלבש כדי לעמוד לפני מלך מלכי המלכים בתפילה, הפעולה הזאת היא מצווה, היא עבודת ה'. וכן הלאה והלאה, אין צורך לפרט ולהסביר.

על זה אמר הבעל שם טוב הקדוש "בכל דרכיך דעהו", בכל פעולה שיהודי עושה הוא עובד את הקב"ה, אם הוא יודע את קונו ועושה את הפעולה לשמו ולרצונו. יהי רצון שנזכה לזה.

עד עמקי נשמתו, "אתה לא מאמין לי? אין לך בוששה???", בנו של המוסכניק המסייע על ידו רתח מזעם על הפגיעה באביו, אבל הנהג הצעיר עמד על שלו והרכב הועלה אחר כבוד על ה'ליפט'. הצצה קטנה גילתה שהצינור לא ממש הוחלף, אלא רק קטע קטן מאוד ממנו...

"הייתי בטוח שהמוסכניק יתנצל על דבריו ויחתוך במחיר שביקש, אבל לא. "זה נקרא להחליף צינור", הוא טען בתוקף, "אתה מתווכח איתי על התחום שלי? מה אתה מבין במכונאות??? אם אתה רוצה שאחליף את הצינור כולו, אני מוכן בשמחה, אבל זה יעלה לך פי ארבעה..."

האם המוסכניק צודק? אנחנו לא יודעים!!! זה נקרא 'שוק לא מוכר'.

ומכאן לתחום החתונות. כמה עולה להביא הגברה לחתונה??? לרוב האנשים אין שמץ של מושג. כמה עולה צלם? זה תלוי מאוד מה מבקשים ממנו וכמה שעות החתונה נמשכת וכמה תמונות הוא נותן לך לאחריה, ואם זה צלם אחד או שיש גם צלמת לעזרת הנשים. וכמה עולים פרחים, וכסא כלה, וזמר, ואורגניסט, ומלצרים, ואולם... כל המחירים הללו לא יודעים לנו, ואנחנו גם לא יודעים מה הוא מחיר הוגן ומה יקר מדי. אנחנו לא יודעים איפה אפשר לחסוך ואיפה אין ברירה אלא לשלם את מלוא הסכום. ומי אומר שהצלם היותר יקר הוא גם יותר טוב??? בחלק מהמקרים זה ממש לא נכון.

זאת הסיבה, הסביר לי אותו ממונה העוסק בנושא, שהחתונות מגיעות בימינו למחירים גבוהים כל כך. המחיתנים שוחים במים עמוקים שאינם מוכרים להם בכלל, הם לא יודעים מתי זה מחיר סביר והולם את העבודה של נותן השירות, ומתי מישוהו סתם מנצל אותם - פשוט כי הם מסכימים לשלם.

ולכן, התאגדות כקבוצה משתלמת מאוד, כשהקבוצה מנוהלת על ידי מישוהו שכן יודע להתמקח ולעמוד על שלו, לוודא שהמחירים המושלמים הם הוגנים ולא מופרזים, ושנותני השירות אכן נותנים תמורה מלאה למחיר. עד כאן ההרצאה הארוכה שזכיתי לשמוע...

ומכאן לעניינינו...

חז"ל הקדושים אומרים לנו "הווי זהיר במצווה קלה כבחמורה, שאי אתה יודע מתן שכרן של מצוות".

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

מיהרו החיילים להסתער על הבית, בהיותם בטוחים כי מדובר במרגל לטובת הכובש הגרמני. כשפרצו לבית מצאו שם את רבי אהרן, הרב מטבריא...

ענווה ויגיעה, שתי המפתחות להצלחה בלימוד התורה, בדרכם של גדולי הדורות

הרב יאיר ארלנגר

"וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת" (במדבר ז', פ"ט)

ענין של פקוח נפש! "פקוח נפש?! נדהם התלמיד. "כן, אצלי הוא פקוח נפש - אבל כבר אמרתי לך שאין בכך כלום. אנא בטובך, הבא לי עט ודיו".

השתאה התלמיד, ועשה כאשר התבקש. טבל ראש הישיבה את הקולמוס בדיו, כתב על פיסת נייר מלים אחדות והכניסה לכיסו: "עתה אפשר להמשיך וללמד", אמר לתלמידו.

נדהם רבי דוד: פקוח נפש להיכן הלך, כיצד יכול הגאון להמשיך לימודו בניחותא ראה הגאון שתמיהתו טורדת את מנוחתו ואינה מניחתו להתרכז בלימודו, ואמר: "אגלה לך פשר דבר. כידוע לך, באים בחול המועד מבקרים רבים לאחל' חג שמח יושבים ומשוחחים בדברי תורה. והואיל ורב מספרם, עלול אני להבחין בחסרונותיו של אדם זה ואחר - אמר נא אתה: יהודי מטריח עצמו לאחל' ברכה ואני אגמול לו רעה תחת טובה ואראה בחסרונותיו?

"ובכן, מצאתי עצה מן הכתובים: 'עיניך לנכח יביטו, ועפעפיך יישרו נגדך' (משלי כה), ומפרש בעל הנתיות זצ"ל: כאשר עיניך לנכח יביטו, ויראו את חסרונות הזולת - מהר להישיר עפעפיך נגדך, להתבונן בעצמך תחלה ולראות את כל חסרונותיך ותדע שעליך לקשט עצמך תחילה ולא לדון את רעך.

"פסוק זה כתבתי לעצמי וטמנתי בכיסי, וכשיבואו האורחים אוציא אותן ואשימהו לנגד עיני. מבין אתה אפוא שעבודי יש כאן משום פקוח נפש?"

יהודי פשוט

מעשה מרגש מובא על מרן החזון איש זצ"ל שהיה במינסק בימי אברכותו, הלך שמו לפניו כבן עליה מהמיוחדים שבדור. עלה לבית המדרש ונטל גמרא לעיין בה. כיון שהגיעו לומדי השיעור ונצרכו

בספר 'אמרי דעת' מובאים דברי תורתו של ראש ישיבת חכמי לובלין, הלא הוא הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל, שלא היו לו בנים פיזיים, אבל הרבה "תלמידים כבנים" היו גם היו.

באחת משיחותיו הסביר שקול התורה העולה מהיכל הישיבה מחיה את נפשו. פעם אחת שאל אותו אחד מאורחי ישיבת חכמי לובלין, הלא ביתו שוכן בבנין הישיבה, כיצד זה, אין הרעש וההמולה העולים מהיכל הישיבה באישון ליל, מפריעים לו לישון, שינה שהוא כה זקוק לה אחרי יום עמוס עבודה בהנהגת הישיבה ובלמוד תורה לתלמידים.

השיב לו הגר"מ שפירא זצ"ל במשל לטוחן שגר על שפת הנהר וגלגלי טחנתו נעים בכוח זרם המים. שאלו אותו פעם ידידים, כיצד הוא יכול לישון בלילה, והרי רעש המים אינו פוסק ולו לרגע קט, האם רעש גדול זה אינו מפריע לו ואינו מטריד את מנוחתו. השיב הטוחן, כל זמן שהגלגל נע ורועש יכול אני לישן במנוחה, יודע אני שהטחנה עובדת. רע וזרם יהיה גורלי אם הגלגל יחדל פעם לנוע, אז לא אוכל לישון. כמו כן כאן, כל עוד נשמע קול התורה מהיכל הישיבה, יכול אני לישון את שנתו בלא טרדה ודאגה.

פיקוח נפש

דרשו חז"ל (עירובין נד, א) על הפסוק "ממדבר מתנה" מי שמשים עצמו כמדבר הפקר לכל התורה נתנת לו במתנה, וכן דרשה הגמרא את הפסוק "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נה, א) למה נמשלה תורה למים, לומר לך מה מים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה. ומובא במדרש, (מדרש רבה פ"א סוף אות י') כי כל מי שאינו עושה את עצמו כמדבר הפקר, אינו יכול לקנות את החכמה והתורה לכך נאמר "במדבר סיני".

מסופר כי פעם, בחול המועד, בקש הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל מתלמידו ובן משפחתו הגאון רבי דוד פינקל עט וקסת דיו. בקש התלמיד לדעת לשם מה נחוצים הם, והעיר: "חול המועד..." השיבו הגאון הישיש, התגלמות הסבלנות ונעם המדות: "לא שכחתי זאת, אבל עלי לכתב משהו", והרגיע: "אין בכך כלום, במה שאני רוצה לכתב, זה שום דבר - אבל חייב אני לכתבו".

התלמיד לא הרפה: "מה הדחיפות, האם זה 'דבר האבד'", והגאון השיב: "רבי דוד היקר, זה שום דבר, באמה שום דבר, אבל עבורי זה

אין מחזיק את עצמו שהוא מקיים מצות ענוה כי אם יחשוב שעדיין הוא מתגאה יותר מדאי...".

ייסורים של כבוד

מסופר על הרה"ק רבי שלומק'ה מזוועהיל זיע"א, שכשהציעו לפניו לבנות עבורו בית מדרש ומקוה וכו' בירושלים עיר הקודש, היו לו מאוד ייסורי נפש וכליות מהגדלות שבאה לפתחו, וחשש מאוד שיצטרך לנהוג עצמו כרבי, ולהנהיג חצר ובית מדרש. כידוע שאמר שהשאיר את האדמו"רות שלו בעיירה זוועהיל, ועלה ארצה כיהודי פשוט בלבד, וכמדובר הפקר לכל.

באותם ימים פגש בו הרבי הקדוש מרחמיסטריווקא זצוק"ל. וכששאלו לשלומו, ענהו רבי שלומק'ה: "לדאבונ'י, רדפוני ייסורי כבוד.. - הנה עד היום התפללתי ב'אונגארישער שול', שבבתי אונגריין, והיה לי נוח וטוב, התפללתי כאחד האדם... והנה עתה מציעים לבנות לי בית מדרש ומקוה, ויש לי מזה מאוד ייסורים, ייסורים של כבוד...".

מרצפות שחוקות

אמנם אמרו חז"ל הקדושים שכך היא דרכה של תורה, פת במלח תאכל וכו', אבל אחרי כל אלו צריך האדם להגיע לדרגת "ובתורה את עמל". הגאון רבי מרדכי שולמן זצ"ל ראש ישיבת סלבודקה, היה מספר על מושג גודל ועמלו של הגאון רבי דוד רפפורט זצ"ל, בעל ה'מקדש דוד', וסיפר על דין תורה שהיה לו עם גוי פולני, ממנו שכר הגר"ד דירה למגוריו ליד כולל קובנא, וסיכם עמו על סכום כסף מסוים.

לאחר תקופה הודיע הגוי שהוא דורש להכפיל את מחיר השכירות פי שנים באומרו: המחיר שקבעתי אתך היה לפי הערכה של זמנים שבהם בני אדם מצויים בדירתם כך וכך שעות, ואת יתר הזמן הם מבליים בשינה או ביציאה מן הבית, אבל אתה מסתובב כל היום בדירה גם בשעות הלילה המאוחרות והרצפה שלי העשויה מעץ נשחקת בשל כך פי שנים מהמקובל, לכן אני תובע מחיר כפול...".

בספר 'תורה יבקשו מפיהו' מסופר על שנות נעוריו של מרן הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, שהיה יושב במקומו הקבוע בישיבת וולאז'ין, והוגה על תלמודו יומם ולילה באותה תקופה, היה לומד ח"י שעות ביממה, ולפעמים לא הספיק לגמור בפרק זמן זה אפילו דף גמ' אחד, פעמים רבות שמרוב עמלו ועומק עיונו היה נתקף בכאבי ראש חזקים עד שהיה צריך לכרוך סביב ראשו סדינים רטובים להקל עליו הכאבים ולהמשיך בעיונו.

בני אותה תקופה סיפרו לימים שאף את מאכלו היו מביאות נשות וואלוז'ין לבית המדרש, היה עמל בהבנת כל אות ותג בדברי הראשונים, עד שהיה מבין כל דבר על בוריו, כאשר התקשה בנקודה מסויימת בגמרא אף בהבנת מילה אחת היה חוזר חזרה לתחילת הסוגיא באמרו אם מילה כנראה חסר לי בהבנת כל הסוגיא...".

מרגל משונה

כאשר הרב מפוניבז' זצ"ל היה רוצה להדגים את דבקותם של גדולי

לגמרא, פנה אליו השמש - שלא הכירו - הוציא מידין את הספר והפטיר: "יהודי פשוט צריך לומר תהלים - אנו זקוקים עתה לגמרא כדי ללמד בה" הניד החזון איש ראשו לאות הסכמה. למחרת, בהשכמה, עלה החזון איש לבית המדרש לתפלה. שאל השמש לשמו, לקראו לתורה כאורח. אמר: "אברהם ישעיהו בן רבי שמריהו יוסף". נרעש השמש: זה הוא אפוא האברך שכלם סחים בו בכבוד וההתפעלות, והוא זלזל כך בכבודו, בקול בוכים בקש מחילה. אמר החזון איש: "על מה יבקש מר מחילה? הן צדק בכל דבריו - ללומדי השיעור הקבוע זכות קדימה לעין בגמרא, ויהודי אכן צריך לומר תהלים".

ענוה בע"מ

רבינו רבי חיים וואלוז'נר, ריש מתיבתא דוולאז'ין, עומד ב'נפש החיים" לבאר מה היא הענוה הנדרשת, שכן לא כטעות בני אדם לומר "אין אני יכול", אלא לא כך, כי אם להכיר מעלתו ולדעת שתפקידו דורש ממנו יותר לפי כוחותיו,

וכך הוא כותב: "והנה עיקר ענוה לא לבד מה שהאדם צריך לקבל עליו עלבונות וסבלנות וכדומה, כי אם שגם בלבבו יחשוב שאינו נחשב לכלום נגד הפחות שבאנשים, שאף אם חכם הוא וירא בעיניו עם כל זה אולי לפי שכלו ותכונתו לא עמל עוד ולא טרח כראוי, והפחות שבאנשים לפי שכלו ותכונתו אולי עמל הרבה יותר והתכשר במלאכתו יותר מדאי...".

המציאות הזו, של אדם ש"עושה ענוה" כדי לקיים המצוה, מביאה לאבסורד, וכידוע המעשה שהיה ברבי יהונתן אייבשיץ, אחר שנתמנה לרבה של קהלת אלטונה והמחוז, יצא לעיר אלטונה, ובדרכו הגיע לעיירה אחת בערב יום הכיפורים, ושבת בה.

בתפלה, עמד רבי יהונתן בסמוך לשיש אחד, שהיה מתפלל קצת בקול רם. וכשהגיע בסוף התפלה ל"על חטא", הוא תרגם זאת לעצמו בבכיות ובדמעות שלישי.

כאשר הגיע ל"אלקי עד שלא נוצרתי איני כדאי... עפר אני בחיי קל וחומר במיתתי, הרי אני לפניך ככלי מלא בוש וכלימה", געה בבכיה וכולו שבר.

כך היה בכל התפילות, עד שהגיעו לקריאת התורה, כאשר הזקן חפץ בעליה, מכובדת, וכשלא קיבל, פער פיו במילים קשות ומזלזלות כלפי הגבאי.

תמה רבי יהונתן, אם כה בכית ב"עפר אני בחיי" "הרי אני לפניך ככלי מלא בוש וכלימה"? כיצד כה התגאית וביזית את הגבאי?

השיב לו היהודי 'תשובה ניצחת': "כשדיברתי בתפלה, עם הקדוש ברוך הוא דיברתי, ובעומדי לפני ה', מה אני ומה חיי, באמת עפר אני בחיי והריני ככלי מלא בוש וכלימה, לא כן כשאני מדבר עם הגבאי השוטה הזה, שאני גדול ממנו בחכמה במניין ובשנים, הלא היה לו לכבדני!!!...".

ומסיים רבי חיים וואלוז'ין: "כי כל ענוה הוא שלא יחזיק את עצמו שבא למדת ענוה, כי אם יחשוב זה שהוא גדול אך שהוא מקיים מצות ענוה כבר יצא מגדר ענוה. כללו של דבר, כי העניו האמיתי

לאחר הפסקה קלה המשיכו האחים והכריזו בדרמטיות ובקפדנות: "לעולם לא נמחל לרב מקובנא, ולרב מפוניבז' על העוול שעשו נגדנו..."

מה יעשה האדם, כדי שיוכל לקחת עמו את רכושו
אשר רכש בעולם הזה, ולהביאו עמו לחיי העולם הבא?

הרה"ג ר' בנימין בירנצוויג

"וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יְהִי... אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לֹא יִהְיֶה" (במדבר ה', י')

מזאת מאחר
שהתרשלו להביא עמם את טליתם אל בתי הנופש בהם התאכסנו.

בראותו כי כן עלה המגיד על בימה פתח ואמר:

רבותי, אספר לכם מעשה שהיה פעם אחת בימות הקיץ, שבתתי כאן בריגה, ובמהלך השבת נכנסתי לאחד הבתים בכדי לפגוש את בעליו, אולם אמרו לי כי אין האיש בביתו היכן הוא? שאלתי, ונעניתי, כי הוא יצא לשבות בעיירה 'דובלין', אך הנה פתאום הגיע לאזני קול בכי תמרורים מאחד החדרים, הלכתי לכיון החדר ההוא שממנו נשמע הבכי, אבל החדר ריק אין בו איש, ואני שומע את קול הבכי יוצא מתוך הארון... בחשש פתחתי את הארון לראות מי הוא הבוכה בכי תמרורים זה? וגיליתי את הטלית של אותו איש, והיא אשר גועה בבכי, 'טלית טלית' שאלתי אותה, 'מה לך כי תבכי?' והטלית נענתה ואמרה, 'איך לא אבכה הלא בעל הבית לקח עמו כל כסף וזהב וחמודות שיש לו ורק אותי השאיר פה לבדי'.....

ניחמתי אני את הטלית ואמרתי לה: 'מנעי קולך מבכי, טלית יקרה, יום יבוא ובעל הבית יצא לדרך רחוקה מזו, או אז יניח הוא כל כסף וזהב וחמודות שיש לו, ורק אותך לבדך יקח עמו במסעו האחרון'... אין צורך לומר כי דרשתו הקצרה אך העוצמתית של המגיד, פעלה את פעולתה וסחטה דמעות רבות של התעוררות מעיניהם של תושבי ריגה (מחנך לדורות 'ח"א עמ' סב).

מה כן ייקח?

כשחזר רבה של ירושלים הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצוק"ל מנסיעתו הראשונה לאמריקה, התבטא ואמר: צרם לי מאד שאנשים שם

מרנא החפץ חיים זיע"א לימד אותנו שבפסוק "ואיש את קודשיו לו יהיה", טמון לימוד גדול מאוד לכל יהודי באשר הוא: רכושו האמיתי והנצחי של האדם, אלו רק פירות עמלו הרוחני "ואיש את קודשיו לו יהיה" רק עניני הקדושה התורה המצוות והמעשים טובים שאדם עושה בחיותו עלי אדמות, רק הם ישארו איתו ושלו לנצח! הם אלו שילווהו בחייו ובמותו, כל שאר קניניו הגשמיים שרוכש כאן בעולם הזה בעמל ויזע רב, אולי יהיה לו מהם הנאה זמנית וחולפת כאן בעולם הזה ותו לא!

יסוד זה, אמר החפץ חיים, צריך אדם לזכור כל ימיו - ורק כך יוכל לחיות חיים מאושרים ומעונגים מתוך ידיעה והכרה כי תאות המזון אין בה כדי להחיותו זמן רב, ורק מה שירכוש בעמל הרוחני הוא יעמוד לו לעולמי עד!

היה החפץ חיים אומר שבפי רבים שגור הפתגם 'כל הטפשים הם חכמים לעצמם'. "ואני אומר להיפך 'כל החכמים הם טפשים לעצמם', כי האדם עמל ויגע כל ימי חייו לאסוף הון וממון ולבנות בתים ורוכש רב, ומשקיע בזה את כל זמנו ומרצו, אבל כל זה לא לעצמו אלא לאחרים כמו שכתבו "ועזבו לאחרים חילם" (תהלים מט, יא) "כי לא במותו יקח הכל" (שם יח), אבל לדאוג לעצמו אין לו שכל, כי הרי אין מלוין לאדם לא כסף ולא זהב אלא תורה ומצוות ומעשים טובים בלבד".

בספר 'אהל משה' מביא משם בנו של מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל, מה ששמע מאביו שאמר לו כמה פעמים: אני עשיר יותר גדול מרוקפלר, כי אני עובד במטרה להרוויח ממון ובוזה לשים לחם על שולחני וקורת גג לראשי, אבל המיליארדר רוקפלר עובד לחינם, שהרי כל מה שמרויח לא ינה ממנו אפילו בעוד אלף שנים, כי יש לו כל כך הרבה כסף עד סוף הדורות!

הרווח היחיד שאין לו סוף, הוא רק הרכוש הרוחני ממנו יינה האדם לדורי דורות!!!

תנחומים לטלית

המגיד מקלם הגאון הצדיק רבי משה יצחק דרשן זצוק"ל, היה ידוע בכל ליטא בדרשותיו המעוררות לבבות לעבודת ה'. פעם אחת כאשר הגיע לעיר ריגה, בירת לטביה, בה היו מתכנסים רבים מעלי המזון בימי החופשה, נכנס לבית הכנסת להתפלל, והבחין כי רבים

עד כדי דמע ואמרו לי: יעקב אתה מאושר, חינוכו אותך בחיי אמונה ובטחון, בחיים של תורה, זה היה הרכוש שרכשת אותו אי אפשר לגזול ממך את הרכוש הזה, הוא הלך עמך עד סיביר, ואילו אנחנו, ממשיכים האחים בקול חנוק, חשבנו שהחיים מתחילים ומסתיימים בכסף ברצונות ותאוות, מה נשאר מכל אותו רכוש? כלום! מקנאים אנחנו בך יעקב!

לאחר הפסקה קלה המשיכו האחים והכריזו בדרמטיות ובקפדנות: 'אף פעם לא נמחל להרב שפירא הגאון רבי אברהם דובער שפירא זצ"ל בעל הדבר אברהם מקובנה, ולהרב מפוניבז' הגאון רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל על העוול שעשו נגדנו....

"לשמע הדברים עושה רבי יעקב גלינסקי את אזנו אפרכסת ושואל, עוול? איזה טענות יש לכם נגדם? מה לכם ולגדולי תורה כאלו ענקיים?

משיבים האחים: כן יש לנו טענות ועוד איך טענות! למה לא באו אלינו הרב כהנא והרב כהנמן, עם כלי נשק להוציא ממנו כסף לצדקה ולמוסדות התורה, כל פעם שבאו הגאונים להתרים אותנו עד שקיבלנו אותם לפגישה וכשכבר נערכה הפגישה כמה פשרות התפשרו על סכומי כסף זעומים, טפשים היינו! הנה הקומוניסטים באו עם כלי נשק וחמסו מאתנו את הכל, אילו הגיע רכושנו למוסדות תורה היינו רגועים שקטים ושלוים, היינו גם כאן בסיביר הרחוקה בעלי רכוש רב, היינו רגועים ביודעינו כי רכושנו בלתי ניתן לגניבה, והוא הולך אתנו לכל מקום, היינו רגועים כי היה לנו במה לתפוס ולהתנחם בשעות קשות אלו, היה לנו רכוש וחוסן פנימי כדי שנוכל להתמודד בסער התקופה... כך הם בכו ובכו על מר גורלם, בראותם לעומתם את בני הישיבות, השמחים בחלקם גם בשעת מיצר, מרכושם שרכשו כל חייהם ונצבר בלבם ובנפשם, והוא מזונם וחלקם בכל עת וזמן ובכל מקום בעולם.

אומרים 'איש זה שווה מליון דולר ואיש זה שווה עשרה מליון דולר' וכי אפשר להעריך שוויו של איש יהודי, הרי השווי הממוני לא נשאר איתו לנצח, ורק שוויו הערכי של ערכיו הרוחניים.

והוסיף הגר"ב ז'ולטי חידוד על לשון הפסוק בתהילים "כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו", שמשמע שאדם לא יקח אל קברו 'הכל' אבל קצת כן, ומה זה הקצת שכן יקח לקברו? אלא שאנשים רגילים להגזים בערך ממונם של העשירים, וכך דרך העולם לומר על אדם השווה מליון דולר ששווה שתי מליון דולר, ועל אדם השווה שתי מליון יאמרו ששווה ארבע מליון. ובמותו של האדם הוא יקח לקברו את מה שהגזימו עליו, וזה הקצת שיקח, אבל לא את הכל כי את המזון האמיתי ישאיר כאן.

טענות כבדות

מעשה נפלא ומעורר שסיפר המגיד הנודע רבי יעקב גלינסקי זצ"ל (תורת חיים על אבות עמוד ש"ג): בעיירות סיביר במחנות ההסגר תחת תנאי חיים ירודים כשכולנו שבורים ורצוצים נתגלה לנו רכוש פנימי שווה יותר מכל הון דעלמא, ומעשה שהיה כך היה כשגלינו לגלות סיביר עשינו את שנות הגלות יחד עם עשירי ליטא הנכבדים, וביניהם יהודים ההולכים קדימה לרוח הזמן, בין הגולים נמנו שני אחים יהודים שהיו בשעתם העשירים הגדולים ביותר בקובנה, על אף ששני היהודים היו רחוקים מדת ואמונה ניסיתי לחזק ולעודד את רוחם שהיתה שבורה עד מאד ממצבם, לעומתם ניסו בחורי הישיבה ללמוד תורה ולהתחזק בעבודת ה' בדרכם הם.

יום אחד באו שני הגבירים וסיפרו איך שכל ימי חייהם מסרו נפשם על רכוש שרכשו אבות אבותיהם במשך מאות שנים, אלא שפתאום נהפך עליהם הגלגל והם אבדו את כל נכסיהם, הכל ירד לטמיון העושר הגדול הפך לחלום, שוב לא יכלו להתאפק וכאן הגיעו האחים

* תוכנית יומית מענייני דיומא

בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי

המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורים על הדף היומי

הירושלמי בעברית ובאידיש

* שיעורי משנה ברורה לפי

סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל

הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי

תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

מתוקים מהבש

"כה תברכו את בני ישראל" (במדבר ו', כ"ג)

מיטתו של שלמה היתה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב ועשר אמות קומתה, ובכל רוח חמש עשרה דפין

בפרשתינו פרשת נשא מובאת המצוה של 'ברכת כהנים', ה'אור החיים' הקדוש ששם לעצמו מטרה לפרש את כל השלוש מאות 'לאמור' [לערך] הכתובים בתורה, מפרש כאן את ה'לאמור' מלשון רוממות, 'גם יש בה מעלה לכהנים, כי הברכות [שרצה הקדוש ברוך הוא לברך את עם ישראל] מסרם ה' בידם'. פשוט הדבר שבברכת הכהנים ישנם עניינים גבוהים שאין לנו הבנה בהם כלל, ואכן הירושלמי בסוטה: על הפסוק 'וא-ל זועם בכל יום', שואל מי מבטל את הזעם שלא יחריב את העולם, אמר ר' אבין בשם ר' אחא ברכת כהנים מבטלת. ואומר הזוהר הקדוש שבזמן ברכת כהנים מתעוררת מדת הרחמים והחסד להאיר בפנים מאירות לעם ישראל.

המקובל הקדוש רבי אברהם אזולאי, סבו של החיד"א, בספרו 'חסד לאברהם' (מעין ז' נהר כ"ו), חושף לנו מעט מאותם עניינים גבוהים. הוא מדבר שם על הפסוק "הנה מטתו של שלמה ששים גיבורים סביב לה מגיבורי ישראל", ברור שפסוק זה איננו כפשוטו, וכי איזו 'דרך מלכות' היא לישון כשסביב המיטה ישנה פלוגת חיילים, וכה אומר רבי אברהם אזולאי: "ענין מיטתו של שלמה יש בו סוד גדול, וכל מה שיש לנו רשות לפרסם נפרסם. דע, כי מיטתו של שלמה היתה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב ועשר אמות קומתה, ובכל רוח חמש עשרה דפין, וכל דף ודף רוחבו שני טפחים וכו'. ודע שבשישים דפין שבסביב המיטה היה חקוק שישים אותיות שבברכת כהנים, על כל דף ודף אות אחת כאשר יתבאר". אם כן שישים אותיות אלו יש בהם כח ושמירה לעם ישראל, ומובא בזוהר (נשא קמה) ששישים אותיות ברכת כהנים הן כנגד שישים רבוא ישראל.

הקשה בוילנה. ואחר כך חותנו זקנו (סב אשתו) הגאון רבי חיים מוולוז'ין הסכים כי ליום המחרת יצווה לישא כפיים. אולם באותו לילה פרצה שרפה, ונשרפה מחצית העיר ובית הכנסת. מתוך כך הבינו שיש בזה דבר סוד בסתרי השפעת הברכה היורדת על ידי ברכת כהנים, סוד בלתי ידוע שבעטיו אין לשאת בחוץ לארץ כפיים בכל יום.

בהיותו עסוק תדיר בסכומים גדולים במזומנים, מטבע הדברים חנות שכזו 'קורצת' לגנבים ושודדים למיניהם...

אל כ"ק מרן האדמו"ר מהוסיאטין זצ"ל נכנס יהודי צעיר, שאותות מתח ודאגה חרצו את פניו. 'רבי', אמר, 'התחלתי לעבוד כחלפן כספים, כל היום אני מסתובב כשבכיסיי הון עתק של שטרות מזומן, שקלים ודולרים, לירות ופרנקים. מכל סוג מטבע אני מחזיק הון עתק, הכל מונח עליי בבגדיי, ואני חושש מאוד... גנבים, שודדים, ושאר מרעין בישין חסרי יושר, שאני מהווה עבורם טרף קל להתעשר ברגע... מה אוכל לעשות?'

הרבי הרהר מעט, והשיב: 'ברכת כהנים. הן הברכה מתחילה ב'ברכה' בנכסך, וממשיכה ב'וישמרך' - וכפי שרש"י מפרש שלא יבואו אליך שודדים ליטול את מזונך... אם תקפיד לשמוע ברכת כהנים מדי יום - מובטחת לך שמירה עליונה!'

מני אז, הקפיד החסיד לשמוע ברכת כהנים מדי יום. גם אם במנין בו התפלל לא היה כהן - היה מחזר אחרי מנין אחר, לשמוע בו את הברכה, לזכות בהבטחה העילאית מן השמים לשמירה... ואכן, במשך כל השנים בהן עבד בחלפנות כספים, מעולם לא ניזוק,

עכבוהו מן השמים ונלקח לבית הסוהר, והיה זה בעת המחלוקת הקשה בוילנה

הנצי"ב זצ"ל בספרו 'משיב דבר' כותב ששמע מחותנו רבי איצ'לה הגאב"ד של וולוז'ין זצ"ל שפעם אחת הסכים הגר"א להנהיג נשיאת כפיים בכל יום בבית מדרשו, אף שבחול"ל אין נושאים כפים, אך עכבוהו מן השמים ונלקח לבית הסוהר. והיה זה בעת המחלוקת

מעולם לא נגנב ממנו דבר, מעולם שודד לא ניסה את מזלו בכיסיו... עשרות שנים שמר על הברכה, והיא שמרה עליו, כפי שמעיד בשמו הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, בספרו הנפלא 'גם אני אודך'. כי כשהקדוש ברוך הוא מבטיח שמירה - יש לזה משמעות הרבה יותר מכספת, ביטוח, מאבטחים, ושלל הגנות מצויות... אלה חשובים ונחוצים לחובת ההשתדלות, אבל הרבה יותר כדאי להתמגן בהבטחה עילאית שתשמור על נכסיו, לבל ניגנב, לבל יאבדו תכשיטים יקרים, לבל יהיה ביתנו יעד קורץ לגנבים...

וכנראה שסיפור זה עשה לו כנפיים בין החלפנים של העיר, שאחד מהם עצר ברחובה של עיר את בנו של רבי גמליאל, בסמוך לבית כנסת קטן, ובהכירו אותו שהוא כהן מיוחס ביקשו אם יכול להיכנס לבית הכנסת לישא את כפיו במצות ברכת כהנים באהבה. משנכנס בני אל בית הכנסת ראה שכבר יש שם כהן אחד, המוכן ועומד לעלות אל הדוכן, והבין שכנראה משתדלים באותו בית כנסת להדר אחר שני כהנים לכל הפחות, כדי שתהא בידם ברכת כהנים דאורייתא!

לאחר שנשא את כפיו וביקש לצאת לדרכו, ניגש אליו אותו אדם והודה לו על טוב ליבו, והתנצל בפניו בהסבירו שיש לו במרכז ירושלים חנות קטנה להחלפת כספים, הנקראת צ'יינג', ובהיותו עסוק תדיר בסכומים גדולים במזומנים, הן בפריטת מטבע חוץ, והן בפריטת צ'קים וכדומה, הרי מטבע הדברים חנות שכזו 'קורצת' לגנבים ושודדים למיניהם... והוא עומד תמיד שם בסכנה, הן בגוף והן במזונו, וכבר שדדוהו כמה פעמים, ויותר קרוב הוא להפסד מלשכר...

וגם לו הציע לו הגאון הגדול מרבני ירושלים רבי מנדל כהן זצ"ל, שיקיים הסגולה המפורסמת לשמוע ולקבל מדי יום 'ברכת כהנים' שיהיו בה לכל הפחות שני כהנים, כדי שתתקיים המצוה בהידורה מדאורייתא, ובכך תגן עליו מפני המזיקין! ואכן, סיים האיש, מאז שהתחלתי להקפיד בסגולה נפלאה זו, יש לי שמירה עליונה מיוחדת, ופסקו כל הפריצות והגניבות בחנות!

הוא התפלא לראות שמרן סוקר בעיון רב את הציבור לראות מי סיים את תפילתו, ורק לאחר זמן נחה דעתו והורה לשליח הציבור להתחיל בחזרת הש"ץ

פוסק הדור הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א, מספר על מנהגו כאשר הוא נוסע לחו"ל ומפסיד את ה'ברכת כהנים' (תשובות והנהגות' ח"א סימן קל): "וכשאני בחוץ לארץ, נוהג אני לבקש שני כהנים מיוחסים בארץ ישראל לפני נשיאת כפיים לפרט שמי ולכוון בברכתם יום יום עלי, לקבל בזה ברכת הקדוש ברוך הוא על ידי כהנים, ומשלם אני להם דוקא איזה סכום להזכירם על כך. ולדעתי כשמברכין שכינה עמהם, וכשמפרט שם איזה יהודי שאינו יכול לבוא ומתפלל שגם הוא יקבל הברכה, נראה דשעת הכושר היא להתברך וכו', ובדרך שהבאנו, נראה סגולה גדולה ונפלאה בעזהש"ת".

ושמעתי מידי עורך ה'לקראת שבת' הרב יעקב אליעזר לוסטיגמן, שבראש חודש טבת אשתקד, התפלל שחרית במעונו של מרן

הגר"מ שטרנבוך שליט"א, כדי לשמוע מפיו ולפרסם בגיליון דברי חיזוק והדרכה להשגת 'גישמאק' בלימוד התורה הקדושה, והנה אחר שסיים מרן שליט"א את תפילת שמונה עשרה, לא התחיל שליח הציבור מיד את חזרת התפילה והמתין להוראתו של מרן. הוא התפלא לראות שמרן סוקר בעיון רב את הציבור לראות מי סיים את תפילתו, ורק לאחר זמן נחה דעתו והורה לשליח הציבור להתחיל בחזרת הש"ץ.

אחר התפילה, סיפר לו ידידו הרה"ג ר' אהרן כהן, מנהל מערך המבחנים ב'דרשו', שהגאון רבי אשר שטרנבוך שליט"א, בנו של מרן, מבקש ממנו פעמים רבות לבוא להתפלל אצל אביו, כי מרן חפץ מאוד בריבוי הכהנים הנושאים כפיהם, ויש לו עניין מיוחד ושמחה גדולה מאוד אם מצליח לקבץ עשרה כהנים.

והסיבה שעייב מרן את תחילת חזרת הש"ץ, הסביר הרב כהן, היא מפני שהוא ממתין לראות שכל הכהנים המתפללים במניין שלו סיימו את תפילת הלחש, כדי לוודא שכל אחד ואחד מהם יוכל לשאת את כפיו, ותהא ברכתם שלמה.

כאשר בירך את מרן הגרי"ז בברכת 'גוש שאבעס', אמר לו מרן מתוך טענה "הכיצד מנעתם ממני מצות עשה ד'וקדשתו'..."

בניו של המשגיח הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל מספרים (המשגיח דקמניץ ע' 311) שבחג השבועות אחרי שהיו ערים כל הלילה, אחרי התפילה והקידוש שרצו ללכת לישון היה מעכבם אביהם ואומר להם: בבית המדרש של גור יש היום מאות כהנים, בואו נלך לשמוע ברכת כהנים, הרי בין מאות הכהנים ודאי יש כמה כהנים אמיתיים... הבן ניסה להסביר שהוא עייף ואביו אמר לו: תתאר לעצמך שאתה יכול לקבל היום ברכה מהגאון מוילנא, אתה תגיד שאתה עייף?! וכאן הקב"ה בעצמו אומר "ואני אברכם" ויש לך טענה של עייפות...

ישנה אמרה מפורסמת אצל חסידים ואנשי מעשה 'הכנה למצוה גדולה מהמצווה', ונאמרו בכך טעמים והסברים רבים. אכן, בברכת כהנים, יש הכנה שהיא מצוה בפני עצמה. הרב מלר בספרו 'עובדות והנהגות לבית בריסק' מביא את מה שסיפר לו הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א ראש ישיבת 'מאור התלמוד' ברחובות, מעשה שהיה עם אביו הגאון רבי רפאל הכהן קוק זצ"ל, רבה של העיר טבריה.

בזמן שעוד היו גרים בירושלים, היה רגיל רבי רפאל לבוא מידי פעם להתפלל בבית מרן הגרי"ז הלוי מבריסק זצ"ל. שבת אחת בתפילת המוספין, בשעה שהלך ליטול את ידיו לפני "ברכת כהנים", ביקש מרן הגרי"ז ליטול לו את ידיו... וסירב רבי רפאל זצ"ל, שמרן הגרי"ז יטול לו את ידיו... אולם מרן הגרי"ז עדיין ביקש ליטול לו את ידיו... אמר רבי רפאל זצ"ל "אינני עולה לדוכן"... ויתר מרן הגרי"ז וחזר למקומו... בגמר התפילה, כאשר בירך הגאון רבי רפאל הכהן זצ"ל את מרן הגרי"ז בברכת 'גוש שאבעס', אמר לו מרן הגרי"ז מתוך טענה "הכיצד מנעתם ממני מצות עשה ד'וקדשתו'..."

גם מצד הכהנים מצינו מסירות נפש ומאמצים עילאיים בכל הדורות

מעשה אבות

הוא נחרד לגלות שהחליפה הישנה שבה החביא את הכסף אינה תלויה על מקומה. הוא זכר שאתמול זרקו את החליפה לפח האשפה

ועל גמילות חסדים (אבות א, ב)

כנסו לעניין בדחיפות, והצליחו לסדר לו אולם אחר במרחק של שני רחובות משם - לא יפה כמו שתכנן, אבל לפחות מקום לחתונה. וסיפר עוד מעשה דומה: "כעין זה שמעתי מעשה נורא שאירע בעיר מונסי. איש יהודי עמד כשבוע לפני נישואי בתו והוצרך בדחיפות להלוואה גדולה לכסות את הוצאות החתונה. ניגש לידו הוותיק אחר תפילת שחרית והעז לבקש הלוואה משמעונית. הידיד, שהכין לעצמו בביתו סכום נכבד לקראת חתונת בנו שלו, ענה כדרכם של מלווים: 'אה, כן, לא, אראה, איני יודע...' אבל כשחזר לביתו נפתח לבו והחליט להלוות לידו את כל הסכום שהיה לו. ירד לקומת הקרקע שבביתו ונחרד לגלות שהחליפה הישנה שבה החביא את הכסף אינה תלויה על מקומה. הוא זכר שאתמול זרקו את החליפה לפח האשפה. מיד רץ החוצה וחיטט בפח - ולנס גדול מצא את הכסף בשלימותו, כי האשפה עדיין לא נפנתה. נמצא, זה האיש חשב כי הוא 'מיטיב' לרעהו בהלוואה, ולמעשה רעהו היטיב לו בכפליים, שנחשב כנותן לו נתינה הגונה - שהציל בידו את הסכום העצום."

הגיעו למסקנה שאמנם בבית הספר היא טובה מאוד, עושה שיעורים, חברה טובה; אבל בבית...

והוי דן את כל האדם לכף זכות (אבות א, ו)

רבה של רמת השרון הגאון הגדול רבי יעקב אידלשטיין זצ"ל סיפר

סיפר הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א מעשה מופלא שהתרחש לפני כמה שנים:

עובדא הווה עם בחור חתן שנסע באוטובוס כשבוע לפני נישואיו. באמצע הנסיעה קלטו אוזניו שיחה מעניינת. היושב בספסל שלפניו סיפר לידידו שלצדו על צערו הגדול: "הידעת, מאוד אוותה נפשי להיכנס לפני נישואיי לגדול פלוני שליט"א ולהתברך מפיו הקדוש לקראת החתונה. אבל מה אעשה? כל ההשתדלויות שלי ושל משפחתי להיכנס אליו עלו בתוהו. פנינו בכל הדרכים, אבל לא הצלחנו לקבל תור."

החתן שישב מאחור הרגיש איך לבו נמלא רחמנות על הצעיר. לא חשב פעמיים - הקיש קלות על כתפו ואמר בחמימות: "ימחל נא מר על שהנני מתערב בענייניו, אבל שמעתי את דבריו ולא יכולתי לעמוד מנגד. הנה דודי הוא חתנו הקרוב של אותו גדול שליט"א, ועל ידו אוכל בקלות לסדר לך 'פרוטקציה' להיכנס אליו עוד השבוע. אני אדאג לזה מיד כשאגיע הביתה."

החתן הנעזר שמח מאוד והודה לו בהתרגשות. בתוך כדי שיחתם התברר פרט מדהים - שניהם נישאים באותו יום בדיוק! ביום רביעי בשבוע הבא. לא זו אף זו - שניהם עורכים את חתונתם באותה עיר, בפתח תקוה! "ובאיזה אולם?" שאל החתן הראשון בסקרנות. "באולם פלוני" השיב החתן השני. "זה בלתי אפשרי!" הקריא החתן הראשון בהלם. "גם אני נישא באולם בעל שם דומה! לא יתכן שיש שם שני אולמות עם אותו השם..."

החתן שעזר מיהר הביתה במהירות וסיפר לאביו את הסיפור המוזר. האב נחרד ופנה מיד להנהלת האולם לברר מה קורה. הנהלת האולם הודתה בלבטים: "כבר מתחילה אמרנו לכם שאיננו חותמים על החוזה עד שתכניסו אלינו את דמי הקדימה כמוסכם. אבל אתם לא הכנסתם, לכן היינו חייבים לחתום עם הלקוח האחר שכן שילם". האב עמד שם המום. אחרי שליחת מאות הזמנות לא ידע מה לעשות. האולמות באזור היו תפוסים לחלוטין. עסקנים ידועים

מעשה שהממחיש עד כמה גדולה החובה להתאמץ לדון לכף זכות: לבחור מסוים הוצע שידוך. לאחר בירורים רבים התרשמו ההורים כי מדובר אכן בהצעה טובה, בבת בעלת יראת שמים ומידות טובות וכו'. אמנם החליטו להוסיף ולברר אצל אחת משכנות המשפחה בבנין. והנה, אותה שכנה אמרה כי לבת ישנה בעיה חמורה - התפרצויות! מדי פעם היא מתפרצת ומתחצפת אל אמא שלה בצורה נוראה, מדברת אליה בגסות, "איזו אמא את!" וכו'.

הורי הבחור התרשמו שאותה שכנה אינה משקרת. אם כן, כיצד ניתן להסביר את הסתירה של המידע הזה לאינפורמציה החיובית שקיבלו מהמורות והחברות? הגיעו למסקנה שאמנם בבית הספר היא טובה מאוד, עושה שיעורים, חברה טובה. אבל בבית... הדבר נודע לאחת המורות. המורה ידעה שלא יכול להיות דבר כזה, היא ביררה מה קרה. התברר שהבת הזאת הייתה צריכה להיות בתפקיד בהצגה. עושים בבית הספר מסיבה לקראת החופש, הצגה עם שחקנים, מחלקים תפקידים, ובתוך ההצגה מספרים סיפור על ילדה שהתחצפה לאמא, וצריך להציג את זה שהיא צועקת. וכך אותה בת אכן צעקה ואמרה כדברים הללו - לא לאמא שלה אלא לקיר... כחלק מהאימון לקראת ההצגה... האמא עצמה שמעה והתמוגגה מנחת, בראותה שבתה מצליחה לשחק את התפקיד בצורה מושלמת...

אבל השכנה שלא ידעה, חשבה שהיא נגועה במידות מושחתות ומבזה את אמה חלילה, ומכאן היתה הדרך הקלה להריסת השידוך!!!

החליטה הפעם ללמד את בעלה לקח... יצאה לעבר בית הכנסת הגדול, צועדת ובוכה. והנה בא לקראתה יהודי עטור זקן לבן והדור בלבושו...

יְהִי בֵיתְךָ פְּתוּחַ לְרוּחָהּ, וְיִהְיוּ עֲנִיִּים
בְּנֵי בֵיתְךָ (אבות א, ה)

ערב מלחמת העולם השניה שרר בארץ מצב כלכלי קשה, משפחות רבות היו חסרות כל. בית הכנסת הגדול שברחוב אלנבי בתל אביב התמלא במשפחות שברחו מאזורי הספר בשל מאורעות תרצ"ו, "המרד הערבי הגדול".

יהודי צדיק ושמו רבי ראובן שפנייר, שהיה ידוע בכינויו "הסבא ממירון", לא יכול היה לעמוד מנגד, החל עובר בבתי העיר, אוסף אוכל ובגדים ומחלק לנצרכים. גם משפחתו שלו הגיעה עד פת לחם, אבל רבי ראובן היה אומר: "זכינו שיקוימו בנו דברי המשנה 'ויהיו עניים בני ביתך'..."

בנו בכורו קיבל עבודה בבית מלאכה ביפו, וממשכורתו הזעומה התפרנסה כל המשפחה בדוחק גדול. יום אחד בא רבי ראובן לבקר את בנו בבית המלאכה, והנה ראה שם דוד נחושת גדול, "סמובר". את

הדוד הזמין מישהו, שלבסוף התחרט כיון שלא היה ביכולתו לשלם. צץ במוחו של רבי ראובן רעיון אדיר: את הדוד הזה עליו לרכוש! הוא יעמידנו ליד בית הכנסת הגדול ויחלק שתייה חמה לכל המשפחות הנצרכות באזור. לא בחינם יעשה זאת, אלא ישלמו לו תמורת שירותו, בפרקי תהילים שישפכו לפני הקב"ה, אולי יחוס עם עני ואביון...

ניגש לבעל הבית, סיפר לו מדוע הוא מתעניין בדוד, וביקש לקנותו. בעל הבית הסכים, ודרש שישלם רק תמורת החומר, על הנחושת. סכום זה הסתכם בערך לשכר עבודתו של בנו לשבועיים ימים. רבי ראובן הסכים מיד. הוא סמך על הקב"ה שיזמין לו את הכסף עד זמן התשלום.

רבי ראובן לא חיכה עד שהבעלים יקח את הדוד ברכבו לבית הכנסת. יתכן שהוא עלול להתחרט, יתכן שמישהו אחר ירצה לקנותו. לפיכך נטל את הדוד, סחבו, ותוך שעה היה הדוד כבר מעל פרימוס דולק. הוא הזדרז ואסף מכל החנויות מסביב תה וקפה, והחל מחלק לכולם ומחיה את נפשם.

עברו שבועיים, ובנו נכנס לקבל את משכורתו. אמר לו בעל הבית שכבר שילם את משכורתו בדוד שנתן לאביו. חזר הבן מאוכזב הביתה וסיפר לאמו את "פרשת הכסף ודוד הנחושת"... פרצה אמו בבכי. במה תשלם את חובותיה לחנויות? במה תאכיל את ילדיה? החליטה הפעם ללמד את בעלה לקח... יצאה לעבר בית הכנסת הגדול, צועדת ובוכה. והנה בא לקראתה יהודי עטור זקן לבן והדור בלבושו. פנה אליה החכם: "אשה, למה תבכי, אולי אוכל לעזור לך?" כשראה שהיא מתקשה לדבר בעברית, פנה אליה באידיש רצוצה, והפציר בה, עד שהחלה לספר לו את "פרשת הדוד".

כששמע זאת הזקן, סטר בשתי ידיו על ראשו וצעק: "אוי לי, אני אשם בדבר! אני התחייבתי לשלם את חובו של רבי ראובן, לצערי שכחתי מזה ובגללי נגרמה לך עוגמת הנפש. סלחי לי בתי" - ותוך כדי דיבור הוציא שטרות כסף מארנקו ומסרם לה. היא לא פקפקה לרגע באמיתות דבריו, וכיון שהיתה המומה לא שאלה את האיש לשמו. הוא הלך לדרכו ונעלם מעיניה.

אדהכי והכי החליטה האשה לגשת ולראות את מעשי בעלה, מה הוא עושה כל הימים בחצר בית הכנסת. והוא, בראותו אותה מתקרבת, נזכר שהגיע מועד הפרעון של הדוד, נפלו עליו אימה ופחד... אמר לעצמו: 'הנה, עכשיו היא תבוא עמי חשבון. הלוואי והייתי נבלע באדמה הרגע'... והנה זה פלא, רבי ראובן ראה על פניה חיוך רחב. כל מה שהיה מסביב עשה עליה רושם כביר. היא ראתה את בעלה בשיא העבודה, מחלק לחם ושתייה.

החיוך הביא את רבי ראובן להעז ולשאל אותה: "נו, אשתי היקרה מה את אומרת על בית החרושת שלי?" תשובתה היתה מיידית. היא שינסה מתניה והצטרפה אליו בחלוקת הקפה והתה. תוך כדי סיפורה לבעלה על החכם הפלאי שפגשה בדרך. רבי ראובן הצטמרר כולו. פנה ואמר לאשתו בתמימות: "אשריך אשתי היקרה, זכות גדולה נפלה בחלקך. תמורת כל הצער והסבל שאת סובלת בגללי, זכית לגילוי אליהו, וכמה חבל שאני לא זכיתי לראותו."

ולתקוע את מסמר כבוד תלמידי חכמים עמוק בליבם. לב צעיר הוא פתוח לרווחה, נכון לקלוט, כך שהמראה הזה נותר לנו כתמרור דרך. הוא, רבי שלום שבדרון, לא חשב על עצמו חלילה, רק על כבוד התורה, וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות".

הם לא האמינו. רבם זה, שהיווה לדידם דמות מופת, נוהג במוזרות כזו. עד שהספיקו להרהר במה שעיניהם רואות, קם המשגיח רבי שלום על רגליו

וְהוּא מְתַאֲבֵק בְּעַפְרֵי רַגְלֵיהֶם שֶׁל תְּלָמִידֵי חֲכָמִים (אבות א, ד)

כך סיפר הגה"צ רבי מנחם צבי ברלין זצ"ל, ראש ישיבת רבינו חיים עוזר:

היה זה כאשר זקן בעלי המוסר מרן הגה"צ רבי אליהו לופיאן נכנס להיכל ישיבת תפארת צבי המפורסמת - שם כיהן רבי שלום שבדרון כמשגיח רוחני שנים רבות - למסור שיחה. לאחריה התפלל ערבית בישיבה, ובסיום התפילה פנה רבי אליהו לצאת מהאולם. התלמידים ליוו אותו ביראת כבוד. ולפתע משהו מוזר התרחש שם. משהו שנחרט בלב הנוכחים והזמן לא יכול היה למחותו. לפתע השתטח רבי שלום לרגע קצר על ריצפת ההיכל...

הבחורים הביטו זה בזה במבט שמבקש הסבר. הם לא האמינו. רבם זה, שהיווה לדידם דמות מופת, נוהג במוזרות כזו. עד שהספיקו להרהר במה שעיניהם רואות, קם המשגיח רבי שלום על רגליו והמשיך ללוות את רבי אליהו לכיוון היציאה.

משנפרדו מרבי אליהו לופיאן קרא רבי שלום את סימן השאלה הגדול שעמד על פני תלמידיו. הוא ידע שהוא חייב להם תשובה כזו שכל עיקרה הוא הלקח הנלמד. "רציתי לקיים פשוטו כמשמעו את מאמר חז"ל 'והוי מתאבק בעפר רגליהם של תלמידי חכמים'".

אחד התלמידים דאז סיפר את המעשה בהתלהבות מיוחדת. "עשרות שנים חלפו, ימים, חודשים ושנים של חיים מלאים, והמחזה הנורא הזה לא יכול למוש מזכרונו. מי שמע כזאת, מי ראה חינוך מופלא מעין זה. כך כפשוטו להישכב על הריצפה לעיני כולם, להדגים בעליל איך מקיימים מאמר חז"ל. להכות בפטיש המעשה

הרב הביא מאמר מופלא מהאר"י הקדוש: 'מי ששומר את השבת הזאת - השבת שלפני יום הכיפורים - מתקן בכך את כל השבתות שחילל במשך כל השנה, הדברים היכו בי כחץ'

עֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה (אבות א, א)

מספר הגאון הגדול רבי ראובן אלבז שליט"א, ראש ישיבת אור החיים, הידוע גם כמוהל מפורסם:

באחת הבריתות שבהן זכה לשמש כמוהל, שם לב שאחד המוזמנים נועץ בו מבט ארוך מלא משמעות. הבין שיש דברים בגו.

אחרי הברית ניגש אליו ופתח בשיחה איתו: "כבוד הרב, מזמן רציתי לבוא אליכם ולספר לכם את סיפורי, אבל התביישתי. מן השמים פגשתי את הרב בברית, והנה יש לי הזדמנות לספר את הסיפור". והחל לספר בהתרגשות: "אני עורך דין במקצועי. עד לפני כמה שנים הייתי רחוק מתורה ומצוות. בביתנו אמנם שמרו על כשרות, אבל לא שמרנו שבת.

"לפני שבע שנים, בתקופת הימים הנוראים, באתי לאמירת סליחות בישיבת 'אור החיים'. היה זה לפני שבת שובה. הרב דיבר בפני הציבור על עניני התשובה, ובין השאר חזק בתוקף את שמירת השבת. הרב הביא מאמר מופלא מהאר"י הקדוש: 'מי ששומר את השבת הזאת - השבת שלפני יום הכיפורים - מתקן בכך את כל השבתות שחילל במשך כל השנה, הדברים היכו בי כחץ'".

"התרגשתי עד עמקי נשמת. אמרתי בלבי: אולי אקח את דברי הרב צעד אחד קדימה. אשמור את השבת הזאת במסירות, ובכך אזכה לתקן את כל השבתות האחרות שלא זכיתי לשמון כהלכה. החלטתי על המקום. ואכן, באותה שבת נמנעתי מכל מלאכה שיש בה חילול שבת - לא נסעתי ברכב, לא הדלקתי חשמל, לא עשיתי כלום. מה שקרה אחר כך היה מעבר להבנת. למוצאי השבת חשתי שנכנסת בי רוח טהרה. משהו השתנה בי מהיסוד. התחלתי להתחזק בהדרגה. הלכתי לבית הכנסת, התפללתי מתוך הסיוד, הנחתי תפילין. עם הזמן התחלתי לשמור שבת באופן קבוע. צעד אחר צעד, עד

שהשלמתי את כל התהליך ונהייתי שומר תורה ומצוות לכל דבר". הגה"צ רבי ראובן אלבז הוסיף: "ראו כמה גדול כוחו של 'סייג' אחד קטן. מעשה של זהירות יתרה, של הוספת שמירה אחת נוספת מעבר למינימום הנדרש, יכול להוביל לתיקון נפש שלם ולהפיכה רוחנית מוחלטת."

חשיבות עצומה בסדר היום שלו. מבחינתו ברכת כהנים היתה רגע נשגב שכל היום הוא ציפה לו, ושהוא היה מהדר עד כמה שהיה יכול, להתברך בברכת כהנים רוב בעם.

"לימים, זכיתי לשאול בנושא את פיו של מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. היה זה לאחר שאבי מורי נפטר, ובמהלך השנה שמעתי שאומרים שבנו של מרן הגר"ח, הרב שאול יצחק, שהיה אז בתוך השנה על אמו הרבנית בת שבע ע"ה, עולה כל שבוע ל'מפטיר' במניין שמתקיים בבית אביו הגדול שליט"א. שאלתי האם יש הידור כזה לעשות מניין לבד ולעלות למפטיר מדי שבוע, כי בבית הכנסת שלי לא הצלתי לקבל מפטיר בתדירות גבוהה, למרות שהסכמתו לשלם על כך דמים מרובים.

"מרן שר התורה אמר לי שזאת לא הסיבה לקיום המניין בביתו, ושהוא מתפלל בבית מפאת חולשתו ובגלל שקשה לו הדבר לרדת לבית הכנסת. הוא הדגיש באוזני, שדווקא לשמוע ברכת כהנים ממספר כהנים גדול יותר, זה הידור הרבה יותר חשוב מלעלות למפטיר. פעם אחרת אמר לי שכלל שיש יותר כהנים שמשותפים בברכה, כך זה הידור גדול יותר במצוות עשה דאורייתא של ברכת כהנים, והמצווה הזאת חלה כידוע (לפי חלק מה'ראשונים') גם על הישראלים והלוויים שמתברכים מפי הכהנים, ולא רק על הכהנים עצמם".

לזכות ולקיים את מצות ברכת כהנים. זכיתי להכיר יהודי כהן יקר ביותר, שהיה היכן שהיה, וישב היכן שישב, ובמשך כשנתיים ימים לא זכה לישא כפיו ולברך את עמו ישראל באהבה, הדבר כאב לו כאב רב ועצום שסחב איתו בכל יום ויום. משנסתיימה לה אותה תקופה עגומה, והוא חזר לישא את כפיו, הוא איננו מסתפק בפעם אחת ביום, אלא הוא רץ מבית כנסת לבית כנסת ומברך את עם ישראל שוב ושוב, עשרות פעמים ביום, באהבה!!

מרן שר התורה הדגיש באוזני, שדווקא לשמוע ברכת כהנים ממספר כהנים גדול יותר, זה הידור הרבה יותר חשוב

הרה"ג ר' אברהם ישעיה שטרן, חביבם של גדולי ישראל ומנהל קריית החינוך 'קריית בנות' בירושלים, נוהג לקיים מדי שנה ברכת כהנים המונית ברחובה של עיר, בשכונת הר נוף בירושלים, ביום היאר צייט של אביו רבי שמואל יצחק בן רבי יום טוב ליפן שטרן זצ"ל.

בשיחה עם 'לקראת שבת', בחודש אב, תש"פ, סיפר הרב שטרן את הרקע שמנהג המיוחד שהנהיג: "כל השנים היתה לאבי מורי 'חולשה' לברכת כהנים", הוא סיפר. "בכלל, אבא היה מכבד כהנים ומהדר מאוד במצוות 'וקידשתו'.

"במיוחד הוא היה מתייחס לברכת הכהנים כאל מאורע בעל

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו' **'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך**

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

"מדוע עזבת את התחנה דקות ספורות לפני שהרכבת אמורה היתה לצאת?", ורבי דוב השיב בתומו את האמת לאמיתה מה שאירע בשיא הפשטות: "נודע לי כי עומד להגיע לכאן אדם קדוש, מחולל פלאות, ורציתי שבני יראו את פניו ויקבלו ממנו ברכה..."

הסדרן התפעל מתשובתו, כי היה מוכן להפסיד את הרכבת ולו בכדי לקבל את ברכת הצדיק, והסכים באורח חריג לשבץ אותו ואת בני משפחתו ברכבת פרטית מיוחדת, שאמורה היתה לצאת לדרכה כשעה מאוחר יותר. היתה זו רכבת שנסעו בה בדרך-כלל רק אישי ציבור נכבדים; שרים גדולים ושועי-ארץ במחיר הגון ומפולפל. אך הפעם באורח פלאי ובלתי מוסבר, הסכים הסדרן לתת מקום ברכבת המיוחדת הזאת לנסיעה עבור רבי דוב ובני ביתו במחיר הרגיל.

רבי משה תיאר, כי הוא עדיין זוכר את ההשתוממות של העוברים ושבים לצד הרכבת כאשר הגיעה אל יעדה. הם הביטו בסקרנות לעבר הרכבת לראות מיהו השר או האיש הנכבד שהגיע. אך כאשר נפתחה הדלת לרווחה, נדהמו הם לראות שיורד ממנה יהודי פשוט יחד עם שני ילדיו הקטנים...

לא הרבה יכול היה רבי משה לזכור מהמעמד ההוא שבו ראה את פני קודשו של הצדיק מטשחויב, צעיר לימים היה. אולם העסק וההילה הגדולה שעשה אביו, ונכונותו העצומה להקריב עבור זה, חלחלה עמוק בנפשו, ונטעה בו הוקרה והתבטלות לצדיקים. תכונה שהפכה אצלו ברבות הימים כמורשת חיים.

(לדמותו של מחנך - הרב בנימין גינזבורג)

האישיות, ובצירוף יחסנותו - גזע אבותיו הקדושים לבית צאנז, כבר בגיל תשע-עשרה הוכתר לרבה של עיירת טשחויב בגליציה, ושמו הלך לפניו כידען גדול בתורה, איש הלכה ובעל-מופת, ורבים שיחרו לפתחו לעצה וברכה. עתה משהגיע לעיר פרשבורג התקבצו המונים לקבל את פניו בכבוד הראוי לו, מתוך רצון ושא"פה להידבק בו ולהתברך מפיו.

כשמוע רבי דוב על בואו של הצדיק, אחז בידי שני בניו הקטנים, ונדחק יחד איתם בין ההמונים. עז היה חשקו שבניו יזכו לחזות בפניו הקדושות, ואולי אף יזכו לקבל ברכה מפיו. הוא הבין כי בגלל עיכוב זה עלולים הם לאחר את הרכבת ולאץ להמתין עד למחרת, אך אהבתו, הערכתו והערצתו לגדולי תורה וצדיקים הכריעה את הכף. "אפילו שהייתי ילד צעיר", תיאר רבי משה לעת זקנותו בהתרגשות, "חקוקה בזכרוני צורתו המרשימה של אותו צדיק. היו לו פנים מאירות וזורחות. הוא ישב סמוך לחלון, וכולם נדחקו לראותו ולהתברך מפיו. כל השנים אבא הזכיר לי בבית את הזכות הזאת שהיתה לנו לראותו".

איחרו את הרכבת

ואכן, כשחזר רבי דוב עם שני בניו הקטנים לתחנה, נודע לו כי הרכבת כבר יצאה לדרכה. אך אז התרחש דבר פלא: הוא פנה אל הסדרן הראשי, שהיה איש נכרי, ושאלו מה הוא מציע לו לעשות כעת עם הילדים הקטנים עד למחרת. והסדרן שאל בפליאה:

הצארית, השיב להם ואמר: 'אם אכן נגזר עלי להיות מוצא להורג אני מקבל עלי את הדין, אך בקשה אחת לי אליכם ואנא מלאו נא את בקשתי האחרונה, אני עסוק עתה כל כולי בבירור הלכה מוקשה ברמב"ם, בבקשה מכם המתינו לי שעה קלה עד אשר אבהיר לעצמי את משמעות הקטע הקשה הזה ברמב"ם...'.

לתדהמתם של החיילים לא היה גבול, מי שמע כדבר הזה? תדהמה זו גרמה לכך שהם נענו בחיוב לפנייתו של הרב, ואמרו לו שאכן הם מוכנים להמתין עד אשר יסיים לעיין בספר, ואכן הרב שקע מיד בדברי הרמב"ם והמשיך להתייגע כדי ליישב את קושייתו.

תוך כדי המתנתם לרב עד שיגמור את לימודו, חל מפנה מפתיע במצבה הצבאי של העיר, הגרמנים פתחו במתקפה גדולה והחיילים הרוסיים המופתעים נסו על נפשם. כך, בזכות שקידתו העצומה ניצל הרב מטברג.

הדורות שעברו בתורה היה מספר כי בזכרונו נחרט היטב מעשה שהיה ברבה של העיר טברג שבליטא. רב זה היה ידוע בגאונותו ובשקידתו המרובה, במלחמת העולם הראשונה כאשר קו החזית עבר לא הרחק מטברג, הבחינו החיילים הרוסיים בשעת לילה מאוחרת באור המנצנץ מחלון ביתו של אחד מתושבי העיירה.

מיהרו החיילים להסתער על הבית, בהיותם בטוחים כי מדובר במרגל לטובת הכובש הגרמני המאותת לגרמנים ע"י אור הנר הדולק. כשפרצו החיילים לתוך הבית מצאו שם את רבי אהרן, הרב מטברג, כשהוא רכון על הרמב"ם, ושקוע בלימוד. עובדה זו לא שינתה את הערכתם כי מדובר במרגל אי לכך הודיעו לרבי אהרן בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים כי הם עומדים להוציאו מיד להורג באשמת ריגול.

רבה של טברג אשר ידע והכיר את אכזריותם של צבאות רוסיה

שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי', ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. בנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

'וזהב הארץ
ההיא טוב'
מלמד שאין
תורה כתורת
ארץ ישראל ולא
חכמה כחכמת
ארץ ישראל

(בראשית רבה)

הזדמנות פז

ביום שישי ג' סיון מתחילים לימוד
מסכת פסחים בתלמוד ירושלמי

הזדמנות מיוחדת להצטרף ללומדי הירושלמי הזוכים לשנן
ולחזור על לימודם ונבחנים מדי חודש בחודשו על החומר
הנלמד, ולהיכנס למסלול המלגות!

המבחן הראשון

ביום שישי עש"ק פרשת נשא י' בסיון תשפ"ה
על הדפים: פסחים א. - פסחים ה:

המלגות

יינתנו ללא הגרלה לעומדים בכור המבחן:

הציון	מלגת אברך	מלגת בחור יש"ג*
80-84	265 ש"ח	133 ש"ח
85-94	320 ש"ח	160 ש"ח
95-100	400 ש"ח	200 ש"ח

* מגיל 16.5 ** בחורי ישיב"ק וילדים אינם זכאים למלגה.

נושאי הלימוד ב'דף יומי בהלכה'

הלכות שבת

משנה ברורה חלק ג'

מי שדרכו לחלוץ את נעליו ללא התרת השרוכים - האם רשאי לקושרם בשבת?

אחת מל"ט מלאכות שבת היא מלאכת 'הקושר'. יש מהראשונים שסוברים, שקשר האסור מדאורייתא הוא רק כאשר מתקיימים בו שני תנאים, שהוא 'של קיימא', דהיינו שמיועד להתקיים לעולם, ושהוא 'מעשה אומן', דהיינו קשר חזק העשוי באופן שלעולם לא יותר מעצמו. וקשר שקיים בו רק אחד משני תנאים אלו, אסור רק מדרבנן; וקשר ששני התנאים אינם קיימים בו, מותר לקושרו. ויש מהראשונים שסוברים, שאין הבדל להלכה בין סוגי הקשרים [מעשה אומן ומעשה הדיוט], ואיסור הקשירה תלוי רק במשך הזמן המיועד להתקיימות הקשר: קשר המיועד להתקיים לעולם, ללא הגבלת זמן, אסור מדאורייתא; קשר המיועד להתקיים זמן ממושך [אך מוגבל] אסור מדרבנן, ואילו קשר המיועד להתירו בתוך זמן קצר, מותר לקושרו. ולכלל הדעות, קשר שאסור לקושרו, האיסור הוא גם כשאינו מהודק היטב וגם כאשר ניתן להתירו ביד אחת. השולחן ערוך מכריע כדעה הראשונה, שדיני הקשירה תלויים הן במשך זמן התקיימות הקשר [של קיימא' או לא] והן בסוג הקשר [מעשה אומן או הדיוט]. והרמ"א מחמיר כשתי השיטות, ולדעתו, אין היתר לקשור בשבת אלא קשר שאינו מעשה אומן, המיועד להתקיים לזמן קצר בלבד. ומהו 'זמן קצר'? יש אומרים, עשרים וארבע שעות; ויש אומרים, שבעה ימים. ולהלכה יש להחמיר שלא לקשור או להתיר כל קשר המיועד להתקיים יותר מעשרים וארבע שעות, אך במקום הצורך ניתן להקל. והרגיל לקשור קשר מסוים על מנת לקיימו לזמן ממושך, הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאינו רשאי לקושרו בשבת על ידי שיחשוב להתירו בתוך הזמן הקצר הנ"ל; ולכן, לדוגמה, מי שדרכו לקשור את שרוכי נעליו לזמן ממושך, וחולצן ונועלן ללא התרת השרוכים, אינו רשאי לקושרן בשבת אף אם

מותר להדק את הקשרים הרופפים בחוטי הציצית בשבת?

כפי שלמדנו לעיל, הן לדעת השולחן ערוך והן לדעת הרמ"א, קשר שהוא 'מעשה אומן' אסור לקושרו גם אם הוא מיועד להתרה בתוך עשרים וארבע שעות. עיקרו של מעשה אומן, הוא סוגי קשרים הידועים לבעלי מקצועות מסוימים, אשר צורת קשירתם גורמת לכך שהקשר יתקיים ולא יתפרק מאליו כלל; אך הואיל ואין אנו בקיאים בטיבו של מעשה אומן, יש להחמיר בכל קשר שקושרים אותו הדק היטב, להחשיבו כמעשה אומן. ולכן, אסור לקשור קשר על גבי קשר, או קשר מהודק אחד בקצה חוט - כגון זה שרגילים לעשות בקצה חוטי הציצית על מנת למנוע את התפרקות השזירה - אפילו מתוך כוונה להתירם בתוך עשרים וארבע שעות; משום שקשרים אלו חזקים הם. וכתב הקצות השולחן, שאסור גם להדק את הקשרים הללו כשהתרופפו, מפני שלפני ההידוק לא היה הקשר עשוי מעשה אומן, ועל ידי ההידוק נעשה מעשה אומן; ובמיוחד אם היה הקשר רפוי מאוד, דהיינו שהיה רחוק מן הקשר שתחתיו, שאז נחשב כיוצר קשר חדש. וכן הורו הגר"ש ז"א אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, שאסור להדק את הקשר או להרפותו. ומצוי הדבר בקשר העליון של חוטי הציצית שהם מתרופפים שוב ושוב, ולעיתים אף מתרופפים מאוד; ויש להימנע מהידוקם בשבת, ולהיזהר שלא לעשות כן בהיסח הדעת, מתוך ההרגל להדקם בימות החול.

באיזה בגד אסור להשחיל חגורה בשבת?

אסור להשחיל בשבת שרוך שלא היה מושחל בנעל לפני השבת, משום שבכך נשלמת צורת הנעל, והרי זה כ'מתקן כלי', האסור משום מלאכת 'מכה בפטיש'. ואף אם שרוך זה כבר הושחל בעבר בנעל אחרת - דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, שאסור להעבירו לנעל זו. ושרוך שהיה מושחל בנעל ונשמט ממנה - אם השחלת השרוך בנעל זו נעשית בקלות, מותר להשחילו בה; אך אם השחלתו כרוכה בטירחה, אסור להשחילו.

וכל האמור הוא דווקא בשרוך, שטפל לבגד ונותר בו תמיד, ולכן נחשב כמשלים את צורתו של הכלי; אבל חגורה המושחלת בלולאות המכנסים, ואינה מיועדת להיות קבועה בבגד זה, אלא מעבירים אותה מבגד לבגד, אינה טפלה לבגד ואינה נחשבת כמשלימה את צורתו. ואכן, חגורה המיועדת לבגד מסוים, כגון שעשויה מבד זהה לבד שממנו עשוי הבגד, וכמצוי בבגדי הנשים - הורה הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאסור להשחילה בפעם הראשונה בשבת, כיון שהיא משלימה את צורתו של הבגד; אך אם הושחלה פעם אחת לפני שבת, מותר לשוב ולהשחילה בשבת, בהתאם לאמור לעיל בנוגע להשחלת שרוך. ושרוך המושחל בתוך כובע של מעיל, וכיוצא בזה, אשר רגילים לקשור קשר בראשו כדי שלא יצא ממקומו, ויצא ממקומו - אסרו רבותינו ז"ל להשחילו מחדש, מחשש שיקשור את הקשר בראשו כרגילותו בחול. ודעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, שלא אסרו זאת אלא באופן הדומה לשרוך המושחל בכובע, אשר הקשר שבראשו הוא קשר 'של קיימא' המיועד להתקיים לעולם, אבל חוט שרגילים לקשור בראשו קשר רק למשך זמן מסוים, ולאחר מכן מתירים את הקשר, לא אסרו חכמים להשחילו. והוסיף הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שלכן מותר להשחיל חרוזי משחק על גבי חוט, למרות שרגילים לקשור בראשו קשר כדי שהחרוזים ישארו על החוט למשך זמן מה; אך כמובן, למרות שהשחלת החרוזים מותר, קשירת הקשר בראש החוט אסורה אף כאשר רגילים להתירו בתוך עשרים וארבע שעות, משום שקשר בראש חוט עלול להחשב כ'מעשה אומן', אשר לדעת ראשונים רבים אסור לקושרו אף על מנת להתירו בתוך זמן קצר.

אילו איסורים כרוכים בשימוש ב'אזיקון' בשבת?

קשירת שני חוטים, או שני קצוות של חוט אחד, בקשר אחד, דהיינו שמשלב את שני ראשי החוט זה בזה - כמצוי בקשירה רגילה של שקית מזון - מותרת בשבת, ואף אם אין בדעתו להתיר את הקשר לעולם, משום שאין זה קשר המתקיים. ולדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, בחוט מתכת יש להחמיר, משום שקשר כזה בחוט מתכת מתקיים ואינו נותר מאליו. ותחיבת ראשי החוט בתוך הקשר, אסורה בכל חוט שהוא, משום שבאופן זה הקשר מתקיים, והרי זה כקשר על גבי קשר. ולענין קשירת כמה דברים יחד על ידי חוט פלסטיק הנקרא 'אזיקון', דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין בתפיסת הדברים על ידי האזיקון איסור 'קושר', משום שאינו קושר דבר בדבר אלא רק מהדקם ותופסם יחד; וגם בחיבור

שני קצוות הפלסטיק אין איסור קושר, אך ישנם אופנים שיש בו איסור 'בונה'. אולם, לדעת הגר"ש וואזנר זצ"ל, חיבור על ידי 'אזיקון' יש בו איסור קושר.

האם מותר למזוג מים רותחים לכוס חד פעמית בשבת?

איסור בישול בשבת, אינו אמור ביחס למאכלים ומשקאות בלבד, אלא גם ביחס לדברים אחרים שתכונתם משתנה על ידי הבישול; ולכן, המתוך מתכת, או ממיס שעווה, עובר על איסור בישול. ועם זאת, דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל והשבט הלוי, שמותר לערות נוזל רותח לתוך צלחת או כוס חד פעמיות העשויות פלסטיק, או עירבוב את הנוזל בכפית חד פעמית, גם כאשר הכלי מתרכך ומתעוות מחמת החום, משום שאין כוונתו כלל לפעולת הריכוך, ואין לו כל תועלת ורצון בשינוי הנוצר בכלי. וכן דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, שמותר לעשות כן, משום שבדרך כלל הריכוך אינו במידה הנדרשת להמסת פלסטיק לצורך יצירת צורות בו, ואינו נחשב כבישול. אולם, לדעת הגר"נ

קרליץ זצ"ל, אם ודאי הדבר שהכלי יתרכך ותשתנה צורתו, אסור לערות לתוכו, או לערבב באמצעותו, נוזל רותח.

חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

”מידי פעם היה הרב נויבירט מכתת את רגליו לבני-ברק, למעונו של מרן בעל ה'חזון איש' זצ”ל, ושמע ממנו את הכרעתו. דומה, כי זרעי חיבורו הגדול 'שמירת שבת כהלכתה', החלו להיזרע בשיעורים אלו”

הוויכוח שפרץ בין מרן הגרש”ז אויערבך זצ”ל, והמשגיח הנערץ רבי גדליה אייזמן זצ”ל, לעיניהם של תלמידי ישיבת 'קול תורה'

תלמיד וותיק נוסף, רבי אברהם סאלים, ראש ישיבת 'מאור התורה', מתאר אף הוא בכיסופים וערגה את אותם שיעורי הלכה מיוחדים ששמע בשעתו מפי רבי גדליה:

”היינו אז בחורים צעירים ולא הורגלנו בלימוד כה מעמיק, ובתחילה היה זה אף מעט 'כבד' עבורנו... אך כעבור זמן התחלנו להבין, כי מלבד התועלת העצומה שהפקנו מרכישת הידע ההלכתי שרבי גדליה הקנה לנו, הוא בעצם הדריך אותנו כיצד ללמוד הלכה, וכיצד להעמיד אותה על מכונה ובוריה בדעת ובתבונה”.

אחד מוותיקי התלמידים, רבי אביגדור נבנצאל, רבה של העיר העתיקה בירושלים, אף דולה מזכרונו דיון הלכתי מעניין שהתעורר באותם השיעורים. הדיון הביא בכנפיו ויכוח מעשי בין רבי גדליה לבין עמיתו ראש הישיבה מרן הגרש”ז אויערבך זצ”ל:

”היה זה כאשר למדו במסגרת השיעור הלכות שבת והגיעו להלכות 'מוקצה' שבסימן ש”ח. רבי גדליה העלה אז את הנידון - האם מותר לטלטל בשבת כלי שולחן; מזלג, כף, צלחת וכיוצא בזה לא לשם שימוש בהם אלא מתוך תנועות ידיים חסרות מנוחה, ועצבניות. לאחר דין ודברים הסיק רבי גדליה לאיסור. נימוקו היה, משום שגם כלי שמלאכתו להיתר אסור לטלטלו שלא לצורך, ולדעת כמה ראשונים כל שאפשר להימנע מהטלטול הוא נחשב שלא לצורך. על פי ההגדרה הזו טלטול כלי שולחן רק כדי להרגיע את העצבים הוא טלטול שאפשר להימנע ממנו. אך רבי שלמה זלמן טען לעומתו, שלא ניתן לומר שהטלטול הזה נחשב ממש שלא לצורך, שהרי סוף סוף לאדם יש תועלת ממנו, ולכן הסיק להיתר”.

(רבי גדליה - הרב בנימין רוזנטל)

במשך קרוב לעשור, משנת תש”ה עד לשנת תשט”ו לערך, מידי יום שישי בבוקר, היה המשגיח הנערץ רבי גדליה אייזמן אומר במשך שעה שלימה שיעור הלכה ייחודי, בעיון עמוק ובהיקף.

כך מתאר זאת בשפתו אחד מוותיקי התלמידים, רבי יצחק הקר, ראש ישיבת 'גרודנא' - באר יעקב:

”בתקופתי למדנו הלכות שבת על פי סדר 'טור אורח חיים'. רבי גדליה החל את השיעור בקריאת לשונו של ה'טור' בפנים הספר, ואחר כך עבר לבירור ההלכה משורשה ביסודיות ולמדנות רבה. הוא הציג את מקור ההלכה מהגמרא ומהראשונים; הרי”ף, הרמב”ם והרא”ש ועוד. אחר כך צלל לעומק דבריהם, חישב את ההבדלים בין הלשונות והשיטות, והסיק את המסקנות העולות מההבדלים הללו. כך הוא הגיע עד להכרעת ההלכה ב'שולחן ערוך' ובנושאי כליו; ה'מגן אברהם', וה'מחצית השקל', ועד לפוסקים האחרונים; ה'משנה ברורה' וה'חזון איש'. שיעורים אלו היו עבורנו את הבסיס ללימוד ההלכה, ונתנו בידינו כלים לכל החיים כיצד מבררים הלכה כראוי”.

”אחד המצוינים שבבני החבורה בשעתו, היה הגאון רבי יהושע ישעיה נויבירט זצ”ל. באותם השיעורים הוא היה רגיל לשבת באופן קבוע בספסל הראשון מול רבי גדליה ולהקשיב בשקיקה ובריכוז לכל מילה היוצאת מפיו. הוא היה גם מעלה על גבי הכתב את הנידונים והספיקות שרבי גדליה עורר בשיעורים ולא הכריע בהם. מידי פעם היה הרב נויבירט מכתת את רגליו לבני-ברק, למעונו של מרן בעל ה'חזון איש' זצ”ל. הוא היה מציג בפניו את כל אותן השאלות והספיקות שנצטברו אצלו עד אותו זמן, ושמע ממנו את הכרעתו עליהם. דומה, כי זרעי חיבורו הגדול 'שמירת שבת כהלכתה', החלו להיזרע בשיעורים אלו”.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

גליון 684
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

תורה למשפחה קייטום על האישור לפרויקט במוסדות

סיפורי חז"ל

כך תהיה גאולתם של ישראל
 רבי חזקיה ורבי יוסי בן חלפתא הלכו
 בדרך השכימו לצאת אחר חצות
 הליל. אמר רבי יוסי לרבי חזקיה,
 למדנו שראוי לו לאדם לצאת לדרך
 עם אור היום והנה אנו הולכים בלילה.
 השיב לו רבי חזקיה, יוסי בני, הקשב
 נא לקולם הנעים של גלגלי החיות
 שהם משבחים את הקב"ה ושרים
 לכבודו. הטה רבי יוסי את אוזנו ושמע
 שהיו אומרים "זה לעולם ישב"
 (תהלים ט' ח) שאל אותו רבי חזקיה
 האם יודע אתה איזו משמרת של
 מלאכים אומרים פסוק זה ששמעת?
 וכשהשיב רבי יוסי בשלילה, גילה לו
 רבי חזקיה את כל שמות המלאכים של
 כל משמרת. עד עלות השחר הלכו
 שניהם, ראו שנחשך מאוד ואחר כך
 האיר השחר. אמר רבי חזקיה כך תהיה
 גאולתם של ישראל כשתאיר להם
 שמש הגאולה, לפני כן תבואנה עליהם
 צרות, ובתוך הצרות בעיצומן של
 תלאות, יאיר עליהם אור גדול, אורו
 של הקדוש ברוך הוא.
 (זוהר חדש בראשית ו)

פרשת השבוע

העזרה, מקום המקדש, וקודש
 הקדשים, המובחר שבשנה, שבתות
 וימים טובים, המובחר שבימים טובים
 - יום הכפורים, המובחר שבנפשות -
 ישראל, ואח"כ שבט לוי, הכהנים,
 והמובחר שבמובחר הוא הכהן גדול,
 וכשבא הכהן הגדול ביום הכפורים
 לקדש הקדשים, מה הוא אומר שם,
 "חטאו, פשעו, עוו עמך בית ישראל",
 כי הוא הנבחר להתוודות בעד כלל
 ישראל, והנה החסיד הזה שהכרתם
 נפטר בלי וידי, רח"ל, ומי הוא איפוא
 שראוי להתוודות בעדו יותר מאבינו
 הקדוש.
וישם לך שלום (ו' - ב"ו)
 פעם אחת נסע הרה"ק רבי דוד
 מלעלוב זיע"א עם תלמידו הרה"ק
 רבי יצחק מווארקא זיע"א לעיר אחת,
 כדי להטיל שלום בין בני העיר, שהיו
 שרויים במחלוקת, כשבאו לאותה
 עיר, עמדו להתפלל, אחרי התפילה
 ציוה הרה"ק מלעלוב לרתום תיכף
 את העגלה ולנסוע בחזרה, תמה מאד
 תלמידו ופנה אל רבו בשאלה: רבי
 הלא באנו הנה לעשות שלום, ולמה
 זה נחוור מידך, השיבו רבי דוד,
 כשאמרתי בתפילה "עשה שלום
 במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל
 כל ישראל", כבר פעלתי בע"ה את
 השלום כאן.

נשא את ואש בני גרשום (ד - כ"א)
 מסופר על הרה"ק רבי צבי חנוך מבענדין
 זיע"א שאמר, כשמעניקים מן השמים
 לבני ישראל הארה כלשהי ומנשאים
 ראשם, "נשא את ראש", הרי הם נוכחים
 לדעת ערכם השפל, ולפי מעשיהם
 מגיעים לשפלות רוח, ולבם נשבר,
 ורואים עצמם כבני גרשון, כבנים
 מגורשים מפלטרין של מלך.

התודו את חטאתם אשר עשו
 (ה' - ז')

פעם אחת ספרו לפני הרה"ק רבי
 ישראל מרוזין זיע"א על חסיד, חשוב
 ומצוין בין חסידי רוזין, שנפטר והלך
 לעולמו, חסיד זה היה נוסע הרבה אל רבו
 והסתופף בצילו כל ימיו, ואלה שהוכירו
 את דבר פטירתו לרבי, התכוונו שיעשה לו
 טובה בעולם העליון. כשמע הצדיק את
 דבריהם נאנח ואמר: הוי, הוא הלוא היה
 בעל עבירה גדול. האנשים ששמעו את
 דברי רבם נשתוממו למשמע אונם, ולא
 יכלו לעמוד על דעת הצדיק למה ראה
 לקטרג על הנפטר. נכנסו החסידים אל בנו
 של הרבי, הרה"ק רבי אברהם יעקב
 מסאדיגורא זיע"א וסיפרו לו את המאורע,
 וביקשו ממנו שיסביר להם פשר הדבר,
 ענה רבי אברהם יעקב ואמר להם: יש
 כידוע, עולם, שנה ונפש, המובחר שבכל
 העולם הוא ארץ ישראל, במובחר שבארץ
 ישראל - ירושלים, ואחר כן - הר הבית,

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:25 ת"א: 8:28 ר"ת: 8:58

פרשת נשא

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:07 ת"א: 7:22

שנת תרט"ז, ימים אחדים לאחר חג הפסח צרו השוטרים על ביתו של רבנו מסאדיגורה, הם החרימו חפצים ככל העולה על רוחם, ובהם חפצים יקרים, כתבי קודש, ספרים ומעות ארה"ק שנאספו ונשתמרו בבית רבנו, שכיחן כנשיא ארץ ישראל לכולל וואהלין. אסרוהו והובילוהו אל בית האסורים המפורסם של טשערנובויץ.

דבר מעצרו של רבנו התפשט חיש מהר בעולם היהודי כולו, חסידי בית רוזין לבשו יגון ואנחה והחלו בפעולות הצלה. העולם התורני כולו לעדותיו ולשבטיו, התקומם בסופה וסערה נגד עלילת הדם המרושעת שניתכה על רבנו, לכולם היה מובן מאליה גם לגער ובעל דעה קטנה, כי כל עניין המכתבים והנאמר בהם, אין בכל אלה להטיל אף צל היגיון ב"שותפות" הרבי בעסקיו של חייקל. לא היה ממילא אפילו טעם להצטדק בפני רודפי נפש, שלגודל עבודתו בקודש ורוממותו מענייני העוה"ז, אין לרבנו כל שייכות לעילה שנרקמה עליו.

והנה הגיע היום והרבי הושלך לתוך חדר אפל וצר בלי שיוכל לראות את אור השמש, ואף להסתובב בו אי אפשר היה לו. בתקופה הראשונה למעצרו גם הושפל עד דכא, כאשר לתוך התא המחניק הכניסו הצוררים, גוי פושע ושונא ישראל שהציק מאוד לרבי בודון וברשע. במשך כל שעות היום הוכרח רבנו לעמוד על רגליו בלי רשות להישען על הקיר, בעוד הפושע ההוא עומד מולו מלגלג עליו ומפריע לו ללמוד ולהתפלל.

רק אחרי שהצליחו החסידים לשחד בכסף רב את מפקד בית הסוהר, הוכנס לתאו ספסל מרופד וניתנה לו רשות לשכב עליו גם במשך היום, הגוי שחרה לו מאוד על ה"תענוג" שזכה לו רבנו, חרט על הספסל שתי וערב, מתוך ידיעה ברורה שבגלל ה"ציור" הזה לא ישב הרבי על הספסל, ואז יוכל הגוי לשבת ולשכב עליו, ואכן כך היה, רבנו הוסיף לעמוד. ולא זו בלבד, אלא שכדי לא לשמוע את צלצולי פעמוני הכנסייה הסמוכה, אטם רבנו את אוזניו במשך כל שעות היום, למען לא ישמע את המתחולל בחוץ, כך עמד רבנו זמן ממושך על רגליו בפינת החדר דבוק במחשבותיו ותפוס בשרעפיו ומתייחד עם קונו ללא ניע וללא זיע.

החסידים דאגו מאוד לרבנו וצער רב הצטערו בגינו, אך למרות המאמצים שהשקיעו כדי להקל עליו, לא עלה הדבר בידם, ויותר מכך, אותו גוי רשע שראה כי השיג את מטרתו, הוסיף להתעלל ברבנו ביתר שאת, והשומרים לא רק שלא גערו בגוי, אלא שעוד עודדו בעקיפין את התגרותו הפרועה.

סופו של אותו גוי היה מר ונמהר, באחד מימי שני בשבוע, כשעמד הרבי והתפלל, פתח הגוי בשירה אדירה ופרועה להכעיס במתכוון ולהפריע לרבי בתפלתו ובמחשבותיו הטוררות. בהגיע רבנו לתפלת "זהו רחום" בפסוק: "הבט משמים וראה כי היינו ללעג וקלס בגויים", נאנח רבנו במר לבבו אך מיד המשיך לומר בהתלהבות ובשמחה: "ובכל זאת שמך לא שכחנו נא אל תשכחנו" וחזר על קריאה זו פעמים אחדות.

חלומו של הרה"ק ה'בית אהרן' מקרלין (יומא דהילולא י"ז סיון) מסופר על הרה"ק ה'בית אהרן' מקרלין, שפעם אחת, חלם שקוראים לפניו בתורה, את הפסוק בתורה "בניך ובנותיך ילכו בשבי". ה'בית אהרן' הבין שאין הדבר מבשר טוב, ואכן לא עברו ימים מרובים, ונאסר חתנו הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא, בנו של מרן הרה"ק מרוזין זיע"א, וסיבת מאסרו היה עלילת רשע שהעלילו עליו, ומעשה שהיה כך היה:

שנים מועטות בלבד עברו, מאז קיבל עליו הרה"ק מסדיגורא את עול הנהגת החסידים, אשר באו לחסות בצל קדושתו לאחר הסתלקות בסערה השמימה של אביו הגדול הס"ק מרוזין זיע"א, והנה קפצה עליו רוגזה של מלכות, שטפלה עליו עון חמור, כאילו היה שותף לזיוף מטבעות רובלים של מלכות רוסיה. וכך הווה עובדה, באחד מכפרי רוסיה התגורר יהודי בשם חייקל שהתפרנס ממלאכה בוזיה, האישה היה מדפיס רובלים מזויפים במרתף ביתו, ועל ידי כך התעשר. עברו ימים, ודבר התרמית התגלתה לשלטונות הרוסיים, שמיהרו לשים ידם על היהודי שפשע.

אותו יהודי אף שלא היה חסיד סאדיגורא, הודמן פעם לסאדיגורא, ונכנס גם הוא אל רבנו, כשנודע הדבר לשלטונות שמחו כפל כפליים, כשהשלטונות טענו שמסתבר שגם לרבי יש יד במעל הזה, שהרי הוא מסתודד לו עם הרבי, ואם כן, הודמנות פו היא להפיל את הרבי, ובכך יוכלו לנקום את נקמתם בבונו של הרבי המפורסם מרוזין, שהצליח להטעותם ולהיחלץ מידיהם. ואכן לאחר חיפושים נרחבים בביתו, מצאו השלטונות מכתב שנשלח אל חייקל מהמו"ץ של העיר "באר" ובו כתוב בדברים האלה: "אל תירא ואל תחת, הזכרתך אצל הרבי שיאריך ימים, ובפיו הק' איחל לך ברכה והצלחה בכל אשר תפנה" ... בעקבות אותו מכתב יצאו חיילי הצאר - לרוע הגזירה - לחפש את המו"ץ מ"באר" ולפשפש בביתו, בחדוות ניצחון פרצו לתוך ביתו הפכו בכל כליו וארונותיו, ועלה בידם לתפוס מכתבים שהגיעו אל המו"ץ מחצרו של הרבי מסאדיגורא.

במכתבים אלו מאשר הגבאי בכתב ידו, כי עשה שליחותו של המשלח כראוי, וכי מסר את ה"קוויטלאך" לידי רבנו, ואמנם - כותב הגבאי במפורש - כי הרבי בירך את חייקל בן שרה חאשע ב"ברכת הצלחה במסחריו באמתחתו של המו"ץ אף נמצאו כמה קבלות של "פדיונות" שהגבאי מאשר כי הונחו על שולחנו של הרבי.

ובכן האם צריכים להזכרה יתירה מכך, שלא זו בלבד שהרבי ידע על עסקיו של חייקל, אלא גם היה שותף פעיל בזיוף המטבעות, ותמורת זה קיבל הרבי את חלקו ב"פדיונות", וממילא אחת דינו להיענש כ"חותר תחת שלטונו של הוד מלכותו של הצאר". על סמך עלילת שווא זו, פנתה הממשלה הרוסית אל ממשלת אוסטריה, שעמה עמדה בהסכם הסגרת פושעים, בדרישה להסגיר לידיהם את הרבי בטענה שגם הוא מעורב בפרשת הזיוף.

הממשלה האוסטרית קיבלה את טענת העלילה, ומתוך קיום הסכמי הסגרה הדדיים, שלחו את חיילי המחוז לאסור את רבנו. באביב של

משל ונמשל

אין לחשב גודלה וערכה של התורה הקדושה

משל ליהודי עני ואביון מטופל בילדים הרבה ומחוסר פרנסה. כל ימיו היה מתענה ומתלבט בלבטים קשים כדי להשתכר למחייתו ולמחיית אנשי ביתו, ומעולם לא עלה בידו להשיג אפילו כדי פרנסה בצמצום. פעם אחת היה מהלך ברחוב ונפשי מרה עליו מאוד, שכן יודע היה שאין בביתו אפילו מזון סעודה אחת ואף ריווח כלשהו לא נראה לעין, והנה בלכתו כך בראש מורד הבריק דבר מה לנגדו, משהפנה ראשו ראה איזה דבר מנצנץ אולי שבר זכוכית, או חתיכת פח חדש, כמעט שגמר בדעתו לעבור משם ולהמשיך בדרכו, אולם אף על פי כן חשב שמא כדאי לו לסור ולראות מהו הדבר הנוצץ, אולי מטבע הוא? ואפשר יהיה לקנות בו לחם לפי הטף. גזן והרים את הדבר וראה שזו אבן מבריקה בשלל צבעים, אבן גדולה ומלוטשת שבשעה שמגלגלים אותה ביד, היא מתנוצצת כל פעם בצבע אחר. התחיל הדבר להיות משונה ומוזר בעיניו, פנה והלך ונכנס לחנותו של צורף זהב והראה לו את האבן. משבחן הצורף את האבן קפץ וקרא שאוצר כזה עין לא ראתה עדיין, וכי ראוייה אבן כזאת לפאר את כתרו של הקיסר. מיד שלח הצורף והודיע לקיסר על האבן יקרת המציאות שנתגלגלה בהיסח הדעת לידיו של העני. הביאו את העני דגן עם האבן לפני הקיסר, והקיסר אינו פוסק מלהלל ומלשבח את האבן המופלאה והוא מתפעל מיפיה הרב. לבסוף פונה הקיסר אל העני ושואל אותו כמה הוא רוצה בשכרה של האבן? "אדוני המלך" אומר העני, כלום יכול אני לדעת כמה לבקש בעדה? הרי לא ידעתי שיש ערך לאבן זו בשעה שמצאתי, והגבהתי אותה. אף על פי כן נתן המלך לעני הרבה מתנות ונכסים בעד האבן, אם כי לא ידע הלה כלל מה שוויה, ואף קרבו קרבה יתירה והושיבו בסוד שריו ויועציו.

והנמשל: תורתנו הקדושה, לומדיה ומקימי מצוותיה, אינם צריכים כלל לחשב חשבון גודל וערכה ורום חשיבותה, ולפעמים אף חייבים להסיח דעתם לגמרי מכך כי רב ערכה מפז ומפנינים יקרה, מצווים הם להרים את האבן הטובה, ללמוד בה ולקיים את הכתוב בה בלא לחשוב כלל על השכר הצפוי להם בעבור זה, כי על כן נאמן הוא מלך מלכי המלכים הקב"ה, שלא יקפח שכרה של שום בריה, וישלם לו לבעל המציאה שכרו משלם.

(אחד המגידים)

לפתע החל הגוי להתעוות בכאבים נוראים בפראות, משך בשערות ראשו, בלע את לשונו וכל גופו החל להיטלטל אנה ואנה כאחוז תזזית. רגעים מספר נאנק בכאביו כשהוקל לו מעט החל לזעוק בקול גדול: הצילו! אני מת! הצילו! השומרים נכנסו בבהלה לשמע זעקותיו, ונדהמו לראות את רבנו עומד בפנית החדר, עטוף בטלית ועטור בתפילין, פניו מוסבות אל הקיר, ורק שפתיו נעות ואינו שומע כלל את צרחותיו של הגוי. לידו משתולל הגוי מתייסר וצורח הוציאוני מכאן! אני מת! הרבי קורע אותי לגזרים

בפחד גדול רצו השומרים אל מפקד הכלא, כדי להודיעו על הנעשה בתאו של רבנו, והנה התגלה לפניהם מחזה דומה, המפקד בכבודו ובעצמו, התגולל על רצפת החדר כשיכור, ופניו מעוותות מכאב, לפתע עלה בדעתו של אחד השומרים רעיון: הוא חזר לתאו של רבנו הוציא מתוכו את הגוי, ורק אז הוקל לשני הגויים.

וכך נשאר רבנו לבדו עם בוראו מבלי שיופרע מעבודתו בקודש, באותו יום ידעו צוררי ישראל כי יש א-לוקים לישראל, והוא א-ל נקמות התובע עלבונם. בו ביום הוכנס רבנו לחדר גדול מואר ומרווח יחסית.

למרות כל היסטוריים שהיו מנת חלקו במשך כל חודשי מאסרו נשא רבנו את סבלו בלי להתלונן ולו גם פעם אחת, אף על פי שהרגשתו הגופנית היתה רעה, לא נשברה רוחו כמנהגו תמיד עסק גם בכלא בעבודה רוחנית. ובאין ספרים עמו שינן לעצמו במשך כל הזמן את כל ד' חלקי שו"ע על נושאי כליהם בע"פ.

למקורביו ששאלוהו מה דעתו על ישיבתו בבית הכלא השיב, אם יכול אני לעבוד את קוני ללא הפרעות, מה לי כאן מה לי במקום אחר.

לאחר לחצים על השלטון מגורמים שונים בעולם, ובייחוד התערבותו של השר היהודי ר' משה מונטפירי שהזעק במיוחד מאנגליה לשם כך, והגיע לווינה בירת אוסטריה כדי ללחוץ על שחרורו של רבנו, הצליחו לשכנע את השלטונות כי אין כל סיבה למאסר, והוצאה פקודת שחרור.

לאחר חמשה עשר חודשים, שוחרר רבנו ממאסרו, וחזר לביתו שבסאדיגורה לשמחת לבם של המוני החסידים בכל העולם.

צ'ין אדם לחברו

להגיד בבוקר חסדך

עבודה מיוחדת היתה להרה"ק רבי משה לייב מסאטוב זיע"א: בכל יום בשעות המוקדמות היה מסתובב בעירו, היה נוקש על דלתותיהם וחלונותיהם של הנשים האלמנות והיתומים, והעניים המרודים, ואומר להם בוקר טוב.

לגרום לעני להרגיש מכובד

מסופר: רוכל עני היה מוכר כעכים ליד ביתו של הרה"ק רבי ישעיהו מפראגא מדי יום ביומו היה רבינו קונה ממנו את כל הסחורה, פעם שאלוהו אחד ממקורביו: האם לא יהיה טוב יותר להקציב לו לעני נדבה הגונה בכל יום, ולחסוך ממנו וגם מרבינו טרחה יתירה? השיב הצדיק, הרוכל מאמין כיום שהוא סוחר מצליח המרויח את לחמו בכבוד, מדוע לקחת ממנו שמחת נפשו.

להפחית מכה מהודי זה גדלות

מספרים: פעם אחת נפגש הרה"ק רבי מאיר יחיאל מאוסטרובצה זיע"א עם רבה של וילנא הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זיע"א. ביקש רבי חיים עוזר מרבי מאיר יחיאל שיגיד דבר תורה, נענה רבי מאיר יחיאל ואמר דבר תורה חריף ועמוק מאד. נרעש רבי חיים עוזר והכריז: רבי מאיר יחיאל! אתה גברא רבא, אמר רבי מאיר יחיאל: מי שאומר דבר תורה מחודד, עדיין איננו גברא רבא. ומי כן ראוי להיקרא בתואר זה? תמה רבי חיים

עוזר. ענה רבי מאיר יחיאל: אשאל אותך שאלה, הגמרא במסכת מכות אומרת: כמה טיפשים האנשים הקמים לפני ספר תורה ואינם קמים לפני אדם גדול, שבתורה כתוב "ארבעים יכנו" ובאו חכמים בכוחם הגדול ומיעטו ואמרו שחיוב מלקות הוא רק שלושים ותשע ולא ארבעים. וקשה, המשיך רבי מאיר יחיאל - למה הגמרא מביאה ראייה מפסוק זה ולא מביאה ראייה מפסוק שנכתב לפני כן, שהרי בפרשת ויקרא (כ"ג-ט"ז) נאמר: "תספרו חמישים יום" וחכמים העמידו את הדבר בארבעים ותשע יום? זו אכן קושיא חזקה מאד, התפעל רבי חיים עוזר - ומה באמת התירוץ? ענה רבי מאיר יחיאל: התשובה היא: לדרוש שיש לספור ארבעים ותשע במקום חמישים זה עדיין לא פועל שום דבר, אבל להפחית מכה אחת מיהודי ובכך להקל את צערו זה גברא רבא.

הכרת הטוב

מספרים על הרה"ק רבי חיים מוואלוזין זיע"א, שלא חתם אף פעם על חרם כלשהו נגד חסידים, והרה"ק מבריסק זיע"א אמר פעם, כי הסיבה לכך היתה כי ר' חיים זכה פעם לטובה גדולה מאוד מאחד האדמו"רים החסידיים, והוא סבר כי כמו שמשה רבינו לא יכול היה להכות את היאור והאדמה מחמת שהם עשו לו פעם טובה, כן אסור גם לו לכתוב משהו נגד החסידים, אחרי שפעם קיבל טובה מאדמו"ר

תלולא דצדקיא

שבת קודש י"א סיון

הרה"ק רבי יהודה (ר' יודלע) מדויקוב ב"ר אלטר יחוקאל אליהו (תשמ"ט)

יום ראשון י"ב סיון

רבי יצחק ב"ר שמשון כ"ץ מפראג (חתן המהר"ל - שפ"ד)

הרה"ק רבי מנחם מענדל מבאר (תלמיד הבעש"ט - תקכ"ה)

יום שני י"ג סיון

רבי אפרים ב"ר יעקב מוילנא (שו"ת שער אפרים - תל"ח)

הרה"ק רבי עזריאל ב"ר צבי מפליצק (עץ הדעת טוב - תלמיד המגיד - תקפ"ה)

יום שלישי י"ד סיון

הרה"ק רבי שלום מסטראוניץ ב"ר יחיאל מיכל (תשי"י)

יום רביעי ט"ו סיון

יהודה בן יעקב משבטי קה (בי"א שי"ד)

יום חמישי ט"ז סיון

הרה"ק רבי מרדכי מנחם מענדל מווארקי ב"ר ישראל יצחק (תרכ"ט)

הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפרט הי"ד ב"ר חיים מצאנז (תש"ד)

יום שישי י"ז סיון

הרה"ק רבי אהרן מקארלין ב"ר אשר (בית אהרן - תרל"ב)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רביטביץ שליט"א
מודפס "בם אבי אודר" רפרים זימן הרש"ל על המערים.

הכנת מאכל ביצה עם בצל בשבת (א)

הנה בהכנת מאכל ביצה עם בצל בשבת, אפשר להיכשל חלילה וחס בכמה איסורים, ולכן סיכמנו כאן ב"ה מספרי הפוסקים, האיך צריך להכין זאת. (א) יזהר לקלף את הבצלים ואת הביצים תוך חצי שעה שמתחיל הסעודה, ולא קודם לכן. (ש"ע או"ח סימן שכ"א ע"פ י"ט ברמ"א) (ב) המחמיר לקלף את הבצלים מערב שבת, תבוא עליו ברכה. (שו"ת באר משה ח"א סימן ל"ח) (ג) יתן שמן בקערה לפני הביצים והבצלים משום לש, (פסקי תשובות סימן שכ"א אות ו'), ויש שסוברים שעיקר הקפידא הוא רק שיתן השמן לפני נתינת המלח, (וע"ע בספר עם מקדשי שביעי חלק א' עמוד קל"ה באריכות). (ד) יזהר לחתוך את הבצלים חתיכות גדולות קצת ממנהגו בימות החול. (משנה ברורה סימן שכ"א ס"ק מ"ה)

לע"נ הרה"ק

רבי שלום אליעזר מראצפרט הי"ד
ב"ר חיים מצאנז זיע"א
נלב"ע ט"ז סיון תנצב"ה

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

בעניין ברכת כהנים

מקור: מבואר בגמ' (ר"ה כח, וכו"פ השו"ע סי' קכח סעי' כז) "מנין לכהן שעולה לדוכן שלא יאמר הואיל ונתנה לי תורה רשות לברך את ישראל אוסיף ברכה אחת משלי, כגון "השם אלקי אבותיכם יוסף עליכם", ת"ל "לא תוסיפו על הדבר". ומבואר שכהן שמוסיף ברכה משלו, עובר ב"בל תוסיף". וכתב המשנ"ב (שם ס"ק קה) שהוא הדין לכהן שמחסר ברכה מברכת כהנים, שעובר ב"בל תגרע" [ובעמק ברכה (ענייני נשיאות כפיים, אות ו) כתב שיש להיזהר בתפילת נעילה לסיים את כל הברכות בברכת כהנים ביום, מפני שאם יסיימהו בלילה, יעברו ב"בל תגרע"]. ויש להסתפק האם ישראל שנכנס או יוצא באמצע הברכה, גם יעבור בבל תגרע או לא.

[הספק הנ"ל הוא רק באופן שהישראל מכוון לשם מצוה, וכדעת החרדים הנ"ל, אך אם הוא יכוון שלא לקיים את המצוה להתברך (כמונה הפכית), ודאי שלא יעבור על "בל תגרע" (בה"ל סי' לד ד"ה יניח). ונחלקו האחרונים אם גם בסתמא [שאינו מכוון כלום] עובר בבל תגרע (מדברי הבה"ל הנ"ל נראה שעובר, אמנם עי' ט"ז סי' תרנא ס"ק יז, ומג"א שם ס"ק כז בשם רבינו ירוחם לגבי בל תוסיף, ובה"ל סי' תרנא ס"ב ד"ה אבל, ובהגהות רעק"א או"ח סי' יג על המג"א ס"ק ח, ובמהר"ם שיק על סה"מ מצוה תנה-תנו, ובשו"ת בית שלמה או"ח סי' טז, ובשו"ת חלקת יואב או"ח סי' ב).

ונראה שאינו עובר על בל תגרע מג' טעמים:

[א]. כמבואר לעיל, יש הסוברים כי המצוה של הישראלים להתברך היא מצוות עשה קיומית ולא חיובית (דעת הדבר אברהם הנ"ל, ודלא כהפלאה והחת"ס הנ"ל). ולפי שיטתם נראה שאינו עובר בבל תגרע, כיון שמצינו בל תגרע [ובל תוסיף] רק במצווה חיובית ולא במצווה קיומית.

[אמנם יש לעיין עוד בנדון זה - אם יש בל תוסיף ובל תגרע במצוה קיומית - שהרי מסוף דברי הבה"ל (הנ"ל סי' לד) נראה שאף אם אין חובה להניח תפילין כל היום, שייך בזה בל תוסיף. וכן במגן גיבורים (סי' קכח, אלף המגן ס"ק לג) כתב שכהן שנשא כפיים פעמיים ביום [הפעם השנייה היא מצווה קיומית], והוסיף ברכה בפעם השנייה, עובר על בל תוסיף, ומבואר שנקט שיש בל תוסיף גם במצוה קיומית. וכן נראה בבה"ל (הנ"ל סי' תרנא) שהביא מחלוקת האם יש איסור בלקיחת לולב לחיוב מצוה, ומשמע שבמצווה קיומית יש בל תוסיף. ועי' במאירי (ר"ה כח:) לענין איסור בל תוסיף באכילת מצה לשם מצוה ביום השמיני של פסח, וצ"ע].

[ב]. כיון שהכהן אומר ברכה שלימה, הרי המצוה נעשתה בשלימותה על ידו, ושוב אין הישראל ששומע רק חלק מהברכה עובר על בל תגרע.

[ג]. יתכן שאיסורי בל תוסיף ובל תגרע נאמרו רק במעשה או בדיבור, אבל לא בשמיעה (עי' כלי חמדה פרשת ואתחנן).

השומע ברכת כהנים באמצע שמו"ע

שאלה: אדם השומע ברכת כהנים בזמן שהוא מתפלל שמונה עשרה, מה יעשה.

תשובה: ימשיך להתפלל כדרכו, ולא יעצור [אפי' לא בשתיקה]. ואם הוא אוחז במקום ברכת כהנים [לאחר "מודים"] - יעצור ויקשיב (ויתבאר במק"א אם יענה אמן).

מקור: לדעת החרדים הנ"ל שיש מצוה להקשיב לברכה ולהתברך, לכאורה צריך להפסיק ולשמע את הברכה.

"וְשָׂמוּ אֶת שְׁמֵי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵינִי אֶבְרַכֶּם" (במדבר ו, כז)

מצוות ברכת כהנים לישראלים

דעת החרדים - גם הישראלים מקיימים מצוה בברכת כהנים

כתב החרדים (פרק יב מצוה יח) ז"ל "וישראל העומדים פנים כנגד פני הכהנים בשתיקה, ומכוונים ליבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה".

ונחלקו האחרונים בביאור דבריו - דעת ההפלאה (כתובות כד: ד"ה רש"י ד"ה דאיסור) שכשם שיש מצוה על הכהנים לברך, כך יש מצוה נפרדת על הישראלים להתברך ("ז"ל נלענ"ד פשוט דכמו דאיכא עשה לכהנים לברך את ישראל, ה"נ איכא מצות עשה לישראל להתברך מן הכהנים. וכן מצינו בכל מקום, אע"ג דבתורה אינו מפורש הצויו אלא על העושה, המצוה על שניהם, כגון ביבם "יבמה יבא עליה" והמצות עשה גם עליה"), ואילו בשו"ת מהר"י אסאד (או"ח סי' מו) כתב שאין לישראלים מצוה בפני עצמה, אלא מאחר שהכהנים לא יוכלו לקיים את המצוה לולא הישראלים, נמצא שהישראלים מסייעים לכהנים לקיים את מצוותם ("ז"ל נראה בהדיא כוונתו בהיפוך ממ"ש ההפלאה בשמו [של החרדים], דהרי חשיב האיסור עשה לזר למצוה בפ"ע. מלבד זה מה שהקדים שמצות הזר להתברך כנ"ל, וע"כ כונתו רק שהזרים הם בכלל המצוה, דייקא בכלל, לפי שזולתן א"א לכהנים לקיים המצוה שעליהן "התברכו", א"כ מקבלי הברכה הם מסייעים ידי עושי המצוה. אבל משום זה לא מקרי מצות עשה על הזרים, ומה"ט לא כתב כן ס' החרדים גם במצות פ"ר וגם לא במצות יבום שגם האשה בכלל המצוה"). וראה באזמרה לשמך (גיליון 4) הרחבה בנדון זה.

מצוות הישראלים - חיובית או קיומית

דעת ההפלאה (הנ"ל) ותשובת חת"ס (או"ח סי' כב) שיש חובה על הישראלים להתברך מהכהנים [כשקראו כהנים], אך בשו"ת דבר אברהם (ח"א סי' לא) כתב שאין הישראלים חייבים ללכת להתברך, אלא שהם מקיימים מצווה כשהם מקשיבים ומקבלים את הברכה.

דעת החרדים להלכה

הראב"ד (בשם ספר המקצועות, מובא בפרוש המיוחס לראב"ד תמיד לג:) כתב שהכהן מוציא את ישראל ידי חובה בברכה (עי' עמק ברכה, ענייני נשיאות כפיים, אות ז), אך הריטב"א (סוכה לא; לענין איסור בל תוסיף בקיום מצוות נשיאת כפיים פעמיים) כתב במפורש "ליכא חיובא אישראל להתברך ומצוה דכהן הוא". ונמצא שהראב"ד סבר כדעת החרדים, שיש על הישראל מצוה להתברך, ואילו הריטב"א סבר שאין מצוה (עי' מנח"ח מצוה שעח בזה).

הרעק"א (בגליון השו"ע) העתיק את דברי החרדים הנ"ל, וגם הבאור הלכה (ריש סי' קכח) כתב על דברי החרדים הנ"ל "והעתיקוהו האחרונים". אמנם בשו"ת חת"ס (או"ח סי' קסז) כתב שרוב הפוסקים חולקין על דברי החרדים (וע"ע בשו"ת חת"ס או"ח סי' כב, שהוזכר לעיל). ובשו"ת דבר אברהם (הנ"ל) כתב שאין בזה מחלוקת, ולכו"ע כשהישראלים מכוונים לקבל ברכתם הם מקיימים מצווה, אך אין חובה על הישראלים ללכת לשמוע, עיי"ש.

איסור "בל תגרע" לישראלים

שאלה: לדעת החרדים הנ"ל, שגם הישראל מקיים מצוה בברכת כהנים, האם ישראל שנכנס או יוצא [באופן המותר] באמצע הברכות, עובר על "בל תגרע".

תשובה: אינו עובר ב"בל תגרע".

ס"ק קמ) משמע שטעם איסור ההסתכלות הוא מפני שאף בזמן הזה יש כבוד שכינה על ידי הכהנים (ועי' שיטת רש"י במגילה דלהלן, ובתוס' רא"ש שם).

כהן בעל מום, ומנהג התעטפות בטלית

מבואר בגמ' (מגילה כד:) שכהן בעל מום לא יישא את כפיו. ובטעם הדבר ביארו תוס' (חגיגה שם ד"ה בכהנים, עפ"י דברי הירושלמי הנ"ל) שכהן בעל מום יגרום שהציבור יסתכל עליו בשעת הברכה ויסיח את דעתם. וכן פסק השו"ע (סעי' ל, ובמשנ"ב שם. אמנם התוס' בחגיגה פירשו בדעת רש"י במגילה שטעם הדבר שכהן בעל מום לא יישא את כפיו הוא משום שאסור להסתכל בכהנים, עיי"ש ברש"י ובתוס', ובמשנ"כ התוס' רא"ש במגילה שם).

וכתב הב"י (סי' קכח, ונפסק במג"א ובמשנ"ב ס"ק קיד) שבמקום שנוהגים הכהנים להתעטף בטלית בזמן נשיאת כפיים, גם בעל מום מותר לישא את כפיו, שכיון שא"א לראותו לא יהיה היסח דעת. אמנם במקומות שלא נהגו להתעטף בטלית, אין לכהן בעל מום לישא את כפיו, אפי' אם יתעטף בטלית [ואפי' אם כל הכהנים כולם יתעטפו בטלית מחמתו], מפני שעצם השינוי להתעטף בטלית, יגרום להיסח דעת.

והנה מן הדין הכהנים נושאים כפיים ללא טלית [וכך היה המנהג עד אחר זמן הגמ', וכמו שהוכיח המור וקציעה (סי' קכח סעי' כג)], אולם הב"י כתב שנהגו בארץ מצרים [ומשם התפשט המנהג לכל המקומות] להתעטף בטלית בשעת נשיאת הכפיים, כדי שהכהנים לא יסתכלו בעם, ולא העם יסתכל בכהנים (רמ"א שם), כדי שלא לבוא לידי היסח הדעת.

אופנים שונים כשאין טלית

לכאורה נראה שכיון שהעיטוף בטלית הוא רק מנהג, כשאין טלית יש לישא כפיים ללא טלית. אולם למעשה נראה שכשם שמצינו שבעל מום לא יישא את כפיו עטוף בטלית במקום שלא נהגו להתעטף בטלית כדי שלא יסיח את דעת הציבור, כך גם בזמננו שרגילים להתעטף בטלית, אם הכהן לא יתעטף בטלית הרי זה יגרום להיסח הדעת מן הברכה, ולכן נראה שכהן שאין לו טלית לא יישא את כפיו, אלא יצא מבית הכנסת [לפני שמגיע החזן לרצה (עי' סי' קכח ס"ק יב וס"ק קסג)].

אם יש שני כהנים וטלית אחת - נראה שאין לשניים להתכסות בטלית אחת מהטעם הנ"ל, אע"פ שזה פחות ניכר מנשיאת כפיים בלא טלית כלל, עדיין זה נראה שונה ויגרום להיסח דעת [ודווקא בזמן הגמ' התעטפו כמה בטלית אחת (עי' סנהדרין כ), אך בזמננו אין זה מצוי].

התעטפות במגבת, סדין, שמיכה וכד' - כיון שיגרום להיסח דעת, אין להתעטף בהם וכנ"ל.

לברך מאחורי הפרוכת - נראה שמותר [ואין זה מוגדר "שימוש" בתשמיש קדושה], אך אם הציבור יראה זאת, אין לעשות כן מפני שזה גורם להיסח הדעת וכנ"ל.

לקחת את הטלית מהש"ץ - אם זה לא יגרום לו להפרעה בכוונה, מותר [ואף שהש"ץ צריך להיות מעוטף בטלית (עי' ר"ה ז, מג"א סי' יח), באופן זה שמוריד לזמן קצר, יש להקל].

וטעם הדבר שצריך להקשיב לברכה ולא להסיח דעתו ממנה, הוא כדי להיות כלול בברכה, ולדעת החרדים הוא גם משום קיום המצווה של הישראלים (ועי' דבר אברהם הנ"ל).

מפני שאם לא יקשיב, לא יקיים את המצוה שלו להתברך. אמנם אף לדעת החרדים, אינו חייב להפסיק ולהקשיב, שהרי הוא עוסק במצוה ופטור מן המצוה [ולדעת הריטב"א (סוכה כה) שאסור לעוסק במצוה לעבור לקיים את המצוה השנייה, ואף אילו עבר למצוה השניה אינו יוצא בה יד"ח - אסור להפסיק באמצע התפילה כדי לקיים את המצוה של שמיעת ברכת כהנים. ואף אם ישתוק וישמע את הברכת כהנים, לא יקיים בזה מצוה כלל].

ונראה שאף אם העצירה לשמיעת הברכות אינה מפריעה לו בהמשך תפילתו, אין זה נחשב "אפשר לקיים שניהם" (עי' סי' לח) ועדיף שיפסיק, אלא הוא פטור לגמרי ממצות ברכת כהנים (טעם הדבר שאינו נחשב "אפשר לקיים שניהם", יתבאר באזמרה לשמך במק"א, לענין פטור מנתינת צדקה באמצע התפילה, אף כשיכול לתת בקלות).

[ואין לומר שנשיאת כפים היא חלק מהתפילה, ואינה נחשבת מצוה אחרת, וכמבואר במשנ"ב (סי' קכח ס"ק קו) לענין נשיאת כפיים לכהן תוך כדי תפילת שמו"ע].

ולמעשה נראה שאסור להפסיק באמצע שמו"ע [אפי' בשתיקה] להקשיב לברכת כהנים, עפ"י מה שהובא לעיל בשם החת"ס שרוב הפוסקים חולקים על החרדים, ולפיכך אין להפסיק עבור זה באמצע התפילה.

אולם נראה שאף שאדם שאינו מקשיב לברכות הכהנים אינו בכלל הברכה (כמבואר בסוטה מ, שו"ע סעי' כו), נראה שבנדון דידן, כיון שאסור לו להפסיק לשמוע את הברכה, הרי הוא נכלל בברכה למרות שאינו שומעה, וכדין העם שבשדות (שו"ע שם סעי' כד). ובשם החזו"א יש שמועות סותרות בענין זה.

ברכת כהנים בלי טלית

שאלה: כשאין לכהן אפשרות להתעטף בטלית - האם יכול לישא כפיו ללא טלית, או שיתעטף במגבת, סדין או שמיכה. והאם אפשר שיתעטפו שני כהנים יחד באותה טלית.

תשובה: לא יעלה בלי טלית, וכן לא יתעטף במגבת, סדין או שמיכה, וכן לא יתעטפו שני כהנים יחד באותה טלית (ראה במקורות דלהלן).

הסתכלות בכהנים בשעת הברכה

מבואר בגמ' (חגיגה טז) שבנשיאת כפים שבבית המקדש היה אסור להסתכל [אפי' ראה קצרה] על ידי הכהנים בזמן שמברכים את העם, משום השכינה שהייתה שורה על ידיהם בזמן שבירכו את העם בשם המפורש.

ומבואר שבזמן הזה [אחר חורבן בית המקדש] אין איסור להסתכל על הכהנים בשעת נשיאת כפיים. אמנם בירושלמי (מגילה פ"ד ה"ח) מבואר שטעם האיסור להסתכל בכהנים בשעת הברכה הוא משום היסח דעת.

וכן פסק השו"ע (סעי' כג) שאין להסתכל על הכהנים בשעת הברכה. וכתבו המג"א (סי' לה) והמשנ"ב (סי' פט) שהאיסור נאמר רק בהסתכלות מרובה [על הכהנים, וכ"ש על מקום אחר] שיכולה להסיח את הדעת, אבל בראיה קצרה אין איסור מדינא, אלא שנוהגים להימנע גם מראיה בעלמא זכר למקדש שבירכו בשם המפורש [ובזוהר (פ' נשא, הובא בכה"ח

לתרומות והנצחות ניתן לפנות
לקו בית ההוראה במספר
0733260800 שלוחה 11

הגיליון הודפס ע"י
הרב רוני ליקר, הרב שילה אריאל, הרב
שלמה בלאק והרב נתנאל מן הי"ו
הצלחת ילדיהם בתורה ויר"ש וכל העניינים

מספר הטלפון בבית ההוראה
0733-260-800
להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון
לחייל - פנו לכתובת
6191265@gmail.com

פאר מקדושים

פּוּנְיוֹס גַּדְרִים מַסְפְּרִים עֵתִיקֵי יוּמָן

פרשת נשא תשפ"ה

ומחה אל מי המרים. (ה כג)

במדינת אוסטריה היה מחזור מרשים ויקר ערך עם פירוש, והיה מתפלל בו הגאון מוהר"ר איסרלן זצ"ל (בעל תרומת הדשן) וכתב בו חידושים. וראיתי כתוב שם שפירש בסליחה כי הגדלת על כל שמך אמרתך, פי' אמרתך היינו מצוה שבתורה, כלומר מצות סוטה שהיא גדולה, שהשם המיוחד נמחק על כך, שהוא על כל השמות. ולכך קאמר אמרתך משום דכתיב (תהלים קיט קמ) צרופה אמרתך, וכתיב (שם יח לא) כל אמרת ה' צרופה, ומצות סוטה צורפת ובוחנת לעין כל. וזהו חסדו ואמיתו של הקב"ה, שצוה למחוק שמו הגדול כדי לעשות שלום בין איש לאשתו (סוכה נג).
(לקט יושר (ברלין תרס"א) לרבי יוסף תלמיד התרומת הדשן)

רבי ישראל איסרלן - בעל תרומת הדשן

רבינו ישראל איסרלן נולד בשנת ק"ן ברענגסבורג שבאשכנז לרבי פתחיה מקרימשא, שהיה נכדו של רבי ישראל מקרעמז מחבר הגהות אשר"י. השם "איסרלן" היה שמו השימושי, בעוד שבשם "ישראל" הוא נקרא בעיקר בעת עלייה לתורה. אביו נפטר בהיותו נער ולכן התחנך תחילה אצל אחי אמו רבי אהרן בלומלין בנויטשטאדט, עד לפרעות שהתחוללו בעיר בט' בניסן קפ"א בהן נרצחו רבי אהרן ואחותו, אמו של רבי ישראל. לאחר מכן למד לפי חלק מהדעות אצל רבי עוזר משלזיה, שהיה תלמיד תלמידו של המהר"ם מרוטנבורג, ולפי כמה דעות למד גם אצל המהר"ל.

עקב רדיפות גאלץ רבי ישראל לברוח מגרמניה. תחילה היגר לאיטליה ולאחר מכן התיישב באוסטריה, שם קיבל על עצמו את עול הרבנות. תחילה כיהן כרבה של העיר ברנו, שנקראה בפי היהודים ברונא. לאחר מכן נתמנה לרבה של מערבבורג ולבסוף כיהן כרבה של ויגנר נויטשטאדט, שם גם עמד בראשות הישיבה. הוא זכה לפרסום רב כפוסק גדול, ובשו"ת הרדב"ז (סי' תקצ"ד) מוזכר שעליו סומכים בכל גלילות ישראל. בעיקר נתפרסם בספרו "תרומת הדשן", שבו כתב תשובות ל-שנד"ש שאלות (בגימטריה דש"ן) בכל מקצועות התורה. הוא עסק רבות גם בקבלה, ובעתות מצוקה השתמש אף בקבלה מעשית. בנוסף היה דרשן נפלא, וגם הצטיין בקול נעים, ונהג לעבור לפני התיבה בימים הנוראים.

אשתו הרבנית שיינדלין מהעיר נויטשטאט, הייתה אף היא מלומדת, היא כתבה תשובה שלמה בידיש בהלכות נידה בשם בעלה.

בשנת ר"כ לפ"ק נפטר לב"ע בוויגנר נויטשטאדט.

גדולי דורו והדורות הבאים העריכוהו מאוד, ורבים כינוהו 'גדול האחרונים', כגון החלקת מחוקק והשבות יעקב והגודע ביהודה, וגם הבעל התניא בשולחן ערוך הרב מכנהו רב מובהק גדול בהאחרונים.

* בית מגורים עתיק בוויגנר נויטשטאט

והתוודו את חטאתם וגו', והשיב את אשמו בראשו. (ה ז)

ידידי הרבני מו"ה מיכאל כ"ץ זאלצער אמר לי בשנת תקצ"ד משם זקיננו הגאון מו"ה דוד דייטש זצ"ל כלפי מה שאמרו חז"ל בפ"ק דסוטה (ג): העושה מצוה אחת מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא, עבר עבירה אחת מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, הרי שהפרקליטים הולכים לפניו והסניגורים לאחריהם. אמנם העושה תשובה מאהבה זדונות נעשו לו כזכיות והסניגור נעשה פרקליטו. וזהו שנרמז בפסוק והתוודו את חטאתם, ועי"ז והשיב את אשמו הוא הקטיגור שהיה לו לרדוף אחריו, בראשו שילך לפניו למליץ.

(ליקוטי חבר בן חיים ח"ד (מונקאטש תרמ"א) לרבי חזקיה פיבל פלוטש משוראן)

ונקתה ונזרעה זרע. (ה כח)

במסכת סוטה (כו.) דרש ז"ל ונקתה ונזרעה זרע, אם היתה עקרה נפקדת דברי ר"א, א"ל רבי יהושע א"כ יסתתרו כל העקרות כדי שיפקדו, וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה, אלא מה ת"ל ונקתה ונזרעה זרע, שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח יולדת נקיבות יולדת זכרים יולדת שחורים יולדת לבנים קצרים יולדת ארוכים. והקשו בתוס', תימא דלימא רבי ישמעאל לנפשיה שיסתרו כל היולדות בצער כדי שיוולדו בריוח, ונשאר התוס' בתימא.

ושמעתי לתרץ, דאותה שילדה בצער לא תסתתר כדי שתלד בריוח, דהיא תחשוש שמא לא ישקה אותה בעלה המים המאררים, רק יתן לה תיכף גט כיון דנסתרה עם איש אחר, וכמ"ש התוס' ריש סוטה בשם הירושלמי. אבל אותה דלא ילדה כלל לא תפסיד אם בעלה יתן לה גט, כיון דבלאו הכי יכול לתת לה גט כיון דעקרה היא, וא"כ אותן היולדות בצער לא כדאי להן לסתור את עצמן.

(עמק יהושע (הומבורג תצ"ח) לרבי יהושע פאלק)

כה תברכו את בני ישראל וגו', ואני אברכם. (ו כג)

הענין שחלום רע מתבטל ומתהפך לטובה בשעת ברכת כהנים, נראה לפי שהחלום הוא אחד משישים נבואה (ברכות נז.), וידוע דכל דבר רע בטל בשישים, וברכת כהנים כדמות נבואה הוא, שהכהן העולה לדוכן לברך את ישראל הרי הוא כמתנבא וכו', דאף הכהן מכריז ומשמיע מה שצוהו השם לאמר לישראל הברכות הללו, מ"מ הרי הוא כמתנבא. ולהכי כשם שבשעה שהנביא מתנבא השכינה שורה עליו, ואין הנביא מדבר אלא הקב"ה. ומתאי טעמא אמרו חכמים ז"ל (תגינה טז.) דאסור להסתכל בכהנים בשעה שעולין לדוכן, משום שאין הכהנים מברכים אלא הוא יתברך, וכמו שנאמר ואני אברכם.

וכיון שהחלום הוא א' משישים נבואה, לכן מי שחלם חלום רע, ורוצה שתתבטל נבואה קטנה אשר ראה בחלומו בשישים חלקים נבואה טובה, ליקום קמי כהני בעידנא דפרסי ידיהו ומתנבאים נבואה גמורה, כדי שתתערב נבואתו הקטנה בתוך נבואה גמורה של הכהנים ותתבטל בשישים, ותתהפך להיות ברכה כמו ברכת כהנים. וזהו מה שיש ששים אותיות בברכת כהנים, רמז לחלום רע נבואה קטנה שמתבטל בשישים חלקים נבואה שבברכת כהנים.

(תורת חיים ב"ק נה. (לובלין שפ"ד) לרבי אברהם חיים שור)

וישם לך שלום. (ו כו)

הנה ברכת כהנים חתם בשלום, שאם אין שלום כל הברכות אינם כלום. ונראה טעם לזה, שהקב"ה דן את האדם עפ"י מדותיו, וכמ"ש (ר"ה יז.) הואיל ולא מוקים במיליה לא תקימו בהיה, וא"כ כשיש לו שלום עם הכל גם למעלה אין רשות למקטרגים לקטרג עליו, כי המקטרג הוא קורא תגר וסניגור שונא תגר, וכשם שישראל זה למטה שונא תגר, גם למעלה אין רשות למקטרג לקטרג. אמור מעתה זהו מעלת השלום שאין מקטרגים למעלה ובוזה מתקיימים הברכות.

(דבש לפי להחיד"א, מערכת ש אות ז)

הפטרה

ויהי איש אחד וגו', ושמו מנוח ואשתו עקרה. (יג ב)

בספר שמועות טובות הביא בשם הרה"ק מאפסא זי"ע לפרש מה שאמרה נעמי לרות, בתי הלא אבקש לך מנוח (רות ג א), עפ"י מאמר הגמ' (ב"ב צא.) אבצן זה בועז והיו לו שלשים בנים ושלשים בנות, וכולם מתו יען כי לא קרא את מנוח אבי שמשון הגבור על סעודות שמחת בניו, כי אמר פרדה עקרה במה פרע לי להזמין אותי לסעודותיו, ועבור חטא זה מתו כל בניו ובנותיו.

ולזאת רות אשת מחלון יראה לנפשה לשאת את בועז מטעם הנ"ל. על כן אמרה לה נעמי הלא אבקש לך מנוח, היינו שעתה אקרא את מנוח על הסעודה, ואז יאריך ה' ימי יוצאי חלצוך, עכ"ד ודפח"ח ושי"י.

(אוהב ישראל (זיטאמיר תרכ"ג) בליקוטים)

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

נשא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת נשא

אמונה

ד. וישמע את הקול מדבר אליו - מכריזין עליו מלמעלה.....
ז. את כל אשר יַעֲשֶׂה להם - הכל נעשה בגזירת עליון, ובאמונתו 'יחיה'.....

גדרים וסייגים

ח. ירחיק עצמו - חובת עשיית גדרים וסייגים להרחיק עצמו מן העבירה.....

קבלת התורה למעשה

יא. וקדשתם היום ומחר - לקיים למעשה את מה שקיבל בקבלת התורה.....
יג. ימי תשלומין - עדיין ניתן לקבל את התורה.....
טו. נזר אלוקיו על ראשו - כוחה של קבלה.....

כה הבזיון

יז. ולעלובת נפש תושיע - ישועות גדולות בזכות הבזיונות.....

ספה"ק בת עין

ולהמשיך בחינת השראת השכינה באדם אי אפשר רק על ידי שלשה בחינות אלו, בתחילה צריך לעבוד את הבורא ב"ה על כל פנים על מנת לקבל פרס, היינו להאמין באמונה שלמה שהבורא ית' גומל טוב למי שישמור מצותיו ויעניש למי שיעבור על מצותיו, ובחינה זו עדיין אינה בשלמות הלב.

ועיקר הוא כמי שנכנס בפרוזדור כדי שיכנס לטרקלין, ולא שישאר בפרוזדור. כמו כן הוא בעבודת הבורא ברוך הוא, העיקר הוא שיבא מבחינה זו לבחינת אהבת ה' בכל לב ונפש, היינו שיהיה עבודתו בשלמות הלב, היינו שלא יהיה נחשב אצלו כלל תאוות והנאת עצמו הן בעולם הזה הן בעולם הבא, ועיקר עבודתו יהיה רק לה' לבדו, בכל לבו ובכל נפשו ובכל מאודו, בתשוקה וחמדה גדולה, ויהיה נכספה וגם כלתה נפשו לעבודת השי"ת לבד, מחמת שמאמין שהוא מקור כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, והוא עקרא ושרשא דכל עלמין, ולית אתר פנוי מניה, וכל מה שהוא יוסיף בהתבוננות גדולת הבורא ית' יהיה לו תשוקה וחמדה יותר ויותר עד כלות הנפש. ומחמת שמתבונן תמיד בגדולת הבורא ית', יבא לבחינת ענוה ושפלות עצמו וערכו, ואז ימשיך השראת השכינה כמאמר 'אני אשכון ואת דכא'.

(בת עין, פרשת נשא, סוף ענין הראשון)

פרשת נשא

סימן ואות מן השמים כי יש בו שייכות לאותה עבירה, ועליו לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה. ולפי"ז יתבאר שדייקא הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, כי לא לחינם נזדמן לו לראות אותה מעשה אלא בכדי לעורר אותו לשוב בתשובה ולהרחיק עצמו מן היין, בכדי שלא יגיע אף הוא לידי אותה עבירה חלילה.

ועומק הדברים הוא, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל הנעשה בעולם הוא בהשגחה פרטית ומדויקת, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, וכך הוא בכל עניין ועניין, בכל דבר הקורה ונעשה בעולם, ששום דבר לא נעשה במקרה ח"ו, ואין דבר שקורה 'סתם' בלי סיבה ותכלית, אלא

וישמע את הקול מדבר אליו - מכריזין עליו מלמעלה בפרשתן (ו ב), 'איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה', וברש"י 'למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת נזיר, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין' (ומקורו בברכות סג). הקשה הר"ק ה'ביבורי אביב' מראדזימין זי"ע, מדוע נקטו חז"ל בלשונם הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, ולא אמרו ששני הפרשיות נסמכו כדי להודיע על חיוב הרחקה מן היין כדי שלא יבוא לידי קלקלה וחטא, וכי אחר שכבר ראה סוטה בקלקולה מוזהר הוא ביותר להזיר עצמו. ומבאר על פי מאמר מרנא הבעש"ט הק' זי"ע, כי האיש שרואה דבר עבירה לנגד עיניו, הרי זה

א. בעניין הזה כתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה) דברים נפלאים לרמוז בדברי רש"י על הכתוב בסוף פרשתן (ז פט) 'ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מְדַבֵּר אליו' - מְדַבֵּר כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן, מדבר בינו לבין עצמו ומשה שומע מאליו. ואמר הגר"מ שמרמז כאן, כי כל הנעשה בהאי עלמא הוא על פי מה שמכריזין מלמעלה, ובדרך משל ודוגמא, מכריזין מן השמים על פלוני בן פלוני שילך למקום פלוני, והגם שאיננו שומעים אותה 'בת קול', ואותו 'פלוני' אינו יודע שעליו ללכת לאותו מקום לעשות רצון בוראו וקונו, אך 'לאחר מעשה' מבינים אנו שהלך לשם כי היה רצון העליון, וזהו הרמז בדברי רש"י מדבר בינו לבין עצמו - כביכול הקב"ה מכריז ומדבר בינו לבין עצמו מבלי שנשמע אותו, אך שומע מאליו - נשמע זאת אחרי שנראה את הנעשה, כי הכל היה מכוחה של אותה בת קול.

ולחיבת הקודש נציג את לשונו הערבה בהרחבה, ונראה שרמז בזה, שכן הוא כל הדברים המתהוים בעולם ע"י אנשים בכל מעשה ומעשה שבעצם הוא נגזר הכל מהשי"ת, כמאמרם אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה, אבל היה זה בינו לבין עצמו, ולנו לא נשמע הכל עד שמתקיימין הדברים. וכמו שביארתי פי' 'בכל דרכיך דעהו', שירא את ה' על כל דבר שמזדמן לו יודע שמקיים בזה רצון ה', כגון אנו שיצאנו מארץ מולדתנו לאמעריקא ג"כ קיימנו מצות ה' כאברהם שקיים רצון ה' בציווי לך מארצך, אבל החלוק הוא שהוא ידע מהציווי ועשה לשם שמים, ואנחנו לא ידענו, ועשינו כעושי רצון עצמנו אבל עצם הדבר עשינו בזה מצות השי"ת. ולכן חכם ויר"ש מכיין על כל דבר שהוא עושה שהוא מקיים בזה רצון ה', לא רצון עצמו.

ב. שמעתי מצדיק נחמד שאמר בשם צדיקים, כי הנה כשתתבונן במספר בני ישראל בפרשת במדבר תמצא ענין פלא, כי מנין כל שבט ושבט עלה למספר עגול במאות שלמים (זולתי שבט גד, שעלה בחמישים...). והדבר תמוה, וכי לא היו מהם שמניינם עלה באחדים (אחד שנים וכו') או עכ"פ בעשרות (עשר עשרים וכו'), כיצד השלימו כולם את מנינם למאות שלמים (שלש מאות, ארבע מאות). ואמרו צדיקים, כי קושיא מעיקרא ליתא, כי לא נולדו צאצאים ואח"כ עלה מספרם למנין מסוים, אלא להיפך הגמור - יש שישים רבוא נשמות ישראל, ולפי זה נולדו הנולדים...

וביתר עומק בא ללמדנו, כי כל בר ישראל נולד בעולם לצורך תפקידו ושליחותו המיועדת לו משמיא, אמור מעתה, לא נולדים צאצאים לבני ישראל ולאחמ"כ מתאימים להם תפקיד וייעוד, עד שתאמר לפי"ז שעלה מניינם כך וכך, אלא אדרבה, הקב"ה הועיד כך וכך תפקידים לאנשים מבני ישראל, וכמנין התפקידים והייעודים הוא שולח נשמות לעולם - לפי"ז נולדים הצאצאים לבני ישראל.

הכל נעשה אך ורק בציווי הבורא ית"ש כפי רצונו ית"ג, ו'לו נתכנו עלילות'. וממילא כאשר נודמן לאדם ראיית דבר עבירה הרי לא היה זאת במקרה חלילה, אלא מן השמים סיבבו לו לראות זאת, בכדי לעורר את ליבו שעליו להתרחק מאותה עבירה ולשוב בתשובה".

ויש בזה חיזוק נפלא, שידע כל יחיד ויחיד כי הוא נחשב וחשוב, הקב"ה ייעד עבורו שליחות ותפקיד, לצורך זה הוא נברא בעולם, וכל העולם כולו תלוי ועומד, מייחל ומצפה לראות שיעשה בשלמות את שליחותו המוטל עליו, וממילא אין כל מקום להתלונן ולומר, לא אלי הדברים אמורים, אינני ראוי ואינני מוכשר לקבל את התורה. לא יארע מאומה אם 'אפול' בין הכסאות, או שיחשוב שלא יזיק לאיש אם היום אתרשל בעצמי, לא ולא, כל העולם תלוי ועומד בך ובעבודתך, ואי אפשר מבלעדיך...

ולשבר את האוזן, בא וראה מדרכו של עולם, מלמד דרדקי שיש בכיתתו עשרים ושבעה תלמידים, והוא בא לערוך מסיבה ושפיל (הצגה) הרי הוא מסדר עשרים ושבע תפקידים באותו שפיל - לפי מנין תלמידיו. אמנם, לא כך היא הדרך כשבאים לערוך שפיל אמיתי (מקצועי בלע"ז) כי אז יבחרו בעלי תפקידים לפי המספר והמנין של צרכי השפיל, וכל אחד מהם ייבחר עבור תפקיד חשוב ונצרך למאד, לא בונים לו תפקיד מחמת שיש צורך למלא לו את מקום חשיבותו, אלא אדרבה הביאו אותו הנה לפי התפקידים הנדרשים לשפיל. פי כמה וכמה הוא כיו"ב כשמודבר בתפקידים הבאים לצורך קיום העולם ותכליתו, כל אחד נולד ובא לעולם במיוחד עבור תפקידו שיועד לו מעיקרא, ולפי תפקידו וצרכי מילוי שליחותו הוא מקבל את כל ה'חבילה', כלומר, כשרונותיו, מצבו ברוח ובגשם, מצב משפחתו וכו' (אדרבה, קורא הדורות מראש העמיד וסידר את סדר התפקידים באופן שיהיו במאות שוים [מס' עגול] כדי שנקשה את הקו' ובע"כ נתרך כנ"ל, ונלמד מזה את הלימוד שיש נבראים בעולם כמספר ומנין התפקידים, לא להיפך, ואילו היה מספר התפקידים עולה באחדים ועשרות, אף שעדיין היתה המציאות כזאת, מ"מ לא היה בזה גילוי דעת ללמדנו יסוד נפלא זה).

מִן הַבָּאֵר

וכך איתא בש"ך על התורה, על הפסוק בראשית הדברות (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלוקיך', נקט אלוקיך לשון יחיד, אף שדיבר באותה שעה לכלל בני ישראל, (ו"ל) נאמר בלשון יחיד - כל אחד כפי קבלתו וכפי כחו לזה אמר בלשון יחיד. והיינו שלעולם לא יפול לב אדם בקרבו, כי כביכול הקב"ה פנה אליו בלשון יחיד במעמד הר סיני, ובי'חידות' דיבר עמו והודיעו - אנכי ה' אלוקיך, קבל ממני את התורה כפי כוחך, וכפי מצבך.

ג. הנה כתיב (תהילים מב ח) 'תהום אל תהום קורא לקול צנורך כל משבריך וגליך עלי עברו', ומבאר הגאון רבי שמשון רפאל הירש זי"ע, המביט על התהום וגלי הים נראה לו הכל כגוש אחד הממהר לשטוף בשצף קצף כל הנקרה בדרכו ללא שום סדר והנהגה מכוונת. אך באמת - תהום אל תהום קורא 'לקול צנורך', כאומר הריני נשמע ומקבל את הדרכת הקב"ה, הוא השם בים דרך והוא מורה לכל טיפת מים אנה תלך, וכמו האוחז בצנור המעביר מעט מים במידה מדודה ובידו לכוון את תוקף זרימת המים ולכל אשר יחפוץ יטהו, וא"כ הכל בחשבון מדוקדק ומסודר ומדוד. עוד כתיב (שם קמח ב-ח) 'הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאו וגו'', אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו, וכבר עמדו על דקדוק הלשון מאי טעמא נזכר רק על הרוח שהיא 'עושה דברו' של הקב"ה, וכי שאר הברואים הנזכרים באותו הפרק אינם 'עושי דברו'. וידוע ביאורו של הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שהרוח סערה משברת הרים ומפרקת גבעות, ואף נוטלת עמה כל הנקרה בדרכה, ויש מקום לטעות ח"ו ולומר שכך הוא טבעו של עולם - בבוא הרוח תזיז ותסיט ככל אשר עולה על רוחה, לכן הזכיר בפירוש 'רוח סערה עושה דברו', כל מה שאירע על ידי הרוח היה על פי רצונו ית', ואפילו דבר קל כמו גבעול עשב או קש אינו נע ונד בלא ציווי השי"ת. פעם ישב הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע עם תלמידיו הק' ודיבר מענין השגחה פרטית ובתוך דבריו אמר, כל כך רבה ההשגחה הפרטית, עד שאפילו כשפרה מהלכת ברחובה של עיר ומטילה גללים, יש השגחה מדוקדקת באיזה מקום תטיל את הגלל. אחד התלמידים ששמע את הדברים לא הבין היאך שייך שאף דבר מאוס ופעוט כזה מושגח מלעילא, ואינו אלא מקרה בעלמא. כעבור כמה ימים התהלך אותו תלמיד באישון ליל בחוצות העיר והתבוסס בשלג ובכפור שהיה על פני הקרקע, ולפתע דרך מבלי משים במקום מדרון והחל להתגלגל במורד הר בדרכו לתהום נשיה. תוך כדי נפילתו נתקל ברגלו

באר הפרשה - פרשת נשא

בדבר נוקשה ועי"ז נעצר מנפילתו וחיינו ניצלו. בדק התלמיד מהו החפץ שעצר בעדו מליפול למיתה, וראה שאין זה כי אם גלל של בהמה שקפא בקור. עתה הבין התלמיד כמה מדקדק הקב"ה אף עם גלל בהמה שיגיע למקומו הראוי. מיהר התלמיד לבית רבו הקדוש, מיד בהכנסו, נענה הרה"ק ואמר לו, נו, עתה כבר הראית לדעת 'השגחה פרטית' עד היכן היא.

ד. בספר 'שדה צופים' מביא ששמע מפי בעל 'שבט הלוי' זצ"ל דהא דאיתא במדרש שמבריאת העולם הקב"ה יושב ומזווג זיווגים, אין המכוון בדוקא על זיווג ושידוכי איש ואשה, אלא על כל הנעשה בעולם, בפגישת איש את רעהו, כאשר עיני כל מתבונן רואות כמה מאות ואלפי פעמים היאך כל מהלך החיים מתנהל באופן הזה כאשר 'בדיוק' פגש פלוני את אלמוני ובפגישתם הציע לו הלוואה שהוציאה אותו מאפילה לאור גדול, ומכיוון שהלה דר בשכנות לאיש פלוני לכן הכיר את משפחתו ורק משום כן הציע לו שידוך לבנו, זה מצא את רעהו בהמתנתו על הרופא ומשם באה לו הצעת עבודה והחל מתפרנס בכבוד, זה 'זכה' בחברותא טובה כשנסע לחתונה פלונית בעיר פלונית.

שמעתי מאיש נאמן, שלפרנסתו הוא משמש כ'מתווך', ולפני כמחצית השנה היתה לו תקופה יבישה עד מאד - לא הצליח להשיג לא מוכרים ולא קונים. והנה בתחילת החורף (תשפ"ה) השתתף בשמחת בר מצוה לבן אחד מידידיו, והלה פנה אליו באמצע השמחה, ראה נא - נכנס לכאן איש מכובד, הנני עסוק למעלה ראש, אנא קבל פניו בפנים מאירות, הושב אותו ותכבד אותו. ואכן בשמחה רבה עשיתי לו את ה'טובה' הגדולה, תוך כדי ישיבתי עם האיש, נתוודע האיש ל'עבודתי' כמתווך, וגילה את לבי כי יש לו נכס שהוא מעוניין למכור... בס"ד הצלחתי תוך כמה ימים למכור לו את הנכס, מכיוון שכן, שידך לי היהודי אחד מידידיו שגם הוא רצה למכור נכסים, ומיד החתמתי אותו על 'פוי כח' והתחלתי לעסוק בנכסיו וגם הצלחתי למכור כמה וכמה מהם.

הסכיתו ושמעו נפלאות ההשגחה, כי חבר זה נפל למשכב כיומיים לאחר חתימתו (אירוע מוחי ל"ע), ואילו היתה החתימה מתעכבת יומיים הללו מי יודע מתי הייתי יכול להחתימו, זאת ועוד שהוא עמד אז לפני נישואי בתו הצעירה, ומעודו היה אומר - נכס זה מיועד למכירה כדי להוציא ממנו את הוצאות נשואי בתי הצעירה... ולמעשה אכן מכרתי כמה חלקים מאותו נכס ומשם היה די ממון בשפע רב לצורכי הנישואין (כשהאב אינו מסוגל בעצמו לסדר את זה).

הביטו וראו נפלאות ההשגחה, מן השמים זימנו שהמתווך ישהה ב'שמחה' בעת שהאיש נשוא הפנים הגיע, וגם זימנו שדייקא ממנו יבקש בעל השמחה לדאוג לאותו אדם מכובד, ומזה נוצר לו קשר עם עוד איש בדיוק ברגע הנכון, לזמן פרנסה כלכלה והרחבה למתווך, וגם לאותו איש מכובד, ועל הכל לזה שעמד לפני נישואי בתו בזמן הנחוץ ביותר (ה'קריטי')...

גם שים לבך, כי המתווך חשב שהוא עושה 'טובה' לרעהו בעל השמחה, ולא ידע כי למעשה הוא מיטיב לעצמו פי כמה וכמה.

ה. פעם דיבר הבעש"ט הק' זי"ע עם הרה"ק ה'תולדות יעקב יוסף' זי"ע (בטרם התקרבותו לדרכו של הבעש"ט) בעניין האמונה בהשגחה פרטית, שעל כל דבר שבעולם יש השגחה פרטית מיוחדת היכן ינוח והיכן ינוע, ובתוך הדברים אמר לו שבכל מאורע ומקרה שיארע לאדם אין זה מעצמו ח"ו אלא הקב"ה 'מדבר' אליו ורוצה לרמוז לו דבר מה בענייניו. בתוך כדי דיבורם הגיע נכרי אחד שלפרנסתו היה מתקן כלים, ופנה אל הבעש"ט ואמר לו, ישראל'יק יש לך משהו לתקן, השיב הבעש"ט בלאו, אמר לו הגוי תחפש, חזר הבעש"ט ואמר שאין לו שום כלי שצריך תיקון, שוב אמר לו הגוי, ישראל'יק ישראל'יק אם תחפש כהוגן תמצא, אז אמר הבעש"ט ל'תולדות', השמעת מה 'בת קול' הכריז הקב"ה באזנינו מפיו של הגוי - אם תפשפשו במעשיכם כהוגן כבר תמצאו מה יש בהם כדי לתקן, ודע לך, כי אפילו כשנכרי מדבר אליך אף בזה יש קריאה מן השמים, וכמו במעשה דידן, שבאו לעורר אותי שגם אם נראה לאדם שהינו שלם במעשיו ותמים בדרכיו ואינו צריך שום 'תיקון' אם אך יחפש היטב בחדרי הנפש כבר ימצא דברים הרבה שאינם בשלמות הראוי ועליו לתקנם... ה'תולדות' מ'אן לקבל את דבריו, ותמה וכי יש השגחה פרטית גם על דיבורי הנכרי, לאמרם במקום הצורך ולמי שצריך לשמעם, ואמר לבעש"ט שאינו יכול לקבל דבריו, נענה לו הבעש"ט, אל תאמר איני יכול, אמור איני רוצה... ויצא ה'תולדות' מעם הבעש"ט ופנה לדרכו.

בדרכו משם ראה ה'תולדות' איך ש'בעל עגלה' מנהיג עגלה מלאה קש ותבן, ו'שלא-מזל' זה הפך את כל העגלה על פיה וכל הקש נשפך החוצה, ביקש בעל העגלה מה'תולדות' שיקיים 'הקם תקים' ויעזור לו להרים את העגלה, אך ה'תולדות' היה שקוע בשרעפיו ולא היה לו פנאי להתעסק בדבר, והשתמט מן הגוי בטענת איני יכול, כי כבד עלי המשא, השיב לו הגוי אל תאמר איני יכול, אמור איני רוצה, אם תרצה תוכל... ונכנסו בו הדברים וראה בהם

באה לנו מידו הרחבה והמלאה, לכן יש לנו הרגשת חשיבות והנאה גם בכל 'כזית' קטן, כיון שהוא בא מיד ה', נמצא שגם 'כזית' בלבד מביא לידי 'שביעה' מגודל ההנאה שהקב"ה בעצמו נותן לו 'מתנה' לאכול.

ומיושבים דברי המדרש על נכון, שכך אמר הקב"ה, אדם מישראל יושב הוא ובניו ובניו ובניו ביתו ואין לפניו כדי שביעה אך הם נושאים לי פנים - שמביטים כלפי מעלה, ויודעים שכל מאכלם אינו בא בכוחות עצמם ח"ו, מניע כפם וכדומה, אלא רק מיד הקב"ה, ובלשונו, כלומר שהם מסתכלין ממי בא להם המאכל ההוא, ומגודל חשיבות הנותן הם נהנין במאכל מועט ומוזה בא להם שביעה ומברכין (עכ"ל), ועל כן מידה כנגד מידה אף הקב"ה אומר כך אני נושא להם פנים, שאף ש'מי יצדק לפניך בדין', אך הקב"ה 'נושא להם פנים ומשתעשע בעבודתן המועטת שעובדין לפניו כיון שהוא מסתכל ממי בא העבודה ההיא כיון שאנחנו בני אדם וקצרי השכל ואף על פי כן אנו עובדין אותו'.

ובמה הילכתא גיברתא איכא למישמע מינה, בראש ובראשונה, להודיעך כוחה של האמונה להשפיע על המאמינים כל טוב סלה, כי זה האיש אשר בכל דבר יודע שהוא בא מלמעלה, והאוכל אשר יאכל וכל שפעת הפרנסה היא רק מאשר נקצב עליו מאת הקב"ה שרק הוא 'נותן לחם לכל בשר', ממשיך על עצמו שינהגו מלעילא באופן של לפנים משורת הדין, ואם אין אינו זכאי בדין, אזי הקב"ה נושא אליו פנים, כי מאחר שהוא נושא פנים אל הקב"ה ותלה בו ית' את הפרנסה אזי גם הקב"ה נושא אליו פנים, ונותן לו כחסד וברחמים.

זאת ועוד, הזוכה לקנות בקרבו את האמונה הטהורה שהקב"ה הוא העושה את כל המעשים, תמיד שריו הוא בשמחה וב'הנאה', ואף בשעת הקושי והצער, אם בדוחק הפרנסה ובלשון חז"ל 'אדם מישראל יושב הוא ובניו ובניו ביתו ואין לפניו כדי שביעה', ואם בשאר צרכי האדם בנותן ובנפש כשאין לו די מחסורו אשר יחסר לו 'כדי שביעה' - אך עדיין לא תמוש מפיו

את כל אשר יעשה להם - הכל נעשה בגזירת עליון, ובאמונתו 'יחיה'

בפרשתן (ו' כו), 'ישא ה' פניו אליך וגו'. ובגמרא (ברכות כ:), אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע כתוב בתורתך (דברים י"ז) 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד', והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב 'ישא ה' פניו אליך', אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה (דברים ח"י) 'ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוקיך', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה'. וכבר הקשו המפרשים היאך באמת מדקדקין לברך ברכת המזון על אכילת כזית או כביצה, והרי אם עדיין לא באו לידי שביעה ואינם חייבים מדאורייתא לברך ברכת המזון, א"כ יתכן שהם מברכים ברכה לבטלה. עוד הקשו, אם בא הקב"ה לספר בשבחי בני ישראל שהוסיפו על עצמם עוד דינים שלא נתחייבו בהם, א"כ מדוע הזכיר דייקא 'חומרא' זו ולא שאר חומרות ועוד גזירות ותקנות שהם חייבים מדרבנן.

וביותר צריך ביאור מה שאמרו במדרש (כמ"ד יא) בזה"ל, וכי הקב"ה נושא פנים, והלא כבר נאמר 'אשר לא ישא פנים', אמר הקב"ה כשם שהם נושאים לי פנים כך אני נושא להם פנים, כיצד, כתבתי בתורתך 'ואכלת ושבעת וברכת' ואדם מישראל יושב הוא ובניו ובניו ביתו ואין לפניו כדי שביעה ונושאים לי פנים ומברכין, ודקדקו על עצמן עד כזית עד כביצה, לפיכך ישא ה' פניו, עכ"ל. ולכאורה תמוה מהו שאמר הקב"ה הם נושאים לי פנים, מה הכוונה בדבר.

ומבאר הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע (קול שמחה), כי הנה מדרכו של עולם, כאשר הם מקבלים מתנה, אינם בוחנים רק את ערך המתנה וחשיבותה, אלא גם מתבוננים מי הוא נותן המתנה, והזוכה לקבל משאת מיד המלך, הרי אף אם תהיה זו מנחה קטנה תגדל שמחתו והנאתו עד מאוד, מאחר שבוזה זכה לגילוי שהמלך חפץ ביקרו. ובוזה יבואר לדידן, מאחר שאנו יודעים שמלך מלך המלכים הוא הנותן לחם לכל בשר, והוא המכין לכל בריה הצטרכותו וקיומו, וכל כזית

אות ומופת לצדקת דברי הבעש"ט הק' שאין לך דבר שאין בו השגחה פרטית מדוקדקת, ודברי הגוי נאמרו אליו 'בשליחות' מן השמים להראות לו על תוקף ההשגחה הפרטית, ומיד שב על עקבותיו וחזר אל הבעש"ט (ובזה נהפך לבבו להתקרב אליו ולהיות מתלמידיו הקדושים).

באר הפרשה - פרשת נשא

ירחיק עצמו - חובת עשיית גדרים וסייגים להרחיק עצמו מן העבירה

בפרשתן (ו ב-ד), 'איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה', מניין ושכר יזיר חומץ יין וחומץ שכר לא ישתה וכל משרת ענבים לא ישתה

ומלבו השמחה וה'שביעה', כי יודע שהכל הוא מטובו יתברך, וכמו שהסמיך הרה"ק ה'אמרי אמת' על זה את לשון התפילה ישבעו ויתענגו מטובך - כאשר מאמינים ויודעים שהכל הוא מטובך - תמיד ישבעו ויתענגו.

1. וכמו שכתב הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה) בלשון הכתוב (בראשית כד סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי רואי', וז"ל, מהיכן בא שמחה לאדם, 'מבוא באר לחי' שכאשר מיושב בדעתו, שהקב"ה משגיח עליו בכל רגע הגם שיושב בארץ הנגב ואין לו כלום, עם כל זה הקב"ה משגיח עליו תמיד לטובה, מזה בא שמחה. עכ"ל.

סיפר הרה"ח ר' יוסף מאיר זיידל ז"ל (שהיה דר במקסיקו) שזכה להיות ב'שולחן' (טיש) האחרון שערך הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע בפולין קודם המלחמה, ובאותו הטיש חילק הרבי שיריים לכל קהל הקודש, ולר' יוסף מאיר לא נתן - ולא ידע רי"מ את נפשו מדוע 'מדלג' הרבי עליו ואינו נותן לו מה'שיריים', משנגמר הטיש פנה אל הגה"ח ר' בערל איזנער (וויערשעווער) זצ"ל ושפך לפניו את אשר בלבו כי שבור לשברי שברים על כך שהרבי 'דילג' עליו, נענה לו ר' בערל - כן קבלת, לא קבלת, העיקר שהרבי חשב עליך... מה עלה בסופו של דבר, שכל אותה השורה שקיבלו שיריים מהרבי נתעלו לשמי מרום תוך זמן קצר, בימי המלחמה ה"י, וחסיד זה היה היחידי מביניהם שנשאר בחיים. וללמדנו, פעמים שהוא מרגיש שכביכול 'דילגו' עליו מן השמים - כולם מצאו זיווגם ורק הוא נשאר בגפו... כולם מסודרים בפרנסה ובעבודה' מכובדת וטובה ורק הוא נשאר 'שלימזל'... אך עליו לדעת כי 'העיקר שהקב"ה חשב עליך', ובוודאי כל זה אינו אלא לטובתו השלימה להחזיקו ולהחיותו.

2. וכלשונו הידוע של הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (אחרי תרנ"ד ד"ה במדרש) וז"ל, ואם האדם זוכה לאמונה ובטחון כראוי אז ליבו בטוח כי כל הנהגה שלו מהקב"ה והכל הוא כפי הטוב ונצרך לו על הצד היותר טוב מכל הטובות שבעולם. ויתבאר ביתר שאת, כי כל הרגשת הצער נובעת מחמת שמרגיש תמיד ש'חסר' לו... חסר לו כסף... חסר לו בריאות וכו' וכו', מאחר שנדמה לו ש'מגיע' לו כל הטובות שבעולם, אמנם אם יתחזק באמונתו לדעת שהקב"ה הוא מנהל את העולם והוא הנותן, אזי יתברר לו היטב שלא 'מגיע' לו כלום... כי הקב"ה משפיע בכל עת ובכל שעה מאוצר מתנת חינוך, וכפי הטובה האמיתי בעבורו, וממילא ישמח בחלקו.

משל למה הדבר דומה לנער קטן שעלה ל'באס' (אוטובוס) ובכה בקול גדול, שאלו ה'נהג' למה תבכה, ויען הנער ויאמר כי הוא מוכרח לנסוע באוטובוס להגיע לביתו, אבל אין הפרוטה מצויה בכיס לשלם על הנסיעה. נכמרו רחמי הנהג והוציא מעות מכיסו, נתנם לנער ש'ישלם' לו על הנסיעה, ונתן לו כנגדם טיקעט (כרטיס) המאשר את התשלום, ויצאו לדרכם. אחר זמן מה והנה רואה הנהג כי שב 'הנה נער בוכה', הילד שב אל שקו ואל בכייתו, וישאלהו בעה"ב, מה עכשיו... כלומר מה אירע לך כי חזרת לבכייתך. ויען הנער, ראיתי ששאר הנוסעים מקבלים ממך גם מעות לבד מהכרטיס (כעודף על התשלום), מדוע קיפחת אותי ולא נתת לי כי אם כרטיס בלא צירוף מעות עמהם... ובאמת לנער קטן בדעתו זה נדמים כל אותם ה'מתאוננים ומתלוננים', שבוכים מדוע 'מקפחים' אותם...

ידוע מאמר ה'חכם', שלכל אחד יש 'חצי כוס מלאה' בשפע וכל טוב, וגם (נדמה לו כי) 'חצי כוס ריקנית', וכך היו זקני ירושלים אומרים (ומטו בה בשם הרה"ק הנועם אליעזר מסקולען זי"ע), אל תתעצב אל לבך בראותך כי חצי מכוסך ריקנית, כי אינך אלא טועה, מעולם לא הייתה הכוס כל כך גדולה, מעיקרא הייתה הכוס קטנה ומלאה כולה... כלומר מדוע גמרת בדעתך שלפי רוממותך מגיע לך כך וכך, ולאחמ"כ הינך בוכה כשראית שאין לך מספיק לפי דעתך...

וכנגד זה היה אומר הגאון רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל על עצמו, שהוא תמיד מלא שמחה וחדווה מאחר שהוא נמוך קומה, וממילא אינו רואה אלא את חצי הכוס המלאה (שהיא התחתונה ונראית גם לנמוכי קומה...). ויש בדבריו ללמד לקח ומוסר שאם 'ינמיך' את עצמו, ויסיר מליבו את המחשבות ש'חייבים' לו... אזי יראה אף הוא תמיד רק את החצי המלא...

מאמר נפלא אמר אחד ה'מגידיים', ראה זה פלא, דוד המלך ע"ה, שהיה מוקף ומסובב בייסורים כל ימיו, וכמו שאמר (תהילים מ יג) 'כי אפפו עלי רעות עד אין מספר', ועוד פסוקים כיוצא בזה, הוא שמעיד על עצמו 'כוסי רויה' (שם כג ה), כלומר, כוסי מלאה עד שעולה על גדותיה... והיכן 'נעלם' חצי כוסו הריקנית... אלא כי לתוקף אמונתו האיתנה בבורא עולם הרגיש שאכן כל הכוס מלאה ואינה ריקנית וחסרה כלל.

וענבים לחים ויבשים לא יאכל, כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל, והנה כבר הבאנו מאמר חז"ל 'למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת נזיר, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין', כי היין מביא לידי קלקלה. מעתה צריך ביאור מדוע אסרה התורה על הנזיר גם אכילת ענבים לחים ויבשים מחרצנים ועד זג, והלא הם אינם מביאים לידי עבירה. וביאר רבינו האבן עזרא 'ומעם חומץ יין והמשרה והענבים, לשום גדר שירחק מן היין כלל'. ולמדנו מכאן כי התורה עצמה מחייבת העמדת גדרים וסייגים להרחיק מן העבירה, ומאחר שנאסר ביין על בן עליו להפריש עצמו אף מ'ענבים' בכדי שלא יתקרב לדבר האיסור כלל.

ובאמת, כשנתבונן בדבר ביתר עומק נמצא, שהלא בעצם כל איסור היין אף הוא אינו איסור בפני עצמו אלא הוא רק 'גדר' בכדי שלא יבוא לידי עבירה, ואעפ"כ חייבוהו לעשות עוד סייג באיסור אכילת ענבים, ללמדנו, שאין די בגדר אחד להפרישו מן הכיעור ומן האיסור, אלא צריך לעשות גדר לגדר, חומה מחוץ לחומה, בכדי להתרחק בתכלית מלבוא לדבר עבירה.¹

וזכר מפורשים הדברים ב'מדרש' (שמו"ר פו ב) בזה"ל, אתה מוצא שתי פרשיות סמוכות, פרשת נזיר ופרשת סוטה, הנזיר נודר שלא לשתות יין, אמר לו הקב"ה נדרת שלא לשתות יין כדי להרחיק עצמן מן העבירה, אל תאמר הריני אוכל ענבים ואין לי עוון, אלא הואיל ונדרת מן היין הריני מלמדך שלא תחטא לפני. עכ"ל.

ואכן חידוש נפלא מצינו להלכה בדברי ה'פרישה' (יו"ד סי' שפ"ג סק"ה), שהנה ידוע מה דאיתא בגמ' (שבת יג.) 'לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב', ונראה כפי פשוטו שבאו חז"ל ללמד שעל הנזיר להתרחק מן הכרם, ואומרים לנזיר, לך מסביב הכרם, אל תתקרב ללכת דרך הכרם עצמו, אף אם תצטרך משום כך לסבב ולהאריך דרכך בכדי שלא תפגע בכרם, וח"ו תכשל באכילת ענבים. אך הפרישה כתב על זה, 'העולם מועים בפירושו', אלא כוונת חז"ל היא 'אמרין לנזיר סביב לכרם לא תקרב דהיינו משמרת למשמרת, דאפילו סביב לכרם לא תקרב'², ומכאן נלמד עד כמה צריך להתרחק אפילו מ'סביבות' הרע".

וכך היה מעשה אצל הרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע בנו של הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע אשר קבע משכנו ב'קוטלנה' - פרבר של העיר בריסק, הדברים ידועים שהלך תחילה לקבל רשותו של אב"ד בריסק הגאון רבי יאשע בער זצוק"ל בעל ה'בית הלוי', וקשרי ידידות עמוקים נרקמו אז ביניהם. כשנגמרה בניית ביתו של הרבי בקוטלנה, הלך ר' יאשע בער לבקרו, כשנכנס התבונן בצורת הבית, ואמר בתמיהה ל'בעל הבית' החדש, הרי בית זה קטן הוא, ענה לו ר' מנחם נחום, לזאת יש עצה פשוטה ובדוקה, מקטינים את עצמינו, ואז הבית גדול למדי... בדרכו חזרה מקוטלנה לבריסק, נענה הגאון ואמר לתלמידיו, למדתי היום ברגע אחד מה שלא למדתי במשך כל שנתי מרבתי הגאונים (הועתק בלשונו מהרבה ספרי קורות הימים).

ח. וכמו שדייק הרה"ק מסאטמאר זי"ע בלשון חז"ל (שבת יג.) 'לך לך אמרי נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב' (על הנזיר להתרחק מן הכרם, אף אם יצטרך משום כך לסבב ולהאריך דרכו שלא יפגע בכרם, בכדי שלא יכשל באכילת ענבים), **שהלא הדברים אמורים בנזיר - שכבר התגבר על עצמו להרחיק עצמו מן היין, ואעפ"כ אף הוא מצווה להוסיף עוד גדר וזהירות ולילך סחור סחור בכדי שלא 'להתקרב' אפילו אל האיסור.**

פעם נשאל הגרי"ז מבריסק זי"ע, מדוע מחמיר הרב בכל דבר וענין, ותמיד הוא מוסיף חומרות וגדרים להתרחק ביותר מדבר איסור, ילמדנו רבינו מה טעם לריבוי חומרות הללו.

ענה הגרי"ז ושאל את שואלו, האם תסכים הלילה לשכב ולישן על גגו של מגדל גבוה רם ונישא בגובה מאה קומות כשאין לגג כל מעקה וגדר בשפת הגג, אבל הגג הנו רחב ידיים ומיטתך תעמוד הרחק משפתו... ענהו היהודי - לא, לא, כי חושש אנכי על חיי... שאלו הגרי"ז מדוע תחשוש, מתי נפלת ממיטתך בפעם האחרונה, וכ"ש בגג זה שרחב ידיים הוא ונמצאת שוכב רחוק כמה וכמה אמות משפת הגג. אך היהודי בשלו עמד שעדיין חושש הוא ולא יסכים אף תמורת הון רב לישון על ראש הגג. אמר לו הגרי"ז, אם על הגוף הגשמי תחשוש שמא תפול חלילה בהעדר מעקה בשפת הגג, על אחת כמה וכמה, בדבר רוחני שהנשמה תלויה בו, כמה צריכים להעמיד גדרים ומעקות, וכל המרבה הרי זה משובח, כי גדול הוא החשש פן יפול הנופל ממנו.

ט. 'המגיד' הגה"צ רבי יענק'לה גאלינסקי זצ"ל נשא במתק לשונו משל נפלא, לאיש שהיה שקוע ראשו ורובו ב'טיפה המרה', בשבתו בביתו ובלכתו בדרך, בשכבו ובקומו, ובכל מקום שהלך 'בקבוק' עמו... וכמובן ששקע

גם בחובות... וגם בריאות גופו הלכה וניזוקה, עד שהבין שעליו להפסיק 'לשתות'... אלא שלא היה יכול להתנתק בבת אחת מהמשקה שהיה חביב עליו כבבת עינו על כן קיבל על עצמו קבלה גמורה שלעולם לא ישתה לבדו, רק כשיצטרף אליו עוד איש לשתות עמו יחדיו ישתה גם הוא, וטובים השניים מן האחד... ועי"ז יצטרך למעט בשתייה, כי לא בכל יומא מתרחש 'ניסא' למצוא עוד 'שותה'... ויהי היום התאוה האיש מאוד לשתות, אך מה יעשה והרי 'אסר' על עצמו לשתות בגפו, על כן יצא אל דלת הבית לחפש אחר עוברי אורח שיסכימו להיכנס ולשתות, וטרח הרבה ולא מצא... והתאוה הולכת וגוברת, עד שחשב לעצמו, בינתיים אניח את הבקבוק והכוסות על השולחן (וזה לא נאסר...), שוב רץ אל רחוב העיר, והתחנן בפני אנשים ללא הועיל, ובינתיים 'בער' בו היין עד שהחליט למזוג את היין אל הכוסות, כדי שברגע שימצא 'חבר' יוכל לשתות בלא שהות רגע... חזר בשלישית אל הדלת ואין שום הלך ברחוב, והנה ראה זבוב מתקרב אל שפת הכוס ומוצץ מעט יין, קפץ בשמחה, הא, ב"ה... יש עמי 'שותף' לשתיה, ושתה בבת אחת את שני הכוסות...

ועתה בואו חשבון, מה גרם לו 'ליפול' ולשתות את היין מתוך מחשבת שטות שאכן הוא עומד בקבלתו מאחר שיש עמו 'חבר', הוי אומר, הנחת היין על השולחן ומזיגת הכוסות הם שגרמו... כי בשעה שעמד היין לנגד עיניו במלוא הדרו כבר לא היה יכול להתאפק, על כן המציא מחשבת לומדות כזו, ואילו היה היין מונח במקומו ולא על השולחן, פשיטא שהיה עוצר עצמו יותר מלשתות, ולא היה בא לידי תקלה כזו... ומכאן נלמד עד כמה צריך להרחיק עצמו מהנסיון, ולך אמרינו נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב.

י. וכאותו מעשה באחד מחסידי הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע שנכנס אל רבו, בבקשת רשות לעקור דירתו לארה"ב אחר שהנו מחוסר פרנסה ל"ע, ושם יוכל להביא טרף לבני ביתו, אך המגיד לא נתן לו לנסוע בשום אופן, ואף אחר שביקש והפציר כמה פעמים לא נתן לו רשות ליסע. פעם בעת צערו התאונן בפני רבו, שגם בארה"ב ישנם תלמידי חכמים ולומדי תורה ומדוע כל כך חושש הרבי מכך, אמר לו הרה"ק משל לתלמיד חכם ועם-הארץ שנזדמנו לפונדק אחד, הת"ח החזיק בידו סידור קטן, ואילו בידי ה'עם-הארץ' היה סידור עבה מלא בהקדמות וביאורים מהראשונים והאחרונים, בקש הת"ח מהע"ה, הבה נחליף ביננו את הסידורים וכך ירווח לשנינו, כי אנכי אעסוק בשמחה במפרשי הסידור, לאידך אתה תהנה שלא תצטרך לשאת ספר כבד כל כך. אולם הע"ה סירב להצעתו, באמרו שעדיף טפי להחזיק בסידור הגדול, כי אז אף אם יקרעו כמה דפים אכתי ישאר בידו הדפים שבהם נדפס 'אדון עולם', לא כן בסידור קטן שבדף הראשון שיקרע מיד יקרע וייאבד כל ה'אדון עולם'... והמשיך הרה"ק, כל עוד שהינך דר במקום תורה ועבודה הינך דומה לאותו סידור עבה - שאף אם ח"ו תיפול ממדרגתך עדיין תשאיר באמונתך וישאר ה'אדון עולם' בשלימותו... לא כן בארה"ב חוששני שבקריעה אחת תאבד מעליך את כל ה'אדון עולם' וכל אמונתך תלך לאבדון מבלעדי סביבה טובה שתשמור עליך... (המדובר מאמעריקע דאז ולא כהיום שרבו בה קהילות קהילות יראים ושלמים מסולאים בפז). כך גם לדידן, אם ה'סביבה' אינה של יראי ה' הרי כל ה'אדון עולם' שלו ושל יוצאי חלציו בסכנת אבדון.

יא. סיפר משמשו של הגאון ה'מנחת יצחק' זצוק"ל, באחד הימים כשיצא ה'מנחת יצחק' עמו מביתו שברחוב ישעיהו בעיה"ק ירושלים, והנה לימינו היה 'כיכר השבת' ולשמאלו עמד בית טומאה ושיקוף כידוע. נענה ה'מנחת יצחק' למשמשו בכאב ואמר לו. בכל ספרי 'שו"ת מנחת יצחק' לא נשאלתי אפילו פעם אחת האם מותר להלך כאן בצד שמאל סמוך למקום הטומאה והתועבה... כאומר, רבות יש לאדם לגדור עצמו, ובפרט בעניינים אלו שפעמים והם נוגעים באיסור ממש ולא ב'גדר וסייג' גרידא.

איש יהודי היה בעיה"ק ירושלים ושמו הרה"ח רבי מנחם אייזנבאך זצ"ל, והיה האיש מבאי ביתו של ה'מנחת יצחק', לפרנסתו היה מסובב ר' מנחם בין חנויות 'תשמישי קדושה' שבחוצות ירושלים ומספק להם טליתות וציצית, ספרים ומזוזות, כיסים לטו"ת, ואף חפצי מצוות הבאות מזמן לזמן כגון מנורות לקראת חנוכה ומגילות לקראת פורים. ר' מנחם היה מחזיק את סחורתו במחסן שהיה לו בשכונת 'מאה שערים', ומשם הפיצם לכל הצריך. ומכיוון שלא היה לו רכב על כן היה כל מסחרו מתנהל בהליכה ברגל ממקום למקום. והנה, בין הסוחרים שסחר עמם היו גם כמה חנויות לתשמישי קדושה ברחוב יפו (והוא מהרחובות שלא היו מלאים ביהודים חרדים לדבר ה' בדווקא...), ביום מן הימים התעורר ר' מנחם שאין זה תכלית לאדם ירא שמים להסתובב במקומות כאלו, ע"כ גמר אומר בהחלטה איתנה שמעתה איננו מהלך לאותם מקומות כרח' יפו וכדו', והודיע לכל הסוחרים דשם, שמעתה הינו מפסיק מלבוא אליהם, וכל הרוצה לבוא אליו ל'מאה שערים' לקנות סחורה ישמח למכור לו.

נוראות מצינו בדברי הרה"ק השם משמואל זי"ע (תער"ד ד"ה והביא) שמביא את דברי רש"י על הכתוב (ה יב) 'כי תשמה אשתו וגו' - 'ופשוטו של מקרא כי תשמה, תט מדרכי צניעות', מעתה יש לתמוה הרי מרשעת זו כבר קינא לה בעלה, וגם נסתרה עד שרגליים לדבר שאכן קלקלה ל"ע, א"כ מדוע בינו אותה בשם 'סוטה' כלומר שססתה ונטתה מדרכי הצניעות, וכי רק נטתה מדרכי הצניעות ותו לא, והרי היא הוסיפה חטא על פשע הרבה יותר.

נוראות מצינו בדברי הרה"ק השם משמואל זי"ע (תער"ד ד"ה והביא) שמביא את דברי רש"י על הכתוב (ה יב) 'כי תשמה אשתו וגו' - 'ופשוטו של מקרא כי תשמה, תט מדרכי צניעות', מעתה יש לתמוה הרי מרשעת זו כבר קינא לה בעלה, וגם נסתרה עד שרגליים לדבר שאכן קלקלה ל"ע, א"כ מדוע בינו אותה בשם 'סוטה' כלומר שססתה ונטתה מדרכי הצניעות, וכי רק נטתה מדרכי הצניעות ותו לא, והרי היא הוסיפה חטא על פשע הרבה יותר.

וקדשתם היום ומחר - לקיים למעשה את מה שקיבל בקבלת התורה

בפרשתן (ז פד-פח), 'זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו וגו', זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו, ואמר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה בפרשתן עמ' ס), שבא הכתוב לרמוז שאין די בכך שמקבלים את רוב ההשפעות 'ביום המשח' - בזמן של ההתעלות, אלא העיקר להמשיך את קדושת היום אף 'אחרי' המשח - אחר לבתו מעמנו.

וביותר הדברים אמורים כעת בעידן כלולות בני ישראל עם התורה הקדושה, שעלינו לראות שיהיה בניין עדי עד², בקשר של קיימא³, וכך נצטוונו לקראת

ומבאר, עפ"י מה שאמרו חז"ל (סוטה ג. והובא ברש"י כאן) דלכן כתיב בסוטה 'כי תשמה' מלשון שמות כי אין אדם חוטא אלא אם כן נכנסה בו רוח שמות, והסבר הדבר, כי אין היצר הרע מסית ומדיח את האדם להפילו בבת אחת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, שהרי יודע שלא ישמע אליו, אלא כך היא אומנותו, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך וכו', ואף אותה 'סוטה', בתחילה חשבה לעצמה מה בכך שאנטה מדרכי הצניעות, אך מחמת כן נכנסה בה אותה רוח שמות עד שהגיעה לאן שהגיעה רח"ל, וע"כ קראו

אחר 'החלטה' זאת נקפו לבו שמא לא זו הדרך הנכונה, מכיוון שבאותו זמן החל להשיא את צאצאיו בזה אחר זה בליעה"ר שכידוע ההוצאות מתרבות בזמנים אלו, ונסתפק שמא מתורת השתדלות עליו להמשיך להלך לשם. היות והיה בן בית אצל המנחת יצחק והיה אצלו כמעט בכל יום, ניגש אליו ר' מנחם ושאלו אם נהג כהוגן. השיב לו המנחת יצחק אם היית שואל אותי בטרם החלטתך איני יודע אם הייתי מורה לך לנהוג כן. אך מכיוון שכבר עשית 'למעשה' אברכך שתצליח במעשה ידיך, ואף ארבה להפציר ולהתפלל אל ה' שיצליח את כל דרכיך, ולא יחסר לך כל, ושמעתי מהמשב"ק שה'מנחת יצחק' נהנה מאוד ממעשה זה.

יב. וכמו שאיתא מהרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (עניני שמני"ע, פסח) שהבקשה בתפילת המועדים 'והשיאנו ה' אלוקינו את ברכת מועדך' היא מלשון נישואין. מעתה יש לומר דכמו שבכל 'נישואין' מבקשים 'שיהיה בנין עדי עד', א"כ, אף כאן עלינו לבקש ולעשות פעולות שישאר הבנין אף לאחרי החג ולנצח נצחים.

משל לאחד הנכנס לשמחת נישואין וברצונו לדעת מיהו החתן, שהרי הכל עוטים בגדי שבת ויו"ט, אמנם כאשר יראה למחרת היום מי עדיין נשאר לבוש בבגדי שבת ויו"ט ידע שהוא 'חתן דנן'. כיו"ב, מיהו ה'חתן' ביום חתונתו זה מתן תורה, מי שנשאר עם התורה גם לאחרי שבועות...

יג. שמעו נא למעשה נפלא המלמדנו כי אין 'סגולה' כתורה, בחור חשוב מבני ירושלים נסע בהאי שתא בליל ל"ג בעומר למירון בנסיעה שנערכה לבני קהילתו הקדושה, וכך היה סדר מסעם, ויסעו מירושלים ויחנו בחצור בחצות ליל, שם שמחו בשמחת רשב"י עד אחרי תפילת שחרית כוותיקין, משם נסעו ויחנו באת"ק מירון, ומשם שבו לעיה"ק ירושלים ויחנו בסמוך לביהמ"ד דקהילתם בעוד היום גדול (ערש"ק).

ויהי אחרי שובם נענה הבחור לחברו, אויה לי ואוי לנפשי, כי אינני מוצא את ה'תפילין' שלי. נענה רעהו, הבה נחשב חשבונו של עולם, היכן היינו בכ"ד שעות האחרונות ונברר אצל כל אחד מהם אם מצאו תפילין, מיד התקשר החבר ל'מארח' הדר בחצור, והלה השיב שאינו מוצא תפילין נשכחים, וכן היתה תשובת נהג האוטובוס - ניקיתי כבר את האוטובוס ולא מצאתי מאומה, כיו"ב היתה תשובת הגבאי של ביהמ"ד דקהילתם בירושלים, שבדק בין כל התפילין הנמצאים ואין שם תפילין עם שמו של הבחור הנ"ל. המאבד נענה לחברו נראה שאין ברירה אלא להתייאש מהתפילין, אבל החבר חיזקו ואמר אין יאוש בעולם, בעזהשי"ת נמצא אותם.

באר הפרשה - פרשת נשא

מתן תורה 'וקדשתם היום ומחר, ורמו יש בו שלא יעבור ויצא היו"ט כלעומת שבא, אלא אף למחרת היו"ט יזכור שאך זה עתה קיבל את התורה.

וכבר נודע דברי הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי שבועות, ד"ה נשאלתי), 'נשאלתי במדינת ליטא מפני מה נקרא חג שבועות בשם עצרת, והלא לא נזכר בתורה שם עצרת רק בשמיני עצרת, ומבאר בכמה אופנים, ובפירושו השלישי כתב עפ"י דברי הרמב"ן (אמונה ובטחון פ"ט) על הפסוק (שה"ש ב ז) 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפין, שבאשר מרגיש בקרבו רגשי התעוררות לאהבתו וליראתו ית' יעשה לה 'בלי' ע"י קיום מצוה או לימוד התורה בכדי לעצור ולשמר בתוככי נפשו רגשי קודש אלו, וזהו שאמר הכתוב 'אם תעירו ואם תעוררו את האהבה' - שנתעורר בכך מידת

האהבה להשי"ת, אזי 'עד שתחפין, מלשון חפין וכלי, כלומר שתיכף ומיד תעשו בלי ובית קיבול לאגור ולשמור אותה התעוררות לאורך ימים לבל תפוג ותיעלם כלעומת שבאה. ובוז מבאר הטעם שנקרא חג השבועות - 'עצרת', שמשמעותו לעצור בתוכו את כל השפעות החג (ועיי"ש מה שמבאר עוד). ולמדנו מדבריו שעיקר תכלית היום טוב הוא להמשיך את הארות החג וקבלת התורה גם למחר ולאחר זמן.

וגדל טובו המשיך החבר להתקשר כמה וכמה פעמים לכל הנ"ל, והכל ענו שאין להם שמץ השגה היכן התפילין, ובכל העת הכריז החבר, אף אם אתה מתייאש אני אינני מתייאש. משראו בצר לו, טיכסו ארבע מחבריו של המאבד עצה טובה, והחליטו פה אחד לערוך ביום שלישי (פרשת בה"ב) סדר 'עשר שעות רצופות' בתורה, ללא כל הפסק כלל וכלל (לא מאכל ולא משקה וכיו"ב) לזכות מציאת התפילין. וכן עשו במסירות נפש, הם למדו ברציפות משעה 9:15 בבוקר עד 7:15 בערב, וראה זה פלא - לאחר שעתיים, בשעה 9:15 בערב כבר היו התפילין בידי המאבד (כי הנהג הערבי בדיק שוב ברכבו ומצאם)... וכנרמז בפרשת התפילין 'למען תהיה תורת ה' בפיך'. וכבר אמרו, כי פי כמה יותר קל לערוך מגבית ולאסוף סכום הנצרך כדי לקנות תפילין דרש"י וגם ר"ת... מאשר להתייגע עשר שעות עמלות בתורה. אבל היגיעה נשאה פרי - יגעת ומצאת תאמין... (כאשר התקשר החבר לבעלי האירוח בחצור, עוד בטרם שמעו מה בפיו, אמרו לו, מה התקשרת שוב, כבר אמרנו לך עשר פעמים שהתפילין אינם אצלנו, אמר להם, לא ולא, התקשרתי לבשר לכם על המציאה).

יד. ורמז לדבר בלשון הכתוב (שמות טו ט) 'אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל' - שלל ראשי תיבות ש'ובו ל'כס ל'אהליכם. כי עיקר מלחמתו של יצר - האויב הגדול, לקרר את האדם כששב לאהל ביתו אחר מעמד האדיר של קבלת התורה, לכבות את ה'אש הגדולה' אשר ראו עיניו במעמד הר סיני, ולומר לו, אכן, קבלת את התורה, אך 'מפטירין כדאשתקד', שוב לאוהליך - להנהגתך ולסדר יומך כעדהשתא, מה לך לשנות סדרי בראשית ולקבל על עצמך עול תורה ועבודה...

כעין זה מרומז נמי בפרק 'אשת חיל' (משלי לא) המרמז כולו על התורה (עיי" רש"י שם פסוק י) 'בטח בה לב בעלה' - ומדוע, כי 'ושלל לא יחסר' והיינו שבהגיעו ל'שובו לכם לאהליכם' - גם אז 'לא יחסר המזג', ואינו חוזר לסדר יומו ולהנהגתו שקודם קבלת התורה, אלא היא 'מוסיף והולך' הן בכמות הן באיכות, כל אחד לפי מה שהוא. איתא בגמ' (ב"ק נה.) ה'רואה טי"ת בחלום סימן יפה לו, רמז נתנו בדבר בדרך צחות, שהנה עברנו זה עתה ז' שבועות של הספירה, ואחריו השבוע השמיני יש בו קדושה של שבעת ימי התשלומין, ועיקר המעלה הוא להמשיך גם בשבוע התשיעי...

טו. ואחד מדרכיו של היצר הרע 'להפריע' ולבלבל - הוא על ידי שמכניס בנפשו דמיונות שכבר 'התרחק' מהיו"ט, וכבר התקרה מאותה התעוררות וכבר אינו עומד בדרגה זו, ומעתה אין לו כל שייכות לכל ההתעוררות והקבלות שקיבל על עצמו... וכבר עליו להמתין לשנה הבאה... על כגון דא יש להסמיך את המעשה שהיה בעיר 'חעלם' הנודעת, שבשעה שהמציאו את הרכבת התאוה חכמי חעלם אף הם לרכבת שתפאר ותרום את שם עירם הנודעת, מה עשו, הביאו קרונות רכבת לעירם, אך לרוב כסילותם שכחו להכין מסילות ברזל שעליהם תנוע הרכבת, גם את ה'קטר' לא הכינו, וכמובן שהרכבת לא זזה ממקומה. מה עשו חכמים אלו, קראו לחמשה גבורי חיל מאנשי העיר

כי הימים אשר אנו עומדים בהם נקראים 'שבעת ימי תשלומין' לחג השבועות, ונחשבים כעיצומו של חג - ועדיין השערים פתוחים, וכל מי שלא 'קיבל' את התורה עד עתה יבוא ויקבלנה. וכך איתא בתוס' (חגיגה פ. ד"ה תשלומין) שאף שבשאר ימים טובים נחלקו בגמרא האם כל ימי התשלומין להביא עולת ראייה הם תשלומין דראשון או שכל יום יש בו חיוב לעצמו, מ"מ בימי התשלומים לשבועות כולי עלמא מודו שהם תשלומים ליו"ט עצמו (עיי"ש), והרי שנחשב שנמשך עדיין עיצומו של יום.

חידוש נפלא מצינו ב'חק יעקב' (אור"ח סי' תעג סק"א) שכתב שמי שנאנס או שכח ולא בירך ברכת 'שהחיינו' בחג השבועות יכול לברך שהחיינו בכל שבעת ימי התשלומים, ואף שעתה יום חול הוא מ"מ יש בו מקדושת החג (ופקפק בדבריו המהר"ל דיסקין ז"ע, אך גם לשיטתו ניתן לקיים את מצוות הקבלת פני רבו ברנל (ר"ה מזו): כל שבעה, הרי לך שלכו"ע יש בימים אלו ענין החג עצמו).

נודע מה שכתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע (ספר הזכות פר' נשא) 'המדרש מאריך (בפרשת נשא) יותר מבכל מקום, וכן בזוה"ק האידרא. ולמה, נראה, לפי שבכל שנה הפרשה (חלה) בחג שבועות שניתנה לנו התורה וכו', והרי שבימים אלו הקב"ה נותן 'שפע' של תורה, כי עדיין השערים פתוחים לרווחה לכל הרוצה לבוא וליטול את ה'.

על אחת כמה וכמה שניתן עדיין להתקרב אל הקודש כי בהגיע יום השב"ק שלאחר חג השבועות, וכנודע מה שאמרו צדיקים (הרה"ק מטשארטקוב ז"ע ועוד) ששבת 'נאך' (אחר) שבועות היא 'נאך' (עדיין) שבועות (שבת הבאה אחר חג השבועות היא עדיין שבועות, כי תיבת 'נאך' ב' פירושים יש לה - א. 'אחרי'. ב. 'עוד'. ולשון נופל על לשון).

מחברו יצרו גדול ממנו, ובכלל זה אף אנו בזה הזמן, אחר שעבר עלינו יום גדול וקדוש כקבלת התורה, בו תואר כלה מאוד נתעלה, וכל אחד מגיע למדרגת הנבואה ונחשב כמלאך, ונתגדלה מעלת החכמה בקרבנו, הרי היצר הרע ג"כ מתגדל, ומתגבר ביותר להשכיח אותה התעוררות שהיה לאדם בחג הקדוש, ולהפילו עד לשאול תחתית, על כן עלינו להתחזק ולעמוד היטב על המשמר.

יסוד זה למד הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטעבסק ז"ע (פרי הארץ בפרשתן) מדברי הגמרא (ברכות סג.) 'למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת נזיר, שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. ולכאורה קשה, אדרבה, מי שראה במו עיניו את עונש החוטא הרי ממילא יתרחק מן החטא, מדוע עליו גם להזיר עצמו מן היין, והרי הוא כבר יודע וראה מה יעלה בידו אם יחטא. ומבאר עפ"י דברי המשנה (אבות ג ט) 'כל שמעשיו מרובין מחכמתו חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת' כי כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו (סוכה נב.), אמור מעתה, מי שראה סוטה בקלקולה [שהוא המקום היחיד שהובטחנו על 'נס נגלה'], ובוהו הוסיף חכמה על חכמתו - שראה בעיניו והשכיל לדעת עד כמה גרוע המהלך אחר שרירות לבו, ממילא הינו מחויב להרבות מיד ב'מעשים טובים', ועל כן, יעשה למעשה - יזיר עצמו מן היין, כדי שיתרבו מעשיו על חכמתו, ורק עי"ז יהא לו שמירה מן היצה"ר. וכך גם לענייננו אנו, כעבור חג השבועות צריך להתחזק ולהרבות בתורה ובמעשים טובים בכדי שיהיו 'מעשיו מרובים מחכמתו', ויהיה לזה קיום לאורך ימים.

ימי תשלומין - עדיין ניתן לקבל את התורה

שמוא תאמר, מה אעשה שעבר עלי חג השבועות כמו שעבר ועדיין לא זכיתי ל'קבלת התורה', תשובתך,

וציוו עליהם לדחוף את הרכבת מאחוריה עד שתתחיל לנסוע, ואכן דחפו ודחפו, ומרוב מאמץ התחמם גופם הרבה ונאלצו לפשוט את מעיליהם, והמשיכו בעבודתם לדחוף את הרכבת, בינתיים הגיע גנב זריז במלאכתו וגנב את כל המעילים מבלי שישימו לב, לאחר זמן הסתובבו ולא ראו את המעילים, התמלאו שמחה ואמרו ב"ה הצלחנו לדחוף את הרכבת למרחוק עד שכבר אי אפשר לראות את הבגדים שנשארו אי שם... ולא ידעו ולא הבינו, כי הם 'תקועים' באותו המקום, ומה שאינם רואים את מעיליהם הוא מאחר שכבר נגנבו מאתם... כיו"ב לדידן, היצר מערים 'לגנוב את הבגדים' ולהפיל את האדם במחשבת שטות שכבר התרחק מאותה התעוררות הרבה, ואינו רואה את האמת, שעדיין הוא 'קרוב' אל ההתעוררות - 'כי קרוב אליך הדבר מאוד', ורק נדמה לו שהתרחק, כי היצר הערים עליו.

טז. הרה"ק רבי לייבל אייגער ז"ע (תורת אמת, שבת אחר שבועות תרל"א) מבאר בטעם קריאת פרשת נשא (ברוב השנים) תיכף אחר חג השבועות, שהנה יש המרגישים שהם מרוחקים ו'מגורשים' מהקדושה, כשהם נותנים על לבם

באר הפרשה - פרשת נשא

הרגל ואם כן מה שייך להראות את הלחם לעולי רגלים בשבועות, אלא ע"כ, שהיו עולי רגלים ממתנינים בירושלים עד אחר השבת, נמצא שהשבת היא המשך לחג בכל תוקף הקדושה".

והדרך אשר יראה בה אור - לקבוע את החג בנפשו, היא על ידי שיקבל עליו קבלה" אחת ואפילו קמנה"ט, שישמרנה כבבת עינו, כחק ולא יעבור, וזו הקבלה תהא לו כחוט המקשר אותו אל היו"ט (וכמבואר להלן בוחה של קבלה).

והיה הגה"ק המהרש"ם מבערו'אן זי"ע (אור גדליהו, וע' עירין קדישין השלם) מראה מקור הדברים בתשובות הרדב"ז (ח"ו סימן ב' אלפים קע"ח) המביא את דברי הנמרא (יומא כא:): שהיו מגביהין השולחן לפני עולי רגלים ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום שסילוקו כסדורו (לחם הפנים, שנשאר חם לאחר שבוע כביום הנחתו), ומשמע שבכל שלושת הרגלים עשו כן, והנה בשלמא בפסח וסוכות עשו כן בשבת שבתוך הרגל שהרי סילוק הלחם הישן והעלאת החדש נעשית רק ביום השבת, אבל ב'שבועות' שאינו אלא במשך יום אחד היה השבת חל לאחר

איך שעבר עליהם החג הקדוש בשינת תרדמה ולא התעלו והתרוממו, לזה מיד קוראים בפרשת נשא 'שאו את ראש בני גרשון גם הם', שאף אותם שהם בבחי' 'בני גרשון' מלשון 'כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה'" אף הם יכולים עתה להתקרב אל הקדושה.

יז. וכך כתב הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (נשא ד"ה אבי) בזה"ל, והנה איתא (עי' באמ"ח בשלח אות כט) שבעת קריעת ים סוף לא היו אז דתן ואבירים, כי היו מאלו שאמרו נשובה מצרימה, ואחרי ששמעו כי הים נקרע לכל ישראל חזרו ונקרע הים שוב פעם במיוחד עבורם, וכמו כן בחג הק' של קבלת התורה, שאפילו שישנם כאלו שהתאחרו ועדיין לא קבלו התורה, מקום הניחו להם מן השמים בשבת זה.

יח. כשהיו שואלים את כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע בזמנים טובים, רבי, איזו קבלה ניקח על עצמנו, והיה עונה 'קבלת עול מלכות שמים' היא ה'קבלה' הטובה ביותר.

יט. בענין 'קבלת' התורה, לפעמים נשמע בקרב המחנה קול מתאוננים לאמר, כבדה עלינו המלאכה, מה אקבל על עצמי... איני יכול... למעלה מכוחותי... שמע נא למעשה זה, פעם דיבר איזה אברך עם הגה"צ ר' זונדל קרויזער זצוק"ל בדרכי תורה ועבודה, לאחמ"כ ביקש ממנו האברך עצה טובה, שיורה לו איזה קבלה טובה יקבל על עצמו כחיזוק בתורה, אמר לו רבי זונדל, אם תשמע לעצתי, הוסף נא עוד דקה (מינו"ט) אחת לסדר לימודך בכל יום. הביט האברך בתמהון, וכי מה חשיבות יש לרגע בודד מתוך כל המעת לעת. נענה רבי זונדל ואמר לו, אמרו חז"ל (ב"ב קכא:): שמט"ו באב 'מאן דמוסיף יוסיף וברשב"ם (שם ד"ה מט"ו) יוסיפו לו שנות חיים, מתוך שהימים מתקצרין והלילות מאריכין יעסוק יותר בתורה (שהרי אין עוסקים במלאכתו בלילה רק ביום). והרי כל הוספת ליל ט"ו בהארכת הלילה על הלילה הקודמת לו אינו אלא בדקה אחת ויחידה [אגב אורחא, כהיום הזה ניתן לראות בלוחות השנה (המציינים גם את ההפרש בין יום ליום בשניות - סקונדע"ס), כי פעמים יש גם פחות ממינו"ט בין לילה ללילה, להראותך כי גם כמה סקונדע"ס נחשבים כהרבה], ועל כך עורכים שמחה רבה עד ש'לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב' (שם עמוד א), עתה אמור לי, האם אין כדאי לקבל 'קבלה' על דקה אחת של תורה.

ובזה ביאר הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעבין הטעם שפרשת נשא נקראת בסמיכות לחג השבועות, כי בפרשתן מצינו כמה גדול כוחה של קבלה קטנה, הנזיר מקבל על עצמו שלא לשתות יין שלושים יום בלבד, והפליגה התורה במעלתו עד שנאמר 'קדוש יהיה לאלוקיו' (וכמו שיתבאר להלן), והיינו טעמא, כי אפילו קבלה ב'משהו' יש לה חשיבות גדולה לפני אבינו שבשמים.

ולא עוד אלא שאפילו קבלה טובה למשך זמן מסוים משאירה רושם אדיר אצל האדם אף לאחר שנסתיימה התקופה, וכמו שכתב האלשיך הק' לפרש בלשון הכתוב בפרשתן (ו כ) 'ואחר ישתה הנזיר יין', ודקדקו המפרשים, מדוע נאמר כאן הנזיר, והלא כבר סיים נזירותו ושוב אינו נזיר, והיה לו לומר ואחר ישתה האיש יין. אלא מכאן תלמד, שאף שהיין כבר הותר לו, עדיין נשאר עליו שם 'נזיר' לעולם ועד מחמת הפרישות שחי בה במשך תקופה מימי חייו, ותמיד 'נזר אלוקיו על ראשו'.

אמנם לאידך גיסא, אין הכוונה לקבלות שאינם דורשות ממנו מאומה, כמו ששמעתי מאיש חכם דוגמא לדבר, ששמע יהודי שנתעורר ב'התעוררות' עצומה, מיד גמר בדעתו וקבל על עצמו קבלה טובה, מה עשה, עמד ואמר

עליו כי נור אלוקיו על ראשו, קדוש הוא לה' וכו', לשונות כ"ב של התעלות וקדושה. למדים אנו מכאן בוחה הגדול של קבלה שהאדם מקבל על עצמו^כ, שבבחי הקבלה שקיבל על עצמו דבר מה^כ נותנים לו מן השמים עוד יותר, ומקבל בוחות עליונים - נור אלוקיו על ראשו. והלימוד מזה, כשיש לאדם דבר מה שאינו יכול להתגבר עליו, יקבל על עצמו להימנע ממנו, ובבחי הקבלה יתעלה ויקבל בוחות עליונים ועי"ז ממילא יוכל להתגבר, עכ"ל.

נור אלוקיו על ראשו - בוחה של קבלה
בפרשתן (ו ב-ח), 'איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר להזיר לה' וגו', עד מלאת הימים אשר יזיר לה' קדוש יהיה וגו', כל ימי נזרו קדוש הוא לה', נוראות איתא מהרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (לב שמחה, תשמ"ג ד"ה איש) וז"ל, לימוד עמוק מזו הפרשה, והוא פלאי פלאים, שהאדם רק מקבל על עצמו שלא לשתות יין שהוא דבר היתר, ואפילו לזמן מועט של שלושים יום, וכבר מגיע למדרגה כ"ב גבוהה שהכתוב מעיד

בכוונה גדולה ובלב שלם 'הריני מקבל עלי שאברך את 'ברכת החמה' (הנאמרת אחת לכ"ח שנים) לאחר טבילה במקוה, מתוך הכתב, כשראשי מכוסה בשני כסויים והנני חגור באבנט' (גארטל)... ודבר שפתיים אך למותר.

מן הבאר

וכך כתב הגה"ק ה'בן איש חי' זי"ע (בן איש חיל ב' כלה א) וז"ל כיון שעושה לימוד התורה בקבוע, יחשוב הקב"ה את המעט להרבה, כי הכי קיי"ל להלכה כל הקבוע כמחצה על מחצה דמי... וע"כ תקנו הקדמונים ז"ל בלימוד של ליל חג השבועות שהוא חג מתן תורה, ללמוד כל הפרשיות וספרי נביאים וכתובים, שלשה פסוקים מתחילתן ושלשה פסוקים מסופן, ונחשב בזה כאילו למדו כל התנ"ך כולו, להורות על החסד שעושה הקב"ה עם ישראל בלימוד התורה לחשוב את המעט להרבה. וכע"ז נתן הוא עצמו טעם למנהג אכילת מאכלי חלב בשבועות, כי אותיות חלב במילואם עולה לתיבת תמידית - ח"ת למ"ד ב"ת (- רק מילוי האותיות), לרמז על מעלת התמידיות בעסק התורה. בדרך צחות ומליצה אמרו, שהנה 'יום חתונתו זה מתן תורה', וכשם שניתן לקדש בשוה פרוטה, כך ניתן להתקדש 'ולקדש' בקבלה קטנה שאינה אלא שווה פרוטה...

וכמו שפירשו צדיקים (ומטו לה משמיה דהרה"ק מקאצק זי"ע) לבאר מה שאמרו חז"ל (שהש"ר ה ב) 'פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח שעגלות וקרונות נכנסים בו', שלא לחינם נקטו חז"ל בלשונם 'כחודו של מחט', כי אין הכי נמי, אין צריך לפתוח פתח אלא קטן כחודו של מחט, אך מאידך צריך שידקור את עצמו כמדקרות המחט... כ. פעם הלך הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע עם משמשו, בדרכם ניגש גוי אחד ושאל את המשמש 'מי הוא רבינער זה?' ('רבינער' הינו רב בלשון גוים, וכיון שראה אותו בבגדי רבנות שאל באיזו עיר הוא משמש ברבנות), השיב המשמש ואמר 'הוא אינו רבינער, אלא וואנדער-רבינער...' (כך היו מכנים את האדמו"רים, מפני האותות והמופתים שהיו מחוללים בכוחם בקרב הארץ, כי משמעות 'וואנדער' בשפת האידיש הוא 'פלא'), תמה הגוי ושאל מה משמעות 'וואנדער-רבינער', נענה הרה"ק מהוסיאטין ואמר - יש 'רבינער' על מדינה שלימה, ויש 'רבינער' על עיר אחת, ויש רק על שכונה אחת, אולם יש 'רבינער' על עצמו (היינו ששולט על רצונותיו) והוא הנקרא 'וואנדער-רבינער'... והסמיך לכך חתנו הרה"ק ה'אהלי יעקב' זי"ע, שכן מבואר ב'אבן עזרא' בפרשתן (ו ב) דבנזיר כתיב לשון 'יפליא' מפני שעושה דבר פלא, כי רוב העולם הולכים אחרי תאוותם והוא פורש עצמו מהם, וכמו כן זה שאינו הולך אחר תאוות לבו, לו נאה ויאה הכינוי 'וואנדער רבינער'. כא. מעשה באחד ששפך צערו בפני המשגיח הגאון רבי יחזקאל לעוינשטיין זצ"ל על שלא זכה לזש"ק, יעץ לו הגר"י שיקבל על עצמו ללמוד סדר מוסר בכל יום במשך עשר דקות, הלה קיבל על עצמו ומיד נושע בס"ד. לפליאת כבריה חדשה ו'פנים חדשות' באו לכאן, ואף אם נגזרה גזירה על אדם פלוני, הרי על האדם החדש לא נגזרה הגזירה. כב. ומאויבי תחכמני, כשם שדרכו של היצר הרע שאין מפתה את האדם בבת אחת על דברים גדולים, ולא יפתנו מיד לעבוד עבודה זרה, אלא 'כך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד ע"ז והולך ועובד' (שבת קה:), הרי שמכשילו בדברים קלים וקטנים שאדם דש בעקביו כי משם יבוא

באר הפרשה - פרשת נשא

וכל כך מתעלה הנזיר בקדושתו עד שהוא במעלה יתירה מהכהנים משרתי השם, כי הם מותרים וצריכים להטמא (לקרוביהם המתים) כדכתיב (ויקרא כא ב) 'אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו, כי אם לשארו הקרוב אליו' וגו', ואילו הנזיר אסור להיטמא אפילו לשבעת הקרובים, ודינו ככהן גדול.

יתר על כן כתב האלשיך הק', שבכהן הגדול כתיב (ויקרא כא יב) 'נזר שמן משחת אלוקיו עליו' (שייחם את 'אלוקיו' אל השמן), ואילו אצל הנזיר כתיב 'נזר אלוקיו על ראשו' - שהקב"ה בעצמו שורה עליו, והרי שנתעלה גם יותר מהכהן הגדול. וכל זאת למה, כי הכהן הגדול זכה ב'קדושת' הכהונה בירושה מאבותיו ולא על ידי יגיעת עצמו, אך ה'נזיר' שנתקדש מחמת עבודתו ויגיעתו, ובעצמו עצר בנפשו שלא להימשך אחר תאוות עולם הזה, לזה קרוי יאמר לו - 'נזר אלוקיו על ראשו'.

עוד הוסיף בזה (שם, תשד"מ ד"ה איש) לפרש בלשון הכתוב 'איש כי יפליא', שכביכול התורה עצמה מעידה על הפלא הגדול עד היכן מגיע כוחה של קבלה טובה.

צא ולמד על מעלת 'קבלה טובה' המרוממת ומקדשת את האדם עד לרום המדרגות, ממה שכתב 'בעל הטורים' (ו'ו) לבאר הטעם שאסור הנזיר להיטמא למתים, וז"ל, שאם תשרה עליו שכינה מחמת נזרו שלא יאמרו שהוא דורש אל המתים, עכ"ל. והיינו שעל ידי קבלה קטנה כזו שלא לשתות יין שלושים יום כבר זוכה שתשרה שכינה עליו, וחששה התורה שמא יאמרו הבריות שאותה השראה אינה מצד הקדושה אלא השיג אותה בכוחות הטומאה כי התעסק בכישופים ודרש אל המתים, על כן אסרה התורה על הנזיר להיטמא למתים, ושוב אי אפשר לומר שהיה דורש אל המתים, אלא ידעו הכל שזכה להשראת השכינה מפני שקיבל עליו נזירות.

להפילו לבסוף בע"ז רח"ל, וממנו ניקח לעבוד את השי"ת ב'מידה טובה מרובה', שעל ידי ההתחזקות בקבלות קטנות, דרגא בתר דרגא, סוף שיבוא לעבודת ה' בשלמות.

וכבר נודע מפי ספרים וסופרים שאין לאדם לקבל עצמו דברים גדולים ונשגבים, כי אז לא יצליח להחזיק בהם ומה הרוויח בכל קבלותיו, אלא אדרבה יקבל עליו קבלה קטנה שבידו לעמוד בה. וכך פירש הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע בשם רבו הרה"ק ה'הפלאה' זי"ע (דרשות ח"ב, פסח רעט. ד"ה שמור) את דברי הגמרא (תענית י'): 'פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם', שאדם צריך להתקדש מדרגות מדרגות לאט לאט, אבל פסיעה גסה שרוצה לעשות בפעם אחת, היא נוטלת ממאור עיניו, כי יפול ירידה פתאומית על ידי התגברות היצר, משא"כ אם הולך בהדרגה יוכל לעמוד על משמרתו, ומזמן לזמן יתעלה עוד ועוד עד שיזכה לבוא אל דרגתו הראויה. וקבלה קטנה זו תהא אצלו כחוק בל יעבור, ובכל מצב ישמור לקיים את קבלתו ככבת עינו.

מן הבאר

דברים כדרכנות כתב בזה ה'אוהב ישראל' (ליקוטים חדשים פרשת ויקרא) וז"ל, 'בעינינו ראינו רבים מן החסידים שנעשו משוגעים ח"ו, או בעלי מרה שחורה, ומאין נמצא הדבר הזה, אם מן התורה ח"ו - אדרבה התורה עוד משמחת את הלב וכו', אם מן המצות - הלא 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' (תהלים יט ט), אבל הענין הוא, כי האנשים ההם הם הרוצים לעלות אל ה', והסולם נעלמה מעיניהם, כי אינם עובדים את השי"ת בהדרגה ותופסים דבר שאין שייך להם, בלי שום קריאה ורשות מן השמים, עכ"ל. לפיכך אסור ללכת בגדולות כדי שלא יפול משם, אלא יעלה במתינות ובהדרגה, וכך יהיה בטוח בדרכו.

כג. ואכן אין לו לאדם להסתמך על קדושת אבותיו, אלא צריך להתייגע בעצמו, וכפי שדרשו דורשי רשומות, במקרא שכתוב (תהלים קיח ג) יאמרו נא בית אהרן וגו' יאמרו נא יראי ה', ולא כתב בית אצל יראי ה', וכעין זה נאמר (שם קלה יט-כ) 'בית אהרן ברכו את ה', בית הלוי ברכו את ה' יראי ה' ברכו את ה', כי אצל אהרן ובניו בברית כהונה יש מקום של 'בית' - שירש את הכהונה מבית אביו, גם 'הלוי' מיוחס הוא ל'בית' אבותיו, מה שאין כן ביראת שמים, על כל אחד להיות ירא שמים בייחוס עצמו, לבנות בעצמו את ה'בית'.

כיו"ב אמר הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע על דברי הגמרא (ב"מ פה.) 'כל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו תלמיד חכם שוב אין התורה פוסקת מפיו זרעו', ואמר הרה"ק שכל זה אינו כי אם בתורה, משא"כ קנייני קדושה על כל אחד לקנות בעצמו בעמל ויגיעה.

ולעלות נפש תושיע - ישועות גדולות בזכות הבזיונות
 בפרשתן (ה' יט), 'ואם לא שמית... ונקתה ונורעה זרע',
 ודרשו חז"ל (במד"ר ט כה), שאם היתה יולדת
 בצער תהיה יולדת ברווח, נקבות יולדת זכרים, שחורים
 יולדת לבנים, קצרים יולדת ארוכים, יולדת לשתי שנים
 תלד בכל שנה, יולדת אחד יולדת שנים. כתב ה'מהר"ל'
 (חי' אנרות שבת קיח:ז) על דברי הגמרא (שם) 'אמר רבי
 יוסי יהא חלקי ממי שחושדין אותו ואין בו' וז"ל. פירושו,
 כי מי שמביישין אותו ויש בו (כלומר, שאין זה חשד שווא)
 הוא כפרה על חטאו - כאשר יקבל בזיון (אמור מעתה

כ"ש וק"ו מה ו) איך יהיה שכרו של מי שחושדין אותו ואין
 בו. ומוכיח המהר"ל מפרשתן שהסוטה נשכרת בכפלי
 כפליים - שאם היתה יולדת בצער תהיה יולדת ברווח,
 נקבות יולדת זכרים, שחורים יולדת לבנים, קצרים יולדת
 ארוכים, יולדת לשתי שנים תלד בכל שנה, יולדת אחד
 יולדת שנים וכל זה מפני הבזיון שקבלה שלא בדין,
 כך מי שנחשד שלא בדין וקיבל בזיון הש"ת נותן לו
 כבוד בעולם הבא. כי מדת הש"ת להגביה שפלים,
 וזה שהושפל שלא בדין הש"ת נותן לו כבוד תחת
 הבזיון כד, עב"ל כה.

וכך מטו משמיה דהרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע לפרש את האמור בריש פרשתן (ד כב) 'נשא את ראש
 בני גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם', דהכי קאמר, 'נשא את ראש' שיש להרים את האנשים החשובים שהם
 בבחינת ראש, ואילו בני - המחשיבים עצמם בגלל שהם יחסנים ובנים של גדולי תורה ויראה, בהם יש לקיים גרשון
 - לגרשם ולרחקם, אולם אם גם הם - שבעצמם ג"כ מתאמצים ללכת בדרכי אבותיהם ולעשות נחת רוח לבורא
 יתב"ש, אזי הם מתעלים יותר למשפחותם לבית אבותם כי זכות אבותם מסייעת להם.

ולאידך גיסא, הרה"ק ה'עטרת משה' ממאקאווא זי"ע ישב פעם בשולחנו הטהור של הרה"ק רבי משה מרדכי
 מלעלוב זי"ע, בתוך הדברים פנה הלעלובער ואמר 'מאקאווער רב, איר האט געזען דעם שינאווער רב' (האם זכיתם
 לראות את הרה"ק ה'דברי יחזקאל' משינאווא זי"ע) וענהו ה'עטרת משה' שלא זכה לראותו. כך חזר ונשנה הדבר כמה פעמים,
 רבי משה מרדכי שואל האם הוא הכיר והוא עונה בלאו. קודם ברכת המזון חזר ושאלו האם הכירו, ומשענהו שלא
 ראהו, פנה ואמר, אף אני לא זכיתי לראותו, אך דיבור יקר יש לנו מאותו צדיק, על הכתוב 'נשא את ראש בני
 גרשון גם הם למשפחותם לבית אבותם'. נשא את ראש צריכים לרומם ולישא את ראשם של כל בני גרשון - כל
 אלו המרגישים בנפשם כי מגורשים הם מלהסתפח בנחלת ה', ולעודדם בכך שגם הם מוצאים מייחוס הקדוש של
 למשפחותם לבית אבותם - כי הם מזרע האבות אברהם יצחק ויעקב, וחיבה יתירה נודעת להם, ואף להם יש חלק
 ונחלה בתוך אחינו בני ישראל (דברי יחזקאל פרשת נשא).

ומכל מקום צריך לזכור גם את פירושו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זי"ע, שאמר בדומה לזה אך
 הוסיף, דמשמעות גם הם לבית אבותם' היינו שאף הם בעצמם אווזים במעשה אבותיהם ומשתדלים לקיים רצון
 קונם, 'ער לייגט אויך עפעס אריין אין געשעפט' (שגם הוא משקיע משהו בעסק), ורק אז זוכים שזכות אבותם מסייעתם.
 כללא דמילתא, בלא עבודה ויגיעה מצד האדם עצמו אי אפשר להתעלות במדרגות התורה והיראה, שאינה ירושה
 לך מאבותיך, ורק אם ישקיע בעבודתו יזכה שבזכות אבותיו יפתחו לו פתח כפתחו של אולם.

כד. מעשה הובא בספר 'תורת המגיד מזלאטשוב' (בסוף הספר), פעם ישב הרה"ק מהר"מ מזלאטשוב זי"ע סגור ומסוגר
 שבוע ימים, והלכה הרבנית אצל תלמידו הרה"ק ר' ארון ליב מפרימישלאן זי"ע שיסור אליו לדרוש על מה זה,
 כי איננו אוכל ואיננו שותה ואין דעתו מעורבת עם הבריות זה כשבוע ימים. ויבוא ר' ארון ליב לבית רבו ומצא
 אותו שוכב בפשוט ידים ורגלים, שאל אותו מה ראה על ככה, ויענהו כי רואה איזה גזירה לא טובה ר"ל על בניו
 היקרים, ואינו יודע מהו, ובמה לבטלו. אמר לו ר' ארון לייב, ילך נא הרבי לאכול ולשתות מעט, ואני אשאר פה
 על מעמדו תחת הרבי, ואבקש תפילה ותחנונים. הסכים לו הרי"מ, בחזרו, שאלו הרי"מ, במה עומד מע"כ, אמר לו,
 ב"ה פעלתי לביטול הגזירה, אלא שעדיין חסר דבר אחד - שהרבי יקבל איזה נזיפה ובזיון, אמר לו הרי"מ אם תבוא
 עמי לבראד, אסע, אמר לו ר' ארון ליב הריני מוכן ומזומן ליסע, וכן עשו. בבואם לבראד נכנסו לאיזה אכסניא,
 והרי"מ החל להכין את עצמו לתפלת שחרית ולא סיים ההכנות עד כי נטו צללי ערב.

כאשר ראה הבעל האכסניא שהיה איש פשוט וכפרי את תהלוכות הרה"ק, שלפנות ערב הוא פונה לשוח ולהתפלל
 תפילת שחרית, החל צועק עליו, ואמר לו, פושע ישראל, וכי 'רבי' אתם, מי שמע כזאת, לחלל את השם ח"ו
 ולהתפלל תפילת שחרית לעת ערב. ר' ארון ליב שמח למאוד, כי ראה ברוח קדשו שבזה קיבל רבו הקדוש את

באר הפרשה - פרשת נשא

יבטל מדברי תורה, ושמא ייקרא חוטא, אבל כשיסבול עלבונות אפשר לו לאכול ולשתות ועוונותיו מתכפרין.

ומסיים שם, כי הנה על האדם לעבור יסורים לכפר על עוונותיו, ואם ישאלו אדם במה תבחר לכפר עוונותיך, בהפסד ממון, או במיתת בנים רח"ל, או שמא תסכים שיכך ה' בקדחת ובשחפת, בקירי וחמימי, במיתה וגיהנום, הרי את כל אלו לא יאבה, ויזעק ויאמר חס ושלום רחמנא ליצלן, אם כן במה יתכפרו חטאיו, רק עצה אחת יש לו - 'יתן למכהו לחי ישבע בחרפה' (איכה ג ל), היינו שיסבול חרפה בשתיקה, ואז ישבע ממאכל ומשתה בלא שיצטרך להתענות ע"י החרפה¹².

יהא רעוא מן קדם אבוהון די בשמיא שנוכה להמשיך בקבלת התורה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, שפע רב וגדול ברוחניות ובגשמיות¹³. וישבור הקב"ה מעלינו עול הגלויות ונוכה לקבל בראוי עול מלכות שמים באהבה וברצון.

וכן מצינו בדברי ה' בעל המורים' בשם אביו הרא"ש על הכתוב (בראשית טו ו) 'והאמין בה' ויחשבה לו צדקה', וז"ל, [ויחשבה] ג' במסורה, הכא [ויחשבה לו צדקה], 'ויחשבה לזונה' גבי תמר (שם לח טו), 'ויחשבה עלי לשיכורה' גבי חנה. וזהו שאמר רבי יוסי 'היא חלקי עם מי שחושדין אותו ואין בו', שהרי תמר בשביל שחשדה יהודה זכתה ויצא ממנה פרץ זרח שיצאו מהם מלכים ונביאים, חנה בשביל שחשדה עלי זכתה ויצא ממנה שמואל [וזהו השייכות ל'ויחשבה לו צדקה] בשביל שנחשדה לזונה ולשכורה נחשב להן לצדקה. עכ"ל. וללמדנו על מעלת הבזיונות עד כמה הן מכפרים, ועל שכרם הטוב של מי שחושדים בו ואין בו וסופג בזיונות¹².

וכבר איתא מהרמ"ק (ונמצא לתלמידו בקול בוכים, הובא בספ"ק 'בית אהרן' ז"ע דף קנ"ט:) שמכל התשובות שבעולם, המעולה שבכולם היא לסבול העלבונות החירופים והגידופים, שהרי אם יסגף עצמו לשם כפרה,

הנזיפה... אבל איש הכפרי הנ"ל דימה בנפשו כי עוד לא יצא ידי חובתו, ופשט את ידו, ורצה להכות את הרי"מ ולסטרו על לחייו, אז תפס ר' ארון ליב את ידו, ואמר לו, עד כאן, חדל ידך ובשרך מחטוא. אח"כ אמר ר' ארון ליב לרבו הרי"מ, ב"ה הנני רואה בעליל כי הגזירה נתבטלה לגמרי, ונסעו לביתם בשלום (דברים ערבים עמוד 36 אות כט). כה. פעם בא שר אחד מאחורי חלונו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע והתלוצץ נוראות מהרה"ק ועבודתו בקודש, נענה הרה"ק ואמר הנה כתיב (משלי ג לד) 'אם ללצים הוא יליץ', ויש לבאר כשהם הרשעים מתלוצצים מאתנו, עי"ז 'הוא' הקב"ה, 'יליץ' לשון מליצה, שהקב"ה ימליץ עלינו טובה (הובא בליקוטי תורה' תנ"ך). ואפשר להוסיף, כי בדרך כלל אנו מבקשים שהמלאכים ימליצו עלינו טובה כמו שאנו אומרים 'אם יש עליו מלאך מליץ... אמנם, כאשר האדם זקוק להמתקה חזקה, אז יגלגל הקב"ה לפתחו בושה נוראה ואז ממילא הקב"ה בעצמו ימליץ עליו טוב.

וכן כתב המלבי"ם (תהלים סט יג) וז"ל, בעת ששייחו בי יושבי שער, ושותי שכר עושים ממני נגינות להתלוצץ, בעת ההיא 'אני תפלתי לך', כי העת הזאת שהם מתלוצצים עלי היא 'עת רצון', ובעת ההיא תפלתי, 'אלוקים רב חסדך עניני'. כו. עובדא הוה באחד מחשובי בני ירושלים, איש נכבד ונשוא פנים, שכמה אינשי דלא מעלי נטפלו אליו, ויבזוהו בחוצות ירושלים 'בביזי בזיונות', נשוא פנים זה נשבר מכך מאד, ויפן אל בית רבו הגה"צ רבי זונדל קרויזער זצ"ל וסיפר לו מאי דהוה, אך רבי זונדל לא ענהו דבר. חזר היהודי ואמר לרבו, מורי ורבי, מדוע לא ישים הרבי לבו אלי, הרי כל כך שבור אנכי על שפלוני שפך את דמי ודם זרעי ברשות הרבים, אך עדיין לא ענהו רבי זונדל דבר. עד שנזעק אותו יהודי 'וכי על מה יש לי רבי ומורה דרך, אם לא עבור שיעמוד ויחזק את ידי בשעה שהנני עובר 'פעקל' (סאת ייסורים ובושות). נענה רבי זונדל ואמר לו 'וכי לך יש 'פעקל', הרי לדברייך שפלוני בייש אותך, יש לך 'מתנה' גדולה - בהרבה טובה וברכה שתזכה על ידי בושה זו, וה'פעקל' של המבייש הוא'...

כז. וכך ביאר כ"ק אדמו"ר מקאלוב שליט"א לרפו"ש בלשון הכתוב בריש פרשתן (ד כד) 'זאת עבודת משפחות הגרשוני לעבוד ולמשא', שנרמזו כאן לכל אלו שהם מ'משפחות הגרשוני' - ש'מגרשים' אותם בביזי בזיונות, שעבודתם היא לעבוד ולמשא - לקבל עול ומשא הבזיונות באהבה, ולשמוח בייסורי הנפש העוברים עליהם. כח. כפי שהאריך ה'ארץ צבי' (פרשת נשא) שכשם שקוראים פרשת התוכחה קודם שבועות משום 'תכלה שנה וקללותיה' כך קוראים ברכת כהנים בפרשת נשא כדי ש'תחל שנה וברכותיה', ונזכה לשפע ברכות, וממילא נוכל ללמוד בהרחבת ויישוב הדעת, שלא נבוש ולא נכלם ולא נכשל לעולם ועד.

ישקו העדרים

ונקתה ונזרעה זרע' (ה יט), זכרש"י אם היתה יולדת בצער תלד בריוח, אם היתה יולדת שחורים יולדת לבנים (סוטה כו.).

מרגלא בפומיה דהרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע 'מיט בזיונות קויפט מען אפ דעם טויט', פירוש שכך הוא טבע הבריאה, שהבזיונות מצילות את האדם מן המיתה.

בימי המלחמה בשנת תש"ח ישבו בני ירושלים במקלטים (שעלטער) מאימת הפגזים שנחתו בזה אחר זה מהישמעאלים על השכונות (החדשות) בירושלים. באותו מקלט שישב הרה"ק רבי גדלי' משה מזוועהיל זי"ע א בנו של הרה"ק רבי שלומק'ה - ישיבה עוד אשה אחת שלא הייתה שפויה בדעתה, וכל יושבי המקלט סבלו מרורות ממנה - כי בין התקפת פגז לפגז היו פגזים יוצאים מפיה, והייתה מביישת את כל יושבי המקלט ב'טוב טעם ודעת' לכל אחד ואחד בשלו, למלמד בענייני מלמדות וכו' לשאר בעלי המקצועות, משנתמלאה סאתה ניגשו דרי המקום לשאול את פי הרה"ק רג"מ אולי נוותר עליה ונזכה עוד מקלטים בפה מפיק מרגליות כמוה, נענה הרג"מ, מן הדין מותר לכם לשלחה חוצה (שלא בעת סכנה) שתמצא לה מחסה ומקלט אחר, אלא שבטרם תעשו זאת אספר לכם עובדה שהייתה עם אבי הק':

בת חולנית הייתה לאבי, שכל אימת שעלה חום גופה הייתה נתונה בסכנת חיים עצומה, יום אחד עלה ונתעלה חום גופה למעלה למעלה, מיד לבש אבי את הרזולקע (מעיל עליון) ויצא לרחובה של עיר - בהיות אבי ממונה על ההקדש היה ממונה גם על גביית 'שכר לימוד' מהורי תלמידי הת"ת, באותו מעמד ניגש אבי אל אשה אחת קשת רוח וביקש ממנה שתסלק חובה לת"ת, מכיוון שהחוב שלה לשכר לימוד כבר הצטרף לחשבון גדול, וטיפס גבוה עד מאד, פתחה האשה את פיה שלא בחכמה

ובבזיון נורא ביזתה את אבי, מי אתה, ומי שמך לאיש שתדרוש מעמי שכר לימוד וכו'... כל אותה שעה שמע אבי ושתה בצמא ובשתיקה את דבריה. משגמרה את ה'דרשה' חזר אבי הביתה ובזכות אותם בושות יצאה בתו - אחותי מכלל סכנה. לא עבר זמן רב ושוב עלה חומה של אחותי וכמעשהו בראשונה יצא אבי הק' לרחובה של עיר לחפש בזיונות... ולא מצא... מכיוון שכן שב לביתו ונענה בצער, לא מצאתי אפי' בזיון כל שהוא, ואכן הבת - אחותי, שבקה חיים לכל חי באותו זמן.

מעתה אמרו נא, הנה, אבי הק' אמר שבזיונות מכפרים להפטר מן המיתה, ובמצב כזה שאנו עומדים בו - שפגזים נופלים מכל עבר והכל נתונים תחת סכנת מוות, וכי לא עדיף להיפטר מהסכנה ע"י בזיונותיה של האי איתתא.

הזכיע!

על פרקי אבות

נערך ונלקט
מתוך תוכן
דברי שיחותיו של
מוריגו הגה"צ
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

הפצה:

אר"י: 1800-22-55-66
ארה"ב: (718) 437-0054

ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת נשא תשפ"ה שנה י | גליון מס' 584

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

בניני אמונים

בניני תפלה בפרשה

ודוי לשם הכנעת הלב

"והתודו את השאתם אשר עשו והשיב את אשמו בראשו וחמישתו יסף עליו ונתן לאשר אשים לו" (ה ז)

תמה רבי אהרן קוטלר:

מדברי הרמב"ם (תשובה ב ב) משמע שמצות הודוי היא השלמת תהליך התשובה, שתחלתו בעזיבת החטא, חרטה וקבלה לעתיד. ולפי זה יש להבין מדוע בסדר התחנון אנו מקדימים את ודוי "אשמנו בגדנו" לדברי התחנונים, החרטה והתשובה שאחריה?

ותרץ: הודוי הפותח את סדר התחנון ומסדר לפי סדר אותיות הא' ב', נועד בעקר להזכיר לנו להתבונן עד כמה אנו משרשים בעמק החטא, מא' ועד ת', כדי שבכך יפגע לבנו להתעורר ולשוב בתשובה שלמה מרע דרכנו. אלו, אפוא, דברי התעוררות הבאים להזכירנו את מצבנו העגום ולהביא אותנו מתוך כך לחרטה ולתשובה גמורה, ולפיכך אנו פותחים בהם את הודוי (משנת רבי אהרן בחסות).

תפלת הפהנים אחר ברכתם

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" (ו כו)

אמרו חכמים (סוטה לט א) שלאחר שפחזרים הפהנים את פניהם מן העם בסיום ברכת הפהנים, מבקשים הם: "רבוננו של עולם, עשינו מה שגזרת עלינו, עשה עמנו מה שהבטחתנו (דברים כו טו): 'השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל...'"

ולכאורה, הלא כהן המוסיף ברכה על הברכות המפורשות בתורה עובר ב'בל תוסיף' (ר"ה כח ב), וכיצד תקנו להם להוסיף

קול אמונים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

אמן - מלה ששונה הון

לדו הייתם מגלים דרך פשוטה להרויח מדי בקר מאתים דולר בדקות ספורות, האם הייתם מוותרים על כך?

ובכן, יתכן שאתם מוותרים על הרבה יותר, כל יום מחדש!

במסכת חלין (פז א) קובעים חכמים שכל ברכה שונה עשרה זהובים. עשרה דיגרי זהב היו הון רב באותם ימים, שכן שמונה דיגרי זהב הספיקו לפרנס אדם במשך שנה שלמה (ר"ב פאה ח ח).

הראשונים צינו ששונה של ברכה מרמז בפרשתנו, בכתוב (במדבר ז יד): "כף אחת עשרה זהב" - כל "אחת" מתוך מכסת "כ"ף" [בגימטריה מאה] הברכות שאדם מצוה לברך מדי יום, שונה עשרה זהובים.

אבל - ויש כאן אבל גדול - השווי הזה מתנה בכך שהברכה נאמרה בפני מי שענה אחריה אמן, ואלו ברכה ללא אמן אינה שונה עשרה זהובים. כך פוסק הש"ך (ח"מ שכפ ט ד): אמן - היא שמקמת הברכה והיא זו שנותנת לה את שונה - עשרה זהובים.

כל אחד מאתנו מברך בבקר את ברכות השחר. אבל מי שאינו מקפיד שברכתו תשלם באמן, אבד באותו רגע הון עתק. מאתים זהובים ירדו לטמיון!

בכל פעם שהנכם עומדים לברך ברכות השחר, עצרו, אם כן, וזכרו שמאתים זהובים נמצאים ברגע זה ממש בהשג ידכם, וכל שאתם צריכים לעשות הוא להשמיע את ברכותיכם בפני מי שישלימם בעגית אמן!

זו הדרך הקלה והקצרה ביותר להרויח הון עתק, ומי מוכן להפסיד אוצר שכזה, ולו גם פעם אחת?!

בקריאת "כף אחת עשרה זהב!"

שבת שלום,

213 278 מכאולס"ן

ברכה אחר ברכתם, באמרום "ברך את עמך את ישראל"?

רבי מאיר קפלו מצביע על שני דקדוקי לשון, אשר מחמתם אין לראות כאן ברכה נוספת כי אם תפלה ובקשה מאת ה':

א. תפלה זו נפתחת במלים: "עשינו מה שגזרת עלינו", ומדוע עליהם לומר זאת, וכי אין הדבר גלוי לפני הקב"ה? אלא שבכך מבהירים הפהנים שברכתם הסתיימה, ומפאן ואילך אין דבריהם אלא דברי תפלה ובקשה שיתקיימו ברכותיהם.

ב. אסור 'בל תוסיף' אסור על הפהנים להוסיף ברכה בסגנון פסוקי ברכת פהנים - בלשון נוכח כלפי העם. ואולם הפסוק "השקיפה ממעון קדשך..." אינו נאמר בלשון נוכח, אלא כבקשה לקדוש ברוך הוא, ולפיכך אין אמירתו נחשבת כנוספת ברכה (דברי מאיר עמ קנט).

הקב"ה נותן את מלות התפלה בפני האדם

"ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארץ העדת מבין שני הכרבים וידבר אליו" (ו פט)

דרש ה'חתם סופר':

בעת שאדם מתפלל, ה' יתברך הוא ששם את הדברים בפני המתפלל, וכפי שאנו מקדימים לבקש לפני תפלת העמידה: "ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך" (תהלים ג ז).

סוד זה נרמז בפסוק שלפנינו: "ובבא משה אל אהל מועד לדבר" - בתפלה, "וישמע את הקול מדבר אליו" - הבין שהדברים נתנים לו מן השמים, ורק אז יידבר אליו" - עמד משה והתפלל את אשר נתן בפיו (חתם סופר).

ברכות השחר פתלכה

בקול בכונה בחברותא

חמיש אמונים - חמישים זהובים

כאשר נכנס משה אל הבית, גלה כי יש רק שמונה אנשים מלבדו, ויש לגיס אדם נוסף כדי להשלים למגן. דקות ארוכות חלפו עד שהשג עשירי למגן, וכאשר השג העשירי אמר האבל את הקדיש מיד, ומשה יצא לדרכו. תקנה קלושה קננה בלבו שאולי נותר מתוך תכולת הבית משהו קטן בעבורו. כשהגיע למקום גלה כצפוי כי הסוחרים האחרים, ובכללם ידו, הקדימוהו. מכל הסחורה הרבה לא נותר כמעט דבר בעבורו זולת אי אלו בגדים ישנים ובלויים. כדי שלא לשוב בידים ריקות קנה משה את הסמרטוטים בכמה פרוטות ופנה לשוב לביתו.

בבית, כאשר נבר בין הסמרטוטים שרכש, צפתה לו הפתעה של ממש. בין הסמרטוטים היה פר יטון ובלוי. משה פרס את תפריו כדי להשתמש בנוצות שבתוכו, ולתדהמתו מצא בתוכו אבן חן יפהפיה. כשהאבן בידו צעד מיד אל השוק ובקש מאחד מסוחרים התכשיטים שייעריך את שוניה. מה רבה היתה תדהמתו כאשר הלה העריכה בלא פחות מחמשים זהובים. ואם לא די בכך, הרי שהוא שלם את תמורתה במזמן, והאבן עברה לרשותו.

שמח ומרצה, כשכיסו תפוח מזהובים, שב משה לביתו לספר את הספור המפלא שהתרחש עמו. אלא שאוגתו צננה את התלהבותו באמרה כי לפי תאורו נראה לה שהמחיר שקבל תמורת האבן היה נמוך בהרבה ממחירו האמתי, ועליו אפוא לשוב אל הסוחר ולדרש ממנו לבטל את המקח.

בלית ברירה נאלץ משה לשוב אל הסוחר. בעודו בדרך, תוך שהוא מהרהר במחו אחר טענות שיטען בפני הסוחר כדי שישתכנע לבטל את המקח, עבר ליד בית המדרש הגדול, 'מדרש בית זילכה'. פתאום נזכר כי מעולם לא עשה צעד משמעותי מבלי להתיעץ עם מאור הגולה בעל ה'בן איש חי', ומדוע שישנה עתה ממנהגו?!

ממחשבה למעשה פנה משה לעבר בית המדרש. בפנת בית המדרש ישב ה'בן איש חי'. משה נגש אליו ביראת כבוד, ספר לו את המעשה לפרטיו ובקש עצה האם עליו לשמע בקול אשתו ולדרש מהסוחר לבטל את המקח.

האזין הרב למעשה מתחלתו לסופו, ואחר השיב בפקחותו הנוצעת:

"לפי דברי חכמים (ראה חלוין פו א) ששכר כל אמן הוא עשרה זהובים, נראה כי אין כאן שאלה כלל; הלא אחרת לבוא למקום הסחורה משום שהתנדבת לענות אמן אחר קדיש. לפי שענית בקדיש חמש פעמים אמן, חפצו משמים לשלם לך את שכרך משלם - חמשים זהובים תמורת חמש אמונים, והקרו ממת לעולם הבא, ומדוע תבטל את המקח?!"

'אהבת חיים', פרשת חיי שרה

שמהותו: קניית חפצים ובגדים ישנים מאנשים המבקשים להפטר מהם, ומכירתם לאחרים תמורת תשלום סביר.

עסקי החפצים המשמשים היו כרוכים בסכנו ובסכוי. חפצים רבים שנרכשו בידי הסוחרים נותרו בידיהם ללא דורשים, והכסף שהשקע בהם ירד לטמיון. במקביל, לעתים היה בו צד רוח לא מועט, כאשר היו מתגלים בין החפצים הישנים מוצרים בעלי ערך רב, אשר נמכרו במחיר נמוך. הזדמנויות שכאלה היו הסבה העיקרית שגרמה לאנשים רבים לעסק בתחום זה, ואלה היו מקור הרוח הגדול בעסקיהם.

שוון ומשה היו שני ידדים ותיקים שעסקו במסחר משוגג בחפצים משמשים. באותו הבקר עשו השניים את דרכם בסמטה היוצאת מדאר אל יהוד' - הרובע היהודי של בגדד, ופניהם מועדות אל עבר אחת משכונות הגויים.

השניים היו שם דבר בקרב סוחרים החפצים המשמשים בבגדד. במהלך השנים הרבות שבהן עסקו בתחום זה, הצליחו לפתח חוש מיחד לזהי הזדמנויות רוחיות. לרשותם עמדו לא מעט אנשי קשר בשכונות הגויים, אשר תמורת אחוזים בודדים היו מודחים להם על אנשים בסביבתם, שבקשו להפטר מחפצים שהיו בביתם.

כאשר שמועה שכזו גנבה לאזניהם היו שוון ומשה מתייעצים תחלה בינם לבין עצמם בנוגע לטיב העסקה, וכאשר חושיהם המחזדים אמרו להם שיש בה כדאיות, היו מודרזים ללכת למקום כדי להתחרות עם חבריהם הסוחרים על החפצים שעמדו למכירה.

באחד הבקרים הגיעה לאזנם שמועה על משפחה ערבית עשירה שעמדה להעתיק את מגוריה לארץ אחרת, ומשום כך היא מוכרת את כל תכולת ביתה למרבה במחיר. הזדמנות שכזו, דעו השניים, אינה באה אלא אחת לזמן רב. סוחרים רבים בודאי יעשו את דרכם למקום, וככל שיקדימו לבוא, כך יגדל סכומם להרווח.

עם בקר החישו השניים את צעדיהם לעבר הכתבת שנמסרה להם. כמעט שיצאו מדאר אל יהוד', והנה נער צעיר בעל מבט עז חוסם את דרכם ומתחנן אליהם: "אנא, יהודים יקרים, אנו זקוקים בדחיפות לעשירי למגן. אבי שיחיה יושב שבעה על אביו, והוא חיב לומר עליו קדיש. פרגע אנו רק תשעה אנשים - האם תוכלו להצטרף אלינו כדי שאבא יוכל לומר את הקדיש כחיובו?"

שוון ומשה נעצרו. הנסיון היה קשה; מחד גיסא, עומד כאן יהודי הזקוק לעזרתם, ומאידך גיסא, עמדה בפניהם הזדמנות לרוח משמעותי. לאחר התלבטות קלה החליט שוון לנקט את הכלל של "חייב קודמים" ולמחר לעבר מחוז חפצו. משה לעמיתו בחר להחזיק בכלל: "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה", וללכת אחר הנער לביתו, אף על פי שהיה כרוך בהליכתו סכנו כבד של החמצת הזדמנות חד פעמית לרוח נאה.

העיר בגדד - מרכז התורה שבגולת בכל, נודעה עוד מימי קדם כעיר מלאה חכמים וסופרים. הקהלה היהודית המפארת שקבעה בה את משכנה מזה כאלף שנים, היתה סמל ודגמה לכל קהלות המזרח, בהוציאה מתוכה גדולי תורה בעלי חכמה ודעת, אשר רבים מהם התפרסמו בכל קהלות ישראל כנאונים שהאירו את העולם בתורתם.

המפרסם בין בתי המדרשות שבעיר בגדד

בבית, כאשר נבר בין הסמרטוטים שרכש, צפתה לו הפתעה של ממש. בין הסמרטוטים היה פר יטון ובלוי. משה פרס את תפריו כדי להשתמש בנוצות שבתוכו, ולתדהמתו מצא בתוכו אבן חן יפהפיה.

היה 'מדרש בית זילכה'. בית מדרש מפאר זה הוקם בזמנת האזן הנוצעי רבי עבדאללה סומך זיע"א, שאף עמד בראשו והעמיד בו רבים מרבני יהדות בגדד. אחריו המשיך בדרכו תלמידו הנוצעי, מאור הגולה, מרו רבי יוסף חיים בעל 'בן איש חי'.

הספור שלפנינו התרחש בתקופה שבה שמש ה'בן איש חי' כרבה של הקהלה היהודית ואב בית הדין של בגדד. באותה תקופה רוח בעיר בגדד עסק העתיקות,

אָלָא אַם כֵּן הוּא מוֹסִיף וְאִי הַחֲבוּר וְאוֹמֵר "אָמֵן וְאָמֵן".

ההוכחה מן הכתוב שלפנינו

הגאון מוילנא מביא ראיה לשיטת הירושלמי מדברי המשנה (סוטה יח א) המסבירה שהתורה הורתה לאשה לכפל ולענות "אמן אמן", ככתוב "ואמרה האשה אמן אמן", לפי שהכהן מוסיף ומטיל עליה שבועות נוספות כדי לודא שלא נטמאה באופנים נוספים.

ולכאורה, אם משמעות כפילות ענית אמן היא חזק הדבר, אם כן כיצד למדה המשנה מכפילות זו שהכהן משית עליה שבועות נוספות, אולי לא כגון הכתוב אלא להורות שעל האשה לקבל על עצמה בכל תקף את שבועת הכהן?

על כרחנו צריך אפוא לומר שהמשנה סברה כדעת הירושלמי, שבכפילות ענית אמן יש לחשש לאמות ברכה לשתי רשויות, אם לא שנאמר שהאמן השניה מכוננת כלפי שבועה אחרת (באור הגר"א או"ח שם יב, וכן כתב הבני יששכר בספרו 'מגיד תעלומה' על רא"ש פרק ה' סימן טז).

הפסק בין האמנים

ועדין יש להקשות על שיטת הירושלמי מן הפסוק בנחמיה (ח ו): "ויברך עזרא את ה' האלקים הגדול ויענו כל העם אמן אמן", ששם הוא ללא וא"ו החבור?

הפרי חדש (שם) מבאר שבפסוק העם אמן אמן על ברכת עזרא, הפסיקו מעט בין האמן הראשונה לשניה, ובכך האמן השניה אינה מצטרפת לראשונה והרי זה כאלו ענו בכל פעם רק אמן אחת, ובאופן כזה אף הירושלמי מודה שמתר.

בעלי תמר' על הירושלמי (שם) מוסיף ומציין כי אכן המתבונן יראה כי בכל מקום שנאמר במקרא שתי פעמים אמן, שתי האמנים מפרדות בפסיק (כזה: |) המורה שיש להפסיק ולשהות ביניהם (וראה שם שצ"ג גם לדעת הט"ז (סג ב) הסובר כדעת הפרי חדש, שאין אסור אם מפסיק בין האמנים).

ענית 'אמן אמן' אחר ברכה

"ובאו המים המארים האלה במעיך לצבות בטן ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן" (ה כב)

מקור הדברים

המשנה במסכת מגלה (ד ט) אומרת שהכופל ואומר "מודים - מודים" בשעה שכורע בברכת ההודאה משתקים אותו, מפני שגראה שמקבל עליו שתי רשויות. הירושלמי (שם הלכה י) מוסיף שמשמע זה אף אין לכפל ולענות "אמן אמן" אחר ברכה, לפי שגראה שהוא מאמת בכך ברכה לשתי רשויות.

אלא שיש להקשות, הלא מצינו כמה פסוקים בספר תהלים שבהם נכפל "אמן ואמן" (תהלים מא יז, עב יט, פט נג)?

ואכן, רבנו בחיי (שמות יד לא) כותב לאור פסוקים אלו: "וכל המכון והכופל אמן - אמן זוכה לשני עולמות, וכן אמר דוד עליו השלום (תהלים עב יח-ט): 'ברוך ה' אלקים אלקי ישראל עשה נפלאות לבדו. וברוך שם כבודו לעולם ועלמלא כבודו את כל הארץ אמן ואמן'". ואולם איך יתשבחו פסוקים אלו עם דברי הירושלמי?

הלבוש (או"ח סא יב) מבאר שהירושלמי לא אסר אלא לכפל ענית אמן ללא וא"ו החבור, אבל כאשר מוסיפים וא"ו החבור ואומרים "אמן ואמן" אין לחשש לשתי רשויות, לפי שבלשון כזו האמן השניה מחברת אל הראשונה ובאה רק לחזק אותה.

מחלקת הפוסקים להלכה

הבית יוסף פסק כדעת רבנו בחיי (שם), שאין לחלק בין ענית "אמן ואמן" לענית "אמן אמן", ולישיתו גם ללא וא"ו החבור אנו אומרים שהאמן השניה לא באה אלא לחזק את האמן הראשונה. וכן פסקו המגן אברהם (שם י) והשלחן ערוך הרב (שם יא).

אולם הרמ"א (שם יב) פסק כדעת הירושלמי שאין לכפל ולענות "אמן אמן", וכן פסק המשנה ברורה (שם), שאין לכפל ענית אמן,

לספוס: לענות 'אמן אמן' - יש אוסרים ויש מתירים, ואם מפסיק בין אמן לאמן מתר. לענות 'אמן ואמן' - לכלי עלמא מתר.

אמן
מילה
שישורה הוז

אמן - "זה שאמרו חכמים (חלין פז א) ששכר ברכה הוא עשרה זהובים, הוא דוקא כשאומר אותה בקול רם, שהוא מזכה את הרבים שעונים אמן".

לוקוט מעם לויג' משפטים עמ' תשלא

יהודי יקר!
בכל בקר שהנף עומד לברך את ברכות השחר, אל תפסיד את שכר הברכות!
הקפד לאמרם באזני מי שיענה אחריהן אמן!

אמן פועלת לטובה תמיד

"ובאו המים המוארים האלה במעין לצבות בטן ולנפל ירך ואמרה האשה אמן אמן" (ה כב)

הרמ"ד ואלי מפרש כי מאחר שענית אמן מועילה להציל את האדם בכל מצב שהוא נמצא, לפיכך כופלת האשה את עניתה, כך שבכל מקרה יפעל הדבר לטובתה: אם תמצא טהורה - תזכה מכחה לקיום ברפת: "ונקתה ונרעה זרע" (לעיל פס' כח); ואם חלילה תמצא טמאה - לכל הפחות יכפר לה בכך עוונתה, והיא תנצל מרדת שחת למדור תחתון שבגיהנום (שבטי' ה').

מודעה ואזהרה לפנהנים העולים לדוכן

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם" (ו כג)

שקוד היה רבה של קובנה רבי יצחק אלחנן ספקטור על תקנתם של בני דורו, ומעת לעת היה נושא דבריו ברבים לחזק בנושאים שונים שעלו על הפרק. בשנת תרמ"ח פרסם פרוז מיחד לכהנים, אשר כמנהג ארצות חוץ לארץ נשאו פניהם רק במוספי המועדים והמים הנוראים, וכך כתב בו:

"מודעת זאת לכל, גדל אזהרת חז"ל והספרים הקדושים במצות אמירת אמן? היא שמה רבא ואמן, ולהפך, חס ושלום, בחמר המבטלים. והנה ראינו אשר בימים הנוראים ובימים טובים, אשר הפנהנים עולים בהן על הדוכן, כאשר חוזרים הכהנים מדוכנם טרם גמר הש"ץ אמירת קדיש של תפלת הצבור, והצבור מהזדרים בחזירתם לישר כחם [להודות להם בברכת "ישר כח"] בעד דוכנם, וכל זה הוא בעת

אמירת הש"ץ את הקדיש ומבטלים על ידי זה מלענות אמן? היא שמה רבא, ואמן אחר הקדיש.

לכן הנני מבקש את הכהנים, שכל ימיהו לשוב מדוכנם עד אחר שיגמר הש"ץ את הקדיש שאחר החזרת הש"ץ, ולא יגרמו חס ושלום מכשול לצבור, ובזכות זה נזכה לראות בשוב הכהנים לעבודתם ולמשמרתם במהרה בימינו אמן" (תשובות רבנו יצחק אלחנן ס' א).

"כה תברכו" - רמז למאה ברכות

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם" (ו כג)

דרש רבי מנחם מנדל לזר, רבה של סטריז'וב:

תבת "כה" מרכבת משתי אותיות: כ' - בגימטריה עשרים, וה' - בגימטריה חמש. נתן לדרש מכך רמז למצות אמירת מאה ברכות ביום: "כה תברכו" - עליכם לברך מדי יום כ' פעמים ה' ברכות, דהינו מאה ברכות (שבע שמות).

אמן זוקפת כפופים

"נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם" (ד כב)

"ראש" בגימטריה 'שמע' ואמן; מלמדנו הכתוב כי אף: "בני גרשון" - אלו שטרדתם בפרנסת ביתם מבקר עד ערב גורמת להם לחוש כמגרשים ודחויים מעבודת ה', יכולים להתנחם בכך שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת לקרא את שמע ולענות אמן, שכן מצוות חשובות אלו - די בהן כדי לזקף את קומתם הרוחנית (ארן עדת).

שערי גן עדן

ענית אמן במשנת בעל ההלוא

רבנו כתב אגרת מפלאה העוסקת בכונת אמן ובשגב מעלתה. האגרת בשלמותה מובאת בספר 'פתר מלוכה' עמ' רעג, ולהלן מובאים שני קטעים מאגרת זו:

בענית אמן מתקדשים

כך מבאר רבנו באגרתו את דברי חכמים (שבת קט"ב): "כל העונה אמן בכל כחו פותחים לו שערי גן עדן": "בענותו אמן אז נפתחים השערים של הגן עדן, כי השערים הן בעולם הזה - תורה ומצוות שהם שערים להפגס לגן עדן. ובענותו אמן בכונה הנזכרת, אז גורם שיפתחו לו השערים שערי החכמה, ושורה עליו הקדשה העליונה וההשגחה הנפלאה לעלות ממדרגה למדרגה".

בקשה בענית אמן

לאחר שמאריך רבנו לבאר באגרתו מה עמקו פונותיה של ענית אמן, הוא מסיימה בדברים אלו: "והעצה היעוצה למי שאינו יכול לכון כל הפונות הנזכרות... שיכון שהוא מוציא את התבה מפיו, והקדוש ברוך הוא בחסדו יעשה כל התקונים שצריך לעשות עם ענית אמן, ויכון בדעתו בקשת רחמים מה' שיעשה בחסדו את התקונים הנזכרים".

רבי נפתלי הרץ הלוי וידנבוים י"ד בסיון תרס"ב

מצבת רבה הראשון של יפו רבי נפתלי הרץ הלוי וידנבוים זצ"ל

רבי נפתלי הרץ הלוי נולד בבאליסטוק בשנת תרי"ג לאביו רבי אריה ליב. מילדותו שקד על למוד התורה יומם ולילה והתפרסם כבקי בנגלה ובנסתר.

בשנת תרמ"ד עלה לארץ ישראל והתישב בשכונת מאה שערים, שם הרביץ תורה בישיבה שיסד.

משעמדו גדולי ירושלים על גדלותו ופצו למנותו כסגן לרבה הישיש של העיר רבי שמואל סלנט, אך לבסוף עלה הצורך למנותו כרבה הראשון של יפו והמושבות החדשות שהוקמו אז בסביבתה. במשורה זו החל לכהן בשנת תרמ"ז, והניח את היסוד לחיי היהדות בעיר.

עסק רבות בספרי הקבלה שכתב הגר"א ואת חלקם ההדיר. כמו כן הוציא לאור את סדר הגר"א עם באוריו 'שער נפתלי' ואמרי שפר.

בהספקתו לפרוש 'לוחות הברית' שהדפיס רבי נפתלי על ספר 'ברית עולם', מפליג רבי יוסף חיים זוננפלד בשבחיו של רבי נפתלי, וכך הוא כותב: "והגאון המפרש גם הוא היה מהמסתתרים הגדולים, אשר זכיתי לשיחתו, וממש מעולם לא החזיק טובה לנפשו, ונתקיים בו (אבות ו א) 'כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה', כי בלתי זה כמעט אי אפשר לחבר חבר כזה".

נפטר בירושלים ביום י"ב בסיון תרס"ב בהיותו כבן חמשים שנה, ומנוחתו כבוד בהר הזיתים.

{ אז נדברו }

פרשת נשא תשפ"ה | גליון מס': 693 | לסדר:

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

--

כתובת חדשה

בית שמש

להשגת גליונות וספרים:

משפחת אבוהצירא יחזקאל הנביא 3

רמה ג'

0534138554

כמו כן: ביחשלים:

ניתן להשיג גליונות בשכונת

(מורדות) גילה- משפחת וייס-

0533148864

רוצים להיות שותפים

בהוצאות העלון?

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (נ"ר)

באשראי: "נדרים פלוס"

(שם קופה: עלון אז נדברו)

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

תודה מראש!!!

לירושלמים שלא זכו להגיע לכותל בחג השבועות... ובעצם... לא רק...

ביקשו ממני לדבר באיזה בית כנסת בחג השבועות... משהו כזה קצר לפני ערבית... ולמי שלא יודע... יש קושי מיוחד להגיד דרשה בכניסת חג וכדו'... דווקא בגלל גודל השעה שיש כ"כ הרבה מה להגיד ואתה לא יודע מאיפה להתחיל... דווקא בגלל זה אתה לא יכול סתם להגיד וורט יפה... אתה צריך להיתפס על נקודה מהותית יותר שתוכל להגיד שזה כככל העניין של חג השבועות!!! וזה מאתגר!! שברתי את הראש מה להגיד... ואז נפל לי רעיון... פתחתי בדברי ואמרת: שאם נרצה לתמצת את כל פנימיות עניין חג השבועות... אם נרצה להגדיר את זה במשפט אחד ממצה... זה הגמ' בברכות דף ה'... שמה כתוב שם?? שנים שנכנסו להתפלל לאחד כבר סיים להתפלל והשני עדיין לא... ואותו אחד ממחר לצאת אז היות ופעם בתי הכנסיות היו בשדה והיה מסוכן ללכת לבד... אז יש דינא דגמ' שהוא צריך להמתין לחבר עד שהוא יגמור את התפילה ואם לא אז ה' ישמור... גורם לשכינה שתסתלק מישראל!! נענית ואמרת: לעניות דעתי זה!!! זה החיזוק שאנחנו צריכים לקבל על עצמנו בחג השבועות!! שאם סיימת את התפילה ואתה מצידיך רוצה לצאת... אבל לא!! תקבל ע"ע להמתין לחבר שלך עד שהוא יסיים... זה כל העניין של חג השבועות!!! זה מה שאנחנו צריכים לקבל על עצמנו... ואני כבר רואה בזוית העין שאנשים מסתכלים עלי בתמהון... מה... מה קרה לו... מה הוא נפל דווקא על הדינא דגמ' הזה?? רגע... אולי זה בדיוק יוצא בעמוד היומי של המ"ב של דרשו... אבל לא... הם כבר ממזמן עברו את סי' צ'... בפרט שהדינא דגמ' הזו לא כ"כ נוגע למעשה היום כפי שמבואר במ"ב שאנו לא מתפללים בשדה... אז מה קרה לי 'על הבוקר' שנפלתי על דינא דגמ' נקודתי והחלטתי שזה כל העניין של חג השבועות???

ואני כמובן 'שמתי לב' למבטים שנעצו בי וחיכיתי לרגע הזה ואמרת: אני מבין שאתם מתפללים למה אני עושה כזה עסק מהדינא דגמ' הזה... אבל מה אעשה... זה לא אני... זו הגמ'!!!! הגמ' שם אומרת שאם הוא המתין לחבירו זוכה לברכות הללו שנא': לו הקשבת למצוותי ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך... תראה איזה ברכות מפליגות... ועל מה?? על מי שהמתין לחבר שלו חמש דקות?? ואם הגמ' מרעיפה כאלו ברכות עצומות על מי שממתין לחבר שלו... כנראה... כנראה שיש באמת עניין מאוד מאוד גדול להמתין לחבר שלו... ויתכן!!! הוספתי בזהירות- יתכן שזה אפילו עניין יותר גדול מלקבל ברכה ממי שביזו אותנו... כלומר: במקום 'לארגן' שיבזו מישהו בשביל לקבל ממנו ברכות... אולי כבר יותר כדאי לחפש מישהו שהתעכב בשמו"ע ואז תחכה לו ותקבל את זה בלי צורך בבשוות של השני... בקיצור: דאגתי 'לעצבן' את העסק יותר ויותר... הצלחתי להרגיז את האנשים ולהצמיד אותם לפינה ולתת להם להבין שמסתתר פה משהו... השאלה מה?? מה כ"כ מרומם ומיוחד ונשגב ביהודי שבסה"כ מתחשב בחבר שלו וממתין לו חמש דקות עד שהוא יסיים מעריב?? למה מגיע לו כ"כ הרבה שכר?? 'והכי הכי': למה אדון אז נדברו החליט כטוב לבו ביין שזה כל העניין של חג השבועות??

אז ככה: כעת הרגעתי את הציבור ואמרת: להם: תנוו דעתכם!! ההיגיון הנורמלי שלכם צודק!! אותו יהודי שהתחשב בחבר שלו והמתין לו שבע דקות עד שהוא יסיים מעריב... עם כל הכבוד והערכה... אין פה מעשה נאצל עד כדי כך שמגיע לו כל הברכות שבעולם... רק מה כן? יש מעלה אחת ויחידה במה שהוא עושה... שזו מעלה שאין למעלה ממנה: הוא עושה מה שצריך!!! כעת?? כעת מה צריך?? כעת צריך להמתין לחבר!!! ומהי המצווה הכי הכי גדולה?? לעשות מה שצריך!!! וזה קבלת התורה... כשקבלנו עול תורה... מה קבלנו? הסכמנו לקבל הוראות מה'... מהיום ה' מכתוב לנו את הל'... מהיום אני לא עושה מה שמתחשק לי בעבודת ה'... אני לא דוחף לרבש"ע מצוות ומעשים טובים לפי הקריזה שלי... לא! מהיום אני מוכן לתת לרבש"ע מה צריך לעשות!!! וממילא המצווה הכי הכי גדולה בעולם: זה מה צריך לעשות!!!

ומעתה: אותו יענקל שצריך להמתין כעת לשמרל שייסיים את התפילה שלו... תסכים איתי שיענקל עומד על קוצים... כי... נו כבר... אני ממחר... אני לא משועמם... יש לי כולל ערב... יש לי רשימה של דברים מאוד חשובים שאני צריך לעשות... ופתאום הוא תוקע אותי פה... יש לי זמן לחוסר ריכוז שלו בתפילה... זה מעצבן... נכון?? אז זהו!! שחז"ל מרגיעים את יענקל ואומרים לו: יענקל... מה הלחץ?? לאן אתה ממחר?? כי אין לך זמן... יש לך כעת דברים יותר חשובים לעשות?? אז זהו שלא!! היות ובסיטואציה הספיציפית הזו, הרי לחכות כעת לשמרל זה מה שצריך לעשות!!! אז אתה יכול להתרווח בנחת... אתה כעת עושה את המצווה הכי גדולה בעולם... ומה היא?? לעשות מה שצריך!!! ברגע שאתה עושה מה שצריך אתה נמצא בטופ!!! אתה נוגע בנקודה הכי חשובה ביהדות!! ממילא אתה לא מפסיד כלום... אל תמהר כ"כ כי אני ממש ממש לא בטוח שעוד תזכה לרגעים כאלו מכווננים בערב הקרוב... מה שבטוח בטוח... כעת אתה נמצא במקום הכי טוב!!! האם כששמרל יסיים ואתה סו"ס תוכל ללכת לאן שרצית... יתכן שאתה תזכה בערב הזה לעשות עוד הרבה דברים חשובים ויקרים... אבל האם זה מה שצריך? !? לא בטוח!! יכול להיות שזה יהיה מצוות מאוד גדולות... אבל כל עוד שזה לא שצריך ונדרש?? אז תדע לך שכעת שאתה עושה מה שצריך אתה נמצא במקום הכי טוב שאתה לא מפסיד כלום...

בקיצור: המצווה הכי גדולה בתורה זה לעשות מה שצריך!!!!!! ומה באמת צריך??
המשך בעמוד 4-3 בגליון זה.

מה הטעות שעלתה לצדוק ובייתוס במחיר חיים...???

בשבתות אלו אנחנו לומדים מסכת אבות... ומיד בהתחלה... במשנה ג' אנו פוגשים את המשנה: אנטיגנוס איש סוכו קיבל משמעון הצדיק הוא היה אומר: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב **על מנת לקבל פרס**"... מי שידוע... למשנה הזו היה סוף עצוב מאוד... לאנטיגנוס איש סוכו היו שני תלמידים- צדוק ובייתוס שהם לא הבינו נכון את דבריו... הם הבינו מתוך דבריו שכביכול אין שכר ועונש... וכתוצאה מההבנה השגויה הזו הם פרשו עם ותלמידיהם ומזה נולדה כת הצדוקים והבייתוסים שכלל ישראל סבל מהם רבות עד החורבן...

וכאן מתעוררת שאלה פשוטה ועצומה המתבקשת מאליה:

איך צדוק ובייתוס הבינו והוציאו מדבריו של אנטיגנוס שאין שכר ועונש? איך הם הגיעו לזה? הרי אנטיגנוס בסה"כ אומר בדיוק ההיפך!!! הרי מה הוא אומר? **אל תהיו** כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס!!! מה כתוב כאן להדיא? **שיש** יש פרס!!! רק מה???

אתם!!!! אתם אל תהיו כאלו... כשאתם כבר עושים מצוות תעשו את זה מתוך כוונה טהורה... ולשמה... ואל תעשו את זה **בשביל** לקבל פרס... זה בסה"כ כל מה שהוא אמר... אז איך הם הוציאו דברים מהקשרם והבינו שהוא כביכול מתכוין שאין שכר ועונש? הרי זה בדיוק ההיפך ממה שהוא אמר?? הרי מדבריו מדויק להדיא יש! יש פרס...???

אז אכן... הרמב"ם בפירושו המשניות מרגיש בשאלה הזו והוא אומר הסבר עמוק מאוד: עיקר הטעות של צדוק ובייתוס הייתה לא פחות ולא יותר מהמילה **פרס!!!!** אנטיגנוס (משום מה...) לא השתמש במילה שכר... אלא **בפרס**... (אל תהיו כעבדים... על מנת לקבל פרס)

מה ההבדל בין **שכר** ל-**פרס**?? ההבדל הוא שמים וארץ:

שכר זה **תשלום על פעולה!!!** מיישנה הגיע **ועזר** לו... **הועיל** לו... **פעל** בשביל... ואני באמת חייב לו תגמול על התועלת שהוא הביא לי... ולכן על הפעולה הזו מגיע לו **שכר** ובישור!! כאן משתמשים עם המילה בשם **שכרו!!!** לעומת זאת פרס?? מתי מחלקים פרסים?? **נו... מתי??** כשלי לא היה שום תועלת ממך... לי אין שום אינטרס... לי אתה לא מועיל... לי אתה לא מעלה ולא מוריד... לי אין שום נפקא מינה מה תעשה ואם בכלל תעשה... רק מה?? אני סבאלע טוב וכמו שאני מחלק טופים לילדים כי אני אוהב לעשות טוב לילדים... אז על אותו משקל אני רוצה לעודד אותך ולדרבן אותך... נטו להנאתך ונטו לטובתך... ובשביל זה אני צובט לך בלחי ומבטיח לך שאם תתנהג יפה ותעמוד במשימות שאני מצייב לפניך אני אתגמל אותך ואני אתן לך... ואז מה אני אתן לך? **פרס!!!!** כאן מתאימה המילה **פרס!!!!** כשאני לא קבלתי ממך כלום אז לא מגיע לך ממני שום שכר!!! רק מה כן?? פרס!!! מילגת עידוד... אולי גם בצירוף מחיאות כפיים סוערות... לפי העניין...

זו הייתה הטעות הנוראה של צדוק ובייתוס שעלתה להם במחיר חייהם! היות ואנטיגנוס איש סוכו השתמש במילה **"פרס!!!!"** צדוק ובייתוס הבינו מדבריו שהקב"ה משלם על תקן של חלוקת **פרסים**... ואם התגמול אכן מגיע על תקן של פרס!! (ולא על תקן של שכר) על כרחך שכל התורה והמצוות שאני עושה זה לא באמת נוגע לי יתברך... זה לא באמת מעניין אותנו... ואין לו שום תועלת ממשית ממה שאני עושה...

נו... אם ככה אז למה הוא בכל זאת מצווה אותי ותובע ממני וגם מבטיח לי על זה גמול?? **הכל בתור פרס!!!! בקיצור: הקב"ה מחלק פרסים למצטיינים!!!!** אם אכן כך, אז צדוק ובייתוס הגיעו למסקנה ש... שבעצם... רגע רגע... בשביל מה בכלל לעבוד את ה'?? מה תגיד?? **למענו יתברך**...?? לעשות לו נחת רוח?? לא... הרי כפי שסיכמנו אין כזה דבר... כי סיכמנו שאין לו יתברך שום דבר מהעבודה שלי... (וההרואה שמגיע לי ממנו רק פרס ולא שכר) מה כבר נותר לי?? המנוע היחיד והסיבה היחידה שעוד נותרה לי למה בכל זאת לעבוד אותו יתברך זה כמו הילדים הקטנים שמוכנים להגיע למתמידים ולסבול ולהשתעמם... העיקר שבסופו של דבר אני אקבל פרס!!!! נו... אז לפחות נקבל פרסים... אבל אז עקא... שלפתע מגיע רבינו אנטיגנוס איש סוכו וגם את זה הוא לוקח מאיתנו... הוא מצפה מאיתנו: אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס... אה... אם לא בשביל לקבל פרס... **אז בשביל מה כן??** כאן כבר לגמרי יצא לנו האויר מהמפרשים... יצא לי כל המיץ... בשביל מה לעבוד את ה'???

זו הייתה נקודת הטעות הנוראה של צדוק ובייתוס שעלתה להם במחיר איבוד שתי עולמות!!!! הטעות האיומה הזו גרמה לצדוק ובייתוס להתנתק רגשית מהחיבור לעבודת ה'!!! ולמה?? כי בן אדם שבין שהוא עובד על ריק... הוא מרגיש שהוא סתם טוחן מים והוא לא בונה משהו אמיתי... הוא לי יוצר ומפעיל משהו... אלא הכל מתחיל ונגמר בסבל שיצדיק את הפיזיו בדמות פרס... אוטומטית הוא נהיה כמו תינוק הבורח מבית הספר... שמבטיחים לו ממתקים ופרסים ב"אבות ובנים" וכל הראש שלו עסוק רק בפרס... (וברגע שיתגב לאזני ישמע שהשבוע משום מה אין פרסים ואין ממתקים... אז לך תחפש אותנו... לך... תנסה... אין עם מי לדבר...)

עד כאן הטעות של צדוק ובייתוס... עד כאן מה לא!! נו... אז מה כן?? מה האמת?? שהקב"ה נותן **שכרו!!! לא** פרס!!! חז"ל מדגישים אין ספור פעמים שהגמול שהקב"ה נותן הוא חלילה וחס לא על תקן של פרס... אלא על **תקן של שכרו!!!** הקב"ה כביכול צריך אותך... אתה יכול להועיל לקב"ה... הקב"ה ברא מנגנון מיוחד של בריאה כזו שכביכול במעשים שלנו אנחנו יכולים להועיל ולהזיק...

וזה כל אבן יסוד פינת האמונה היהודית שנפש היהודי היא היא המרכבה!!! ובכל מבנה גופו וחילוק אבריו הוא כמו לוח בקרה של כל העולמות והוא במעשיו לוחץ על השאלטרים לטוב ולמוטב... וכל החיבור וההשפעה של טובו יתברך בעולמו תלוים במעשיו לטוב ולמוטב... והקב"ה מכריז על עצמו: מלך אסור ברהטים... אני תלוי במעשיכם... מובל כביכול לפי מעשיכם... וממילא כשיהיה עושה רצון ה' הוא פועל כאן **פעולה!!!** הוא פועל פעולות נשגבות **וממשיות**... שעל פעולות כאלו מגיע לו **שכרו!!!** שזכר על פעולה!!! זה ממש ממש לא בגדר פרס!!!

--- וכאן המקום שלנו לעשות חשבון נפש פנימי בינה לבין עצמנו... עד כמה אנחנו מבינים את זה... עד כמה אנחנו לא טועים בטעות של צדוק ובייתוס?? עד כמה אנחנו מעכלים ומאמינים שהמעשים שלנו פועלים פעולות ממשיות... שהם נושאות שכר?? שכר על פעולה??

צריך לדעת שיש בנקודה הדקה הזו יצר הרע מיוחד!!! בינינו... כל פעם שאנחנו מקיימים מצוה ובטעות אנחנו נכשלים בקצת שמחה של מצוה שהנה ב"ה זכיתי לעשות נחת רוח לאבי שבשמים... מיד מגיע היצר הרע מעוטר בענוות חן ונוזף בנו בצדקות מופלגת... הוי... מי אני ומה אני... מה אני כבר יכול לפעול... **לא!!! זה לא נכון!!! זו עצת היצר!!!**

נכון אמנם שאלביא דאמת הקב"ה לא צריך אותנו... נכון אמנם שהדלק על חשבוננו והמנוע שייך לו... והוא גם בעל הרכב... אבל סוף סוף אותי הוא הושיב מול ההגה!! והוא מסר את ההגה בידיים שלי!!! ואני כעת בבחירה שלי מוביל אותו כביכול ואם זכיתי היום לספור ספירת העומר ועל ידי הספירה שלי זכיתי להוביל את המרכבה לשפע רב בכל העולמות... איזה זכות... איזה נחת רוח אני זוכה ברגעים אלו לעשות בשמים... מי שלא מאמין בשכר ועונש הוא כופר באחד מ"ג עיקרים...

למה האמונה בשכר ועונש כ"כ מהותית עד כדי שהיא נחשבת לאחד מ"ג עיקרים?? **אחת הסיבות היא:** כי ברגע שיהודי חושב שאין שכר ועונש... הוא במילים אחרות חושב שעבודת ה' היא על ריק... הקב"ה רצה לחלק לנו פרסים על התנהגות טובה, ובשביל להצדיק את הפרסים האלו, בשביל זה הוא נתן לנו לסחוב תרי"ג בלוקים מכאן לשם... וברגע שהבלוקים הגיעו לשם... אז עכשיו תסחבו את זה משם לכאן... ועל זה תקבלו פרס למצטיינים בסוף היום...

לא!!! לא!!! אנחנו לא עושים עבודה שאין לה קצבה, יש לנו בתורה בל תוסיף ובל תגרע... אנחנו פועלים פעולות מאוד מוגדרות שיש להם התחלה וסוף!!! אנחנו מדליקים את כל השאלטרים על ההשפעה על כל העולמות!!! וממילא על כאלו דברים יש שכר ויש גם עונש...

כאן צריך להבין: יש דבר אחד שהקב"ה כביכול לא יכול לעשות לבד... להמליך אותנו! אין מלך בלא עם!! בשביל שיהיה מיישנה שיקבל את הקב"ה... בשביל זה צריך מיישנה כביכול זולתי לו שיעמוד מולו ויניח לו את הכתר על הראש בזה שיכריז אני מקבל אותך עלי כמלך... ואת זה רק אנחנו יכולים לעשות לקב"ה, כתר יתנו לך ה' אלוקינו, את הכתר רק אני הקטן יכול לתת בראש המלך... וכאן המלך פונה אלי ואומר לי: בני היקר: הכל תלוי בך... רק אתה יכול להמליך אותי... ואני עושה את זה בזה שאני מקבל את הקב"ה, מקבל את ההחלטות שלו, ופועל על פי רצונו לזה קוראים בהגדרה אחת ומוכרת: **עול מלכות שמים!!!!**

מקובלנו מכל הדורות: שיש לכל יהודי מספיק רגש ומספיק תעצומות נפש בשביל לעמוד בגבורה בכל הניסיונות הכי קשים ולהפגין מול הקב"ה נאמנות עד טיפת דם האחרונה... **אבל בתנאי אחד!!! שיש פה מעבר למחיצה אבא שבשמים שמציץ מן החרכים ואני יודע שאכפת לו ומעניין אותו וחשוב לו שאני אתגבר למענו... ברגע שיהודי הבין כך... והוא ידע שיש בשביל מי להתגבר, זה נסך בו כוחות על אנושיים, ומזה הגיעו המטענים האדירים של תעצומות הנפש של העם היהודי במשך כל הדורות למסור נפש למענו יתב' באש ובמים, אבל!!! ברגע שהיהודי לא מבין את הדבר הפשוט והבסיסי הזה... אז אין לו את המינימום תעצומות נפש... גם להתגבר על הניסיון הכי קל ועל העייפות הכי לא רצינית שיש... גם לזה אין לו כח... כי אין לו סיבה... אין לו בשביל מי... שתבין: היום מקובל לומר שהדור שלנו הלש... בפרט כשיש לפנינו ניסיונות של אינטרנט וכדו'...**

מהי הגדרת החולשה של הדור שלנו? במה מתבטאת בעיקר החולשה של דורנו? בדבר אחד ויחיד: **ניתוק וחסור חיבור!! "מצע מנותק...!"**

יושב לו יהודי בחדרי חדרים... לבד לבד... ויש לו כעת ניסיון קשה לגלוש באינטרנט... ו... וכעת תסביר לי למה לא... אני לא רוצה ליפול... אבל רק תשכנע אותי למה לא... אם הוא היה מעלה על דעתו ש-פה בחדר נמצא עוד מיישנהו!!! הלא הוא אבא שבשמים... והוא יתברך מגיש לי את כתרו ואומר לי: אתה יכול כעת להמליך אותי בחדר האפל הזה ולהניח לי את כתר על הראש בזה שאתה מכיר בעצם זה שאני פה ואני מתנהג לפי רצוני, ואם כך תעשה אתה תשמח אותי מאוד... ובמקביל!!! ממשיך הקב"ה ואומר: באותה מידה אתה גם יכול לצער אותי מאוד אם לא תתגבר... כי אתה לא תמליך אותי פה, וממילא בחדר החשוך הזה נשאר חלל שבו אני כביכול לא מלך... אם כל אחד שהיה מתמודד מול אינטרנט היה מבין ומפנים שיש פה את הרבש"ע שאני מוביל אותו בלחיצת כפתור הזו לטוב ולמוטב **הוא היה מצליח להתגבר במאת האחוזים** **כי היה לו בשביל מה... ובעיקר בשביל מי!** אבל ברגע שהוא לא מפנים את זה... והדבר היחיד שהוא יודע שאסור ואסור... ואם אני בכל זאת עובר אז רושמים אותי בשמים באיקס ומכאן ואילך הקב"ה מחכה לי בפניה... וזהו... זה הכל... אם זה מה שעומד לאדם מול העיניים ברגע פיתוי והתמודדות אז הוא חלש... אין לו סיבה למה להתגבר... אין בשביל מי...

ואת הנקודה הזו צריך להפנים!!! שזו נקודת החולשה של דורנו! ואותה צריך לחזק!!! עם כל הכבוד לחסימות הכשרות ולכל המנגנונים המבורכים שעושים הכל בשביל לשמור עלינו... בסופו של דבר כל אחד מוצא את עצמו בחדרי חדרים ושם הוא לבד... ומה ישמור עליו שם?? מה יתן לו כח שם?? ההכרה האנושית הברורה שמיישנה נמצא פה חוץ ממני, והוא פונה אלי: אנה, בני היקר, השכינה שלי נמצאת פה מתפלשת בבוץ, ביך להושיט לי יד ולהקים אותה בהתגברות שלך, ובאותה מידה אתה יכול חלילה לדחוף אותך עוד יותר עמוק בבוץ...

יש בשביל מי להתגבר... אני יכול פה להועיל למיישנה... והמיישנה הוא לא פחות ולא יותר בורא עולם... ולסיום: במסכת אבות יש משפט שמוזכר וחוזר על עצמו שלושה פעמים: **ודע!!!! שמתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא!!! מה פה הדגש?? לא!!! זה לא פרס!!! זה שכר!!!** אם תעשה רצונו יתברך אתה נתת לו והרבה!!!! והוא יתן לך על זה שכר!!! רק מה?? פה אתה לא מקבל שכר... פה אתה מקבל במקרה הטוב פרס... הקב"ה נותן לך מידי פעם זדיקות עידוד כדי שתתחזק... כדי להמריץ אותך... עכשיו זה באמת לא יותר מפרס... אבל לעתיד לבא זה יהיה שכר!!! עולם הגמול!! גמול על טוב ורע שנתת לו יתברך בינה זאת

(המשך מעמוד 1)

מה העבודת ה' הכי נשגבת???

(המשך-) זה משתנה מדקה לדקה... הנה... הדוגמא הכי פשוטה הייתה בחג השבועות!!! כלנו הגענו הבייתה בליל שבועות דרוכים... אחרי הכל היום מתן תורה... צריך לעשות משהו... ואני לא יודע מאיפה להתחיל... מה הכי חשוב?? מה הכי קריטי?? האם ללמוד את זה או את זה... והאם לדבר עם ה' או לזכות את הרבים?? ההלו... תרגע... אם אתה באמת באמת רוצה לקבל את התורה... המצווה הכי גדולה זה לעשות מה שצריך!!!! ומה צריך ברגע זה לעשות?? אם צריך להגיע הבייתה ולפטפט עם האישה איך עבר הערב חג הלחוח?? אם זה מה שצריך!!! אז זו המצווה הכי גדולה שמתאימה לליל חג שבועות!! ואם בעלות השחר של חג השבועות, אני נזכר שצריך ביצה בשביל סעודת יו"ט, ואני צריך לוודא שהיא לא נולדה ביו"ט... אז המצווה הכי גדולה כעת זה ללכת לקינה של תרנגולת ולבדוק האם היא הטילה בלילה... (שזו הוכחה שיצאה רובה מעי"ט וממילא זה לא נפסל מדין ביצה שנולדה ביו"ט) מה שצריך- זו המצווה הכי גדולה ביהדות!!!!

כשחז"ל אומרים שמי שהמתין לחבר שלו... זוכה לרשימה ארוכה של ברכות... אז מי שיש לו ראש קטן ופיצוץ קדימה... הוא מכניס את זה לרשימת הסגולות... ומהיום הוא מחפש לי אנשים בעייתיים כמוני שלא יודעים לגמור שמו"ע... אז לא!! לא להיות ראש קטן... הגיע הזמן שנבין שברוב הפעמים שחז"ל מביאים ברכות גדולות למי שעושה משהו. על פי רוב זה כי הוא עשה מה שצריך ולעשות מה שצריך זו המצווה הכי גדולה!! כי זה המובן הפשוט של קבלת התורה אני מוכן לתת לרבש"ע להחליט לי מה צריך לעשות!

כבר כתבתי כאן כמה פעמים... שלאר"י הקדוש היו שני מקוואות... מקוה אחת זו המקוה המפורסמת של האר"י... ששם אפשר לקבל השפעות עצומות... ויש עוד מקוה האר"י, מדובר במקוה הרבה יותר קדוש ונסתר שבמקוה הזה לא כל אחד זוכה לטבול... ומהי המקוה הזו? שאמא של האר"י אסרה עליו לטבול במקוה כי היא חששה לבריאות שלו... והאר"י הקדוש עשה את השיקול... ובסוף הכריע שגם בכה"ג צריך לשמוע בקול אמא ולוותר על המקוה... אז לאר"י הק' היו שתי מקוואות... מקוה אחד שהוא רצה לטבול בו!!! והמקוה השני היה לעשות מה שצריך!!! ומאוד מאוד הגיוני... שחלק נכבד מאוד מההשגות הנוראות של האר"י נזקפו למקוה השני... המקוה של מה שצריך!!! שם הוא נכנע לרצון ה'... ואגב: את כוונות האר"י במקוה אני לא יכול לעשות... אבל הכוונות של האר"י במקוה שהוא

לא טבל... את זה אני כן יכול לעשות... כי... כי כשהוא לא טבל במקוה... מה הוא כיון?? שעושים מה שצריך!!! אני צריך לעשות רצון ה' שציווה אותי על כיבוד אס... ובכוונות האלו יש לי שייכות... גם אני הרבה מאוד פעמים יודע מה צריך לעשות... ואם אני אעשה באמת באמת מה שצריך... אני עשוי לפגוש שם אנשים מאוד מאוד גדולים...

אני יכול לומר בנימה אישית שזה אחד השינויים הקיצוניים ביותר שעברתי בחיים שלי... פעם הייתי הולך לכותל לפחות פעם בשבוע... הרבה פעמים גם פעמיים בשבוע... והיו לא מעט פעמים שגם יותר... הייתי מחובר לכותל בנשמה... כשהיה יוצא לי להזדמן לשטיבלאך זכרון משה או שטיבלאך מאה שערים... הייתי על קוצים... לא הייתי מסוגל להתרכז!! אני נמצא במרחק של ד' מילין ממקום שלא זזה ממנו שכינה ואני מתפלל פה... זה היה גורם לי לתפוס את הרגלים וללכת ברגל לכותל... (התבססתי גם על גמ' מפורשת במגילה כט. גבי בי כנישתא דשף ויטיב שאביי היה טורח עד פרסה בשביל להתפלל בו) כך גם במירון... בכל ערב ר"ח או בכל זמן מסוגל הייתי מרגיש לא בעניינים... כי יש מירון ויש כותל ואפשר לפעול שם ואני תקוע פה... לא הייתי נרגע עד שהייתי תופס את הרגלים ונוסע... ואז כשהייתי מגיע לשם... הייתי מרגיש שהנה!! הגעתי למקום... כעת אני נמצא במקום הנכון... ואגב: בינינו... ירושלמים יקרים: תסכימו איתי, שכל מי שהולך בקנאות לכותל בחג השבועות... זו פחות או יותר התחושה שדוחפת אותו... תשמע... חג השבועות... יום גדול... מקבלים תורה ו... ובכותל... זה המקום הקדוש... אם אני נשאר פה אני נשאר מחוץ לעניינים... כככולם כבר בכותל... כולם מקבלים שם את התורה ואני נשארת פה אחרון בתור...

אבל במשך השנים הראש שלי התהפך במאה שמונים מעלות!!!!

אם פעם לא הייתי רגוע עד שהייתי מגיע לכותל... היום זה בדיוק הפוך... כשאני מגיע לכותל או למירון אני מרגיש על קוצים... אני מרגיש מצפון... אני מרגיש לא בסדר... ולמה??

כי עד שאני מגיע סו"ס לירושלים... יש לי רשימה של דודים מבוגרים או קשישים שאני צריך לבקר אותם כי כך רצונו יתברך!!! וזה מה שצריך לעשות!!! נו... אם צריך לעשות... אז תשאל למה אני לא עושה?? זה לא שאלה... למה? ככה... לא חסרים דברים שצריך לעשות ואני עצלן וגורר רגלים... זה נורמלי וטבעי... ואני עדיין יהודי כשר וחיובי... רק מה?? פתאום אני מגיע לירושלים וכעת אני רוצה ללכת לכותל...

ומה לעשות שלכותל בודאי לא צריך ללכת!!! אף אחד עדיין לא המציא שצריך ללכת לכותל... גם השקרן הכי גדול עדיין לא המציא שצריך לנסוע למירון בל"ג בעומר... אלא מאי?? אני רוצה... משתוקק... כוסף להגיע לכותל... להגיע לר' שמעון... נו... ומה לעשות שבדיוק ברגע שהגעתי לירושלים ואני יורד בתחנה? מגיע לי לתוך הפרצוף התנגשות חזיתית בין מה שאני רוצה לבין מה שצריך!!! מה שאני רוצה זה כותל וזה בתחנה הזו!! ומה שצריך זה לעבור את הכביש ולעמוד בתחנה שממול!!!

ופה אני מסתבך!!! אני כמה פעמים צפצפתי על מה שצריך... ויאלה... עזוב אותך... נוסעים לכותל... אבל כשהגעתי לכותל הייתי על קוצים... עמדתי מול מקום שלא זזה ממנו שכינה... והרגשתי שברגע שהיא רואה אותי היא זזה... כי רצון ה' שאני צריך כעת לבקר את הדוד ובמקום זה הגעתי לכאן... אז בפעם הבאה החלטתי ש... יאלה... דופקים כרטיס... כשהגעתי לירושלים צלצלתי לכמה דודים... לשאול האם להגיע אליהם... מהר ניתקתי כדי שלא יענו לי... ויופי... אפשר לנסוע לכותל כי הם לא ענו לי... ואז נסעתי לכותל וסו"ס הרגשתי את הטעם הנפלא!! כמה אני מחובר לכותל... וקדשים... ובית המקדש ואל תשאל... אבל לא חלפו חמש דקות... והתחילו 'לחזור' אלי... הדוד שמח לשמוע שאני רוצה לבקר והוא אמר לי שבעוד חצי שעה אפשר להגיע... ואח"כ השני חזר... וכולם מאוד מאוד שמחים שאני מגיע... איזה ביקור חולים... איזה גמילות חסדים... ואני פה יושב בכותל על קוצים ויודע שאני אמנם יושב פה איפה שאני רוצה!!! אבל זה לא מה שצריך!!! מה הפלא שכבר יותר מעשר שנים שהייתי פעמים ספורות בכותל... לא בגלל שאני מתעצל ללכת לכותל... אלא בגלל שאני מתעצל לעשות את ככלל מה שאני צריך לעשות שאז הדרך לכותל תהיה פתוחה לפני בלי מצפון...

(אגב: שלא תבין לא נכון... אני לא כזה צדיק שעושה רק מה שצריך... הרבה פעמים אני צריך ללכת לישון ואני מורח את הזמן וקורא עיתון ומגרד את הרגלים... ברוב הפעמים יש לי רשימה של מה צריך ובסוף אני עושה מה שאני רוצה... כל עוד שמדובר בענייני העולם הזה... שצריך ללמוד ואני רוצה להתבטל... צריך לחשוב על אחרים ואני רוצה לחשוב על עצמי... אז נו... זה טבעי!!! אבל כשה מגיע לרובד רוחני... כמו כותל ומירון... שזה יושב על רובד דתי ופולחני... כאן אני מרגיש סתירה פנימית... באת לכותל... כי... כי זה הייליגער...?? אבל אתה לא מתואם עם הרבש"ע... הוא קובע מה צריך ומה נכון... עוד הסתייגות: אני גם לא מדבר על חסיד שמשקיע בתפילה עם כל הלב וכתוצאה מזה יש לו מידי פעם פספוסים בזמן תפילה בו בזמן שצריך להקפיד על זמן תפילה... כי נכון שהוא לא עושה מה שצריך... אבל סו"ס גם להתפלל צריך וזה מה שבעיקר צריך... ואחרי שהוא משקיע את כל כולו בצריך להתפלל... אז יש לו פספוסים בזמן התפילה... כנ"ל הליטאי שצריך ללמוד!!! והוא באמת משקיע את כל כולו בעומק העיון וכתוצאה מזה הוא שוכח שצריך לעבור דף ולהמשיך... אז נכון שצריך להמשיך... אבל גם צריך ללמוד והצריך אחד מתגשגש עם הצריך השני!!! אבל כאן אני מדבר על משהו שצריך!! כמו לבקר חולים או לכבד הורים... ומול זה עומד

בפרופורציות... כי בסוף בסוף המצווה הגדולה ביותר זה לעשות מה שצריך!!!!!! זו הסגולה הגדולה ביותר!! פשוט וברור שמי שבחג השבועות ביקר את ההורים שלו במקום ללכת לכותל זכה להרבה יותר השפעות... (זה לא סתירה שמי שהיה גם אצל ההורים וגם בכותל... עוד יותר טוב) מי שזכה להיות בחג השבועות במעזבזבז... ברור שהוא זכה להשפעות רבות... אבל שוברו בציוד... שכתוצאה מזה הוא נאלץ להישאר שם גם ליו"ט שני, שאז ה' שולח את משה בבהילות בציווי מיוחד: לך אמור להם שובו לכם לאהליכם... ואת זה הוא הפסיד... בסיידר... לא קרה כלום... אי אפשר לחטוף הכל... אבל מה שכן, מי שלא זכה לנסוע למעזבזבז ביו"ט ראשון, לפחות את ה'שובו לכם לאהליכם' הוא זכה לקיים בהידור... וכן הלאה וכן הלאה... בסוף מי יקבע איפה היה הכי הרבה השפעות??

כמה זכיתי לעשות מה שצריך!!!! כמה נצמדתי לרצון ה'!!!! אי אפשר להתנווכח עם הנתון הזה... זה טבעי שאנחנו לא תמיד עושים מה שצריך... אבל אם מחפשים ישועות והשפעות ותיקונים... אז זה מחכה לך בהמתנה מול החבר שלא סיים מעריב, או בעשרים דקות מול הנציג שירות למי שאין לו גישה למייל... שם מחכה לנו הצונאמי של הברכות' לו הקשבת למצוותי ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים...

הזה... בינינו לבין עצמנו... תסתכל לי בעיניים... האם פעם שאלת את הרבש"ע מה הוא רוצה??? האם פעם נתת לו מקרופון ואיפשרת לו להגיד משהו שלא לגמרי לגמרי מתואם עם צבע הגרביים שאיתם נולדת?? תחשוב על זה לרגע... אנחנו אלופים בלהבין ולנמק מאוד מאוד טוב את מה שאנחנו **כבר** עושים!!!! אבל לא בטוח שאי פעם העזנו לתת לרבש"ע את רשות הדיבור שיגיד מה הוא רוצה...

ולא צריך פה לנחש!!!! זה לא שיש פה איזה חידה... מאיפה אני יודע מה הרבש"ע רוצה... אני היחיד שטוען בקנאות עצומה שמאוד קל לדעת מה רצון ה'!!!! כי הרבש"ע הוא נורמלי... והוא מדבר מאוד ברור... ולא צריך לנחש... מה שבעיקר מפריע לנו לדעת מה רצון ה' זה כל מיני רעשי רקע... כל מיני דמויות נוספות שנושפות לו בעורף ועוסקות בלהנדס ולעצב לנו את רצון ה' לפי מה שמשתלם להם... הלחץ החברתי... האוירה הסביבתית הם אלו שמרעישים ולא כ"כ מאפשרים לנו להקשיב לרצון ה'... ולפעמים צריך לאפשר גישה ולתת לרבש"ע לומר את דברו!!!! כי סו"ס אל תשכח שאף אחד מאיתנו לא רוצה להיות מופתע... אף אחד מאיתנו לא רוצה להגיע לשמים ולשמוע שהוא טעה בגדול...

ובשביל זה בסה"כ צריך למצות את חובת הבירור הספציפית שלי בייחס לכל נושא בעבודת ה' מה ה' רוצה ממני... כל עוד אני מוכתב לרעשי רקע ולדפוס חשיבה שמכתיב אותי... אני לא יכול לדעת האם אני בכיוון הנכון... ברגע שאני לא שפוט של קולות חיצונים... אז אני אוכל להסיק את המסקנה... ואני מוכרח לומר לך שרוב החרדים לדבר ה' שהעיצו לתת לרבש"ע את המקרופון... לא היה להם הרבה הפתעות... אף אחד לא הגיע למסקנה שהוא טעה בגדול וכל הגישה שלו השתנתה. אבל כן התחדד להם שצריך לאפשר גישה לבורא עולם כי אחרת אתה מנסה להעביר את הרבש"ע בכח את הכביש ולא תמיד ה' מתלהב ממצוות שאתה המצאת בשבילו... ה' כן מתלהב שמקשיבים לו. שעושים מה שצריך!

ולעשות מה שצריך זה לא תמיד נורא מרגש... ואפילו בדרך כלל לא... כי לעשות מה שצריך זה משהו יומיומי בעיקר!! מה שאני יכול להגיד... שבתחום של מה צריך... האישה בדרך כלל יותר טובה מאיתנו... היא תמיד יודעת מה צריך!!! היא יודעת שאתה צריך כעת להניח את אז נדברו על הספה וללכת להכין בקבוק לשושי שהיא כעת לא יכולה לתת לה כי היא צריכה כעת לקלח את יענקי... היא יודעת שאתה צריך להגיע הבייתה זה יותר חשוב בלהתקשקש עם הפוליטיקה השכונתית... אז נכון שאתה טוען שזה נורא חשוב... וזה ההשקפה... אבל מרגיש לה שצריך יותר להיות בבית... רגע... ומי יגיד לה שהיא צריכה לשאול את בעלה לפני שהיא מקבלת ע"ע כל מיני קבלות בקו הצניעות... סליחה... עם כל הכבוד לחיזוק הנפלא והישועות... האם זה מתואם עם בעלך שלתורה חשוב לא פחות מצניעות-להעניק לו זכות ווטו בנדרים שלך וכל מה שנוגע אליך?? יריתי לכל מיני כיוונים... נא לקחת

משהו שהוא נטו רוצה ולא צריך... כך שאתה באמת ממולכד... אתה לא יכול להתחיל עם טעמי המנהגים לפני שסיימת לעשות מה שצריך... ועוד הסתייגות אחרונה: אתה הירושלמי תרגיש נוח ללכת לכותל... כי אצלך זה חלק בלתי נפרד מהדחינות של מה שצריך... סו"ס גם אני עושה בחיפה הרבה דברים חוץ ממה שצריך... רק אני... כסו"ס אני מגיע לירושלים, ואני עומד מול התחנה... כאן מגיע לי לפרצוף הצריך והרוצה ביחד... והיושר היהודי שבי לא יכול לבחור במה שאני רוצה, בו בזמן שזה מנוגד למה שצריך... עד כאן ההסתייגויות, כדי שתקח את זה במינון הנכון

אז זהו!! שהסגולה הכי גדולה והמצווה הכי נשגבת שפועלת הכי הרבה בשמים זה לעשות מה שצריך... ואם אמרתי בתחילת המאמר שזה כל העניין של חג השבועות... אז צדקתי!! כל העניין של חג השבועות זה לקבל על עצמי עול תורה... שזה אומר: שאני מוכן לעשות מה שצריך!!! אני מוכן להיות מוכתב לתכנית אלוקית, שהוא הוא זה שאומר לי מה רצונו ולא אני מחליט במקומו!!! אני עושה מה שצריך ע"פ המתווה של מוסר התורה ולא אני קובע את הלוח"ז... ובינינו... אם רק נפנים את זה... אנחנו נזכה להיפגש בהמון המון צמותים...

הרי תחשוב שניה... כל הויכוחים והשנאת חנים שיש בינינו... על מה זה יושב?? שכל אחד ננעל בתוך המגירה שלו... והחליט במקום הרבש"ע מה הערך שהכי מרגש אותו ביהדות... ננעל שם והתחיל לירות משם לכל הכיוונים ללא הבחנה... אבל אם יום אחד שנינו נחליט שעם כל האהבה הגדולה שלי לשטייגן חמש שעות גפ"ת... ועם כל הכיסופים שיש לך לקברי הצדיקים... הרי שנינו בסופו של יום נחוישים לעשות מה שצריך!!!! ומי קובע מה צריך?? זה מה שה' רוצה!!!! ותאר לעצמך ששנינו היינו תמימי דעים לשאול את הרבש"ע בצורה הכי עניינית מה הוא רוצה ולא מה אני רוצה שהוא ירצה... תסכים איתי שהיינו פתאום מתואמים!!!!

כל הסיבה שאנחנו לפעמים מגלים תהומות של גישות בעבודת ה'... 99% אחוז מהמקרים זה לא בגלל שיש פה באמת ויכוח מה רצון ה'... אלא יש פה ויכוח מה אני רוצה שה' ירצה... והלוואי וזה היה מתחיל ונגמר בויכוחים מגזריים... הבעיה היא שהרבה פעמים זה ויכוחים פנימיים... אם בתוך הקהילה... בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו... ואם אנחנו מוכנים להפנים שקבלת התורה פירושו שמהיום אני מגיש התפטרות מתפקיד האלוהים, ומיום הרבש"ע הוא האלוקים!!! אני מוסר לו, שהוא יקבע את הלוח"ז ולא אני... הוא יגיד מה הוא רוצה ולא אני אחליט בשבילו... אם תהיה לנו כזו נכונות... אנחנו נוכל להגיע לעמק השווה ב- 99% מהוויכוחים!!!! הרי בכל ויכוח עקרוני שיש לך עם מישהו... הרי מי כמוך יודע עד כמה הוא!!!! הוא טועה בענק... מי כמוך יודע עד כמה הוא יהיה בהלם כשהוא יעלה לשמים ויגלה שהרבש"ע לא בצד שלו. רק דא עקא ש... שהוא לא מבין את זה!!!

אז ברצוני לעדכן אותך... שלפני שאני ואתה מספידים אותו שהוא טועה בגדול... תדע לך שגם לנו יש הרבה הרבה שיעורי בית בנושא

היכל החתם סופר

מלון שובני בשטרת ותרנת
של ערנא ורננא החתם סופר זיע"א

גליון י' • פרשת נשא • י"א סיון תשפ"ה

בפתח ההיכל

וישם לך שלום - מידת ההסתפקות

ביסוד מוסד לדרכי החיים, מאבא לנו רבינו בכמה מקומות, את ענינה של ברכת 'וישם לך שלום' שבברכת כהנים. והוא בהקדם דברכות שבברכת כהנים משלימים זה את זה, וצירוף ששלטם יחד הוא תכלית הטוב שבבעוה"ז, וכדלהלן (תורת משה בפרשתן ד"ה כה): **"ברכך בעושר וממון המשומר מכל פגע [בממון] י"א ויען רוב העשירים מעויינים משכניהם, ע"כ אמר ויחונך, שיאשרו אותך וישמחו בעושרך וכבודך",** וכאן פונה רבינו לבאר את ברכת וישם לך שלום: **"ויען בכל זאת רוב בני אדם מסתפקים במה שיש להם ורבות מחשבות ורעיונות על משכבן סליקו ויפן כה וכה להרבות עושר וכבוד וכל ימיו מאכזבים, ע"כ וישם לך שלום, בעצמך ומחשבתך שיהי' שבע רצון".**

והרי לנו מהות אותו שלום המדובר, שהוא שלום פנימי ועמוק. קץ הרדיפה התמידית וסוף אי-הרגיעה התדירה. ותמורתם תבא שלום ומרוגע בעומק הנפש, שנהיה מסופקים וטובי לב באשר לנו. וזוהי המתנה המבורכת מכל האמורה לנו מפי אהרן ובניו, להיות שבעי רצון ושמחים בחלקינו.

במקומות אחרים, ביאר רבינו בזה גם את דברי חז"ל (ברכות כ): שהקב"ה נושא פנים לישראל מפני שבתורה נאמר ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך, 'הם' מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה. ובפשטות ההבנה הוא שהם מדקדקים על עצמם לברך על כזית וכביצה אף שהחייב הוא רק בשיעור שביעה.

ורבינו ביאר בזה באופן אחר (תורת משה פר' שמיני ד"ה וישא) **"ההכונה שהם מסתפקים במועט ושבעים בדבר מועט, ומרצים ודי להם בזה...".** והיינו שהם אינם צריכים שיעור שביעה כדי לשבוע, אלא הם שבעים ומספוקים עם שיעור ככל שיהיה אם כזית אם כביצה. וע"ש מה שהוסיף לבאר עפ"ז.

עוד ביאר בזה רבינו את הנאמר בפרשת צו (ויקרא א. ה) **ציוה הקב"ה להקהיל את כל העדה לפתח אהל מועד, ופרש"י** שהיה זה מקום צר והחזיק המועט את המרובה. וכתב רבינו לבאר עפ"ז את המשך הפסוקים **"ויאמר משה אל העדה זה הדבר אשר צוה ה' לעשות, ש'זה הדבר' היינו באמת אותה התכנסות במקום צר. וז"ל שם (חתי"ס פרשת צו): 'יש לפרש שהקב"ה אמר להקהילים במקום צר - פתח אהל מועד של עשות להם נס להחיל אותם במקום צר, ואין רצונו של הקב"ה בזה להראות יכולתו, אלא ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' לעבדיו שירגילו עצמם להסתפק במועט ולא יאמר אדם לחברו צר לי המקום, כי כל מקום יספיק לו ויהי' די לו אפי' בקב חרובין ולא יבקש מותרות..."**

בימים אלו ימי תשלומין לחג מתן תורתנו, שומה עלינו להמשיך על עצמינו באתערוותא דלתתא את מידת הסתפקות זו, ומנוחה זו מן הרדיפה התמידית אחר הוויות העולם היא הסגולה הראשונה במעלה באמת לזכות לקנין התורה (עי' תנחומא פרשת נח). כה יתן ה' שבאמת נזכה לשפע אור התורה במידה מרובה בקנין עדי עד.

א רחמי'ן לבת
מאור'ן

פנינים מתורת רבינו

ערוכים בשפה ברורה לשולחן השבת.

המברך את חבירו הוא עצמו מתברך תחילה

ושמו את שמו על בני ישראל ואני אברכם (ו, כז)

ענין נתינת שלום לחבירו הוא ענין המתפלל בעד חבירו, וכשם שאמרו שהמתפלל בעד חבירו הוא נענה תחילה (ב"ק צב), כך גם מי שמברך את חבירו בשלום, זוכה הוא ומתברך תחילה משמים, וזהו דכתיב 'ושמו את שמי על בני ישראל', כיון שהם עומדים ומברכים את ישראל, וממשיכים שמי עליהם. לכן 'ואני אברכם', לפיכך אני אקדים ואברכם תחילה את הכהנים.

(יחזשים למסכת גיטין, ג. תשכ"א, דף ס"ב ע"א ד"ה ובה"ל)

כל הכנעה לפני השי"ת הוא ריה ניהוח בקטורת

כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת (ו, יד)

הכתוב רימז כי הכנעה ושפלות לפני השי"ת הוא קטורת ריה ניהוח להשם. כי עשרה פעמים זהב הוא אותיות כנ"ע, כי עשר פעמים ז' הוא כמנין ע', ועשרה ה' עולה כמנין נ', ועשרה פעמים ב' הוא כמנין כ', והיינו כף אחת עשרה זהב, שכל זהב וכל גדולה יוסיף כנ"ע, היינו כניעה ושפלות.

(ת"מ השלם בראשית רכו ע"א ד"ה והעלה)

ויפי ואיכות הוהב בבית מקדשנו

כל כסף הכלים (ה, פה)

פירש רש"י ללמדך שהיו כלי הקודש מכוונין במשקלם, וביאר הרמב"ן (לעיל פסוק ב') שאין זה מחמת שנעשה בו נס, אלא שמחמת חביבות המצוה היה הזהב מזוקק מאוד שאפילו אם יתיכם ויעשה מהם אסימון יהיו במשקלם הראשון.

רבינו ז"ל ע"פ סיפר על זה, כי בימי הקיסר קארלוס השני, הוצרך המלכות לזהב כדי לטבוע בו מטבעות, וצוה המלך לשר הממונה על גזיו ליתן עבור זה מזהב שבבית גזיו שאין כתוב עליו בספר הזכרונות מאין הוא בא, ונתן השר שתי קערות זהב לצורך זה, אך כשלקח הממונה על המטבעות את הקערה והתיכו ורצה לעשות ממנו מטבע "דוקאטין" (הוא מין מטבע שהיה בזמנם), ראה כי הזהב שעשו ממנו תמיד הדוקאטין הוא באיכות ירודה ביותר לעומת זהב הקערות האלו, ואף כשהכניס לתוכו סגים, לא הצליח להוריד ממעלתו לדרגת זהב הדוקאטין, וכשסיפר כן למלך, חפשו בספר הזכרונות, ומצאו כי קערות אלו הם מבית מקדשנו, והשר איבד פרנסתו ומשמרתו כי לא היה בקי בספר הזכרונות.

(ליקוטי חבר בן חיים ח"ד דף ח' טור ד' בשם רבינו)

הקדוש מועיט לעצמו ומרבה לתלמידיו חכמים

וישלחו מן המהנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש (ה, ב)

יש לפרש כי **'כל צרוע'** הם צרי העין, כאמרם אכול ושתה יאמר לך ולבו כל עמך (משלי כג, ז), **'וכל זב'** מרמז על בעלי המותרות, שהם אף אם יתנו לתלמידי חכמים מנכסיהם אין בהם ברכה, כי יתנו גם לדברים בטלים שנפשו חפיצה, **'וכל טמא לנפש'** מרמז לאותם שטמאים נפשם לבד, היינו שמרבים לעצמם, ומקמצים לאחרים. כל אלו ישלחו מן המהנה, כי לא טובים המה.

אולם מי שממעיט בתענוגות לעצמו, ומרבה לתלמידי חכמים, רק הוא יאיר במהנה, שהוא מקיים 'יהי ביתך פתוח לרוחה, ויהיו עניים בני ביתך' (כלומר שלאחרים ביתו פתוח לרוחה, אך לעצמו הוא כעניים).

(ת"מ דף כה)

ע"י התשובה זוכה שגם החטא קודם והולך לפניו כמצוה

והתירו את הטאתם אשר עשו והשיב את אשמו (ו, ז)

פתח בלשון רבים "והתודו", וסיים בלשון יחיד "את אשמו". יש לפרש ע"פ הידוע שהמצות קודמות והולכות לפניו, שנאמר והלך לפני צדקך, משא"כ עבירה מלפנתו (פסוק א). והטעם, דכמו מי שמוציאין אותו בקולר, הולכים השומרים אחריו, משא"כ מי שהולך להילולא, אזי הבאים לכבודו מקדימים לפניו. וזהו כונת הכתוב "והתודו", ע"י שתחזרו בתשובה, אם יהיה התשובה מאהבה הרי זדונות נעשות זכויות, ונמצא שהשיב את "אשמו" היינו שהוא משיב את הקטיגור שיעשה סגור, ובכך מקדים אותו בראשו שייחך לפניו.

(שבת מיהודה ח"ב עמו קע"ב ד"ה איש, בשם רבינו החת"ס ז"ע)

רק הממון שנותן לצדקה לו יהיה

ואיש את קדשיו לו יהיו, איש אשר יתן לכהן לו יהיה (ה, י)

י"ל על דרך משל, ע"פ מה שכתב בעקידה (שער קא) במלך שאמר לאחד מאוהביו שיגיד לו עד כמה מגיע עשרו, והלך לביתו לחשב חשבונות, והגיד להמלך סכום כזה שלא מצא חן בעיני המלך, כי ידע בכיבוד שעשירו מגיע לכפלי כפלים, והשיב לו, אדוני המלך מה שיש בידי אינו שלי, כי אם טוב בעיניך תוכל לקחתו ממני, לכן חישבתי רק חשבון הממון שנתתי לצדקה כי זה ודאי שלי הוא (וכדברי חז"ל ב"ב יא. גבי מונבז המלך).

ועל דרך זה אמר הכתוב, "איש אשר יתן לכהן" מה שתתן רק זה "לו יהיה", אבל מה שאינו נותן אינו שלו.

(עה"ת דף קס"ו)

הייגו:

0733.454.678

1248 תתי (ב)לסמ!

ארה"ב:
1-605.615.70.10

טעמו ודאו כי טוב

מאות שיעורים חדשים, שיחות, וסיפורי קודש מתורת מרנא החתם סופר זיע"א

לשה"ק אידיש אנגלית צרפתית

כמו"כ ותוכלו בקו זה להירשם לקבלת הגיליון, ואפשרות מענה על מדור 'לחידודא'

קו היכל החתם סופר

ואתפלל כדת

עזרי טוה הדרוה העלפלים בתורתנו

האם מותר לזר לברך את בנו או חברו בברכת כהנים

איך מותר לברך ברכת כהנים בליל שבת, הרי זר שגשג כפיו עובר בעשה?.. ומה טעמו של הגר"א שהקפיד לברך את בניו רק בנתינת יד אחת על ראשו? ישראל המתברכים מן הכהנים הו"ל שומע כעונה וכאילו הם חוזרים ומברכים הכהנים...

תמימת האחרונים על מנהג ישראל לברך אחד אחד זולתו בפסוקי ברכת כהנים

בגמרא (כתובות כד:) מבואר דזר הנושא כפיו עובר על עשה, ופירש"י (ד"ה דאיסור עשה) דילפ"ל לה מקרא ד'כה תברכו', אתם ולא זרים ולא הבא מכלל עשה עשה. וכן פסק הרמ"א (סי' קכב ס"א) דזר לא ישא כפיו.

ועפ"י כתבו הרבה אחרונים לתמוה על מנהגן של ישראל שאינם נמנעים מלברך אדם את חברו בפסוקי ברכת כהנים, ולמה לא יהיה בהם איסור דאורייתא, וראה בביאור"ל (סי' קכב ד"ה דזר): "ולכאורה לפ"י יש לתמוה על מנהג העולם שנוהגין לברך אחד לחבירו בין שהוא כתן או זר בעת שמלוה אותו בלשון יברוך וגו'...". ואח"כ דן הביאור"ל ליישב מנהג העולם עפ"י דברי הב"ח דהזר עובר רק כשמברך בנשיאות כפים ע"ש.

אמנם גם בדברי הב"ח לכאוף לא מצאנו פורקן, שהרי בליל שבת מנהגן של ישראל לברך ברכת כהנים בנתינת ידיהם על ראש הבן, וכמו שכתב היעב"ץ בסידורו (מוסר השבת חדר ג' טע"ג 4), ובזה לכאוף איכא משום נשיאות כפים ג"כ [אמנם ע"י מ"ב סי' קכב סק"ב דאם סומך ידיו על ד"א אינה נשיאות כפים ולפ"י יש לדון כאן].

ובעל התורה תמימה שגם עמד בתמימה זו (בפרשת פ"ו אות קלא), מבא עדות דבאמת הגר"א הקפיד שלא לברך בנתינת שתי ידיים: "ואני שמעתי מאיש אמונים שהגר"א מוילנא ברך את הג' מ"ר"ח לנדא מו"ץ דווילנא בשעת חופתו והניח ידו אחת על ראש הגר"ח בשעת הברכה, ושאלוהו על ככה, והשיב, כי לא מצינו ברכה בשתי ידיים רק לכהנים במקדש...". ורוצה לפרש דזה היתה טעמו של הגאון משום איסור נשיאות כפים לזר [וע"ש דס"ל דכל שמברך בנשיאות כפים אף אם לא יאמר פסוקי 'ברכך', יש בזה משום זר הנושא כפיו, ע"ש].

אבל באמת היעב"ץ שם סיים דלא כן, וכתב "וכ"ה מנהג אמ"ה [החכם צבי] ז"ל [לברך ב' ידיים], ולא כחסרי דעת שחושבין שיש קפידא לברך דווקא ביד אחת".

התירו של רבינו בחידושו לכתובות:

היכן שלא קראו ישראל לברך אין בו איסור

ורבינו במסכת כתובות (כד:) כתב שני התירים גדולים באיסור זה של זר לא ישא כפיו, והוא, שהרי אין לאסור לזר לישא כפיו אלא בתנאי נשיאות כפים שכהן יוצא בהם יד"ח, והנה בכהן הרי מתנאי קיום המצוה הוא שיקראוהו לברך (סוטה לה). שדרשוהו בגמ' מ'אמור להם', וזהו מה שאנו מכריזים 'כהנים', ומעתה גם זר דכוותה, כל פעם שמברך מדיליה ולא עלה על הדוכן בקריאה, אין בו איסור.

ולא זו בלבד, אלא גם בבית הכנסת אם יעלה לדוכן בברכת כהנים כשקרא החזן 'כהנים' עכ"ל אינו בכלל האיסור. זאת עפ"י דברי המג"א (קכב, ד) שכהן הפסול לדוכן מדרבנן אינו צריך לצאת מביה"כ"נ בשעת ברכת כהנים שלא לעבור על עשה דברכת כהנים, דכיון שהוא פסול מדרבנן נמצא דקריאת הש"ץ כהנים אינה מכוונת אליו, ומעתה כתב רבינו דכש"כ לישראל הנמצא בביה"כ"נ דאף אם קרא החזן כהנים אינו בכלל האיסור לעלות שהרי הוא כעולה ללא קריאה, וע"ש מה שמיישב בזה.

עוד משחיל שם רבינו בדבריו היתר נוסף מאותו הטעם, דכמו שבכהנים אין מצוה מה"ת אלא בשני כהנים או יותר ולא ביחיד (שם), כך איסור זרות בנשיאות כפים ג"כ יהיה רק בב' או ג' שיעלו לדוכן ולא בלבדו.

היתר נוסף עפ"י דברי רבינו בפרשתו,

דאם אין ישראל מברך בכל רם אין בו איסור

ובאמת דניתן למצא היתר נוסף למבוכה זו עפ"י דברי רבינו בפרשתו. שהביא את דברי רבנו בחי' (ו, כג) שברכת כהנים הוא מתנה כ"ה לכהנים בנוסף לכ"ד מתנות כהונה, וזהו 'כה' תברכו. ולכאוף צ"ב מהו המתנה בזה. וכתב רבינו לפרש: "ונ"ל לפרש כי ודאי ברכת כהנים עבודה היא ולא מתנה, אך מ"ש כאן אמור להם ופחז"ל [סוטה ל"ח]. בקול רם פי' שהיה יכול לברך בלחש כדרך שמברכים הבנים ותלמידים ולא ישמעו המתברכים, ומ"מ היו

מתברכים הישראלים וגם הכהנים המברכים מדכתיב ואברכה מברכך, ואך נצטוו אמור להם דייקא שישמעו הישראלים, והיא לטובת הכהנים, כי השומע כעונה וישראל השומע מכהן יברכך הוה כעונה יברכך לכהן, ונמצא מתברך פעמים א' ממה שמברך וכל המברך מתברך, ועמה מה שישראל עושה יברכך ה'...".

ומעתה, לפי מה דכתב רבינו זההדרך הוא לברך הבנים והתלמידים בלחש ולא בקול רם, מצאנו ישוב נוסף אמאי אין בה משום איסור נשיאות כפים לזר, שהרי כיון דברכת כהנים צריכה קול רם, א"כ כשהישראל מברך שלא בקול רם לית ביה משום זר שגשג כפיו, שהרי אין נשיאות כפים זו כהלכה [וקול רם הוא לעיכובא, ע"י משנ"ב סי' קכב סק"ג דאם קולו צרוד אסור לו לישא כפיו]. ומטעם זה כתב להתיר גם האדר"ת (שו"ת מענה אליהו סי' קכב).

והנה בתירוץ אלו צריך לדון גם בהשוואה לאיסור בל תוסיף בכהן שהוסיף ברכה רביעית, דגם שם לכאוף רק אם הוסיף ברכה רביעית באופן שיוצא יד"ח בברכת כהנים, רק בזה איכא איסורא. וכ"כ בשו"ע הרב (קכב סק"מ): "כהן אינו רשא ללוסיף כו', ואם הוסיף עובר על בל תוסיף אם אמר בנשיאות כפים ובהחזרת פנים כלפי העם". ובזה תירץ את מה שאומרים הכהנים אחר ברכת כהנים יה"ר והשקיפה ואין בזה איסור בל תוסיף. וכ"כ בביאור"ל (שם סכ"ז ד"ה ואם) והוכיח כן מדברי הרשב"א.

איכא דמגיד זה הביא הביאור"ל לתמוה מדברי הרמב"ם (פי"ד מהלכות תפילה ה"ב) שכתב להדיא דאסור לכהן להוסיף ברכה נוספת 'לא בקול רם ולא בלחש', וחזינן דאף שלקיום המצוה בעינן קול רם לעיכובא, עכ"ל לענין איסור בל תוסיף לית לן בה, ואסיק בצ"ע. ומעתה יש לדון בחד מתלת האם לחלק בין קול רם לבין נשיאות כפים ופנים בפנים, או לחלק בין בל תוסיף לאיסור זרות, או נימא דבאמת פלוגתא דרבואתא היא, הרשב"א והרמב"ם.

בדברי רבינו דהישראלים המתברכים יש בהם שומע כעונה לברכת הכהנים

והנה על מה שכתב רבינו בסיום דבריו ה"ל דטעם הציווי לברך בקול רם, הוא בכדי שישמעו כל הקהל המתברכים, ויהא זה כאילו חוזרים הם ומברכים את הכהנים בברכה המשולשת, כתבו כמה מחברים לדון בה ביסוד דין שומע כעונה (ע"י אצרות הסופר ח' עמ' עז, כ"ז עמ' פו).

והוא, דיש לדון בכל שומע כעונה האם הוא כעונה על כונת הדברים של העונה, או על לשון הדברים של העונה. ומעתה כאן שהכהנים מברכים יברך הישראלים, יש לדון אם ע"י שומע כעונה הם רק מצטרפים לברכה זו שנאמרת על עצמם, או דיכולים גם לקחת את האמירה עצמה ולכונה אחרת, לברך את הכהנים.

ובקהילות יעקב (מרכ"ט סי' כו) הביא לפשוט חקירה זו מברכת הגומל דנקטינן (או"ח ר"ט, ד) שיכול לברך אחד לחבירו 'שגמלך כל טוב' ואם ענה חברו אמן יצא. וכתב רעק"א דאין זה משום שומע כעונה, שהרי חבירו אמר 'גמלך' ואי משום שומע כעונה יהא זה כאילו אמר גם הוא 'גמלך' ואילו הוא צריך לומר 'גמלני', אלא הטעם הוא משום השתתפות בשבח המברך ולכן מעכב שם ענייתו אמן. ומבואר מדבריו דאזלינן בתר הלשון ולא מתר המכוון ולכן לא יצא בזה.

אמנם מנגד הקשו כמה אחרונים מגר שנתגייר שאם מתפלל בבביה"כ"נ אומר 'אלוקי אבותיכם' (ביכורים פ"א מ"ד), ותמוה איך יוצאים בזה הקהל ידי חובתם, הא מדין שומע כעונה הוא כאילו אומרים ג"כ הם 'אבותיכם', ומבואר מזה לכאוף דשומע כעונה אזיל בתר המכוון ולא בתר הלשון (ע"י איה"ש והערות ציונים ב"ב פא א' שהעירו בזה. וע"ל מה שהאריך בזה בספר מוקדמות חיים שבועות סי' סד).

אבל באמת נראה דלמ"מ מהתם, דכשהוא מתפלל בבביה"כ"נ אין המכוון כשהוא 'שליח ציבור', אלא היינו כשהוא מתפלל 'בתוך הקהל' ויכול לומר אבותיכם, ולאפוקי כשמתפלל בינו לבין עצמו שאז אין לו על מי לומר אבותיכם. [וכביאור זה מוכח להדיא מדברי הראשונים שהביא הב"י סי' נ"ט ס"ט ע"ש].

מדור נושא פרסים: הגרלות מיוחדות בין המשיבים

להודות

הודות לעיונים עתירתביט ז"ע

הנשיאים הקריבו קרבנותיהם לחנוכת המשכן כל יום מתחילת חדש ניסן, ולפ"י יוצא שאפרים הקריב בשבת. איך הותר לו להקריב בשבת קרבן נדבה?

שו"ת חת"ס או"ח סימן רח

תוספת עיון למעיניים: ומה יש לתמוה על זה מיזמא דף ד. ואיך יש ליישב את זה.

כל תשובה (על כל שאלה בפרד) מוכה את המשיב בכרטיס הגרלה

רשימת הזוכים לחודש אייר:

פרס ראשון: כרטיס טיסה לציון רבינו החתם סופר ביומא דהילולא:

הבה"ח החתן משה שטיינבערג הי"ו ישיבת סאטמער קומיטות - עיר"ק ירושלים

פרס שני: 4 זוכים כל אחד בסך 500 ש"ח:

הרה"ג נתן טאלער שליט"א עיר"ק ירושלים

הבה"ח יצחק רוזנברג הי"ו ישיבת מכונבאק אלעד

הרה"ג דוד קניאל שליט"א מודיעין עילית

הרה"ג אלכסנדר יסקינד כהן שליט"א כולל עמלי תורה מודיעין עילית

גם בין המשיבים בחודש סיון תקיים הגרלה על כרטיס טיסה לציון רבינו החתם סופר 4-1 זוכים כל אחד בסך 500 ש"ח

תשובות ניתן להחזיר באופנים הבאים:

- בנדריים פלוס בקטגוריית "היכל החתם סופר"
  - בטלפון 0733.454.678 שלוחה 4 (לאחר בחינת השפה)
  - במייל CH3131325@gmail.com
- יש לציין, שם, כתובת, טלפון, ומקום לימודים.

יש לשלוח כל תשובה בהודעה נפרדת.

בקרוב קדושים

שכחי ערן ז"ע כפי צדיקי וצאורי הדורות

הגאון רבי אבישיל אב"ד פראנקפורט צ"ל

הבן הנוולד לאשה הזאת יאיר עיני ישראל בתורתו

[מספר אודות אם רבינו זי"ע מרת ריזל, כאשר הגיע את לידתה בעת אשר ילדה את רבינו:] בערב שבת קודם תפלת המנחה כרעה ללדת, לא שתה לבה לחבליה, אך נהפכו עליה ציריה כי יראה פן יחללו השבת עבודה, ותשלח לרב הגאון הנזכר אב"ד דשם [ה"ה רבי אבישיל פראנקפורטער], ותבקש ממנו כי יצוה להמתין מלקבל שבת בבית הכנסת עד לידתה, הרב הגאון שעה לבקשתה, וצוה לעשות כן, ואמר ברוח קדושו, כי הבן הנוולד לאשה הצדקת הזאת יושיע את ישראל בתפלתו ויאיר עיני חכמים בתורתו ובו יברך ישראל... הגרי"ל לנדסברג זכורונות ומסורות עמ' 95

כי יעמוד לי לנס עמים

גם אביו שמר את הדבר אשר הגיד לו הגאון מהור"ר אבישיל החסיד צוק"ל הנ"ל לאמור 'לאט לי אל הנער כי יעמוד לנס עמים בקרב הימים'...

בעל המכתב סופר, זכורונות ומסורות עמ' 29

הולדתו

פרקי חייו של רבינו זי"א

בצל רבו בעל הפלאה זי"ע

הפלטת מדרגת רבו

שמעתי מהגר"ש חרקווער זצ"ל [ה"ה הג"ר שמואל וילנסקי ראש ישיבת בית התלמוד בארה"ב]: החתם סופר אמר פעם אחת, שהוא מאמין באמונה שלימה שרבינו תם גדול מרבו ההפלאה, אך אינו מסוגל לדעת איך יתכן דבר זה...

הגרמ"ז שורקין, מגד גבעות עולם ח"א עמ' מח

כחשיכה כאורה

והיה מוגלא בפומי' [של רבינו החת"ס], דהגאון בעל הפלאה אשר סוף ימי חייו חשך מאור עיניו, והיה קורא על עצמו 'כחשיכה כאורה', לומר מעת שחשך מאור עיניו שכלו אור בעדו.

ע"ש רבותיו

הגר"ר אברהם דוד רוזנטל זצ"ל [רבה של שערי חסד בירושלים ת"ו ומח"ס באר המלך] היה מקשה תמיד איך מרן החתם סופר לא קרא שם לאחר מילדיו על שם רבותיו, ולאחר שנים מצא בנו הג"ר יעקב כעין יומן של החתם סופר, בו היה כתוב שהיום פלוני נולד לי בן במזל טוב וחשבתי לקרוא לו 'פנחס' [ע"ש רבו ההפלאה] או 'נתן' [ע"ש רבו רבי נתן אדלר], אולם אח"כ חשבתי כיצד אגיד לו בקטנותו ממש כשיתלכלך וכדו' 'פנחס אתה מלוכלך' ולכן לא קראתי בשמות אלו.

הגר"ש איערבאך זצ"ל, מראש מקדס עמ' עז. ועובדא זו עם היומן שבה עדיין צריכים בירור. ובע"ש משנה הלכות (ח"ו סי' רנב): וקבלתי העתק מכתב מהגאון הגדול בעל מחנה חיים שכתב להגאון בעל דברי ימייהו... שיש בו טעמים ונימוקים ויסודות גדולים ליתן השם דוקא ורק אחר המשפחה, וכתב 'רק כעשוי זכיתי לירד לסוף דעתו של אדמו"ר הח"ס ז"ל שלא נתן לאחד מבניו שמו של רבו המובהק ר' נתן אדלר אף על פי שלא נשאר לו בנים' עכ"ל.

הוריקו פניו אחר שלוש שנה

שמעתי מהרב רבי אברהם סופר זצ"ל המו"ל של ספרי המאירי, בנו של הגאון הצדיק מערלוי זצ"ל מח"ס התעוררות תשובה כו', וסיפר, שזקנו הכתב סופר זצ"ל אמר שאביו מרן החתם סופר זיע"א היה קורא לרבו ההפלאה 'מיינ רבי דער לוי' ולרבו רבי נתן אדלער היה קורא 'מיינ רבי דער כהן'. ואמר הכתב סופר, שאף אחרי שלוש שנה כשהיה מזכיר את רבותיו היו פניו מוריקות 'איז ער גרץ געווארן' מפחד כבודם.

מתוך דברי רבינו בהסכמתו על ספר פנים יפות

... ואני עני נפשי יודעת מאד, כי הספר הזה עולה על גפי מרומי קרת, ספר הפלאות, כאשר אזני שמעה ומילין תבחן, וכדודי אש מפיו הקדוש אלי יתהלכון, נפקא זקוקין דגורא מפימיה לאודני, וידעתי גם ידעתי, ישמח ישראל בעושי ומחברו, ויתקדש שם שמים על שמו, אשרי המחכים ויגיעו, לראות באספקלריא המאירה פני תבל, אל פני חכמי ישראל ציהירו, דברים אשר לא שמעתן און מעולם, בגלוי ובסתר טמיר ונעלם.

"והנה הגם שרבו המובהק היה הגאון רנ"א ז"ל, אבל לגודל חשקתו וחפצו בתורת ה' ולהיותו חכם הלומד מכל אדם גדול, הסתופף גם תחת צל כנפי הגאון האמיתי רבי פנחס בעל הפלאה זצ"ל, ובין תלמידיו המובהקים נמנה, ושימש את רבו בשימושא רבה, ואסף ממנו מלא חפניו קטורת סמא דחיי. והוא נתן לו את בריתו ברית התורה שלם, שם עיניו הבדולחים על תלמידו, ויותר ממה שהעגל רוצה לילקוט פרה רוצה להניק, והיה הבחור משה אחד המיוחד בשיבה הגדולה של רבו הגאון זצ"ל..." (חוט המשולש).

[אין ברור בדיוק מתי היתה תקופה זו בה למד רבינו בצל רבו, ועל ספר קורות דברי הימים לרבינו החת"ס שמעך שתקופה זו היתה בשנת תקל"ז ואילך, אחר שבשנת תקל"ו עבר לתקופת מה מבית מדרשו של הגר"א בפפ"מ - לעיר מגנצא (מיינץ) ללמוד תורה מפי הג"ר דוד טובעלי שייאר ובנו הג"ר מיכל זצ"ל, וחזר בשנת תקל"ז].

רבינו ההפלאה נולד בשנת תצ"א בגליציה. אחר שלמד בצל גאוני עולם וביניהם הגאון מוילנא, הגיעו - הוא ואחיו הר"ר ש מניקלשבורג להסתופף בצל המגיד ממעזריטש ולהתאבק בדרכי החסידות. בעידודו של רבו המגיד ממעזריטש, קיבל על עצמו את רבנות פפ"מ בשנת תקל"ב [בהיות רבינו בן תשע שנים], ושימש בכהונתו זו למשך 'ל"ג שנים עד שנת תקס"ה שנסתלק לגנז"מ, אחריו שימש ברבנות פפ"מ, בנו הגאון מוה"ר צבי הירש זצ"ל בעל 'מחנה לוי' ולחמי תודה'.

איך אפשר להיות תלמיד ההפלאה ולא יהיה לו יד באגדה

וכמו שכל דבריו ופעולותיו של רבינו ז"ל היו שקולים בשקל הקודש על פי דרכי רבותיו מאורי ישראל זי"ע, כן גם במילי דאגדתא ודרושים בנועם מוסרי ונגזי סתריו בגימטריאות ופרפראות, נקט רבינו דרכו של רבו ההפלאה זצ"ל, והוא ברור לכל מי שבקי באגדתא של ההפלאה זצ"ל.

ושמעתי מכבוד מו"ח הרב ז"ל [ה"ה מוה"ג רבי שלמה אלכסנדרי סופר זצ"ל], שכשלקח החתם סופר ההורמנא מהרב ז"ל דמדינת מעהרין מרנא מהר"ם בנעט זצ"ל בשנת תקנ"ד לפ"ק, והרב דמדינה שאל אותו עד היכן ידו מגעת בדרושי אגדה, השיב החתם סופר: 'איך אפשר להיות תלמיד ההפלאה ולא יהיה לו יד באגדה'.

וכמה שמח החתם סופר כשנדפס הפנים יפות עם החומשים בשנת תקפ"ה כו', ובעת ההכנה לדרוש, לקח מרן ז"ל החומש עם פנים יפות. וכבר כתבתי לקמן בדף הנ"ל שבדרשות רובו ככולו [-ברוב הדרשות-] משנת תקפ"ה ולהלן [שאז נדפס ספר פנים יפות] מזכיר רבינו דברי רבו הפלאה.

הגר"נ שטערן זצ"ל, הקדמה לדרשות חת"ס עמ' טז. ועל עמ"ז בליקוטי חבר בן חיים בהקדמה לחלק ג': 'זאם היה לו דרוש או הספד בימות החול בין מנחה למעריב, לקח לו החומש ההוא אז עם פירוש פנים יפות למטתו לשינת הצהרים, וזה היתה כל זמן הכנתו להדרוש או ההספד'.

דביקותו לרבו עד היכן

פעם אחת בא לישיבתו הרמה [של רבינו החת"ס] נכד ממורו ורבו הקדוש בעל הפלאה ז"ל [היינו הג"ר אלעזר הלוי אש הרוויץ אב"ד ווינץ] וציוה לתלמידו הרבני מו" יודא פראנקפורטער ז"ל שישתדל תיכף ומיד עבורו מקום דירה כראוי וכיאות לנכד רבו זצ"ל, כי אם לא ימצא נכון וכשר אזי מוכרח הוא לעזוב מטתו אשר הוא שוכב עליו. הגר"ש עהרנפעלד ממט"ד זצ"ל, זכרון למשה עמ' יג

לשון קדשו

ניצוצי אור יצל פרישת השביעי
בלשון קדשו של רבינו זי"ע

ברכת העושר במצות מעשר

ביאור דברי הגמרא שדורות ראשונים עשו כל טעדיקי לחייב פירותיהן במעשר, ודורות האחרונים להיפך + האם אכן דורות אחרונים לא עישרו מעולם? + אף שאמרו חז"ל "בחבונני נא בזאת", אין זה נאה לישראל לומר שנותנים מעשר כדי להתעשר + אם יש ברכת עושר במעשר מדרבנן

מעשר בלי שום המתנת שכר להתעשר, אבל דורות אחרונים הם רוצים להתעשר, אך לא נאה זה שאדם יעשה מצוה דאורייתא כדי לקבל שכר בהאי עלמא, לכן הכניסו פירותיהן דרך גגות וקרפיות ואז פטורין מן התורה, ואחר כך עישרו ונתנו ללוי בשביל לקיים 'עשר בשביל שתתעשר', דאחר דמדאורייתא תו ליכא מצוה, קיל לו יותר לעשות המצוה בשביל שכר בעוה"ז. והיינו שאמר הכתוב, ואיש את קדושו לו יהי, פירוש שיוכל אדם לעשות בקדשו אשר ראוי ליתן לכהן וללוי, לו יהי, פירוש שיהיו 'לו' על ידי שפטור מן התורה, דהיינו שייכנס דרך גגין וקרפיות פירותיו. ואח"כ אמר הכתוב ואיש אשר יתן לכהן, כלומר אף שהוא פטור מן התורה ואפילו הכי יפריש ויתן לכהן, אז לו יהיה, ממון הרבה (רש"י). דהיינו שייך שפיר ליטול בעולם הזה, דזה לא מיקרי שכר מצוה כל כך, כיון שהפריש מן הפטור.

(ת"ר דף כ"ז). והנה במה שנקט כאן רבינו כדבר פשוט שגם במעשר דרבנן יש ברכת עשירות, אמנם בספר חת"ס עה"ת פרשת ראה דף ס' כתב דמעשר דרבנן אינו גורם ברכה ועושר כ"כ. וכע"ז בחידושי חתם סופר עמ"ס גיטין לו"ה. ועברו, גבי משיטה דרבנן, ע"ש)

עניינא דיזמא

שביעי אור עה"י רבינו בחינא זי"ע

מלחמת נפוליאון (ב)

כפי שהבאנו בגיליון הקודם, רבינו ערך "ספר הזכרון" בו זכרון דברים מהמאורעות והמלחמות, על הניסים ועל הנפלאות שאירעו ונתרחשו בקהילה קדושה פרעשבורג, בשנת תקס"ט בעת שהצרפתים בראשות נפוליאון יצאו למלחמה וקרבו אל העיר פרעשבורג.

כפי שראינו, לאחר תיקון פדיון נפש ותפילות שתיקן רבינו, נרגעו מעט רוחות המלחמה בזמן חג השבועות.

אך בליל כ' סיון שוב נתעורר מצב המלחמה מחדש, ובלילה נדדה שנתו של רבינו, ושלא להביא מביתו של ראש הקהל סך מאתים זהוב לעשות פדיון נפש, ויחלקו המעות לעניים, וישלחו עשרה לומדי תורה להתפלל על קברי צדיקים.

וכלשון רבינו "ויהי אך יצא השליח, והנה קולות וברקים כבד מאד, ואנחנו היינו יושבים בחדר התחתון שבבית לומד שיעורא דיזמא עם התלמידים בלב נשבר ונדאכ וכל רוח אין בנו, וכו', ונקבצו שם אלי קבוץ רב וגדול מבני הקהילה בשעת עשיית הפדיון, והיה כבי והתעוררות רב, אשר כל השומע עפעפיו יזלו מים, והיה מהראוי שאלך לבית הכנסת הקדושה שהיה יותר מקום ראוי להתקבץ, אך אני יראתי לילך החוצה במקום שהיציים ואבני בליסטראות עברו ראשי האנשים, ונשארתי סגור בבית".

בגיליון הבא נביא הגלות שגלה רבינו לעיר יעגען בעקבות מלחמה זו

היכל המעשה

עבודת סיפורי הוד עקדושת רבינו ז"ע

עת ללמוד ועת להתפלל

בבית הגדול והקדוש של רבינו, מרנא החתם סופר זיע"א, הבית שבו שרתה רוח הקודש, ירדה עתה תוגה וצער, עת צרה היא. השמחה והחדוה שאפפו תדיר את כתלי בית הרב, פינו את מקומם לענני דאגה ויגון קשים מנשוא. מחלה קשה תקפה לפתע את כל ילדיו הרכים, הבנים והבנות כאחד מוטלים היו במיטותיהן מסובלים ביסורי גוף מרים. והלב הרחום של האבא הקדוש נחרד כולו למראה בניו יקיריו המוטלים על ערש דווי וידו קצרה מלהושיע.

מצבם של הילדים הקטנים הלך והחמיר מיום ליום. טובי הרופאים שהוזעקו למיטת חוליים פכרו את ידיהם ביאוש, והחשש מהנזרז מכל החל מקנן בליבות באי ביתו של הרב הנערץ.

רבינו עשה כל שביכולתו להקל על סבלם, אך עיקר כוחו היה בתפילה ובתחנונים. מילותיו, היוצאות מלב טהור ונשבר, טיפסו מעלה מעלה ובקעו רקיעים. תלמידי הישיבה הגדולה, צאן מרעיתו הנאמן, התאחדו כאיש אחד בלב אחד, כשהם קורעים שערי שמים בתפילות זעקות ותחנונות, מזילים דמעות כמים ואומרים פרקי תהילים אין ספור למען רפואת ילדי רבם האהובים.

רבינו החתם סופר שהדאגה לשלום צאצאיו אפפה את ליבו הטהור, אף שלח איגרת מיוחדת להרה"ק בעל הישמח משה ז"ע, ובו ייקשו בתחנונים כי יעתיר ויבקש רחמים לישועת כל בניו ובנותיו המוטלים על ערש דווי.

למרות הדאגה המטריפה, והכאב הצורב שקינן בלבו, לא חדל רבינו החתם סופר מלמלא את תפקידו כמנהיג ופוסק הדור. שאלות מכל קצוות תבל הגיעו אל ביתו עלו על שולחנו מדי יום, והוא המשיך להשיב עליהן בהירות, בעמקות ובישוב הדעת.

מרן הכתב סופר זיע"א

באחד הימים, שעה ששב לביתו לאחר מעמד תפילה מיוחד של תפילות ותחנונים בישיבה, מצא על שולחנו מכתב שהכיל שאלה הלכתית חמורה ומורכבת. על אתר, התיישב רבינו והחל לעסוק בסוגיא הסבוכה, תוך כדי שקידתו בהכנת התשובה, נכנס לחדר תלמידו הקרוב, הצדיק רבי פישל סופר זצ"ל. הוא התבונן ברבו בהשתאות, ולא יכול היה שלא להגיב בפליאה: "רבי! הכי צד? רבינו שרוי בצער נורא כל כך, הלא כל הילדים חולים אנושות, ובכל זאת בכוחו לכתוב תשובה כה סבוכה ביישוב הדעת כאילו יושב הוא על מי מנוחות?"

חיוך קלוש עלה על פניו הקדושות של הרב. "לכל זמן ועת", השיב בניחותא. "זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד!". התלמיד עמד נדהם ומשתומם, עד כמה שהכיר את צדקותו של רבו הגדול, הוא לא שיער עד היכן מגיע כוחו האדיר ויכולתו להפשיט את עצמו לגמרי מענייני הגוף והעולם הזה, ולהתמסר לקדשי שמים, כל עניני בזמנו ובמקומו.

ואכן, לכל אורך אותם ימים קשים, על אף החולי והצער, לא החסיר החתם סופר אפילו יום אחד משיעוריו הקבועים בישיבה.

סיפור דומה מובא בספר שירת משה (נדפס גם בספר 'ספרא דמלא'), אותו העיד תלמיד רבינו הגאון רבי וואלף פוקס זצ"ל, מי ששימש כאב"ד העיר סערעד, ואלו דבריו כלשונו: "כשהגעתי ללמוד אצל החת"ס, היתה הרבנית מרת שר'ל ע"ה, בתו של הגה"ק רבי עקיבא אייגר זצ"ל, מוטלת על ערש דוי. התפללו בבית המדרש עליה, והחת"ס אמר תהילים לפני העמוד בבכי רב ועצום מאוד, והיה משבר כל הלבבות. אחרי התהלים מסר שיעור עיון, ולמד בחזרה ובצהלה. והדבר היה לפלא, איך יכול בשר ודם להפוך מדתו ברגע קט עד כדי כך".

הימים נקפו, ותפילה עושה מחצה, רוב ילדי הרב צלחו את המשבר, והחלימו מהמחלה שתקפה את בני המשפחה. אך השמחה על החלמתם מהולה היתה בעצב קשה, צעיר הבנים הילד יצחק ליב לא הצליח להתאושש מהמחלה הקשה, והשיב את נשמתו הטהורה לבוראו. גם הבן הילד שמואל בנימין (מי שלימים הפך לרבינו הכתב סופר) לא החלים מיד, זקוק היה לנס כדי לשרוד את השבר, ועל כך א"ה בגיליון הבא.

(מקור: חוט המשולש החדש עמו"ז ע"ז. וראה בספר 'סנה בוער באש' להגרש"א שטרן שליט"א עמו"ס ה'השיב עובדא נוספת ענין זה).

חידוש וכתובת חידושי תורה (א)

הליכות והנהגות

עדברי ונהג רבינו ז"ע

בחלוף יום בו עליונים ששו ותחתונים עלזו בקבלת תורה מסיני, הזמן גרמא להביא לקט משוכב מדברי רבינו והליכותיו בקודש על לימוד התורה והרבצת התורה, וזה יצא ראשונה בענין "חידושי תורה"

מעלת חידוש בתורה

חידושי תורה ופלפול בדברי התורה חשוב יותר מעבודה במקדש, ומכפר יותר מקרבנות (דרשות דף קמה טור ד'), ותחילת מחשבת החידוש הראשון הקב"ה נוטע בשכל האדם קרוב לבואוה (ת"מ פרקי אבות פ"ה מ"ט, וחת"ס עה"ת פרקי אבות פ"ה מ"ו). והקב"ה יושב בישיבה של מעלה ומשתבח במחדשי חידושי תורה ואומר "תלמיד חכם בני זה כך הוא אומר" (כדברי הגמ' גיטין י:ו) ושוב נותן בו דעה ומחדש דבר אחר (דרשות דף ת"י עמו"ג, ות"מ דברים דף קכב).

מטרת חידושי התורה

כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר נאמר הכל בתורה (כמבואר בירושלמי פאה פ"ב ה"ד. ורבינו הביא לזה רמז בתורה, ראה דרשות דף ס' טור ב', ובדף ת"ו עמו"ג, ובת"מ דברים דף קעז. ועל חת"ס עה"ת פרשת שופטים דף ע"ד, דמטעם זה משיירים חצי שיטה בס"ת, להורות שלא נגמרה התורה, אלא תלמיד ותיק עוד עתיד לחדש בה), וכפי שגראה לעתיד לבוא שכל החידושים חקוקים למעלה (דרשות דף ת"ז טור ב'), ואעפ"כ יש ענין לחדשם, כי החידוש הוא הידור ופאר (דרשות דף שצ"ט ב'), והם לבושים ומטפחת לספר התורה (דרשות דף קצ"ח טור ג'), והקב"ה חפץ בכך שנוריד החידושים הגנוזים אצלו, ובכך נגדיל התורה (דרשות דף ת"ה טור ג', וכע"ז בת"מ בראשית דף קטו), ואדרבה, זהו החילוק בין סברות התורה לסברת הבלי העולם, שבסברת התורה כי כמה שהוא ישן ומיושן הוא מקובל יותר, ולכן אין אנו מחדשים חדשות רק ממה שכבר ניתן בסיני (ת"מ בראשית דף פ"א).

שכר המחדשים חידושי תורה

זככות חידושי התורה נבראים למעלה אורות עליונים ורקיעים חדשים (מכש"כ בזה"ק ח"א ה). וכשאייר למעלה אזי יוציא הקב"ה אורו הגנוז בציון ויאיר לנו בו (דרשות דף שיע"ד טור ד'), והם כאבות המולידים תולדות (דרשות דף ת"ז טור ב', ובת"מ בראשית דף פז). והמחדשים חידושי תורה זוכים למנוחת עולם הבא ע"י העולמות שבראו בחידושי התורה בעוה"ז (דרשות דף ת"ו טור ד', עה"ת פרשת ויקהל דף קנ), וגם בעולם הזה זוכים לעלות ממדרגה למדרגה ולא יעמוד במקום אחד (דרשות דף ת"ג טור א').

הכלים לזכות לחדש לאמיתה של תורה

כדי לזכות לחדש באמיתיות התורה צריך שיקדש עצמו במידת היסוד (דרשות ח"ג כ"ז ע"ב, וע"ע כע"ז בדרשות ח"ג דף פ"ג ע"א), והעוצם עיניו מהביט בעניני העולם הזה, אז ישיג יותר חכמה עיונית (דרשות דף ק"א טור ד' בשם רבו ההפלא"ה), וגם מבלי מידת הענוה אי אפשר לכוון אל האמת (דרשות דף ע"ז טור ב'), וצריך לזה סייעתא דשמיא ותפילות ובקשות רבות, כי מאוד עלולים בעלי תורה לחטוא בגאווה שהוא מראשי העבירות מנפש ועד בשר יכלה (דרשות ח"ג כ"ה ע"ב).

סגולה לזכות לחידושי תורה

המכניס לקיום מה שלמד מרבותיו, זוכה לחדש חידושים טובים וישרים, ומחידושי יוצא צמח חדש על העבר, וכל יום יום יביע אומר (דברי רבינו בת"מ בחוקות דף קיב, וכע"ז בדרשות דף שנה ע"ב). גם עמל ויגיעת התורה הוא סגולה שיזכה לחדש חידושים בתורה "כי ברית כרותה שכל המייגע בתורה מוצא מבוקשו ולא ישוב ריקם" (עה"ת פרשת בחוקות דף פג).

מיום עמדו על דעתו לא עבר עליו יום מבלי לחדש בתורה

רבינו העיד על עצמו כי מיום עמדו על דעתו לא עבר עליו יום שלא חידש חידושי תורה (אבני בית היוצר דף נ' ע"ב. וע"י דרשות חת"ס דף רסב טור א', שהקב"ה נותן לאדם "בכל יום" אומץ וכח לחדש חידושי תורה. וראה בת"מ פרשת כי תשא עה"פ ואעשר לגוי גדול, שהזכיר חידוש שחידש בהיותו בן שבע), ובפרט בשבת היה מקפיד לחדש חידושי תורה (מנהגים כ"י אות פ"ט, הובא במנהגי חת"ס להגרע"מ סופר פ"ה אות ל"ג).

גם בזקנותו המשיך לחדש כמו בצעירותו

רבינו שח לעת זקנותו, שהקב"ה חונן את האדם בשני חושים, חוש האחד לחדש חידושי תורה, והחוש השני הוא חוש הזכרון, ולעת זקנותו טבע הבריאה הוא שאחד משני החושים האלו נחלש, והעיד רבינו על עצמו כי "ב"ה שאצלי נחלש חוש הזכרון, ועדיין ביכולתי לחדש חידושי תורה".... (הגר"ש אונגר זצ"ל גאב"ד חוג חת"ס בני ברק, רשומים בשמך עמו"ג ב. וע"ש שהגר"ש היה מפטיר ואומר "אמנם, הלאי עלינו אותה הזכרון שהיה לו להח"ס לעת זקנותו"....)

יו"ל ע"י:

היכל החתם סופר

המפעל העולמי להפצת והנחלת מורשת החתם סופר
אימייל: chasamsofer3@gmail.com

כמ"כ גם בעמוד גדרים פלוס ניתן להסתיר לקבלת הגיליון מדי שבוע למייל (הפסד קופה "היכל החתם סופר")

המעוניינים לקבל את הגיליון מידי שבוע במייל, נא לשלוח בקשת הצטרפות לכתובת האימייל שלנו